თავი V
საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები და პროგრამები

მუხლი 15. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები და პროგრამები

განისაზღვროს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები (პირველი დონე), მათ ფარგლებში განსახორციელებელი პროგრამები (მეორე დონე) და ქვეპროგრამები (მესამე და მესამისშემდგომი დონეები) შემდეგი რედაქციით:

1 **ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

ადამიანზე ორიენტირებული სოციალური პოლიტიკის მთავარი მიღწევა საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამის ამოქმედებაა. საქართველოს მთავრობა შეინარჩუნებს საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვის სისტემას, რომელიც პაციენტზე მეტად იქნება ორიენტირებული და კიდევ უფრო შეამცირებს მოსახლეობის მიერ ჯანმრთელობის დაცვაზე გაწეულ დანახარჯებს. საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვის ეფექტიანობისა და ხარისხის გასაზრდელად აქტიურად დაიწყება სელექციური კონტრაქტების სისტემის დანერგვა. სრულად დაინერგება დაფინანსების დიაგნოზთან შეჭიდული ჯგუფების და გლობალური ბიუჯეტის მეთოდი, რომელიც უზრუნველყოფს ფინანსური რესურსების ეფექტიან გამოყენებას. მნიშვნელოვანი ცვლილებები განხორციელდება ჯანმრთელობის დაცვის პოლიტიკაში. პრიორიტეტული გახდება დაავადებების ადრეული დიაგნოსტიკა მათი გართულების თავიდან ასაცილებლად. პრევენციული ღონისძიებების განხორციელების მიზანია მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესება. განხორციელდება პირველადი ჯანმრთელობის დაცვის რეფორმის მომდევნო ეტაპი, დაიხვეწება პირველადი ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის დაფინანსების მექანიზმები, გაუმჯობესდება შესაბამისი ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა, გაიზრდება ოჯახის ექიმის როლი და მნიშვნელობა. დაიწყება ციფრული ტექნოლოგიებისა და ტელემედიცინის დანერგვა. ეს მოსახლეობას საშუალებას მისცემს, არა მხოლოდ ექიმ-სპეციალისტის მომსახურებით ისარგებლოს, არამედ ჩაიტაროს კვლევები. გაგრძელდება ჯანმრთელობის დაცვის სპეციალიზებული მიმართულებების პროგრამული დაფინანსება: C ჰეპატიტის მართვის სახელმწიფო პროგრამაში ჩართვის საშუალება მომავალშიც შესაბამისი საჭიროების მქონე ყველა პაციენტს ექნება; გაუმჯობესდება ფსიქიკური ჯანმრთელობის მომსახურების ხარისხი როგორც სტაციონარულ, ისე ამბულატორიულ დონეზე. გაგრძელდება პროფილაქტიკური აცრების ეროვნული კალენდრით ბავშვთა იმუნიზაცია. ყურადღება გამახვილდება ონკოლოგიური

დაავადებების მართვისა და ეფექტიანი მკურნალობის მექანიზმების დახვეწაზე და ონკოლოგიური დაავადებების მკურნალობის უფრო ეფექტიანი და თანამედროვე მეთოდები დაინერგება. მედიკამენტების ხელმისაწვდომობის გასაზრდელად გაგრძელდება ქრონიკული დაავადებების სამკურნალო მედიკამენტებით უზრუნველყოფის სახელმწიფო პროგრამა. ქვეყნის მასშტაბით მოხდება ჯანმრთელობის დაცვის ელექტრონულ სისტემაზე გადასვლა. შეიქმნება პაციენტის ელექტრონული ბარათი, რომელშიც აისახება პაციენტის ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ყველა მნიშვნელოვანი ინფორმაცია. დიპლომისშემდგომი და უწყვეტი პროფესიული განათლების ხარისხის გასაუმჯობესებლად განხორციელდება სამედიცინო განათლების სისტემური რეფორმა, რაც ხელს შეუწყობს პაციენტისთვის ხარისხიანი სამედიცინო მომსახურების მიწოდებას. სოციალური დაცვის პოლიტიკის ძირითადი პრინციპებია: სოციალური დახმარების სისტემის ეფექტიანობა, სამართლიანობა და გამჭვირვალობა, დასაქმების მოტივაციის გაზრდა და ხელშეწყობა. გაგრძელდება მიზნობრივი სოციალური პროგრამების განხორციელება მოწყვლადი ჯგუფების მატერიალური მდგომარეობის შესამსუბუქებლად. ადგილობრივი ხელისუფლების მონაწილეობით გაუმჯობესდება ამ პროგრამების მიზნობრიობა და არსებული რესურსები უფრო სამართლიანად გადანაწილდება. დაინერგება სოციალურად დაუცველი ოჯახების შრომისუნარიანი წევრების დასაქმების წახალისებისა და ხელშეწყობის მექანიზმები. 2020 წელს გაიზრდება პენსიები და დაინერგება საკანონმდებლო მექანიზმები, რომლებიც ყოველწლიურად უზრუნველყოფს საპენსიო გასაცემლების ზრდას. უმუშევრობის შემცირებისა და დასაქმების ზრდის მიზნით მტკიცებულებაზე დაფუძნებული, ეფექტიანი ეკონომიკური პოლიტიკის შესამუშავებლად განხორციელდება შრომის ბაზრის სიღრმისეული ანალიზი როგორც მიწოდების, ისე მოთხოვნის კუთხით. ადამიანური რესურსების უნარებზე საწარმოთა მოთხოვნილების შესწავლის საფუძველზე ჩატარდება შრომის ბაზრის კვლევები შრომის ბაზარზე არსებული დისბალანსის შესამცირებლად. შრომის ბაზრის მოქნილობის გასაზრდელად ხელი შეეწყობა სამუშაოს მაძიებელთა და დამსაქმებელთა შორის მჭიდრო კოორდინაციას. სახელმწიფო უზრუნველყოფს ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის ზრდას კარიერული დაგეგმვის, მომზადებისა და გადამზადების კუთხით. სახელმწიფო აქტიურად შეუწყობს ხელს პროფესიული გადამზადების პროცესში პოტენციური დამსაქმებლების მონაწილეობას.

1.1 მოსახლეობის სოციალური დაცვა (პროგრამული კოდი 27 02)

მოქალაქეთათვის საქართველოს კანონმდებლობით გარანტირებული სოციალურ-ეკონომიკური უფლებების რეალიზება, მიზნობრივი სოციალური ჯგუფების მატერიალური მდგომარეობის შემსუბუქება და შეზღუდული შესაძლებლობის

მქონე პირთა (მათ შორის, ბავშვთა), ხანდაზმულთა და მზრუნველობას მოკლებულ, სოციალურად დაუცველ, მიუსაფარ და მიტოვების რისკის ქვეშ მყოფ ბავშვთა ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და მათი საზოგადოებაში ინტეგრაცია პრევენციული, სარეაბილიტაციო, ალტერნატიული, ოჯახის გასაძლიერებელი მომსახურებებით და დამხმარე საშუალებებით;

საპენსიო ასაკის პირთა (ქალებისა – 60 წლიდან, მამაკაცებისა – 65 წლიდან) პენსიით და პირთა სპეციფიკური კატეგორიების (ძალოვანი სტრუქტურების, პროკურატურის, სამოქალაქო ავიაციის მუშაკების, საქართველოს პარლამენტის ყოფილი წევრების, უმაღლესი რანგის დიპლომატების და სხვათა) სახელმწიფო კომპენსაციით უზრუნველყოფა;

სიღარიბის ზღვრის ქვემოთ მყოფი ოჯახებისთვის საარსებო შემწეობის, მიზნობრივი ჯგუფებისთვის „სოციალური პაკეტის“, დევნილთა, ლტოლვილისა და ჰუმანიტარული სტატუსების მქონე პირთა შემწეობების, რეინტეგრაციის შემწეობის, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების ხელშეწყობის ფულადი ბენეფიტების, ორსულობის, მშობიარობისა და ბავშვის მოვლის, აგრეთვე ახალშობილის შვილად აყვანის გამო დახმარების გაცემა დადგენილი წესისა და პირობების შესაბამისად; შრომითი მოვალეობის შესრულებისას დასაქმებულის ჯანმრთელობისთვის ვნების შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურება;

„მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პენსიონერებისთვის/„სოციალური პაკეტის“ მიმღებთათვის დანამატის დაფინანსება პენსიის/„სოციალური პაკეტის“ 20 პროცენტის ოდენობით; დანამატების დაფინანსება სამედიცინო პერსონალისთვის: ექიმისთვის – პენსიის ორმაგი ოდენობით, ექთნისთვის – პენსიის ერთმაგი ოდენობით; მაღალმთიან დასახლებაში მცხოვრები აბონენტებისთვის (საყოფაცხოვრებო მომხმარებლებისთვის) მაღალმთიან დასახლებაში მოხმარებული ელექტროენერგიის ყოველთვიური საფასურის 50 პროცენტის (არაუმეტეს მოხმარებული 100 კვტ.სთ ელექტროენერგიის საფასურისა) ანაზღაურება;

ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის), ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის, სექსუალური ძალადობის მსხვერპლთა/დაზარალებულთა/სავარაუდო მსხვერპლთა სამართლებრივი დაცვა, სამედიცინო მომსახურების

ორგანიზება/მიღების უზრუნველყოფა და ფსიქოსოციალური რეაბილიტაციისთვის საჭირო ღონისძიებების განხორციელება;

ახალი კორონავირუსით გამოწვეული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუარესების გამო მოსახლეობის სოციალური დახმარება;

პროგრამის ფარგლებში მოწყვლადი ჯგუფებისთვის გათვალისწინებული ფულადი გასაცემლები ხელს შეუწყობს მდგრადი განვითარების მიზნებით (SDG) განსაზღვრული 1.3.1 ინდიკატორის შესრულებას.

1.1.1 **მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 27 02 01)**

საპენსიო ასაკის პირთა (ქალებისა – 60 წლიდან, მამაკაცებისა – 65 წლიდან) პენსიით და პირთა სპეციფიკური კატეგორიების (ძალოვანი სტრუქტურების, პროკურატურის, სამოქალაქო ავიაციის მუშაკების, საქართველოს პარლამენტის ყოფილი წევრების, უმაღლესი რანგის დიპლომატების და სხვათა) სახელმწიფო კომპენსაციით უზრუნველყოფა;

მოქალაქეთათვის საქართველოს კანონმდებლობით გარანტირებული სოციალურ-ეკონომიკური უფლებების რეალიზება.

1.1.2 **მოსახლეობის მიზნობრივი ჯგუფების სოციალური დახმარება (პროგრამული კოდი 27 02 02)**

მიზნობრივი სოციალური ჯგუფების მატერიალური მდგომარეობის შესამსუბუქებლად სიღარიბის ზღვრის ქვემოთ მყოფი ოჯახებისთვის საარსებო შემწეობის, მიზნობრივი ჯგუფებისთვის „სოციალური პაკეტის“, დევნილთა, ლტოლვილისა და ჰუმანიტარული სტატუსების მქონე პირთა შემწეობების, რეინტეგრაციის შემწეობის, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების ხელშეწყობის ფულადი ბენეფიტების, ორსულობის, მშობიარობისა და ბავშვის მოვლის, აგრეთვე ახალშობილის შვილად აყვანის გამო დახმარების გაცემა დადგენილი წესისა და პირობების შესაბამისად;

შრომითი მოვალეობის შესრულებისას დასაქმებულის ჯანმრთელობისთვის ვნების შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურება;

ბავშვებისა და ბავშვიანი ოჯახების სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების უზრუნველსაყოფად სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ბაზაში

რეგისტრირებული ოჯახებისთვის (რომელთა სარეიტინგო ქულა 100 000-ის ტოლია ან 100 000-ზე ნაკლებია და რომლებშიც 16 წლამდე ასაკის ბავშვები ცხოვრობენ) ყოველთვიური დახმარების გაცემა გაზრდილი ოდენობით.

1.1.3 **სოციალური რეაბილიტაცია და ბავშვზე ზრუნვა (პროგრამული კოდი 27 02 03)**

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა (მათ შორის, ბავშვთა), ხანდაზმულთა და მზრუნველობას მოკლებულ, სოციალურად დაუცველ, მიუსაფარ და მიტოვების რისკის ქვეშ მყოფ ბავშვთა ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და მათი საზოგადოებაში ინტეგრაცია;

ქვეპროგრამის ფარგლებში უზრუნველყოფილია დეინსტიტუციონალიზაციის პროცესის და ინსტიტუციონალიზაციის პრევენციის ხელშეწყობა და არსებული სერვისების მხარდაჭერა და გაძლიერება;

კრიზისულ მდგომარეობაში მყოფი ბავშვიანი ოჯახების დახმარება.

1.1.4 **სოციალური შეღავათები მაღალმთიან დასახლებაში (პროგრამული კოდი 27 02 04)**

„მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული შემდეგი შეღავათების დაფინანსება: მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პენსიონერებისთვის – დანამატისა პენსიის 20 პროცენტის ოდენობით; „სოციალური პაკეტის“ მიმღებთათვის – დანამატისა „სოციალური პაკეტის“ 20 პროცენტის ოდენობით; დანამატებისა მაღალმთიან დასახლებაში მდებარე, სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით დაფუძნებულ და მის მართვაში არსებულ სამედიცინო დაწესებულებაში დასაქმებული სამედიცინო პერსონალისთვის (ექიმისთვის – პენსიის ორმაგი ოდენობით, ექთნისთვის – პენსიის ერთმაგი ოდენობით); აბონენტის (საყოფაცხოვრებო მომხმარებლის) მიერ მაღალმთიან დასახლებაში მოხმარებული ელექტროენერგიის ყოველთვიური საფასურის 50 პროცენტის (არაუმეტეს მოხმარებული 100 კვტ.სთ ელექტროენერგიის საფასურისა) ანაზღაურება.

1.1.5 **სახელმწიფო ზრუნვის, ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 27 02 05)**

ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის), გენდერული ნიშნით ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის, სექსუალური ძალადობის მსხვერპლთა დაცვა და მხარდაჭერა;

მსხვერპლთა თავშესაფრით, დროებითი სადღეღამისო საცხოვრებლით და დღის მომსახურებით უზრუნველყოფა, აგრეთვე მათი ფსიქოსოციალური დახმარების/რეაბილიტაციის, სამედიცინო მომსახურების ან/და ოჯახსა და საზოგადოებაში რეინტეგრაციის ხელშეწყობა, იურიდიული მხარდაჭერა;

ხანდაზმულთათვის, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთათვის ოჯახურ გარემოსთან მიახლოებული პირობების შექმნა, სადღეღამისო მომსახურების ფარგლებში მათი მოვლა-პატრონობა, კვება, პირველადი სამედიცინო მომსახურება, სამკურნალო-სარეაბილიტაციო ღონისძიებების განხორციელება/ორგანიზება, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უზრუნველყოფა;

სახელმწიფოს მიერ სოციალური სისტემის მეშვეობით საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლთა, დაზარალებულთა დაცვისა და დახმარების სახელმწიფო ფონდის დაწესებულებებში ჩარიცხულ პირთა გრძელვადიანი საცხოვრებლით, სადღეღამისო მომსახურებით უზრუნველყოფა, აგრეთვე მათი ფსიქოსოციალური რეაბილიტაციისა და სოციალური ფუნქციონირების გაუმჯობესების მხარდაჭერა.

1.1.6 **ახალი კორონავირუსით გამოწვეული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუარესების გამო მოსახლეობის სოციალური დახმარება (პროგრამული კოდი - 27 02 06)**

ახალი კორონავირუსით გამოწვეული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუარესების გამო მოსახლეობის სოციალური დახმარება კომუნალური გადასახადების სუბსიდირების, ახალი კორონავირუსით (SARS-COV-2) გამოწვეული ინფექციის (COVID-19) შედეგად მიყენებული ზიანის შემსუბუქების მიზნობრივი სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი მოწყვლადი ჯგუფების (სოციალურად დაუცველი ოჯახები, შშმ პირები და შშმ ბავშვები, ინდ. მეწარმეები და გადასახადის გადამხდელი ფიზიკური პირები) ფულადი დახმარების/კომპენსაციის დაფინანსების გზით.

1.2 **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა (პროგრამული კოდი 27 03)**

მოსახლეობისთვის ჯანმრთელობის დაცვის სერვისების ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაზრდა; დაავადებათა პრევენციის, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის

დაცვის საფრთხეებისთვის მზადყოფნის და საპასუხო რეაგირების უზრუნველყოფა;

გეგმური და გადაუდებელი ამბულატორიული, გადაუდებელი სტაციონარული და გეგმური ქირურგიული მომსახურება, ქიმიო-, ჰორმონო- და სხივური თერაპია; მშობიარობისა და საკეისრო კვეთის სერვისების დაფინანსება; ბენეფიციართა გარკვეული ჯუფების (სოციალურად დაუცველთა, საპენსიო ასაკის პირთა, ვეტერანთა და სხვათა) შესაბამისი მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; მაღალი რისკის ორსულთა, მშობიარეთა და მელოგინეთა სტაციონარული სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა; ინფექციური და პარაზიტული დაავადებების მქონე ავადმყოფთა სტაციონარული სამედიცინო დახმარებით უზრუნველყოფა;

მოსახლეობის ჯანმრთელობის ხელშეწყობა, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრება და გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენცია; დონორული სისხლისგან დამზადებული სისხლის პროდუქტების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა; დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის, იმუნიზაციის, დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის ხელშეწყობა; ისეთი გადამდები დაავადებების, როგორებიცაა ტუბერკულოზი, მალარია, ვირუსული ჰეპატიტები, აივ ინფექცია, სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციების გავრცელების კონტროლი; C ჰეპატიტის ელიმინაციის ხელშეწყობა; ნარკომანიით დაავადებულ პირთა სამკურნალო და სარეაბილიტაციო მომსახურებებით უზრუნველყოფა;

ახალი კორონავირუსის (COVID 19) გავრცელებიდან გამომდინარე მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვასთან დაკავშირებულ გამოწვევებზე რეაგირების ეფექტური მექანიზმების შემუშავება და მართვა;

ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემების მქონე მოსახლეობის ამბულატორიული, სტაციონარული და სათემო მომსახურებებით, საცხოვრებლით უზრუნველყოფა; დიაბეტით დაავადებული პაციენტების მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; ბავშვთა ონკოჰემატოლოგიური მომსახურება; თირკმლის ტერმინალური უკმარისობით დაავადებული პაციენტების დიალიზით, თირკმლის ტრანსპლანტაციითა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; ინკურაბელური პაციენტების მკურნალობა და ტკივილის მართვის მიზნით მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; იშვიათი დაავადებების მქონე პაციენტთა მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; სასწრაფო სამედიცინო დახმარების, სამედიცინო ტრანსპორტირებისა და

სოფლად ამბულატორიული მომსახურების უზრუნველყოფა; ინდივიდუალური რეფერალური დახმარების უზრუნველყოფა; თავდაცვის ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა სამედიცინო შემოწმება; მიზნობრივი ჯგუფების ქრონიკული დაავადებების სამკურნალო მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

დონორების მიერ დაფინანსებული მიმდინარე პროგრამების ეტაპობრივად სახელმწიფოს ვალდებულებებში ასახვა;

მაღალმთიანი და საზღვრისპირა მუნიციპალიტეტებისთვის, აგრეთვე „ოკუპირებული ტერიტორიების შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული მუნიციპალიტეტებისთვის დეფიციტურ და პრიორიტეტულ საექიმო სპეციალობებში საექიმო სპეციალობის მაძიებელთა დიპლომისშემდგომი/სარეზიდენტო მზადების დაფინანსება, დიპლომისშემდგომი განათლების რეგულირების მექანიზმების ეფექტიანობის გაზრდა.

1.2.1 **მოსახლეობის საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვა (პროგრამული კოდი 27 03 01)**

მოსახლეობისთვის ჯანმრთელობის დაცვის სერვისების ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით: გეგმური და გადაუდებელი ამბულატორიული, გადაუდებელი სტაციონარული და გეგმური ქირურგიული მომსახურების, ქიმიო-, ჰორმონო- და სხივური თერაპიის, მშობიარობისა და საკეისრო კვეთის სერვისების დაფინანსება; ბენეფიციართა გარკვეული ჯუფების (სოციალურად დაუცველთა, საპენსიო ასაკის პირთა, ვეტერანთა და სხვათა) ქრონიკული დაავადებების სამკურნალო მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; მაღალი რისკის ორსულთა, მშობიარეთა და მელოგინეთა სტაციონარული სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა; ინფექციური და პარაზიტული დაავადებების მქონე ავადმყოფთა სტაციონარული სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა; ინკურაბელურ პაციენტთა სტაციონარული პალიატიური მზრუნველობა და სიმპტომური მკურნალობა.

1.2.2 **საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვა (პროგრამული კოდი 27 03 02)**

მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) მე-3 მიზნის (ჯანსაღი ცხოვრებისა და კეთილდღეობის უზრუნველყოფა ყველა ასაკის ადამიანისათვის) თითქმის ყველა ამოცანის (მოსახლეობის ჯანმრთელობის ხელშეწყობა, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრება და გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენცია; დონორული სისხლისგან დამზადებული სისხლის პროდუქტების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა; დედათა და ბავშვთა

ჯანმრთელობის (SDG, 3.1.1; 3.1.2; 3.2.1; 3.2.2), იმუნიზაციის (SDG, 3.8.1), დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის ხელშეწყობა; ისეთი გადამდები დაავადებების, როგორებიცაა აივ ინფექცია (SDG, 3.3.1), ტუბერკულოზი (SDG, 3.3.2), მალარია (SDG, 3.3.3), ვირუსული ჰეპატიტები (SDG, 3.3.4), სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციების გავრცელების კონტროლი; C ჰეპატიტის ელიმინაციის ხელშეწყობა (SDG, 3.3.4.1); ნარკომანიით დაავადებულ პირთა სამკურნალო და სარეაბილიტაციო მომსახურებებით უზრუნველყოფა (SDG, 3.5.1.1)) შესრულება;

მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) მე-3 მიზნის ფარგლებში დაგეგმილი ინდიკატორების შესრულების ხელშეწყობა; გლობალური ჯანმრთელობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გამოწვევის – აივ ინფექციის/შიდსის ახალი შემთხვევების 2030 წლისთვის შემცირების მნიშვნელობა; შესაბამისად, მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) 3.3.1 ინდიკატორთან მისადაგებული ეროვნული ამოცანის მთავარი სამიზნის მიღწევა – 2030 წლისთვის აივ ინფექციის/შიდსის ახალი შემთხვევების ერთი მესამედით (1000 მოსახლეზე 0.125-მდე) შემცირება. ამ სამიზნის მიღწევა 2017 წლიდან 2022 წლის ჩათვლით შესაძლებელია გლობალური ფონდის ვალდებულებების სახელმწიფოს მიერ ჩანაცვლების პროცესის ჰარმონიული მიმდინარეობით.

1.2.2.1 **დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და სკრინინგი (პროგრამული კოდი 27 03 02 01)**

დაავადებათა ადრეული გამოვლენის გაუმჯობესება და ამის საშუალებით შორსწასული ფორმების გავრცელების შეზღუდვა;

ძუძუს, საშვილოსნოს ყელის, კოლორექტული კიბოს სკრინინგი და პროსტატის კიბოს მართვა (ძუძუს კიბოს სკრინინგი – 40 წლიდან 70 წლის ჩათვლით ასაკის ქალებში, საშვილოსნოს ყელის კიბოს სკრინინგი – 25 წლიდან 60 წლის ჩათვლით ასაკის ქალებში, მსხვილი ნაწლავის კიბოს სკრინინგი – 50 წლიდან 70 წლის ჩათვლით ორივე სქესისთვის, 50 წლიდან 70 წლის ჩათვლით ასაკის მამაკაცების სპეციფიკურ ანტიგენზე გამოკვლევა პროსტატის კიბოს ადრეული დიაგნოსტიკის მიზნით);

საშვილოსნოს ყელის ორგანიზებული სკრინინგი (გურჯაანის მუნიციპალიტეტში);

1 წლიდან 6 წლამდე ასაკის ბავშვთა მსუბუქი და საშუალო ხარისხის მენტალური განვითარების დარღვევების

პრევენცია, ადრეული დიაგნოსტიკა და გონებრივი ჩამორჩენილობის პროფილაქტიკა;

ეპილეფსიის დიაგნოსტიკა და ზედამხედველობა;

დღენაკლულთა რეტინოპათიის საპილოტე სკრინინგი, დღენაკლულთა სიბრმავის პროფილაქტიკა;

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში საინფორმაციო ელექტრონული რეგისტრების დანერგვა და ადმინისტრირება;

ბავშვთა სისხლში ტყვიის ბიომონიტორინგის ღონისძიებების განხორციელება.

1.2.2.2 **იმუნიზაცია (პროგრამული კოდი 27 03 02 02)**

მოსახლეობის დაცვის და შესაბამისი მარაგების შექმნის მიზნით ვაქცინების (მათ შორის, აივ ინფექციით/შიდსით და C ჰეპატიტით დაავადებული პირების B ჰეპატიტის საწინააღმდეგო ვაქცინაციისთვის, აგრეთვე სამედიცინო პერსონალის, სამედიცინო ჩვენების მქონე საქართველოს მოქალაქეების და საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ორგანიზებული კონტინგენტის ვაქცინაციისთვის) და ასაცრელი მასალების (შპრიცებისა და უსაფრთხო ყუთების) შესყიდვა;

სპეციფიკური (ბოტულიზმის, დიფტერიის, ტეტანუსის, გველის შხამის საწინააღმდეგო) შრატების და ყვითელი ცხელების საწინააღმდეგო ვაქცინების სტრატეგიული მარაგის შესყიდვა;

ანტირაბიული სამკურნალო საშუალებებით უზრუნველყოფა;

გრიპის საწინააღმდეგო ვაქცინის შესყიდვა;

ვაქცინების, ანტირაბიული სამკურნალო საშუალებების, სპეციფიკური შრატებისა და ასაცრელი მასალების (შპრიცებისა და უსაფრთხო ყუთების) მიღება, შენახვა და „ცივი ჯაჭვის“ პრინციპების დაცვით ცენტრალური დონიდან რეგიონების/მუნიციპალიტეტების ადმინისტრაციულ ერთეულებამდე გაცემა-განაწილება;

წითელას მასობრივი გავრცელების პრევენციისა და გლობალური ელიმინაციის სტრატეგიით განსაზღვრული ღონისძიებების ფარგლებში, მოსახლეობის არაიმუნურ ან

არასრულად იმუნიზებულ ფენებში ეპიდჩვენებით იმუნოპროფილაქტიკის წარმოება;

გრიპის საწინააღმდეგო სეზონური ვაქცინაციისადმი დაქვემდებარებულ პირთა აცრა;

„ცივი ჯაჭვის“ მოწყობილობების/ინვენტარის შესყიდვა და მონტაჟი.

1.2.2.3 **ეპიდზედამხედველობა (პროგრამული კოდი 27 03 02 03)**

რეგიონებსა და მუნიციპალიტეტებში არსებული საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის (სჯდ) ცენტრების მიერ ეპიდზედამხედველობის განხორციელება და სამედიცინო სტატისტიკური სისტემის ფუნქციონირება;

მუნიციპალური საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის ცენტრების სამოქმედო არეალში ეპიდზედამხედველობის ღონისძიებების განხორციელება;

მალარიისა და სხვა ტრანსმისიური პარაზიტული დაავადებების (დენგე, ზიკა, ჩიკუნგუნია, ყირიმ-კონგო, ლეიშმანიოზი და სხვა) პრევენცია და კონტროლი;

ნოზოკომიური ინფექციების ეპიდზედამხედველობა და კონტროლი;

ვირუსული დიარეების კვლევა ქვეყანაში შერჩეულ საყრდენ ბაზაში (ინფექციური პროფილის სამედიცინო დაწესებულება, რომელიც მომსახურებას უწევს 0-დან 14 წლის ჩათვლით ასაკის ბავშვებს), ჰოსპიტალიზებულ 0-დან 14 წლის ჩათვლით ასაკის ბავშვთა ფეკალური სინჯების ლაბორატორიული კვლევა როტავირუსულ, ადენოვირუსულ და ნოროვირუსულ ინფექციებზე;

B და C ჰეპატიტებზე ეპიდზედამხედველობა;

გრიპზე, გრიპისმაგვარ დაავადებებსა და მძიმე, მწვავე რესპირაციულ დაავადებებზე ეპიდზედამხედველობის ქსელის მდგრადობის შენარჩუნება და სეზონურ/პანდემიურ გრიპზე რეაგირება.

1.2.2.4 **უსაფრთხო სისხლი (პროგრამული კოდი 27 03 02 04)**

დონორული სისხლის კვლევა B და C ჰეპატიტებზე, აივ ინფექციაზე/შიდსზე (EIA/Elisa მეთოდით) და სიფილისზე (TPHA ან EIA მეთოდით);

დონორული სისხლის კვლევა აივ ინფექციაზე/შიდსზე, B და C ჰეპატიტებზე (ნუკლეინის მჟავას ტესტირების (NAT) მეთოდოლოგიით);

ხარისხის გარე კონტროლისა და მონიტორინგის უზრუნველყოფა (მათ შორის, სისხლის დონორთა ერთიანი ეროვნული ელექტრონული ბაზის ადმინისტრირება პროგრამაში მონაწილე სისხლის ბანკებში და ყველა სხვა სისხლის ბანკში, რომლებსაც აქვთ შესაბამისი საქმიანობის ლიცენზია, არ არიან პროგრამით განსაზღვრული მომსახურების მიმწოდებლები, მაგრამ თანხმობას განაცხადებენ ამ კომპონენტში მონაწილეობაზე და დარეგისტრირდებიან პროგრამის განმახორციელებელთან) დადგენილი წესის შესაბამისად;

სისხლის უანგარო, რეგულარული დონორობის მხარდაჭერისა და მოზიდვის ეროვნული კამპანიის განხორციელება, მათ შორის, „უანგარო დონორთა მსოფლიო დღესთან“ დაკავშირებული ღონისძიებების მხარდაჭერა;

სისხლის დონორებში C ჰეპატიტის სკრინინგით საეჭვო-დადებითი შემთხვევების კონფირმაციული კვლევა HCV Cor-Ag მეთოდით, ხოლო უარყოფითი შედეგის შემთხვევაში – ნიმუშების კვლევა HCV რნმ პჯრ მეთოდით, მათ შორის, იმ სისხლის ბანკებში, რომლებსაც აქვთ საწარმოო ტრანსფუზიოლოგიური საქმიანობის ლიცენზია, არ არიან პროგრამით განსაზღვრული მომსახურების მიმწოდებლები, მაგრამ პროგრამის განმახორციელებელს წერილობით დაუდასტურებენ ამ კომპონენტში მონაწილეობის სურვილს;

სისხლის დონორთა ერთიანი ეროვნული ელექტრონული ბაზის ადმინისტრირება.

1.2.2.5 **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის, გარემოსა და პროფესიულ დაავადებათა ჯანმრთელობის სფეროში არსებული ვალდებულებების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 27 03 02 05)**

საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვისა და გარემოს ჯანმრთელობის სფეროში აღებული ვალდებულებების შესრულების ხელშეწყობა;

სხვადასხვა ტიპის საწარმოში დასაქმებულთა პროფესიულ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული სხვადასხვა ღონისძიების განხორციელება, კერძოდ: დასაქმებულთა პროფესიული ჯანმრთელობის კვლევა მიზნობრივი ჯგუფების მიხედვით და გამოვლენილ პროფესიულ

დაავადებათა დიაგნოზების მონაცემთა ბაზაში აგრეგირება; სამუშაო ადგილებზე არსებული პროფესიული რისკების ინვენტარიზაცია და შეფასება; კონკრეტული საწარმოსთვის პროფესიული რისკფაქტორების პირველადი პრევენციის ღონისძიებათა კომპლექსისა და მავნე ფაქტორების ექსპოზიციის დონის შემცირების რეკომენდაციების შემუშავება; დასაქმებულთა ჯანმრთელობის მონიტორინგის ოპტიმალური სქემისა და სამედიცინო შემოწმების პერიოდულობის განსაზღვრა მიზნობრივი ჯგუფების მიხედვით; საწარმოს ადმინისტრაციისა და დასაქმებულთა სწავლება პროფესიული დაავადებების პრევენციის, პროფესიული რისკების შეფასებისა და კონტროლის მექანიზმების საკითხებზე; ქვეყნის მასშტაბით კონკრეტულ საწარმოებში არსებული პროფესიული რისკების ეპიდემიოლოგიური რუკისა და შესაბამისი მონაცემთა ბაზის შექმნა/განახლება.

1.2.2.6 **ტუბერკულოზის მართვა (პროგრამული კოდი 27 03 02 06)**

ტუბერკულოზის ყველა სავარაუდო შემთხვევის გამოკვლევა, დაავადებულთა ამბულატორიული მომსახურება (ანტიტუბერკულოზური პრეპარატებით უზრუნველყოფა და მკურნალობა უშუალო მეთვალყურეობით);

ლაბორატორიული მართვა;

ფთიზიატრიული სტაციონარული დახმარების ფარგლებში დიაგნოსტიკური, თერაპიული და ქირურგიული მომსახურება;

ტუბერკულოზის სენსიტიური და რეზისტენტული ფორმების მკურნალობა (მათ შორის, მულტირეზისტენტული ტუბერკულოზის ახალი მედიკამენტებით მკურნალობა და მკურნალობის მონიტორინგი);

ტუბერკულოზის საწინააღმდეგო მედიკამენტებით უზრუნველყოფა, მათ შორის, პირველი რიგის და მეორე რიგის ანტიტუბერკულოზური მედიკამენტების შესყიდვა; მომსახურების სრულად ანაზღაურება;

ტუბერკულოზით გამოწვეული ავადობის, სიკვდილიანობის და ინფექციის გავრცელების შემცირება.

1.2.2.7 **აივ ინფექციის/შიდსის მართვა (პროგრამული კოდი 27 03 02 07)**

აივ ინფექციის/შიდსის გავრცელების შეფერხება და აივ ინფექციით/შიდსით დაავადებულთათვის მკურნალობის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა (პროგრამა არ ითვალისწინებს მოსარგებლის მხრიდან თანაგადახდას);

აივ ინფექციაზე/შიდსზე ნებაყოფლობითი კონსულტაცია და ტესტირება;

აივ ინფექციით/შიდსით დაავადებულთა ამბულატორიული და სტაციონარული მკურნალობა;

აივ ინფექციის/შიდსის სამკურნალო პირველი რიგის და მეორე რიგის მედიკამენტების შესყიდვა;

აივ ინფექციის/შიდსის მართვის ღონისძიების ფარგლებში ზემოაღნიშნული მიზნების განხორციელების შედეგად შესრულდება მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) მე-3 მიზნის 3.3.1 ინდიკატორი; 2030 წლისთვის აივ ინფექციით/შიდსით ინფიცირების შემთხვევები 1000 მოსახლეზე 0.125-მდე შემცირდება. მდგრადი განვითარების მიზნების 3.3.1 ინდიკატორის შესრულების მიზნით მომზადდა საქართველოს აივ/შიდსის ეროვნული სტრატეგიული გეგმა (2019–2022). ამასთანავე, აივ ინფექციის/შიდსის მართვის სახელმწიფო პროგრამის დაფინანსება და მომსახურების მოცულობა ყოველწლიურად იზრდება. სახელმწიფო ეტაპობრივად ანაცვლებს გლობალური ფონდის ღონისძიებებს;

პროგრამული მომსახურებების უნივერსალური ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა (ამის შედეგად 2017 წელს პირველად შემცირდა აივ ინფექციის/შიდსის ახალი შემთხვევები. ეს ტენდენცია 2018 წელსაც გაგრძელდა).

1.2.2.8 **დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობა (პროგრამული კოდი 27 03 02 08)**

ორსულთა ეფექტიანი პატრონაჟისა და მაღალკვალიფიციური სამედიცინო დახმარების გეოგრაფიული და ფინანსური ხელმისაწვდომობის გასაზრდელად:

ანტენატალური მეთვალყურეობა;

გენეტიკური პათოლოგიების ადრეული გამოვლენა;

ორსულებში B და C ჰეპატიტების, აივ ინფექციის/შიდსის და ათაშანგის სკრინინგი; ორსულთა მედიკამენტებით

უზრუნველყოფა;

ახალშობილთა და ბავშვთა სკრინინგი ჰიპოთირეოზზე, ფენილკეტონურიაზე, ჰიპერფენილალანინემიასა და მუკოვისციდოზზე;

ახალშობილთა სმენის სკრინინგული გამოკვლევა.

1.2.2.9 **ნარკომანიით დაავადებულ პაციენტთა მკურნალობა (პროგრამული კოდი 27 03 02 09)**

ნარკომანიით დაავადებულ პირთა მკურნალობა (სტაციონარული დეტოქსიკაცია) და პირველადი რეაბილიტაცია, მათი ჩამანაცვლებელი ნარკოტიკით უზრუნველყოფა და სამედიცინო მეთვალყურეობა;

ალკოჰოლის მიღებით გამოწვეული ფსიქიკური აშლილობის მქონე პაციენტების სტაციონარული მომსახურება.

1.2.2.10 **ჯანმრთელობის ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 27 03 02 10)**

ჯანმრთელობის შესახებ მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების მიზნით თამბაქოს მოხმარების კონტროლის გაძლიერება;

ჯანსაღი კვების და ალკოჰოლის ჭარბი მოხმარების შესახებ ცნობიერების ამაღლება;

ფიზიკური აქტივობის ხელშეწყობა;

C ჰეპატიტის პრევენცია და მოსახლეობის განათლების ხელშეწყობა;

ფსიქიკური ჯანმრთელობის ხელშეწყობა; ნივთიერებადამოკიდებულების და აზარტულ თამაშებზე დამოკიდებულების პრევენცია;

გარემოს და ჯანმრთელობის საკითხები;

ჯანმრთელობის ხელშეწყობის ღონისძიებათა პოპულარიზაცია და გაძლიერება (მათ შორის, ჯანმრთელობასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა თემაზე მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან ურთიერთობა, სატელეკომუნიკაციო ან/და საეთერო (მათ შორის, სამედიცინო პროფილის) დროის შესყიდვა).

1.2.2.11 **C ჰეპატიტის მართვა (პროგრამული კოდი 27 03 02 11)**

სკრინინგული კვლევა;

C ჰეპატიტით დაავადებულ პირთა დიაგნოსტიკა, მათ შორის, მკურნალობაში ჩართვამდე აუცილებელი კვლევებისა და მკურნალობის პროცესის მონიტორინგისთვის აუცილებელი კვლევების ჩატარების უზრუნველყოფა;

C ჰეპატიტის სამკურნალო ფარმაცევტული პროდუქტით (ჰარვონი, ეპკლუსა, ვოსევი, რიბავირინი) უზრუნველყოფა; მედიკამენტების ლოჯისტიკა.

1.2.3 **მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდება პრიორიტეტულ სფეროებში (პროგრამული კოდი 27 03 03)**

ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემების მქონე მოსახლეობის სპეციალიზებული დახმარებით უზრუნველყოფა;

დიაბეტით დაავადებული პაციენტების მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

ბავშვთა ონკოჰემატოლოგიური მომსახურება;

თირკმლის ქრონიკული უკმარისობით დაავადებული პაციენტების დიალიზით, თირკმლის ტრანსპლანტაციითა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

ინკურაბელური პაციენტების მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

იშვიათი დაავადებების მქონე პაციენტთა მკურნალობა და მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

სასწრაფო სამედიცინო დახმარების, სამედიცინო ტრანსპორტირებისა და სოფლად ამბულატორიული მომსახურებით უზრუნველყოფა;

რეფერალური დახმარების უზრუნველყოფა;

თავდაცვის ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა სამედიცინო შემოწმება.

1.2.3.1 **ფსიქიკური ჯანმრთელობა (პროგრამული კოდი 27 03 03 01)**

მოსახლეობისთვის ფსიქიატრიული მომსახურების გეოგრაფიული და ფინანსური ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

ბავშვთა და მოზრდილთა ამბულატორიული და სტაციონარული მომსახურება;

ფსიქოსოციალური რეაბილიტაცია;

ფსიქიატრიული კრიზისული ინტერვენცია;

თემზე დაფუძნებული მობილური გუნდის მომსახურება;

ფსიქიკური დარღვევების მქონე პირთა თავშესაფრით უზრუნველყოფა.

1.2.3.2 **დიაბეტის მართვა (პროგრამული კოდი 27 03 03 02)**

შაქრიანი დიაბეტით დაავადებულ ბავშვთა მომსახურება;

სპეციალიზებული ამბულატორიული დახმარების გაწევა;

შაქრიანი დიაბეტითა და უშაქრო დიაბეტით დაავადებული მოსახლეობის სპეციფიკური მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;

შაქრიანი დიაბეტითა და უშაქრო დიაბეტით დაავადებული პაციენტების შესაძლო გართულებების პრევენცია.

1.2.3.3 **ბავშვთა ონკოჰემატოლოგიური მომსახურება (პროგრამული კოდი 27 03 03 03)**

18 წლამდე ასაკის ონკოჰემატოლოგიური პაციენტების ფინანსური ხელმისაწვდომობის გასაზრდელად ონკოჰემატოლოგიური დაავადებების მქონე 18 წლამდე ასაკის ბავშვთა ამბულატორიული და სტაციონარული მკურნალობა.

1.2.3.4 **დიალიზი და თირკმლის ტრანსპლანტაცია (პროგრამული კოდი 27 03 03 04)**

პაციენტთა ჰემოდიალიზით და პერიტონეული დიალიზით უზრუნველყოფა;

ჰემოდიალიზისა და პერიტონეული დიალიზისთვის საჭირო სადიალიზე საშუალებების, მასალისა და მედიკამენტების შესყიდვა და მიწოდება;

თირკმლის ტრანსპლანტაცია;

ორგანოგადანერგილთა იმუნოსუპრესიული მედიკამენტებით უზრუნველყოფა.

1.2.3.5 **ინკურაბელურ პაციენტთა პალიატიური მზრუნველობა (პროგრამული კოდი 27 03 03 05)**

ინკურაბელურ პაციენტთა ამბულატორიული პალიატიური მზრუნველობა;

ინკურაბელურ პაციენტთა მედიკამენტებით უზრუნველყოფა.

1.2.3.6 **იშვიათი დაავადებების მქონე და მუდმივ ჩანაცვლებით მკურნალობას დაქვემდებარებულ პაციენტთა მკურნალობა (პროგრამული კოდი 27 03 03 06)**

იშვიათი დაავადებების მქონე 18 წლამდე ასაკის ბავშვთა ამბულატორიული მომსახურება;

იშვიათი დაავადებების მქონე და მუდმივ ჩანაცვლებით მკურნალობას დაქვემდებარებულ 18 წლამდე ასაკის ბავშვთა სტაციონარული მომსახურება;

ჰემოფილიით და სისხლის შედედების სხვა მემკვიდრეობითი პათოლოგიებით დაავადებულ ბავშვთა და მოზრდილთა ამბულატორიული და სტაციონარული მომსახურება;

იშვიათი დაავადებების მქონე პაციენტთა სპეციფიკური მედიკამენტებით უზრუნველყოფა.

1.2.3.7 **პირველადი და გადაუდებელი სამედიცინო დახმარების უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 27 03 03 07)**

სასწრაფო სამედიცინო დახმარების და სამედიცინო ტრანსპორტირების უზრუნველყოფა;

პირველადი ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურება სოფლად (მათ შორის, ამბულატორიული მომსახურებისთვის აუცილებელი მედიკამენტების და სამედიცინო დანიშნულების საგნების, ექიმის ჩანთის და სამედიცინო დოკუმენტაციის ბეჭდვის მომსახურების შესყიდვა);

შიდა ქართლის სოფლების ამბულატორიული ქსელის ხელშეწყობა და განვითარება;

სპეციალურ დაფინანსებაზე მყოფი დაწესებულებების მიერ შესაბამისი ამბულატორიული და სტაციონარული მომსახურების მიწოდება;

სპეციალურ დაფინანსებაზე მყოფი ზოგიერთი სამედიცინო დაწესებულების დამატებითი ფინანსური უზრუნველყოფა;

სოფლის მოსახლეობისთვის პირველადი ჯანმრთელობის

დაცვის მომსახურების გეოგრაფიული და ფინანსური ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

სასწრაფო სამედიცინო დახმარების უზრუნველყოფა.

1.2.3.8 **რეფერალური მომსახურება (პროგრამული კოდი 27 03 03 08)**

სტიქიური უბედურებების, კატასტროფების, საგანგებო სიტუაციების, კონფლიქტების რეგიონებში დაზარალებულ მოქალაქეთათვის და საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრული სხვა შემთხვევების დროს მოსახლეობისთვის სამედიცინო დახმარების გაწევა;

მოსახლეობის ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაზრდით მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესება;

ფილტვის ქრონიკული დაავადებების მქონე პირთა რეაბილიტაციის უზრუნველყოფა.

1.2.3.9 **თავდაცვის ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა სამედიცინო შემოწმება (პროგრამული კოდი 27 03 03 09)**

თავდაცვის ძალებში გასაწვევ მოქალაქეთა ამბულატორიული შემოწმება და მათთვის დამატებითი გამოკვლევების ჩატარება.

1.2.3.10 **ახალი კორონავირუსული დაავადების COVID 19-ის მართვა (პროგრამული კოდი - 27 03 03 11)**

ახალი კორონავირუსის (COVID 19) გავრცელებიდან გამომდინარე მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვასთან დაკავშირებულ გამოწვევებზე რეაგირების ეფექტური მექანიზმების შემუშავება და მართვა;

ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის მდგრადობის უზრუნველყოფა.

1.2.4 **დიპლომისშემდგომი სამედიცინო განათლება (პროგრამული კოდი 27 03 04)**

„ოკუპირებული ტერიტორიების შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ტერიტორიებისა და მაღალმთიანი და საზღვრისპირა მუნიციპალიტეტების მოსახლეობისთვის სამედიცინო მომსახურების მიწოდების უწყვეტობისა და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება ამ მუნიციპალიტეტებისთვის დეფიციტურ და პრიორიტეტულ საექიმო სპეციალობებში პირთა მომზადების უზრუნველყოფით;

დიპლომისშემდგომი განათლების (პროფესიული

მზადების)/სარეზიდენტო პროგრამების ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება;

პროფესიული რეგულირების მექანიზმების ეფექტიანობის გაზრდა.

1.2.5 **სახელმწიფო კლინიკების მართვა (პროგრამული კოდი - 27 03 05)**

სამედიცინო სფეროში მრავალპროფილიანი კლინიკების განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება. კვლევების ჩასატარებლად საკონსულტაციო და იურიდიული მომსახურება ჯანმრთელობის დაცვის სფეროს მხარდაჭერის მიზნით;

სამედიცინო დაწესებულებების მდგრადობის უზრუნველსაყოფად ღონისძიებების გატარება ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით.

1.3 **ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა (პროგრამული კოდი 27 01)**

მოსახლეობის შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება და შესაბამისი საქმიანობის კოორდინაცია; დევნილთა, სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზარალებულ და გადაადგილებულ პირთა (ეკომიგრანტთა) სოციალური დაცვისა და განსახლების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მისი განხორციელების კოორდინაცია;

ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის მარეგულირებელი აქტების მომზადება და ზედამხედველობა;

სამედიცინო საქმიანობის ხარისხის კონტროლი და მისი უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;

სამედიცინო-სოციალური ექსპერტიზის კონტროლი;

სამკურნალო საშუალებების ხარისხისა და მიმოქცევის და ფარმაცევტული საქმიანობის ზედამხედველობა;

სოციალური დახმარებების, პენსიებისა და სხვა ფულადი და არაფულადი სახელმწიფო ბენეფიტების მიმღებთა გამოვლენა, დადგენა და აღრიცხვა, მათთვის დახმარების დანიშვნა და მისი გაცემის ორგანიზება;

საზოგადოების საჭიროებებზე ორიენტირებული ჯანმრთელობის

დაცვის სერვისების შეუფერხებელი მიწოდება;

ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის), ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის, სექსუალური ძალადობის მსხვერპლთა/დაზარალებულთა დაცვა და მხარდაჭერა; მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა, ხანდაზმულთა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა/ბავშვთა მოვლა-პატრონობა გრძელვადიან პერიოდში;

საქართველოს ტერიტორიულ ერთეულებში საგანგებო სიტუაციების კოორდინაციისა და გადაუდებელი დახმარების მართვა;

ქვეყანაში შრომის ბაზრის პოლიტიკის, აგრეთვე დასაქმების ხელშეწყობის და შრომის უსაფრთხოების დაცვის მექანიზმების მართვა, შრომითი ურთიერთობების გაუმჯობესება; შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის თაობაზე შესაბამისი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების შემუშავება;

იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა, ეკომიგრანტთა და მიგრანტთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

1.4 **სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა (პროგრამული კოდი 27 04)**

სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჯანმრთელობის დაცვის ინფრასტრუქტურის, შენობა-ნაგებობებისა და აღჭურვილობის განახლება, სამედიცინო დაწესებულებებში დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის მინიმალური სტანდარტის უზრუნველყოფა;

სამედიცინო დაწესებულებათა მშენებლობა, რეაბილიტაცია, აღჭურვა და მათი ფუნქციონირების ხელშეწყობა;

COVID-19-ზე რეაგირების საგანგებო ღონისძიებების უზრუნველსაყოფად სამედიცინო დაწესებულებათა აღჭურვა/რეაბილიტაცია.

1.5 **სსიპ – ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური (პროგრამული კოდი 37 00)**

ომისა და თავდაცვის ძალების ვეტერანების და მათი ოჯახის წევრების, აგრეთვე საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისთვის, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისთვის დაღუპულ, უგზო-უკვლოდ დაკარგულ, მიღებული ჭრილობების შედეგად გარდაცვლილ პირთა ოჯახების სათანადო ცხოვრების პირობებისა და კეთილდღეობისთვის მყარი სამართლებრივი და სოციალურ-ეკონომიკური საფუძვლის შექმნის უზრუნველყოფა;

სახელმწიფოს ეროვნული ინტერესების დაცვისა და საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში ვეტერანთა პოტენციალის სრულფასოვანი გამოვლენისა და განვითარების ხელშეწყობა, მათი სოციალურ-ეკონომიკური საქმიანობისთვის სათანადო, ღირსეული პირობების შექმნა;

სამშობლოსთვის თავდადებულ გმირთა სახელების სადიდებლად და მათი საქმის უკვდავსაყოფად საბრძოლო მოქმედებებში დაღუპულ და ომის შემდგომ გარდაცვლილ მეომართა ხსოვნის განმტკიცებისთვის მუდმივი ზრუნვა;

ვეტერანების და მათი ოჯახის წევრების სოციალურ-ეკონომიკური მხარდაჭერის სახელმწიფო და ადგილობრივი მიზნობრივი პროგრამების შემუშავებისა და განხორციელების ხელშეწყობა;

საზოგადოებაში მხედრული ტრადიციების განმტკიცება, სახელმწიფოს და საზოგადოების მიერ ვეტერანთა ღვაწლისა და დამსახურების სათანადო აღიარება, მომავალ თაობებში პატრიოტული სულისკვეთების გაღვივება.

1.6 **შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების პროგრამა (პროგრამული კოდი 27 05)**

ქვეყანაში შრომის ბაზრის აქტიური პოლიტიკისა და დასაქმების ხელშეწყობის მომსახურებათა განვითარება/განხორციელება, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა და ცნობიერების ამაღლება;

შრომის ბაზარზე შრომის კანონმდებლობისა და შრომის უსაფრთხოების დაცვის კუთხით არსებული მდგომარეობის შესწავლა; შრომის დაცვის ნორმების გაუმჯობესება/სრულყოფა და ამის საფუძველზე, ობიექტების შემოწმებით დამსაქმებელსა და დასაქმებულს შორის შრომითი ურთიერთობების გაუმჯობესება; „შრომის უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონისა და შრომის კანონმდებლობის ეფექტიანი აღსრულება; იძულებითი შრომისა და შრომითი ექსპლუატაციის გამოვლენის მიზნით კომპანიების პერიოდული შემოწმება და პრევენციული ღონისძიებების განხორციელება;

სამუშაოს მაძიებელთა რეგისტრაცია, მათთვის კონსულტაციის გაწევა, მომსახურებების განვითარება, შეზღუდული შესაძლებლობისა და სპეციალური საჭიროების მქონე პირთა, მათ შორის, ქალთა, დასაქმების ხელშეწყობა;

ავტორიზებულ/აკრედიტებულ პროფესიულ საგანმანათლებლო

დაწესებულებებში რეგისტრირებულ სამუშაოს მაძიებელთა მომზადება და გადამზადება, მათ შორის, ქალთა უპირატესობის გათვალისწინებით.

1.7 **სსიპ – საპენსიო სააგენტო (პროგრამული კოდი 21 00)**

„დაგროვებითი პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული დაგროვებითი საპენსიო სქემის მართვა და ადმინისტრირება;

დაგროვებითი საპენსიო სქემის გამართული ფუნქციონირების უზრუნველყოფა;

საპენსიო აქტივების განკარგვა კეთილსაიმედო ინვესტირების პრინციპების დაცვით, დაგროვებითი საპენსიო სქემის მონაწილეებისა და მათი მემკვიდრეების ინტერესების შესაბამისად;

დაგროვებითი საპენსიო სქემის ანალიზი, რისკების შეფასება, ამ საქმის განვითარებასა და გაუმჯობესებასთან დაკავშირებული ხედვის ჩამოყალიბება და რეკომენდაციების მომზადება.

1.8 **საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემისა და საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 30 05)**

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს და საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის თანამშრომელთა ჯანმრთელობის მდგომარეობისა და ფიზიკური განვითარების შენარჩუნება და განმტკიცება, ავადობისა და შრომისუუნარობის შემთხვევების შემცირება;

სამედიცინო ქვედანაყოფების მაღალი საბრძოლო და სამობილიზაციო მზადყოფნის უზრუნველყოფა;

საჭიროების შემთხვევაში, დაჭრილთათვის სამედიცინო დახმარების გაწევისა და მათი ევაკუაციის ორგანიზება;

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემაში სანიტარიულ-ჰიგიენურ და ეპიდსაწინააღმდეგო ღონისძიებათა კონტროლი;

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთა და მათი ოჯახის წევრთა სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა.

1.9 **ა(ა)იპ – საქართველოს სოლიდარობის ფონდი (პროგრამული კოდი 39 00)**

საქართველოში მცხოვრები სოციალურად დაუცველი ან კატასტროფული სოციალური დანახარჯების რისკის წინაშე მდგარი პირებისთვის ალტერნატიული (არასაბიუჯეტო) რესურსების მობილიზება და პრიორიტეტული სოციალური საჭიროებებისთვის მიმართვა საზოგადოების, კერძო სექტორისა და სახელმწიფოს მონაწილეობით;

სოციალური და ჯანმრთელობის დაცვის პროექტების დაფინანსება, მათ შორის, ერთჯერადი დახმარებების, აგრეთვე რეგულარული სოციალური შემწეობების/პროექტების დაგეგმვა და განხორციელება;

ონკოლოგიური დაავადებების მქონე 22 წლამდე ასაკის ბენეფიციართა მხარდაჭერა სახელმწიფო და მუნიციპალური დაფინანსების ლიმიტის ფარგლების გარეთ მოხვედრილი თერაპიისა და დიაგნოსტიკის შემთხვევაში, აგრეთვე ძვირადღირებული დიაგნოსტიკური მომსახურება და მკურნალობა საზღვარგარეთ დადასტურებული სამედიცინო აუცილებლობის შემთხვევაში;

ონკოლოგიური დაავადებების მქონე მოზრდილთათვის ძვირადღირებული მედიკამენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

2 თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

საქართველოს სჭირდება მაღალი საბრძოლო მზადყოფნის, ტერიტორიული თავდაცვისა და შეკავების ამოცანების შესრულების მდგრადი უნარებისა და შესაძლებლობების მქონე, ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის ძალებთან სრულად თავსებადი, მობილური, ეფექტიანი თავდაცვის ძალები. სწორედ ასეთი თავდაცვის ძალების, როგორც ძირითადი შემადგენელი კომპონენტის, არსებობა უზრუნველყოფს საფრთხის შეკავებას. საქართველოს თავდაცვის ძალების ძირითადი მისიაა ქვეყნის თავდაცვა, რომლის უზრუნველსაყოფად განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება „ტოტალური თავდაცვის“ მიდგომის დანერგვაზე და მისი სამხედრო კომპონენტის განვითარებაზე. ამასთანავე, გრძელდება ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის წევრ და პარტნიორ ქვეყნებთან ერთად საერთაშორისო მისიებში მონაწილეობა ტერორიზმთან ბრძოლისა და მსოფლიო უსაფრთხოების განმტკიცების მიზნით. ამავდროულად, თავდაცვის ძალები უზრუნველყოფს ქვეყანაში სტიქიური უბედურებისა და ტექნოგენური საგანგებო სიტუაციის დროს სამოქალაქო ხელისუფლების მხარდაჭერას. აღნიშნული ამოცანების შესასრულებლად შემუშავებულია თავდაცვის სტრატეგიული განვითარების დოკუმენტი და ტრანსფორმაციის გეგმა, რომელიც 2020 წლამდე თავდაცვის სისტემის/თავდაცვის ძალების განვითარებისთვის სხვადასხვა ღონისძიებას

ითვალისწინებს. საქართველოს მთავრობა ეროვნული თავდაცვის სისტემის განვითარების პროცესში გააგრძელებს მუშაობას „ტოტალური თავდაცვის“ მიდგომის დანერგვისთვის. „ტოტალური თავდაცვის“ მიზანია მშვიდობიან პერიოდში იმ მექანიზმების შექმნა, რომლებითაც აგრესიის შემთხვევაში თავდაცვის მიზნებისათვის ქვეყნის მობილიზება სწრაფად და ეფექტიანად მოხდება. „ტოტალური თავდაცვის“ მიდგომის ფარგლებში მართვის ეფექტიანობის გაუმჯობესების მიზნით, როგორც საომარ ვითარებაში, ისე მშვიდობიან პერიოდში გაგრძელდება თავდაცვის ძალებში ამოცანით მართვის კულტურის დანერგვა, რომელიც მოიცავს შეფასების, მომზადება-ინიციირებისა და განხორციელების აქტიურ ფაზებს. ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, როგორც ძირითად სტრატეგიულ პარტნიორთან, ერთად გაგრძელდება საქართველოს თავდაცვის მზადყოფნის პროგრამის (GDRP) განხორციელება, რომლის ფარგლებშიც 2020 წლის ჩათვლით მომზადდება და აღიჭურვება თავდაცვის ძალების ქვეითი ბატალიონები. სათანადო ყურადღება დაეთმობა საინჟინრო, ლოჯისტიკური, სპეციალური დანიშნულების ძალების, საჰაერო თავდაცვის, საჰაერო-სატრანსპორტო, ჯავშანსაწინააღმდეგო, დაზვერვის, არტილერიის, მართვისა და კონტროლის, კავშირგაბმულობისა და კომპიუტერული სისტემების შესაძლებლობების, კიბერუსაფრთხოებისა და სტრატეგიული კომუნიკაციების სფეროების და ეროვნული გვარდიის შემდგომ რეფორმირებას. თანამედროვე მოთხოვნების გათვალისწინებით გაგრძელდება სამხედრო განათლების სფეროს მნიშვნელოვანი სეგმენტის – ოფიცერთა და სერჟანტთა მომზადების ინსტიტუციონალიზაცია და ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა. ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის გაძლიერებული მოწინავე ჩართულობის (Enhanced Forward Presence) გათვალისწინებით გაგრძელდება თავდაცვის ლოჯისტიკის სფეროს ტრანსფორმაცია. განხორციელდება ნატო-საქართველოს არსებითი პაკეტით (SNGP) გათვალისწინებული ინიციატივები, რომლის ფარგლებშიც, როგორც ორმხრივი, ისე მრავალმხრივი ფორმატების გამოყენებით, ნატოსგან მიღებული ეფექტიანი მხარდაჭერით მიიღწევა ნატოსთან თავსებადობის მაღალი ხარისხი. აქტიური რეზერვის ტერიტორიული კომპონენტის განვითარების მიზნით გაგრძელდება სპეციალისტთა რეზერვის პროგრამის გაფართოების გეგმების შემუშავება. ასევე გაგრძელდება ერთიანი სამთავრობო მიდგომის და კოორდინაციის მექანიზმების დახვეწის გზების დოკუმენტური ასახვა კონცეპტუალურ დონეზე საქართველოს ეროვნული თავდაცვის სტრატეგიის (2020–2030) დამტკიცებით, აგრეთვე მის საფუძველზე, საქართველოს ეროვნული თავდაცვის მზადყოფნის გეგმის ფარგლებში, უწყებრივ დონეზე შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება. გაგრძელდება როგორც სამხედრო-სამედიცინო

შესაძლებლობების განვითარება, ისე თავდაცვის ძალების, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მოსამსახურეთა, მათი ოჯახის წევრთა, ვეტერანთა, დაღუპული სამხედრო მოსამსახურეების ოჯახის წევრთა და სამოქალაქო პირთა სამედიცინო მომსახურების/რეაბილიტაციის ეფექტიანობის გაზრდა და დაჭრილ/დაშავებულ სამხედრო მოსამსახურეთა საზოგადოებაში რეინტეგრაციისა და რესოციალიზაციის ღონისძიებების განხორციელება. ასევე გაგრძელდება სამხედრო მოსამსახურეებისთვის ბინების მშენებლობის თანადაფინანსება. ქვეყანაში უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფისა და მართლწესრიგის დაცვისთვის მნიშვნელოვანია რეალურ მონაცემებზე დაყრდნობით, ანალიზზე დაფუძნებული სისხლის სამართლის პოლიტიკის განხორციელება და სასჯელის გარდაუვალობის უზრუნველყოფა. აუცილებელია მართლმსაჯულების ერთიანი სისტემის ყველა მონაწილის ეფექტიანი მუშაობა და შესაბამისი პასუხისმგებლობის გაზიარება. გაგრძელდება კრიმინალური პოლიციის რეფორმა, რომელიც საპოლიციო საქმიანობის საფუძველია. დასრულდება კრიმინალურ პოლიციაში ოპერატიული, საგამოძიებო და საუბნო მიმართულებების მკაფიოდ გამიჯვნა მთელი ქვეყნის მასშტაბით. გაგრძელდება საუბნო მიმართულების ეტაპობრივი ჩანაცვლება საზოგადოებაზე ორიენტირებული საპოლიციო საქმიანობის მოდელით. განვითარდება მართლწესრიგის ოფიცრის ინსტიტუტი, შეიქმნება თანამედროვე სტანდარტების საპოლიციო სერვისების შესაბამისი მართლწესრიგის ოფიცერთა დანაყოფები, რომელთა უმთავრესი ამოცანა იქნება დანაშაულის პრევენცია. კრიმინალურ პოლიციაში გაგრძელდება ძირეული რეფორმა საგამოძიებო მიმართულებით, რომლის მიზანია გამოძიების ხარისხის ამაღლება. საგამოძიებო სისტემის რეფორმის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია საგამოძიებო და საპროკურორო ფუნქციების გამიჯვნა საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის რეფორმის საფუძველზე. ამ რეფორმის მიზანია გამოძიების პროცესში გამომძიებლების მეტი დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა, გამოძიების ხარისხის ამაღლება და საპროკურორო ზედამხედველობის გაძლიერება, გამომძიებელსა და პროკურორს შორის ფუნქციების იმგვარად განაწილება, რომ გამოძიების კონკრეტული ეტაპების მიხედვით განისაზღვროს თითოეული მათგანის პასუხისმგებლობის ხარისხი და უზრუნველყოფილ იქნეს საგამოძიებო საქმიანობისა და საპროკურორო საქმიანობის ეფექტიანობა. საგამოძიებო სისტემის რეფორმა მოიცავს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში ხარისხის მონიტორინგის ეფექტიანი სისტემის შექმნას. გაგრძელდება სასაზღვრო პოლიციის რეფორმა, ადამიანური რესურსების, სასაზღვრო ინფრასტრუქტურისა და საზღვარზე დაკვირვების თანამედროვე ტექნიკური საშუალებების განვითარება. ასევე გაგრძელდება საზღვრის მართვის რისკების ანალიზის ერთიანი

სისტემის ჩამოყალიბება და შესაბამის ანალიტიკურ სისტემაში ინტეგრირება. დაიწყება საპატრულო პოლიციის რეფორმის ახალი ეტაპი. დაინერგება სტანდარტული მოქმედებების პროცედურები და სამართალდარღვევების გამოკვეთის თანამედროვე საშუალებები. გაძლიერდება ქვეით პატრულ ინსპექტორთა კორპუსი. საქართველოს მთავრობა გააგრძელებს უკონტაქტო პატრულირების ინსტრუმენტის განვითარებას, რაც აუცილებელია საგზაო უსაფრთხოების სფეროში არსებული პრობლემების გადასაჭრელად. საპატრულო პოლიციის ერთიანი მომსახურების ცენტრის კონცეფცია დაინერგება მთელი ქვეყნის მასშტაბით. გაღრმავდება საერთაშორისო საპოლიციო სტრუქტურებთან თანამშრომლობა. საქართველო აქტიურად ითანამშრომლებს ევროპოლთან. ამის პარალელურად, გაძლიერდება ორმხრივი საპოლიციო თანამშრომლობა, გაფართოვდება პოლიციის ატაშეების ქსელი, განსაკუთრებით – ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებში. შეიქმნება ერთობლივი საგამოძიებო ჯგუფები, რომელთა მუშაობა გაზრდის საერთაშორისო თანამშრომლობის ეფექტიანობას. საქართველოსა და ევროკავშირს შორის უვიზო მიმოსვლასთან დაკავშირებული პრობლემების გადასაჭრელად გაძლიერდება საპოლიციო თანამშრომლობა, მიგრაციული ნაკადების მართვა, საზღვრის ეფექტიანი მართვა და რეადმისიის შესახებ შეთანხმების აღსრულება. პოლიციის სისტემის გამართული ფუნქციონირების უზრუნველსაყოფად ჩამოყალიბდება ადამიანური რესურსების მართვის ქმედითი სისტემა, რათა კარიერული წინსვლა დაეფუძნოს ობიექტურ კრიტერიუმებს, დამსახურებასა და კვალიფიკაციას. გაგრძელდება მუშაობა საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ გასაწევი მომსახურების ხელმისაწვდომობის გაზრდისა და ხარისხის გაუმჯობესების, აგრეთვე ამ სფეროს განვითარებისა და მოქალაქეებისთვის დამატებითი მომსახურების შეთავაზების მიზნით. გაგრძელდება საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების პროგრამის განხორციელება, რომელიც გააუმჯობესებს ქვეითთა, მგზავრებისა და მძღოლების უსაფრთხოებას და შეამცირებს გზებზე უბედურ შემთხვევებს. მნიშვნელოვნად გაიზრდება ახალი ტექნოლოგიების გამოყენება საგზაო მოძრაობის ადმინისტრირების სფეროში. ორგანიზებულ დანაშაულსა და ნარკოდანაშაულთან აქტიური ბრძოლა კვლავ პრიორიტეტი იქნება. საგანგებო სიტუაციების მართვის ეფექტიანობის გაზრდისთვის მოხდება საოპერაციო შესაძლებლობების/რესურსების განვითარება, მზადყოფნის დონის ამაღლება და რეაგირების ხარისხის გაზრდა. პრიორიტეტული მიმართულებაა პენიტენციური სისტემის განვითარება და მისი საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა. პენიტენციური და დანაშაულის პრევენციის სისტემების გაუმჯობესების პროცესი დაეფუძნება სასჯელის აღსრულების, აგრეთვე სასჯელის ალტერნატიული საშუალებებით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულების კუთხით

უმაღლეს ევროპულ სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფას, რაც კიდევ უფრო განამტკიცებს თავისუფლებააღკვეთილ პირთა უფლებებისა და ღირსების დაცვას. ქვეყანაში მართლწესრიგის უზრუნველყოფისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების სისტემის დახვეწა. რთული ქცევის მქონე არასრულწლოვანთა სოციალიზაციის/რეაბილიტაციის მექანიზმების ინსტიტუციური რეფორმის ფარგლებში 14 წლამდე ასაკის არასრულწლოვანთა რეფერირების სრულყოფილი, ბავშვის საუკეთესო ინტერესებზე მორგებული მექანიზმის დამტკიცებისთვის სათანადო საკანონმდებლო საფუძველი შეიქმნება. უზრუნველყოფილი იქნება შიდა უსაფრთხოების და მართლწესრიგის დაცვის სტრუქტურების ეფექტიანი ფუნქციონირება.

2.1 **საზოგადოებრივი წესრიგი და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება (პროგრამული კოდი 30 01)**

პრევენციული და საგამოძიებო ფუნქციების გაძლიერება;

ეფექტიანი და ანგარიშვალდებული სამართალდამცავი უწყების ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფს დანაშაულის პრევენციას, დანაშაულზე სწრაფ რეაგირებას, საზოგადოებრივ უსაფრთხოებას, მართლწესრიგს და ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ფაქტების გამოვლენას;

ოჯახური დანაშაულის, ქალთა მიმართ ძალადობის, დისკრიმინაციის ნიშნით, შეუწყნარებლობის მოტივით ჩადენილი დანაშაულის, ტრეფიკინგის, არასრულწლოვანთა მიერ/მიმართ ჩადენილი დანაშაულის ფაქტებზე დროული რეაგირებისა და მიმდინარე გამოძიების ეფექტიანობის გაზრდა;

საქართველოში კანონიერი საფუძვლის გარეშე მყოფი უცხოელების ქვეყნიდან გაძევების პროცედურების განხორციელება;

უცხო ქვეყნებში უკანონოდ მყოფი საქართველოს მოქალაქეების დაბრუნების მიზნით რეადმისიის შესახებ შეთანხმებების აღსრულება.

2.2 **თავდაცვის მართვა (პროგრამული კოდი 29 01)**

საქართველოს მთავრობისა და საქართველოს პარლამენტის მიერ განსაზღვრული ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის მხარდასაჭერად საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრა; ეფექტიანი ადმინისტრირების განსახორციელებლად საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს სტრატეგიული მართვის მიზნით განსახორციელებელი ღონისძიებების განსაზღვრა და დაგეგმვა;

პარტნიორ ქვეყნებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან (ნატო, ევროკავშირი, ეუთო, გაერო) ორმხრივი და მრავალმხრივი თანამშრომლობის ღონისძიებების განხორციელება;

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს დიპლომატიური (სამოქალაქო და სამხედრო) წარმომადგენლების მხარდაჭერა, თავდაცვისა და უსაფრთხოების კონფერენციის ორგანიზება, შეიარაღების კონტროლის და ვერიფიკაციის ღონისძიებების განხორციელება;

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ განხორციელებული ღონისძიებების შესახებ საზოგადოების ინფორმირება და მისი ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობა.

2.3 **ლოჯისტიკური უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 29 09)**

ლოჯისტიკური უზრუნველყოფის შესაძლებლობების შენარჩუნება/გაუმჯობესება, ლოჯისტიკური მხარდაჭერის უზრუნველყოფა, საქართველოს თავდაცვის მზადყოფნის პროგრამისთვის (GDRP) საჭირო ლოჯისტიკური ღონისძიებების განხორციელება;

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროსა და საქართველოს თავდაცვის ძალების კომუნალური ხარჯების უზრუნველყოფა.

2.4 **საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბება (პროგრამული კოდი 26 02)**

საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პენიტენციური სისტემის ჩამოსაყალიბებლად, საქართველოს კანონმდებლობის ანალიზისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების, დამოუკიდებელი ექსპერტებისა და საქართველოს სახალხო დამცველის რეკომენდაციების გათვალისწინებით, შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავება და ღონისძიებების განხორციელება;

პენიტენციური სისტემის ადმინისტრირების სრულყოფა;

პენიტენციური სისტემის კვებითი მომსახურების უზრუნველყოფა;

პენიტენციური სისტემის უნიფორმით, რბილი ინვენტარითა და პირადი ჰიგიენისთვის აუცილებელი საშუალებებით უზრუნველყოფა;

ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა რესოციალიზაცია/ რეაბილიტაცია (მსჯავრდებულთა პროფესიულ/სახელობო,

სატრენინგო/საგანმანათლებლო და ფსიქოსოციალურ პროგრამებში, ფსიქოსოციალურ ტრენინგებსა და კურსებში, კულტურულ ღონისძიებებსა და დასაქმების პროგრამებში ჩართულობის უზრუნველყოფით);

პენიტენციური სისტემის აუცილებელი მედიკამენტებით, სამედიცინო დანიშნულების საგნებით, ლაბორატორიული საგნებითა და რეაქტივებით უზრუნველყოფა;

ბრალდებულთათვის/მსჯავრდებულთათვის სხვადასხვა პროფილის მოწვეული ექიმ-სპეციალისტების კონსულტაციების, სამოქალაქო სექტორის კლინიკებში სპეციალიზებული სამედიცინო მომსახურების გაწევა და ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა სამკურნალო დაწესებულებასა და ტუბერკულოზის სამკურნალო და სარეაბილიტაციო ცენტრში მომსახურების შეთავაზება;

ანტიტუბერკულოზური მკურნალობის საჭიროების მქონე პირთა, აივ ინფექციის/შიდსის გამოვლენის მიზნით და C ჰეპატიტის მართვის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა სკრინინგი და შესაბამისი მკურნალობის კურსის ჩატარება; დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის უნივერსალური ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

პენიტენციურ სისტემაში არსებული ინფრასტრუქტურის/დაწესებულებების რემონტი/რეკონსტრუქცია, შესაბამისი მანქანა-დანადგარებით აღჭურვა მათი საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოების მიზნით.

2.4.1 **პენიტენციური სისტემის მართვა და ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა ყოფითი პირობების გაუმჯობესება (პროგრამული კოდი 26 02 01)**

პენიტენციური სისტემის ადმინისტრირების სრულყოფა;

პენიტენციური სისტემის კვებითი მომსახურების უზრუნველყოფა;

პენიტენციური სისტემის უნიფორმით, რბილი ინვენტარითა და პირადი ჰიგიენისთვის აუცილებელი საშუალებებით უზრუნველყოფა;

ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა რესოციალიზაცია/ რეაბილიტაცია (მსჯავრდებულთა პროფესიულ/სახელობო, სატრენინგო/საგანმანათლებლო და ფსიქოსოციალურ

პროგრამებში, ფსიქოსოციალურ ტრენინგებსა და კურსებში, კულტურულ ღონისძიებებსა და დასაქმების პროგრამებში ჩართულობის უზრუნველყოფით).

2.4.2 **ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა ეკვივალენტური სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 26 02 02)**

პენიტენციური სისტემის აუცილებელი მედიკამენტებით, სამედიცინო დანიშნულების საგნებით, ლაბორატორიული საგნებითა და რეაქტივებით უზრუნველყოფა;

ბრალდებულთათვის/მსჯავრდებულთათვის სხვადასხვა პროფილის მოწვეული ექიმ-სპეციალისტების კონსულტაციების, სამოქალაქო სექტორის კლინიკებში სპეციალიზებული სამედიცინო მომსახურების გაწევა და ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა სამკურნალო დაწესებულებასა და ტუბერკულოზის სამკურნალო და სარეაბილიტაციო ცენტრში მომსახურების შეთავაზება;

ანტიტუბერკულოზური მკურნალობის საჭიროების მქონე პირთა, აივ ინფექციის/შიდსის გამოვლენის მიზნით და C ჰეპატიტის მართვის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა სკრინინგი და შესაბამისი მკურნალობის კურსის ჩატარება; დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის უნივერსალური ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

2.4.3 **პენიტენციური სისტემის ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება (პროგრამული კოდი 26 02 03)**

პენიტენციურ სისტემაში არსებული ინფრასტრუქტურის/დაწესებულებების რემონტი/რეკონსტრუქცია, შესაბამისი მანქანა-დანადგარებით აღჭურვა მათი საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოების მიზნით.

2.5 **სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 20 01)**

საქართველოს კონსტიტუციური წყობილების, სუვერენიტეტის, ტერიტორიული მთლიანობისა და სამხედრო პოტენციალის დაცვა უცხო ქვეყნის სპეციალური სამსახურებისა და ცალკეულ პირთა მართლსაწინააღმდეგო ქმედებებისგან;

სახელმწიფოს კონსტიტუციური წყობილებისა და სახელმწიფო ხელისუფლების არაკონსტიტუციური, ძალადობრივი გზით შეცვლის გამოვლენა და დაცვის უზრუნველყოფა;

ტერორიზმთან ბრძოლა;

სახელმწიფო უსაფრთხოებისთვის საფრთხის შემცველი ტრანსნაციონალური ორგანიზებული და საერთაშორისო დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა;

ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;

კორუფციის თავიდან აცილების, გამოვლენისა და აღკვეთის ღონისძიებების განხორციელება;

სახელმწიფო საიდუმლოების რეჟიმის დაცვა, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით სახელმწიფო საიდუმლოების დაცვის უზრუნველყოფის ღონისძიებათა განხორციელება და მისი კონტროლი.

2.6 **ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 29 05)**

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს და საქართველოს თავდაცვის ძალების ქვედანაყოფების ტერიტორიაზე არსებული ინფრასტრუქტურის შენარჩუნება და განვითარება, კერძოდ: სამხედრო ქალაქების ფუნქციური ზონების რეაბილიტაცია და განვითარება; ახალი სამხედრო ობიექტების მშენებლობა; საინჟინრო კომუნიკაციებისა და ქსელების რეაბილიტაცია; სამხედრო მოსამსახურეებისთვის საბინაო ფონდის შექმნა.

2.7 **სახელმწიფო საზღვრის დაცვა (პროგრამული კოდი 30 02)**

საქართველოს სახელმწიფო საზღვარზე, სასაზღვრო ზოლში, სასაზღვრო ზონაში, საქართველოს საზღვაო სივრცეში და საქართველოს იურისდიქციისადმი დაქვემდებარებულ გემებზე საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად კანონსაწინააღმდეგო ქმედებათა პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა;

საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სამაშველო ოპერაციების განხორციელება ადამიანთა სიცოცხლისა და ქონების გადასარჩენად;

საქართველოს საზღვაო სივრცეში მისი სუვერენული უფლებების დაცვა;

ზღვაოსნობისა და ნაოსნობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ნაოსნობის წესების დაცვის კონტროლი;

სასაზღვრო პოლიციის სტრუქტურული ერთეულების, რეგიონული სამმართველოებისა და სასაზღვრო სექტორების ეფექტიანი ფუნქციონირებისთვის საზღვრის მართვის, კონტროლის, საზღვარზე დაკვირვებისა და ინფორმაციის

გაცვლის ტექნოლოგიების განვითარება, სასაზღვრო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, სასაზღვრო პოლიციის ხანდაზმული საჰაერო და საზღვაო ფლოტის მოდერნიზაცია.

2.8 სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება, სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა (პროგრამული კოდი 30 06)

ტაქტიკურ დონეზე საომარი მდგომარეობით, ბუნებრივი ან/და ადამიანური ფაქტორით გამოწვეული ინციდენტისგან/საგანგებო სიტუაციისგან ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის, გარემოს ან/და ქონების დასაცავად სათანადო რესურსებისა და ინსტრუმენტების გამოყენებით შესაბამისი კომპლექსური ღონისძიებების განხორციელების უზრუნველყოფა;

სტრატეგიულ (პოლიტიკურ) და ოპერაციულ დონეებზე გადაწყვეტილებების მისაღებად შესაბამისი პირებისთვის რეკომენდაციების/წინადადებების შემუშავება და წარდგენა, აგრეთვე ორგანიზაციული, ტექნიკური და საინფორმაციო-ანალიტიკური დახმარების გაწევა;

სამოქალაქო უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო მომსახურების გაწევა;

სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნასთან, მართვასთან, შენახვასა და გამოყენებასთან დაკავშირებული საოპერაციო პროცედურების განხორციელება.

2.9 ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 29 03)

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მოსამსახურეთათვის, პენსიონერებისთვის, მათი ოჯახის წევრებისთვის, დაღუპული სამხედრო მოსამსახურეების ოჯახის წევრებისთვის, სამოქალაქო პირებისთვის სამედიცინო დახმარების გაწევა (ამბულატორიული, სტაციონარული მკურნალობა, სამედიცინო რეაბილიტაცია და დისპანსერიზაცია);

დაჭრილი/დაშავებული სამხედრო მოსამსახურეების საზოგადოებაში რეინტეგრაციისა და რესოციალიზაციის ღონისძიებების განხორციელება, ფიზიკური რეაბილიტაციისა და პროთეზირების პროგრამის განხორციელება;

საქართველოს თავდაცვის ძალების სამხედრო მოსამსახურეთა და მათი ოჯახის წევრთა სოციალური მხარდაჭერა;

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს პირადი შემადგენლობის

(სამხედრო მოსამსახურეებისა და სამოქალაქო პირების) და მათი ოჯახის წევრების ჯანმრთელობის დაზღვევის უზრუნველყოფა;

საქართველოს თავდაცვის ძალების ქვედანაყოფებში სანიტარიულ-ეპიდემიოლოგიური ზედამხედველობის, დეზინფექცია-დეზინსექცია-დერატიზაციის განხორციელება, პირადი შემადგენლობის სრული იმუნიზაცია;

სამედიცინო მხარდაჭერის როლი: 2 დონის ჩამოყალიბება და აღჭურვილობით უზრუნველყოფა;

საქართველოს თავდაცვის ძალების ქვედანაყოფების სამედიცინო ავტოტექნიკით დაკომპლექტება, ხარჯვადი სამედიცინო მარაგების შევსება, აგრეთვე მოძველებული სამედიცინო აღჭურვილობის ეტაპობრივი ჩანაცვლება/განახლება თანამედროვე სტანდარტებისა და მოთხოვნების შესაბამისად.

2.10 **პროფესიული სამხედრო განათლება (პროგრამული კოდი 29 02)**

მაღალკვალიფიციური პირადი შემადგენლობის ჩამოსაყალიბებლად ეფექტიანი საგანმანათლებლო და სასწავლო პროგრამების განხორციელებით კადეტთა ზოგადი განათლების და დაწყებითი სამხედრო მომზადების უზრუნველყოფა;

კადრების პროფესიული გადამზადებისთვის სპეციალიზებული მოკლე- და გრძელვადიანი კურსების, ტრენინგების, აგრეთვე გამოცდილების გაზიარების მიზნით შეხვედრებისა და კონფერენციების გამართვა;

სამხედრო მოსამსახურეების წვრთნისა და განათლების სისტემის გაუმჯობესება;

თანამედროვე თავდაცვის ძალების ჩამოსაყალიბებლად ქვეყნის გარეთ პროფესიული განვითარების სასწავლო კურსების ჩატარება როგორც სამხედრო მოსამსახურეებისთვის, ისე სამოქალაქო პირებისთვის.

2.11 **თავდაცვის შესაძლებლობების შენარჩუნება/განვითარება (პროგრამული კოდი 29 08)**

ეროვნული უსაფრთხოების გარემოს გათვალისწინებით, საქართველოს თავდაცვის ძალების თავდაცვის შესაძლებლობების გაზრდა შესაძლო სამხედრო აგრესიის შესაკავებლად;

საქართველოს წინაშე არსებული საფრთხეებიდან და გამოწვევებიდან გამომდინარე და საქართველოს ეროვნული და თავდაცვის დაგეგმვის დოკუმენტებით განსაზღვრული

სამხედრო მიზნებისა და ამოცანების შესასრულებლად საქართველოს თავდაცვის ძალების თავდაცვითი შესაძლებლობების განვითარება;

საქართველოს თავდაცვის ძალების თანამედროვე თავდაცვითი შეიარაღებისა და სამხედრო ტექნიკის მოდერნიზაცია/განვითარება.

2.12 **დასაცავ პირთა და ობიექტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 40 01)**

საქართველოს პრეზიდენტის, საქართველოს პრემიერ-მინისტრის და ხელისუფლების სხვა უმაღლესი ორგანოების ხელმძღვანელ პირთა, საქართველოში ვიზიტით მყოფ უცხო ქვეყნების უმაღლესი თანამდებობის პირთა, აგრეთვე სამთავრობო რეზიდენციების დაცვა და მათი უსაფრთხოების დონის ამაღლება. ეს პროცესი უწყვეტია.

2.13 **საერთაშორისო სამშვიდობო მისიები (პროგრამული კოდი 29 06)**

ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის წინაშე აღებული ვალდებულებების წარმატებით შესრულება და საერთაშორისო უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად ნატოს ეგიდით წარმოებულ „მტკიცე მხარდაჭერის მისიასა“ (RSM) და „ნატოს რეაგირების ძალებში“ (NRF) მონაწილეობა;

საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების დღის წესრიგისა და ევროკავშირის ერთიანი უსაფრთხოებისა და თავდაცვის პოლიტიკის ფარგლებში აქტიური თანამშრომლობა და ევროკავშირის ეგიდით წარმოებულ მისიებში (ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკაში – EUTM RCA-ში და მალის რესპუბლიკაში – EUTM Mali-ში) მონაწილეობა;

საერთაშორისო სამშვიდობო მისიებში საქართველოს თავდაცვის ძალების ქვედანაყოფების მონაწილეობასთან დაკავშირებული ხარჯების (საერთაშორისო სამშვიდობო მისიებში მონაწილე ქვედანაყოფების პერსონალის საზღვარგარეთ მივლინების, იმუნიზაციის, სამედიცინო და სხვა ქონების შეძენის და ინტერნეტით მომსახურების ხარჯების) დაფინანსება, გადასროლისწინა მომზადებისთვის საჭირო საბრძოლო მასალის შეძენა, ჯარისკაცების აღჭურვილობით უზრუნველყოფა.

2.14 **საქართველოს პროკურატურა (პროგრამული კოდი 33 00)**

ადამიანის უფლებების დაცვა გამოძიების მიმდინარეობისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელების პროცესში; ამ სფეროში სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულების დარღვევის მიზეზების დადგენა და საერთაშორისო და უფლებადამცველი ორგანიზაციების რეკომენდაციების გათვალისწინება;

ოჯახში ძალადობის, წამების, არასათანადო მოპყრობის, უმცირესობათა უფლებების დარღვევის ფაქტებზე ეფექტიანი და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელება;

პროკურატურის თანამშრომელთა ეთიკის კოდექსისა და დისციპლინურ გადაცდომებთან დაკავშირებული განმარტებების შემუშავება, ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული გადაცდომების კონკრეტიზაცია;

სისხლის სამართლის საქმისწარმოების ელექტრონული სისტემის დახვეწა, პროკურორთა საჭიროებების შესაბამისი და ადამიანური რესურსების მართვის ელექტრონული პროგრამების დახვეწა, პროკურორთა დატვირთვის ელექტრონული მოდულის იმპლემენტაცია;

პროკურორთა შეფასების სისტემის სრულყოფა და ამ სისტემის ფარგლებში პროკურორების მიერ შედგენილი საპროცესო დოკუმენტების ხარისხის და მათი სასამართლო უნარ-ჩვევების მონიტორინგის განხორციელება; მონიტორინგის შედეგად რეკომენდაციების მომზადება;

პროკურატურის საქმიანობის გამჭვირვალობისა და საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულების უზრუნველსაყოფად მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან ურთიერთობის ეფექტიანი მექანიზმების შექმნა, საზოგადოებისთვის ინფორმაციის მიწოდების მექანიზმების სრულყოფა;

მოწმისა და დაზარალებულის კოორდინატორის ინსტიტუტის დახვეწა;

არასრულწლოვანთა სისხლის სამართლის საქმეებზე პროკურორთა გადამზადება; არასრულწლოვნებთან დაკავშირებული სტატისტიკური მონაცემების სრულყოფა, არასრულწლოვანზე ორიენტირებული გარემოს შექმნა;

საქართველოს პროკურატურის საქმიანობის ეფექტიანობის გაზრდის, საერთაშორისო სტანდარტების სამუშაო პრაქტიკაში დანერგვის, განხორციელებული საკანონმდებლო სიახლეების პრაქტიკაში სწორი იმპლემენტაციისა და დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ხელშეწყობა პროკურატურის თანამშრომელთა პროფესიული მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების უზრუნველყოფით;

თანამიმდევრული, კოორდინირებული საქმიანობის ხელშეწყობისა და საერთო მიდგომების დანერგვის მიზნით პროკურატურისა და სხვა საგამოძიებო უწყებების/მიზნობრივი ჯგუფების წარმომადგენლებისთვის ერთობლივი სასწავლო პროექტების განხორციელება.

2.15 **სამეცნიერო კვლევა და სამხედრო მრეწველობის განვითარება (პროგრამული კოდი 29 07)**

ენერგეტიკული უსაფრთხოების სფეროში სამეცნიერო-ტექნიკური სამუშაოების გაღრმავება, საწარმოო ბაზის განახლება და მისი თანამედროვე სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა, საქართველოს თავდაცვის ძალების შეიარაღებისა და ტექნიკური საშუალებების აღდგენა და მოდერნიზაცია;

მრეწველობის, მათ შორის, მანქანათმშენებლობის, ზოგიერთი დარგის განვითარება, ახალი ტექნოლოგიური პროცესების კვლევა და ოპტიმიზაცია;

ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის ამაღლებისა და სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსის განვითარების მიზნით თავდაცვის სფეროში სამეცნიერო კვლევების განხორციელება; საწარმოო სიმძლავრეების გაზრდა/მშენებლობა და ექსპერიმენტული მოდელების შექმნა ექსპორტის გაზრდის მიზნით.

2.16 **ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია (პროგრამული კოდი 23 03)**

საფინანსო და ეკონომიკურ სფეროებში დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა, ქვეყანაში ჯანსაღი, კონკურენტული გარემოს ხარისხის ამაღლება;

კანონიერი სამეწარმეო საქმიანობის დაცვა და საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურში მწყობრი სისტემის ჩამოყალიბება;

საქართველოში და უცხო ქვეყნებში პერსონალის შერჩევის კრიტერიუმებსა და პროცედურებთან დაკავშირებით დაგროვილი გამოცდილების შესწავლა;

საქართველოს ეკონომიკურ საზღვრებზე კონტროლის გამკაცრება გადასახადების გადახდისთვის თავის არიდების ფაქტების აღსაკვეთად; პრევენციული ღონისძიებების განხორციელება დანაშაულის ჩადენის აღკვეთის მიზნით;

ფინანსური დანაშაულის გამოძიების საერთაშორისო ქსელის პროექტებში მონაწილეობა;

თაღლითობის ფაქტების აღმოჩენის/გამოვლენის, აგრეთვე კონტრაბანდის წინააღმდეგ ბრძოლის მეთოდებთან დაკავშირებით ევროპული სამსახურების მიერ ორგანიზებულ კონფერენციებსა და სემინარებში სისტემატური მონაწილეობის უზრუნველყოფა;

ინტელექტუალური საკუთრების უფლების ეკონომიკურ დანაშაულად მიჩნევისთვის „აღმოსავლეთ პარტნიორობის“ ფარგლებში თანამშრომლობა.

2.17 **ოპერატიულ-ტექნიკური საქმიანობის უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 20 02)**

უფლებამოსილი ორგანოს მიმართვის საფუძველზე, სპეციალური ტექნოლოგიური საშუალებებით, ფარული მეთოდებით საქართველოს კონსტიტუციური წყობილების, სუვერენიტეტის, თავდაცვისუნარიანობის, ტერიტორიული მთლიანობის, მართლწესრიგისა და სამხედრო პოტენციალის წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებათა შესახებ ინფორმაციის მოპოვება, აგრეთვე სისხლის სამართლის საქმეზე ფაქტობრივი მონაცემების მოპოვება და ამ მიზნით ისეთ ღონისძიებათა განხორციელება, რომლებიც დაკავშირებულია: სატელეფონო კომუნიკაციის ფარულ მიყურადებასა და ჩაწერასთან; კავშირგაბმულობის არხიდან ინფორმაციის მოპოვებასთან; კომპიუტერული სისტემიდან ინფორმაციის მოპოვებასთან; გეოლოკაციის რეალურ დროში განსაზღვრასთან; საფოსტო-სატელეგრაფო გზავნილის კონტროლთან; ფარულ ვიდეოჩაწერასთან ან/და აუდიოჩაწერასთან, ფარულ ფოტოგადაღებასთან;

„კონტრდაზვერვითი საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული ოპერატიულ-ტექნიკური ღონისძიების და იმავე მუხლის მე-3 პუნქტით გათვალისწინებული ელექტრონული თვალთვალის ღონისძიებების განხორციელება;

სახელმწიფო უწყებებისა და დაწესებულებების საინფორმაციო-ტექნოლოგიური უზრუნველყოფა;

სასაზღვრო ტექნოლოგიების განვითარება და სასაზღვრო გამტარი პუნქტების საინფორმაციო-ტექნოლოგიური მომსახურების უზრუნველყოფა.

2.18 **ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა (მათ შორის, ქონების), დიპლომატიური წარმომადგენლობების, ეროვნული საგანძურის დაცვის და უსაფრთხოების დონის ამაღლება (პროგრამული კოდი 30 03)**

საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა, მოძრავი ტვირთების დაცვა

და გაცილება, ფულადი სახსრებისა და სხვა ფასეულობათა გადაზიდვა და ინკასირება, დადებული ხელშეკრულებებისა და სახელმწიფო შეკვეთების ფარგლებში მესაკუთრის ქონებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვა მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფისგან, დასაცავი ობიექტების დაცვის ხარისხის ამაღლება, ობიექტების ციფრული კავშირგაბმულობისა და თანამედროვე დაცვითი საგანგაშო სიგნალიზაციის სისტემებით აღჭურვა;

კერძო დაცვითი საქმიანობის კონტროლი;

ავტოპარკის მუდმივი განახლება;

ინფრასტრუქტურის მუდმივი რეაბილიტაცია.

2.19 **მართვის, კონტროლის, კავშირგაბმულობისა და კომპიუტერული სისტემები (პროგრამული კოდი 29 04)**

კიბერთავდაცვითი შესაძლებლობების განვითარება, უსაფრთხოების კონტროლის მექანიზმების დანერგვა, მომხმარებელთა ცნობიერების ამაღლება, ორმხრივი და მრავალმხრივი თანამშრომლობის გაღრმავება;

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროში შემავალი კრიტიკული ინფორმაციული სისტემების სუბიექტების უსაფრთხო და მდგრადი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა;

სამხედრო სწავლებებში კიბერუსაფრთხოების ელემენტების ინტეგრირება;

კავშირგაბმულობისა და ინფორმაციული სისტემების განვითარება საქართველოს თავდაცვის ძალების მართვისა და კონტროლის სისტემის მხარდასაჭერად; კავშირგაბმულობის სერვისების, ინტერნეტისა და საფოსტო მომსახურების უზრუნველყოფა; საინფორმაციო ტექნოლოგიების მიმართულებით დამატებითი სტანდარტებისა და წესების შემუშავება და დანერგვა;

საინფორმაციო ტექნოლოგიებთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის განვითარება; სერვისების უწყვეტობის უზრუნველყოფისა და უსაფრთხოების ხარისხის გაზრდა, დამატებითი სტანდარტებისა და წესების შემუშავება და დანერგვა;

ERP-სისტემის მოდულებისა და სხვადასხვა პროგრამული უზრუნველყოფის დანერგვა, რაც მოიცავს ადამიანური რესურსების მართვის, ფინანსების, აქტივების, ლოჯისტიკური და სხვა პრიორიტეტული ბიზნესპროცესების აღრიცხვის

ელექტრონული სისტემების შემუშავებასა და დანერგვას.

2.20 **ტრანსპორტის სფეროში საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების დაფარვა და ტრანსპორტირების ხარჯების სუბსიდირება (პროგრამული კოდი 24 10)**

საქართველოს ევროპის ერთიან საჰაერო სივრცეში ინტეგრაციის პროცესის გაღრმავება;

კომპეტენციის ფარგლებში საერთაშორისო ანტიტერორისტული საქმიანობის ხელშეწყობა;

ფრენების უსაფრთხოებისა და საავიაციო უშიშროების დონის ამაღლება;

ამერიკის შეერთებული შტატების სამხედრო ავიაციის საჰაერო ნავიგაციით და პილოტაჟით უზრუნველყოფა;

ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების წევრ სახელმწიფოებსა და პროგრამის „პარტნიორობა მშვიდობისთვის“ მონაწილე სხვა სახელმწიფოებს შორის შეთანხმებით გათვალისწინებული პირობების შესრულების უზრუნველყოფა;

ქვეყნის მასშტაბით მგზავრთა საჰაერო გადაყვანა რეგიონში ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობისთვის.

2.21 **დანაშაულის პრევენცია, პრობაციის სისტემის განვითარება და ყოფილ პატიმართა რესოციალიზაცია (პროგრამული კოდი 26 06)**

ყოფილ პატიმართა რესოციალიზაცია/რეაბილიტაცია და დანაშაულის პრევენცია, მათ შორის, დანაშაულის რეციდივის თავიდან აცილების ხელშეწყობა, რისკჯგუფებთან მუშაობა, დანაშაულის ადრეულ პრევენციასთან დაკავშირებული ღონისძიებების და სარეაბილიტაციო პროგრამების განხორციელება და მათში პრობაციონერთა და განრიდებულთა ჩართულობის უზრუნველყოფა; სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის ასაკს მიუღწეველ პირთა მიერ ჩადენილი დანაშაულის პრევენცია, შეფასება, რეფერირება, ამ პირთა რეაბილიტაცია და მათთვის საჭირო სერვისების მიწოდება;

დანაშაულის გამომწვევი რისკფაქტორების შესამცირებლად ბენეფიციარების ფსიქოსოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება, ყოფილი პატიმრების ინდივიდუალური საჭიროებების გათვალისწინებით მათი ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემების გადაჭრა; მათთვის შრომის ბაზრის მოთხოვნების ადეკვატური ტრენინგების/პროფესიული გადამზადების კურსების შეთავაზება და პოტენციურ დამსაქმებელთან რეკომენდაციის გაწევა,

აღდგენითი მართლმსაჯულების, განრიდება-მედიაციის სფეროს ინსტიტუციური ჩარჩოს დახვეწა, საგრანტო პროგრამების საშუალებით დეფიციტური სერვისების მიწოდება და მათი შემდგომი განვითარება;

ფსიქოსარეაბილიტაციო, პროფესიული გადამზადების და საგანმანათლებლო პროგრამებში, აგრეთვე საზოგადოებრივ-კულტურულ საქმიანობაში პრობაციონერთა ჩართულობის უზრუნველყოფა; სრულწლოვან და არასრულწლოვან მსჯავრდებულთა მიმართ სასჯელის – შინაპატიმრობის, როგორც წესი, ელექტრონული ზედამხედველობის საშუალებით აღსრულება.

3 რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი

საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობისა და ლოჯისტიკური პოტენციალის სრულად ასათვისებლად გაგრძელდება ახალი მაგისტრალური გზების მშენებლობა. ქვეყნის მასშტაბით აშენდება საერთაშორისო მნიშვნელობის სატრანზიტო და რეგიონების დამაკავშირებელი საავტომობილო გზები. გაგრძელდება რეგიონული და ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების მშენებლობა. რეგიონების, სოფლის მეურნეობისა და ტურიზმის განსავითარებლად უზრუნველყოფილი იქნება შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გზების რეაბილიტაცია. რეგიონების განვითარების უთანასწორობის აღმოფხვრისა და ღირსეული საცხოვრებელი პირობების შექმნის მიზნით გაგრძელდება სხვადასხვა ტიპის მუნიციპალური, კულტურის, ტურიზმის, სპორტის, განათლებისა და ჯანმრთელობის დაცვის ინფრასტრუქტურის განვითარება.

მოსახლეობის ხარისხიანი სასმელი წყლის 24-საათიანი მიწოდების რეჟიმით უზრუნველყოფა საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი პრიორიტეტია. აქტიურად გაგრძელდება წყალმომარაგება-კანალიზაციისა და გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაციის პროექტების განხორციელება სხვადასხვა ქალაქსა და სოფელში, მათ შორის, საზღვრისპირა სოფლებში.

ნარჩენების მართვა განხორციელდება ევროპული სტანდარტების შესაბამისად, საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე გაუმჯობესდება მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვების სერვისები.

გაგრძელდება ქვეყნის სივრცის დაგეგმარების გეგმის, მუნიციპალიტეტების სივრცის დაგეგმარების გეგმების, გენერალური გეგმებისა და განაშენიანების გეგმების შემუშავება.

ქვეყნის ინტერნეტიზაციის პროექტის ფარგლებში რეგიონებში დამატებით აშენდება მაღალსიჩქარიანი, ოპტიკური ინტერნეტის ინფრასტრუქტურა, რის შედეგადაც მაგისტრალური, ოპტიკურ-ბოჭკოვანი ინტერნეტის ინფრასტრუქტურა საქართველოს მოსახლეობის 85 პროცენტზე მეტისთვის იქნება ხელმისაწვდომი.

საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტია ქვეყნის რეგიონების განვითარება, მათ შორის,

უთანასწორობის აღმოფხვრა, ადგილობრივ დონეზე ხარისხიანი მომსახურების მიწოდების ეფექტიანი და ინოვაციური სისტემების დანერგვა, ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაში რეგიონების როლის გაზრდა. საქართველოს მთავრობას აქვს რეგიონული განვითარების სტრატეგიული ხედვა, რომელიც ეფუძნება ევროკავშირის რეგიონების ეკონომიკური და სოციალური განვითარების გათანაბრების პოლიტიკის მიდგომებს, რომლებიც გულისხმობს ინტეგრირებულ, დარგთაშორის და ტერიტორიის შესაბამის დაგეგმვას და შესაბამისი პოლიტიკის განხორციელებას. ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემის გაძლიერების და მისი დამოუკიდებლობის ხარისხის გაზრდის მიზნით რეფორმის მთავარი მიზანია სუბსიდიარობის პრინციპზე დაყრდნობით თვითმმართველობის უფლებამოსილებათა გაზრდა, ადგილობრივ დონეზე ხარისხიანი მომსახურების მიწოდების ეფექტიანი და ინოვაციური სისტემების დანერგვა, ადგილობრივი ეკონომიკის განვითარებაში თვითმმართველობის როლის გაზრდა და თვითმმართველობის შესაბამისი მატერიალური და ფინანსური რესურსებით უზრუნველყოფა.

გაგრძელდება ანაკლიის საზღვაო, ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის მშენებლობის პროექტი, რომელიც არა მხოლოდ მნიშვნელოვან გავლენას მოახდენს საქართველოს სატრანზიტო პოტენციალის გაუმჯობესებაზე, არამედ გაზრდის ქვეყნის როლს რეგიონში და აქცევს მას ლოჯისტიკურ ცენტრად.

საქართველოს მთავრობის ენერგეტიკული პოლიტიკის უმთავრესი მიმართულებაა ქვეყნის ენერგეტიკული უსაფრთხოებისა და დამოუკიდებლობის ხარისხის გაზრდა, ადგილობრივი ენერგეტიკული რესურსების ათვისებით, მათი მიწოდების წყაროებისა და მარშრუტების დივერსიფიკაციით იმპორტირებულ ენერგეტიკულ რესურსებზე დამოკიდებულების ეტაპობრივი შემცირება.

ენერგეტიკული პოლიტიკის ეფექტიანად წარმართვის მიზნით:

– შეიქმნება კიდევ უფრო გამჭვირვალე და მიმზიდველი საინვესტიციო გარემო;

– გაგრძელდება მუშაობა ადგილობრივი ენერგორესურსების რაციონალური ათვისებით იმპორტულ ენერგორესურსებზე დამოკიდებულების შემცირებისთვის;

– განვითარდება ინფრასტრუქტურა გაზისა და ელექტროენერგიის უსაფრთხო და სტაბილური გადამცემი და გამანაწილებელი სისტემების შესაქმნელად;

– რეგიონებში მოსახლეობის გაზიფიცირების უზრუნველსაყოფად დამატებითი რესურსები გამოიყოფა, რის შედეგადაც 2020 წლის ბოლოსთვის გაზმომარაგება 1.3 მლნ აბონენტისთვის იქნება ხელმისაწვდომი;

– ენერგეტიკის სფეროში საქართველოს კანონმდებლობა დაიხვეწება და ევროპულ სტანდარტებს დაუახლოვდება;

– საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების ხელმოწერისა და ენერგეტიკულ გაერთიანებაში გაწევრების შედეგად საქართველო კავკასიის რეგიონში ქმნის ენერგეტიკული გაერთიანების/ევროკავშირის ენერგეტიკული კანონმდებლობის გადმოტანის პრეცედენტს;
– გაგრძელდება მუშაობა განახლებადი ენერგიის ასათვისებლად, აგრეთვე განხორციელდება ენერგოეფექტური ღონისძიებები სხვადასხვა მიმართულებით;
– მიმდინარეობს განახლებადი ენერგიის ეროვნულ სამოქმედო გეგმაზე მუშაობა და მზადდება პირველადი საკანონმდებლო დოკუმენტაცია როგორც განახლებადი ენერგიის, ისე ენერგოეფექტურობის მიმართულებით.
ტურიზმის განვითარება საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი პრიორიტეტია. ქვეყანაში ვიზიტორების ნაკადი და ტურიზმის სფეროდან მიღებული შემოსავლები ყოველწლიურად იზრდება. ტურიზმი ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის მნიშვნელოვანი მამოძრავებელი ძალაა და მისი, როგორც პრიორიტეტული დარგის, განვითარებისთვის საქართველოს მთავრობა განახორციელებს შემდეგ ღონისძიებებს:
– მოწესრიგდება და განვითარდება მცირე ტურისტული ინფრასტრუქტურა და განახლდება ტურისტული პოტენციალის მქონე ადგილები;
– გაუმჯობესდება საგზაო ინფრასტრუქტურა, რაც ხელს შეუწყობს ტურისტულად მიმზიდველი ადგილების ხელმისაწვდომობას;
– მიზნობრივ და პოტენციურ, ახალ ბაზრებზე გააქტიურდება მარკეტინგული აქტივობა, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში მეტი უცხოელი ტურისტისა და, შესაბამისად, მეტი შემოსავლის მოზიდვას;
– ხელი შეეწყობა ეკოტურიზმის განვითარებას;
– საქმიანი ტურიზმის განვითარების მიზნით საქართველოს საკონვენციო და საგამოფენო ბიუროს მეშვეობით მეტი მხარჯველი ტურისტი მოიზიდება; ამ მიმართულებით განხორციელდება ღონისძიებების წახალისება, ინვესტიციების სტიმულირება და ხელშეწყობა;
– ხელი შეეწყობა საჯარო და კერძო სექტორებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავებას ტურისტული პროდუქტის შექმნისა და პოპულარიზაციის მიზნით;
– შეიქმნება ერთი ფანჯრის პრინციპით კერძო სექტორთან ურთიერთობის პლატფორმა, რომელიც გააერთიანებს ყველა საჭირო ინფორმაციას და რომლითაც ამ სექტორთან აქტიური კომუნიკაცია განხორციელდება.

3.1 **საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 25 02)**

საავტომობილო გზების ინფრასტრუქტურული პროექტების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება;

ჩქაროსნული ავტომაგისტრალებისა და საავტომობილო გზების რეკონსტრუქცია-მშენებლობა;

საქართველოს საგზაო ქსელის საერთაშორისო საგზაო კომუნიკაციების სისტემაში ინტეგრირება;

საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზებისა და სახიდე გადასასვლელების, მუნიციპალიტეტებთან, საკურორტო ცენტრებთან, ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან, მოსაზღვრე ქვეყნებთან მისასვლელი საავტომობილო გზების პერიოდული შეკეთება, რეაბილიტაცია და რეკონსტრუქცია-მშენებლობა;

საავტომობილო გზების მიმდინარე შეკეთება და შენახვა ზამთრის პერიოდში;

სტიქიური მოვლენების შედეგების ლიკვიდაციისა და პრევენციის მიზნით სამუშაოების ჩატარება;

ზღვის ნაპირების, მდინარეების კალაპოტებისა და ნაპირების გამაგრება;

საავტომობილო გზებზე ავტოტრანსპორტით მგზავრთა უსაფრთხო და შეუფერხებელი გადაადგილების უზრუნველყოფა.

3.1.1 **საავტომობილო გზების პროგრამების მართვა (პროგრამული კოდი 25 02 01)**

საავტომობილო გზების ინფრასტრუქტურული პროექტების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება; საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების მშენებლობა-რეაბილიტაციის ადმინისტრირება და მონიტორინგი.

3.1.2 **საავტომობილო გზების მშენებლობა და მოვლა-შენახვა (პროგრამული კოდი 25 02 02)**

საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზებისა და სახიდე გადასასვლელების, მუნიციპალიტეტებთან, საკურორტო ცენტრებთან, ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან, მოსაზღვრე ქვეყნებთან მისასვლელი საავტომობილო გზების პერიოდული შეკეთება, რეაბილიტაცია და რეკონსტრუქცია-მშენებლობა;

საავტომობილო გზების მიმდინარე შეკეთება და შენახვა ზამთრის პერიოდში;

საავტომობილო გზებზე არსებული გარე განათების და საინფორმაციო ბილბორდების ელექტროენერგიით უზრუნველყოფა, სახიდე გადასასვლელების მდგომარეობის შესწავლა;

სტიქიური მოვლენების შედეგების ლიკვიდაციისა და პრევენციის მიზნით სამუშაოების ჩატარება;

ზღვის ნაპირების, მდინარეების კალაპოტებისა და ნაპირების გამაგრება.

3.1.3 **ჩქაროსნული ავტომაგისტრალების მშენებლობა (პროგრამული კოდი 25 02 03)**

ავტოტრანსპორტით მგზავრთა უსაფრთხო და შეუფერხებელი გადაადგილების უზრუნველსაყოფად ჩქაროსნული ავტომაგისტრალებისა და საავტომობილო გზების რეკონსტრუქცია-მშენებლობა.

3.2 **რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია (პროგრამული კოდი 25 03)**

მუნიციპალიტეტებში სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტის განხორციელება და მათთან დაკავშირებული სხვადასხვა მომსახურების შესყიდვა;

სახელმწიფო მნიშვნელობის (ადმინისტრაციული, სტრატეგიული, სამხედრო, პოლიციური და სხვა დანიშნულების) ობიექტების სამშენებლო-სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელება;

ნაპირდაცვითი სამუშაოების უზრუნველყოფა;

ქვეყანაში ტურიზმის განვითარებისთვის სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტის განხორციელება;

დონორი ორგანიზაციების მიერ დაფინანსებული პროექტების მოსამზადებლად საჭირო ღონისძიებების განხორციელება, საპროექტო დოკუმენტაციის მომზადება და ანალიზი;

საქართველოს რეგიონების ურბანული განვითარება და ადგილობრივი ეკონომიკის გაძლიერება;

ქვეყნის სივრცის დაგეგმარების გეგმის, მუნიციპალიტეტების სივრცის დაგეგმარების გეგმების, გენერალური გეგმებისა და განაშენიანების გეგმების შემუშავების უზრუნველყოფა;

საქართველოში საჯარო შენობების ენერგოეფექტურობის გაუმჯობესება და განახლებადი, ალტერნატიული ენერგიის დანერგვა.

3.3 **წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია (პროგრამული კოდი 25 04)**

მუნიციპალიტეტების მოსახლეობის ეკოლოგიურად სუფთა, გაფილტრული, ზედაპირული გრუნტის წყლების მოხვედრისგან დაცული სასმელი წყლის 24-საათიანი მიწოდების რეჟიმით უზრუნველყოფა;

საქართველოს დიდ ქალაქებსა და სოფლებში წყალმომარაგებისა და წყალარინების სისტემების აღდგენა-რეაბილიტაცია;

მუნიციპალიტეტებში წყალსადენების სათავე ნაგებობების მოწყობა და ჩამდინარე წყლების გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

ტურისტულ-დასასვენებელ ცენტრებში წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება.

3.4 **ზოგადსაგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია (პროგრამული კოდი 25 07)**

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის განვითარება, სხვადასხვა მუნიციპალიტეტში ახალი საჯარო სკოლების მშენებლობა და არსებულთა რეაბილიტაცია.

3.5 **მოსახლეობის ელექტროენერგიითა და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესება (პროგრამული კოდი 24 15)**

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში გაზისა და ელექტროენერგიის გარეშე დარჩენილი სოფლების გაზიფიცირება და ელექტრიფიცირება;

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში მოსახლეობისთვის გაზისა და ელექტროენერგიის მიწოდების ხელმისაწვდომობის გაზრდა, მათ შორის, მოხმარებული ელექტროენერგიის ღირებულების ნაწილობრივ ანაზღაურება;

ოკუპირებულ ტერიტორიებთან გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში მცხოვრები ოჯახების ზამთრის პერიოდში გათბობით უზრუნველყოფა.

3.6 **სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება (პროგრამული კოდი 24 14)**

ქვეყანაში არსებული მაღალი და საშუალო ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზების, მათ შორის, მეზობელ ქვეყნებთან დამაკავშირებელი ხაზების, მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

ენერგოსისტემის მოძველებული ქვესადგურების თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვა და სხვადასხვა სიმძლავრის ახალი ქვესადგურების მშენებლობა;

თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის განვითარებისთვის შესაბამისი ელექტროგადამცემი ქსელის მოწყობა.

3.6.1 **ელექტროგადამცემი ქსელის გაძლიერების პროექტი (პროგრამული კოდი 24 14 01)**

აჭარა-გურიის ელექტრომომარაგების საიმედოობის ამაღლება (ხაზების „პალიასტომი 1, 2“ რეზერვირება);

აჭარის პერსპექტიული ჰესების ქსელში ინტეგრირების მაღალი ხარისხის უზრუნველყოფა;

საბითუმო ვაჭრობის განვითარების პლატფორმის სისტემის – SCADA/EMS-ის განახლება.

3.6.1.1 **220 კვ ხაზის „ახალციხე-ბათუმი“ მშენებლობა (WB) (პროგრამული კოდი 24 14 01 01)**

220-კილოვოლტიანი ხაზის „ახალციხე-ბათუმი“ მშენებლობა;

საბითუმო ვაჭრობის განვითარების პლატფორმის სისტემის – SCADA/EMS-ის განახლება;

აჭარა-გურიის ელექტრომომარაგების საიმედოობის ამაღლება (ხაზების „პალიასტომი 1, 2“ რეზერვირება);

აჭარის პერსპექტიული ჰესების ქსელში ინტეგრირების მაღალი ხარისხის უზრუნველყოფა.

3.6.2 **საქართველოს ელექტროგადამცემი ქსელის გაფართოების ღია პროგრამა (პროგრამული კოდი 24 14 02)**

ელექტროგადამცემი ხაზების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

500-კილოვოლტიანი ელექტროგადამცემი ხაზის „ქსანი-სტეფანწმინდა“ მიმდინარე მშენებლობის დასრულება და მისი ექსპლუატაციაში გაშვება;

500/220-კილოვოლტიანი ელექტროგადამცემი ხაზის „ჯვარი-ხორგა“ მიმდინარე მშენებლობის დასრულება და მისი ექსპლუატაციაში გაშვება.

3.6.2.1 **ელექტროგადამცემი ხაზი „ჯვარი-ხორგა“ (EBRD, EU, KfW) (პროგრამული კოდი 24 14 02 02)**

აფხაზეთის, სამეგრელოს, აჭარისა და გურიის ელექტრომომარაგების საიმედოობის ამაღლება (ხაზების „ეგრისი 1, 2“ რეზერვირება);

ბათუმის რეგიონში (აჭარა) ძაბვის პრობლემის აღმოფხვრა, რეგიონის კვების საიმედოობის ამაღლება, აგრეთვე არსებული პერსპექტიული სადგურებიდან სიმძლავრის გამოტანის საიმედოობის ამაღლება.

3.6.3 **რეგიონალური ელექტროგადაცემის გაუმჯობესების პროექტი (პროგრამული კოდი 24 14 03)**

ქვეყანაში არსებული მაღალი და საშუალო ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზების, მათ შორის, მეზობელ ქვეყნებთან დამაკავშირებელი ხაზების, მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

ენერგოსისტემის მოძველებული ქვესადგურების თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვა და სხვადასხვა სიმძლავრის ახალი ქვესადგურების მშენებლობა;

თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის განვითარებისთვის შესაბამისი ელექტროგადამცემი ქსელის მოწყობა;

გურიის რეგიონის პერსპექტიული ჰესების ქსელში ინტეგრირების და რეგიონის კვების საიმედოობის ამაღლების, კახეთის რეგიონის პერსპექტიული ჰესების ქსელში ინტეგრირების, კახეთის რეგიონისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტის კვების საიმედოობის ამაღლების, ცხენისწყლის კასკადის ჰესების და ხელედულაჰესის სიმძლავრის გამოტანისა და მისი საიმედოობის ამაღლების, ონის მუნიციპალიტეტის ჰესების კასკადისა და რაჭის რეგიონის ჰესების სიმძლავრის გამოტანისა და მისი საიმედოობის ამაღლების მიზნით:

– 500-კილოვოლტიანი, ორჯაჭვა ელექტროგადამცემი ხაზის „წყალტუბო-ახალციხე“ მშენებლობის დაწყება;

– პროექტის „ნამახვანი-წყალტუბო-ლაჯანური“ განხორციელების დაწყება;

– 500-კილოვოლტიანი, ერთჯაჭვა ელექტროგადამცემი ხაზის „ჯვარი-წყალტუბო“ მშენებლობა;

– 110-კილოვოლტიანი ელექტროგადამცემი ხაზის „ოზურგეთი-ზოტიჰესი-ჩოხატაური“ მშენებლობა;

ელექტროგადამცემი ხაზის „ახმეტა-თელავი-წინანდალი-მუკუზანი-გურჯაანი“ მშენებლობა;

220-კილოვოლტიანი, ორჯაჭვა ელექტროგადამცემი ხაზის „ხელედულა-ლაჯანური-ონი“ მშენებლობა.

3.6.3.1 **500 კვ ეგხ „წყალტუბო-ახალციხე-თორთუმი“ (KfW) (პროგრამული კოდი 24 14 03 01)**

500-კილოვოლტიანი მაგისტრალის „ენგური-ზესტაფონი-ახალციხე“ (ელექტროგადამცემი ხაზი „იმერეთი“ და ელექტროგადამცემი ხაზი „ზეკარი“) რეზერვირება;

სიმძლავრის ხუდონი-ენგურის კვანძიდან თურქეთისა და საქართველოს აღმოსავლეთი რეგიონისკენ (სომხეთისკენ) გატანის უსაფრთხოება;

ჰესების სიმძლავრის რუსეთიდან და ენგურის კვანძიდან თურქეთისკენ გატანა: ნენსკრაჰესის, ენგურის და მისი შენაკადების ჰესების, ცხენისწყლის კასკადის ჰესების, ნამახვანის კასკადისა და ხელედულაჰესის სიმძლავრის ქსელში გამოტანა, მომხმარებლებისკენ ტრანზიტი (თბილისი-რუსთავის კვანძი) და ექსპორტი (სომხეთისა და თურქეთისკენ);

საქართველოსა და თურქეთს შორის სიმძლავრის გაცვლის უნარისა და საიმედოობის გაზრდის ხელშეწყობა;

ელექტროგადამცემი ხაზის „ახალციხე-ბორჩხა“ რეზერვირება.

3.6.3.2 **„ჩრდილოეთის რგოლი“ (EBRD), „ნამახვანი-წყალტუბო-ლაჯანური“ (EBRD, KfW) (პროგრამული კოდი 24 14 03 02)**

მესტიის რეგიონის ჰესების სიმძლავრის გამოტანა და მისი საიმედოობის ამაღლების ხელშეწყობა;

მდინარე ნენსკრას შენაკადების, ნენსკრაჰესის, ნამახვანის კასკადის სიმძლავრის გამოტანა;

ლაჯანურის სიმძლავრის გამოტანა და მისი საიმედოობის ამაღლების ხელშეწყობა.

3.6.3.3 **500 კვ ეგხ „ჯვარი-წყალტუბო“ (WB) (პროგრამული კოდი 24 14 03 03)**

500-კილოვოლტიანი მაგისტრალის „ენგური-ზესტაფონი-ახალციხე“ (ელექტროგადამცემი ხაზი „იმერეთი“ და ელექტროგადამცემი ხაზი „ზეკარი“) რეზერვირება;

სიმძლავრის ხუდონი-ენგურის კვანძიდან თურქეთისა და საქართველოს აღმოსავლეთი რეგიონისკენ (სომხეთისკენ) გატანის უსაფრთხოება;

ჰესების სიმძლავრის რუსეთიდან და ენგურის კვანძიდან თურქეთისკენ გატანა: ნენსკრაჰესის, ენგურისა და მისი შენაკადების ჰესების, ცხენისწყლის კასკადის ჰესების, ნამახვანის კასკადისა და ხელედულაჰესის სიმძლავრის ქსელში გამოტანა, მომხმარებლებისკენ ტრანზიტი (თბილისი-რუსთავის კვანძი) და ექსპორტი (სომხეთისა და თურქეთისკენ);

საქართველოსა და თურქეთს შორის სიმძლავრის გაცვლის უნარისა და საიმედოობის გაზრდის ხელშეწყობა;

ელექტროგადამცემი ხაზის „ახალციხე-ბორჩხა“ რეზერვირება.

3.6.3.4 **გურიის ელგადაცემის ხაზების ინფრასტრუქტურის გაძლიერება (KfW) (პროგრამული კოდი 24 14 03 04)**

გურიის რეგიონის პერსპექტიული ჰესების ქსელში ინტეგრირება;

გურიის რეგიონის კვების საიმედოობის ამაღლების ხელშეწყობა;

მდინარე რიონის ქვემო ზონის (ვარციხის კასკადის) ჰესების სიმძლავრის გამოტანის საიმედოობის ამაღლების ხელშეწყობა;

ბათუმის რეგიონის კვების საიმედოობის ამაღლების ხელშეწყობა;

ელექტროგადამცემი ხაზის „ახალციხე-ბორჩხა“ რეზერვირება.

3.6.3.5 **კახეთის ინფრასტრუქტურის გაძლიერება (KfW) (პროგრამული კოდი 24 14 03 05)**

კახეთის რეგიონის პერსპექტიული ჰესების ქსელში ინტეგრირება;

კახეთის რეგიონისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტის კვების საიმედოობის ამაღლების ხელშეწყობა.

3.6.3.6 **„ხელედულა-ლაჯანური-ონი“ (KfW) (პროგრამული კოდი 24 14 03 06)**

ცხენისწყლის კასკადის ჰესებისა და ხელედულაჰესის

სიმძლავრის გამოტანა და მისი საიმედოობის ამაღლების ხელშეწყობა;

ონის მუნიციპალიტეტის ჰესების კასკადისა და რაჭის რეგიონის ჰესების სიმძლავრის გამოტანა და მისი საიმედოობის ამაღლების ხელშეწყობა.

3.7 **ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 24 05)**

საქართველოს, როგორც ტურისტული ქვეყნის, პოპულარიზაცია საერთაშორისო ბაზარზე;

ახალი ტურისტული პროდუქტის განვითარება და არსებული ტურისტული პროდუქტის დივერსიფიკაცია (მარშრუტების შემუშავება, პროდუქტის ბეჭდური საინფორმაციო მასალის მომზადება);

მცირე ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარება;

ტურისტებისთვის მაღალი ხარისხის მომსახურების მიწოდება;

საქართველოს, როგორც ტურისტული ქვეყნის, პოპულარიზაცია საერთაშორისო ბაზარზე და ახალი კორონავირუსის (COVID-19) გავრცელებიდან გამომდინარე არსებული გამოწვევების ფონზე ტურისტული სექტორის მართვის ეფექტურობის უზრუნველყოფა.

3.8 **მყარი ნარჩენების მართვის პროგრამა (პროგრამული კოდი 25 05)**

მუნიციპალიტეტებში (გარდა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა) არასახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელების მოწყობა, მართვა და დახურვა, ნარჩენების გადამტვირთავი სადგურების მოწყობა და მართვა.

3.9 **საქართველოს ეროვნული ინოვაციების ეკოსისტემის პროექტი (IBRD) (პროგრამული კოდი 24 12)**

საქართველოში ინოვაციების ინფრასტრუქტურის შექმნა, რომელიც უზრუნველყოფს ქვეყანაში ინოვაციების ეკოსისტემის განვითარებას;

ინოვაციებზე ორიენტირებული მეწარმეობის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

ინოვაციების საგრანტო დაფინანსება მათი შემდგომი კომერციალიზაციის მიზნით.

3.10 **ვარდნილისა და ენგურის ჰიდროელექტროსადგურების რეაბილიტაციის პროექტი (EU, EIB, EBRD) (პროგრამული კოდი 24**

13)

სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჰესების (ენგურჰესისა და ვარდნილჰესების კასკადის) რეაბილიტაცია გვირაბზე ფილტრაციული და დაწნევის კარგვების შემცირების, აგრეგატების საიმედოობის გაზრდის, ავარიული გაჩერებების პრევენციის და ტრანსპორტირების პირობების გაუმჯობესების მიზნით.

3.11 **რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა (პროგრამული კოდი 25 01)**

რეგიონული განვითარების პოლიტიკის შემუშავება, განხორციელება და განხორციელების კოორდინაცია, აგრეთვე კომპეტენციის ფარგლებში მისი განხორციელების მონიტორინგი და ანალიზი;

მმართველობის სისტემის დეცენტრალიზაციის, დეკონცენტრაციის და სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებსა და მუნიციპალიტეტებს შორის უფლებამოსილებათა გამიჯვნის საკითხებზე და მუნიციპალიტეტების ინსტიტუციური გაძლიერებისთვის შესაბამისი წინადადებების შემუშავება;

კომპეტენციის ფარგლებში სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებსა და მუნიციპალიტეტებს შორის ურთიერთობების კოორდინაცია;

კომპეტენციის ფარგლებში ადგილობრივი და უცხოური წყაროებით დაფინანსებული რეგიონული პროგრამებისა და პროექტების კოორდინაცია და მათი განხორციელების ეფექტიანობის შეფასება;

კომპეტენციის ფარგლებში მუნიციპალიტეტების მოხელეთა სწავლების საკითხების კოორდინაცია;

„მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ საქართველოს კანონის საფუძველზე სახელმწიფოს მიერ მუნიციპალიტეტებისთვის დელეგირებული უფლებამოსილების განხორციელებაზე დარგობრივი ზედამხედველობის განხორციელება საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“ შესაბამისად;

საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების ქსელის განვითარების, დაპროექტებისა და სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის საკითხებზე ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

სივრცით-ტერიტორიული მოწყობის სახელმწიფო და ტექნიკური

ზედამხედველობის განხორციელების მეთოდური ხელმძღვანელობა, საპროექტო დოკუმენტების მომზადების მეთოდოლოგიური ხელმძღვანელობა ან/და ზედამხედველობა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით;

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდის მეშვეობით დევნილთა გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველსაყოფად სამშენებლო-სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელება;

საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით და დადგენილ ფარგლებში როგორც საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს კომპეტენციაში შემავალი, ისე სხვა სახელმწიფო ორგანოთა გამგებლობისთვის მიკუთვნებული, ქვეყნისთვის მნიშვნელოვანი ცალკეული ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების უზრუნველყოფა, აგრეთვე ამ პროექტებით გათვალისწინებული ობიექტების სამშენებლო-სარეაბილიტაციო და სხვა სამუშაოების განხორციელების კოორდინაცია და კომპეტენციის ფარგლებში მისი მონიტორინგი;

კომპეტენციის ფარგლებში საქართველოს წყლით უზრუნველყოფისა და მოსახლეობის წყლით მომარაგების სისტემების დანერგვისა და განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებათა განხორციელების უზრუნველყოფა და კოორდინაცია;

არასახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელების მოწყობა, მართვა და დახურვა, ნარჩენების გადამტვირთავი სადგურების მოწყობა და მართვა (გარდა ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა);

თავდაცვის ძალების სამობილიზაციო გეგმის შემუშავებაში მონაწილეობა;

მუნიციპალიტეტების მიერ მოქალაქეების სამხედრო აღრიცხვის, სამხედრო სამსახურისთვის მომზადებისა და სამხედრო სამსახურში გაწვევის სამუშაოთა კოორდინაცია;

კომპეტენციის ფარგლებში სტიქიური მოვლენების შედეგების სალიკვიდაციო ღონისძიებების შესახებ წინადადებების მომზადება, ამ ღონისძიებათა განხორციელება/განხორციელებაში მონაწილეობა;

საქართველოს მთავრობასა და შპს „ანაკლიის განვითარების

კონსორციუმს“ შორის 2016 წლის 3 ოქტომბერს გაფორმებული ანაკლიის ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის მშენებლობის, ოპერირებისა და გადმოცემის (BOT) შესახებ საინვესტიციო ხელშეკრულების მონიტორინგი და პროექტის განვითარების ხელშეწყობა.

3.12 **ყაზბეგის მუნიციპალიტეტისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება (პროგრამული კოდი 24 11)**

ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიან სოფლებში მუდმივად მცხოვრები მოსახლეობის მიერ მოხმარებული ბუნებრივი აირის საფასურის ანაზღაურება შესაბამის პერიოდებში, პროგრამით განსაზღვრული ბენეფიციარებისათვის.

3.13 **საქართველოში ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარება (პროგრამული კოდი 24 08)**

საქართველოში ინოვაციური ეკოსისტემის შექმნა, უცხოური გამოცდილების გაზიარება და საქართველოში დანერგვა;

დაგეგმილი/განსახორციელებელი პროექტების განხორციელებისთვის საჭირო კვალიფიციური კადრების მომზადება, დასაქმება, მათთვის პროდუქტიული სამუშაო გარემოს შექმნა და განსახორციელებელი პროექტების ადმინისტრაციული რესურსით უზრუნველოფა;

ქვეყნის მასშტაბით ფართოზოლოვანი ინტერნეტის ოპტიკურ-ბოჭკოვანი ინფრასტრუქტურის განვითარება.

3.14 **ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება (პროგრამული კოდი 24 02)**

ბაზარზე განთავსებული პროდუქტის ზედამხედველობის უზრუნველყოფა საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის ტექნიკურ კანონმდებლობასთან (დირექტივები და რეგულაციები) დაახლოებით და ევროპულ ბაზარზე არსებული ზედამხედველობის სისტემის დანერგვით;

მომეტებული ტექნიკური საფრთხის შემცველი ობიექტების უსაფრთხოების დონის ამაღლების ხელშეწყობა შესაბამისი ტექნიკური რეგლამენტის დახვეწით;

განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტების მშენებლობის სახელმწიფო ზედამხედველობის უზრუნველყოფა შესაბამისი მშენებლობის ნებართვის გაცემისა და სანებართვო პირობების კონტროლით.

3.15 **ბაზარზე ზედამხედველობის სფეროს რეგულირება და**

განხორციელების ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 24 19)

ბაზარზე განთავსებული ინდუსტრიული და სამომხმარებლო პროდუქტების ზედამხედველობის უზრუნველყოფა საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის ტექნიკურ კანონმდებლობასთან (დირექტივები და რეგულაციები) დაახლოებით და ევროპულ ბაზარზე არსებული ზედამხედველობის სისტემის დანერგვით.

3.16 **ბაქო-თბილისი-ყარსის სარკინიგზო მაგისტრალის მშენებლობისათვის მარაბდა-ახალქალაქი-კარწახის მონაკვეთზე კერძო საკუთრებაში არსებული მიწების გამოსყიდვა-კომპენსაცია (პროგრამული კოდი 24 17)**

ბაქო-თბილისი-ყარსის სარკინიგზო მაგისტრალის მშენებლობისთვის მარაბდა-ახალქალაქი-კარწახის მონაკვეთზე კერძო საკუთრებაში არსებული მიწების გამოსყიდვა-კომპენსაციის უზრუნველყოფა კერძო მესაკუთრეებისთვის ინდივიდუალურად საკომპენსაციო თანხის შეთავაზების მომზადებასა და ნასყიდობის ხელშეკრულების გაფორმებასთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხორციელებით;

სარკინიგზო მაგისტრალის თოვლით დანამქვრისგან დამცავი დამატებითი ნაგებობების მშენებლობა.

4 **განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება**

საქართველოს მთავრობა განახორციელებს თავისი უმნიშვნელოვანესი პრიორიტეტის – განათლების სისტემის რეფორმის ახალ, კომპლექსურ და მრავალმხრივ ეტაპს. შეიქმნება ისეთი განათლების სისტემა, რომელიც გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) შესაბამისად, ბავშვების, სტუდენტების, სხვა ახალგაზრდებისა და ზრდასრულების სათანადო თეორიული ცოდნით აღჭურვასა და მათთვის პრაქტიკული უნარების გამომუშავებასთან ერთად უზრუნველყოფს მათი სამოქალაქო ცნობიერების ამაღლებას, კონკურენტუნარიანობის გაზრდას, განათლებისა და მეცნიერების კავშირის გაძლიერებას. ადამიანური რესურსების განვითარება ქვეყნის გრძელვადიანი ეკონომიკური და საზოგადოებრივი წინსვლის უმთავრესი წინაპირობაა. აღნიშნული რეფორმის კომპლექსურობისა და მნიშვნელობის გათვალისწინებით, მისი წარმატებით განხორციელება განათლებისკენ მიმართული რესურსების გაზრდას საჭიროებს. განათლების სისტემაში საგანმანათლებლო პროცესის ფოკუსი და, განათლების საფეხურის შესაბამისად, მისი ცენტრი არის განათლების მიმღები პირი (ბავშვი, მოზარდი, ახალგაზრდა, განათლების მიღების მსურველი ზრდასრული), რომელიც უზრუნველყოფილი იქნება მთელი ცხოვრების განმავლობაში სწავლის პრინციპის შესაბამისად. თავის მხრივ, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში უზრუნველყოფილი იქნება უსაფრთხო, ძალადობისგან თავისუფალი

და კეთილგანწყობილი სასწავლო გარემო. ასევე უზრუნველყოფილი იქნება საგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურის განვითარება განათლების ყველა საფეხურისათვის. განათლების სისტემის რეფორმა განხორციელდება ყველა მიმართულებით: ადრეული და სკოლამდელი განათლება, ზოგადი განათლება, პროფესიული განათლება, უმაღლესი განათლება და მეცნიერება. განათლების სისტემის ფუნდამენტური რეფორმა სკოლამდელი განათლების დონეზე იწყება. სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულებები სკოლამდელი განათლების დაწესებულებებად გარდაიქმნება და დაიწყება განათლების ხარისხის სახელმწიფო სტანდარტების დანერგვა ბავშვების სასკოლო მზაობის უზრუნველსაყოფად. სკოლამდელი განათლების დაწესებულებებში უზრუნველყოფილი იქნება ინკლუზიური და უსაფრთხო გარემო, აღსაზრდელთა საუკეთესო ინტერესების დაცვა. გაძლიერდება სკოლამდელი განათლების სტანდარტების დანერგვის კონტროლის სისტემა. შეიქმნება ეროვნულ დონეზე სკოლამდელი განათლების ხარისხის შეფასების, განვითარებისა და მართვის მოდელი და მექანიზმები. სკოლამდელი განათლების დაწესებულებების ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით გაგრძელდება ახალი ინფრასტრუქტურის შექმნა და არსებულის გაუმჯობესება. ზოგადი განათლების მაღალი ხარისხი და საყოველთაო ხელმისაწვდომობა კვლავ პრიორიტეტი იქნება. ამ მიზნით უზრუნველყოფილი იქნება თანასწორი, ინკლუზიური, თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი ცოდნის, უნარებისა და ეროვნული ღირებულებების განვითარებასა და მოსწავლის წარმატებაზე ორიენტირებული განათლების სისტემა, რათა თითოეული სკოლის კურსდამთავრებული კონკურენტუნარიანი იყოს შრომის ბაზარზე და ქვეყნის გრძელვადიანი ეკონომიკური და საზოგადოებრივი წინსვლის ინტერესებს უპასუხებდეს. განათლების ხარისხის მაღალი სტანდარტების მისაღწევად დაინერგება სკოლებისა და განათლების ხარისხის შეფასების ახალი სტანდარტები და მექანიზმები. ზოგადი განათლების სისტემის ორიენტირი იქნება მოსწავლეების მომავალი ცხოვრებისა და დემოკრატიული საზოგადოების მშენებლობისთვის მომზადება. „ახალი სკოლის“ მოდელის ფარგლებში სკოლებში მოხდება სასკოლო კულტურის განვითარებისა და მასწავლებელთა გაძლიერების მხარდაჭერა. განათლების ხარისხის ასამაღლებლად გაგრძელდება ახალი, თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი, მაღალ სტანდარტებზე ორიენტირებული სასწავლო გეგმებისა და სხვა სასწავლო რესურსების შექმნა და განვითარება. ტექნიკური, საბუნებისმეტყველო, ჰუმანიტარული, სახელოვნებო და პროფესიული განათლების გაძლიერების მიზნით სკოლებში დაინერგება დიფერენცირებულ მიდგომაზე დაფუძნებული სასწავლო მოდელი. მოსწავლეების ხარისხიანი სახელმძღვანელოებითა და სხვა საგანმანათლებლო რესურსებით უზრუნველსაყოფად გაგრძელდება სახელმძღვანელოების შეფასების

სისტემის განვითარებისა და დახვეწის პროცესი. სკოლების საინფორმაციო-ტექნოლოგიური შესაძლებლობები მნიშვნელოვნად გაიზრდება. სწავლა-სწავლების პროცესში გაძლიერდება ტექნოლოგიების გამოყენებისა და დისტანციური სწავლების როლი. შეიქმნება მრავალფეროვანი ციფრული რესურსები და დამხმარე სასწავლო მასალები. საქართველოს ხელისუფლება იზრუნებს მასწავლებლის პროფესიის პრესტიჟის ამაღლებაზე. ყოველწლიურად გაიზრდება მასწავლებელთა ანაზღაურება მათი კვალიფიკაციის შესაბამისად. სახელმწიფო უზრუნველყოფს მასწავლებლების უწყვეტი პროფესიული განვითარების მხარდაჭერას. სწავლების თანამედროვე მეთოდებისა და ტექნოლოგიების გამოყენებით უზრუნველყოფილი იქნება მასწავლებელთა პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარება და პროფესიული ცოდნის დონის ამაღლება. სკოლებში უზრუნველყოფილი იქნება უსაფრთხო, ინკლუზიური და მულტიკულტურული გარემო. განვითარდება ბულინგისა და ძალადობის პრევენციაზე ორიენტირებული სერვისები და პროგრამები. მოსწავლეთა ფიზიკური და ფსიქოემოციური უსაფრთხოების დასაცავად განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა მანდატურისა და ფსიქოლოგიური მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესებას, მედიაწიგნიერებისა და ციფრული მოქალაქეობის პროგრამების დანერგვას. განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა ასევე ინკლუზიური განათლების ხარისხისა და მასშტაბის გაზრდას და სპეციალური მასწავლებლების პროფესიულ განვითარებას. მნიშვნელოვანი ინვესტიციები ჩაიდება სასკოლო საგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურის განვითარებასა და ახალი სკოლების მშენებლობაში. განხორციელდება საჯარო სკოლების სრული რეაბილიტაცია და მათი საბუნებისმეტყველო ლაბორატორიებით უზრუნველყოფა. სოფლების მცირეკონტინგენტიანი სკოლებისა და მაღალმთიანი სოფლების სკოლების ინსტიტუციური განვითარების ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო უზრუნველყოფს სპეციალური პროგრამების ამოქმედებას. შეიქმნება მექანიზმები, რომლებიც უზრუნველყოფს ამ სკოლების ჩამოყალიბებას სოფლების კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრებად, რომლებიც საბავშვო ბაღს, სკოლას, პროფესიულ კოლეჯს, ბიბლიოთეკას, სპორტულ და შემოქმედებით კლუბებს გააერთიანებს. პროფესიულმა განათლებამ უნდა უზრუნველყოს შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე პირთა მოკლე დროში მომზადება, აგრეთვე იმ პირთა (სამუშაო ძალის) გადამზადება, რომელთა კვალიფიკაცია აღარ შეესაბამება შრომის ბაზრის მოთხოვნებს. პროფესიული განათლების რეფორმის ახალი ფაზა ქმნის სრულიად ახალ შესაძლებლობებს როგორც ახალგაზრდებისთვის, ისე ზრდასრულებისთვის: გაიზრდება მომზადებისა და გადამზადების მოკლევადიანი სასერტიფიკატო პროგრამების რაოდენობა, რომლებიც მიმართული იქნება შრომის ბაზრის საჭიროებების შესაბამისი ადამიანური რესურსების სწრაფი და ეფექტიანი მომზადებისკენ. პროფესიულ

განათლებაში ზოგადსაგანმანათლებლო კომპონენტის ინტეგრირებით უზრუნველყოფილი იქნება პროფესიის შესწავლის პარალელურად სრული ზოგადი განათლების მიღება. ამის შედეგად შეიქმნება ზოგადი განათლებიდან პროფესიული განათლების საფეხურზე და პროფესიული განათლებიდან უმაღლესი განათლების საფეხურზე გადასვლის შესაძლებლობა. გაძლიერდება საჯარო-კერძო პარტნიორობა და კერძო სექტორის მოტივირებისა და დაინტერესების ზრდის შესაბამისად გაფართოვდება დუალური მიდგომის, ანუ სამუშაოზე დაფუძნებული სწავლების მასშტაბი. ასეთი მიდგომით დამსაქმებლები სრულფასოვნად ჩაერთვებიან პროფესიული პროგრამების შემუშავებისა და განხორციელების, აგრეთვე სტუდენტების შერჩევისა და შეფასების პროცესებში. დასაქმებისთვის საჭირო უნარების განვითარების პარალელურად, სამუშაო ადგილების შექმნის სტიმულირებისა და მცირე და საშუალო მეწარმეობის ხელშეწყობის მიზნით პრიორიტეტი იქნება სამეწარმეო განათლება. ამოქმედდება ავტორიზაციის ახალი სტანდარტები და ხარისხის უზრუნველყოფის ახალი ჩარჩო, რომელიც ევროპულ ჩარჩოსთან სრულად თავსებადი იქნება. დაინერგება პროფესიული განათლების მასწავლებლების პროფესიული განვითარების მწყობრი სისტემა, რომელსაც მასწავლებელთა შრომის ანაზღაურების დივერსიფიცირებული სქემა დაეფუძნება. განვითარდება პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურა და საჯარო-კერძო პარტნიორობით გაფართოვდება ამ დაწესებულებების ქსელი. უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების შეფასებისას (ავტორიზაცია/აკრედიტაცია) კვლავ გამოყენებული იქნება განვითარებაზე ორიენტირებული მოდელი, რომელიც უმაღლესი განათლების ევროპული სივრცის ხარისხის უზრუნველყოფის სტანდარტებსა და სახელმძღვანელო პრინციპებს (ESG 2015) ეფუძნება. უმაღლესი განათლების ხარისხის მართვისა და განვითარების სისტემის ევროპულ მოთხოვნებთან სრული შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად განხორციელდება მასშტაბური რეფორმა, რომლის ფარგლებში გათვალისწინებული იქნება უმაღლესი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის ევროპული ასოციაციის (ENQA) და უმაღლესი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის ევროპული რეესტრის (EQAR) რეკომენდაციები. აღნიშნული რეკომენდაციების გათვალისწინებით უმაღლესი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის სისტემა ევროპული მოთხოვნების შესაბამისი გახდება. საუკეთესო საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარებით სახელმწიფო მხარს დაუჭერს საქართველოს და უცხოეთის უნივერსიტეტებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავებას, ერთობლივი და უცხოურენოვანი საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავებას, მათ შორის, საერთაშორისო აკრედიტაციის მოპოვებას და უცხოეთში აკრედიტებული პროგრამების აღიარების მექანიზმების

განვითარებას. ეტაპობრივად დაინერგება უმაღლესი განათლების სისტემის დაფინანსების ახალი, შედეგზე ორიენტირებული მოდელი, რომელიც უნივერსიტეტებს საშუალებას მისცემს, სტუდენტთა რაოდენობაზე ორიენტირებული მართვიდან შედეგსა და ხარისხზე ორიენტირებულ მართვაზე გადავიდნენ, დაგეგმონ სტრატეგიული განვითარების მიმართულებები, უცხოეთის წამყვან უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან ერთად განახორციელონ ერთობლივი და გაცვლითი საგანმანათლებლო პროგრამები, მოიზიდონ უცხოელი აკადემიური/სამეცნიერო პერსონალი და სტუდენტები, დააფინანსონ საერთაშორისო მასშტაბის სამეცნიერო კვლევები და მოახდინონ კვლევების სწავლებაში ინტეგრირება. რეგიონული უნივერსიტეტების ხელშეწყობისთვის დამატებით გათვალისწინებული იქნება მიზნობრივი სპეციალიზაციის ინდიკატორი. სახელმწიფო განსაკუთრებულად შეუწყობს ხელს უმაღლესი განათლების პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების როლისა და მნიშვნელობის გაზრდას, მათ შორის, დისტანციური განათლების კომპონენტის გაძლიერებას. ქვეყნის ეკონომიკის, სტრატეგიული განვითარების მოთხოვნებისა და საზოგადოების საჭიროებების გათვალისწინებით განისაზღვრება პრიორიტეტული სამეცნიერო მიმართულებები და დაიგეგმება მათი გაძლიერებისკენ მიმართული დამატებითი ღონისძიებები. ხელი შეეწყობა უცხოეთის სამეცნიერო ცენტრებსა და უნივერსიტეტებთან სამეცნიერო თანამშრომლობას და ერთობლივი პროექტების განხორციელებას, საქართველოში უცხოელი მეცნიერების სამეცნიერო კვლევებისა და მსოფლიო მნიშვნელობის სამეცნიერო ცენტრებში ქართველი მეცნიერების კვლევების, აგრეთვე ქართველი მეცნიერებისა და უცხოელი მკვლევრების ერთობლივი კვლევითი პროგრამების განხორციელებას. მიზნობრივი პროგრამების დანერგვით უზრუნველყოფილი იქნება ახალგაზრდა მეცნიერთა კარიერული განვითარება და მეცნიერებაში მათი მონაწილეობის ხელშეწყობა. გაძლიერდება უცხოეთის სხვადასხვა სამეცნიერო ფონდთან თანამშრომლობა დამატებითი დაფინანსების მიღებისა და ერთობლივი პროექტების განხორციელების მიზნით. გაძლიერდება მეცნიერების ინფრასტრუქტურული შესაძლებლობები. სახელმწიფო მხარს დაუჭერს სამეცნიერო-კვლევით დაწესებულებებში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვას. სახელმწიფო ხელს შეუწყობს საქართველოში და უცხოეთში ქართველოლოგიური მეცნიერებისა და საქართველოს შემსწავლელი მეცნიერებების გაძლიერებას.

4.1 **სკოლამდელი და ზოგადი განათლება (პროგრამული კოდი 32 02)**

სკოლამდელი განათლების საგანმანათლებლო სახელმწიფო სტანდარტების დანერგვის ხელშეწყობა და მეთოდოლოგიური მხარდაჭერა;

აღზრდისა და განათლების ინტეგრაცია ბავშვების სასკოლო

მზაობისთვის;

ზოგადი განათლების სისტემაში უნარებისა და ღირებულებების განვითარებაზე, კრიტიკულ და შემოქმედებით აზროვნებაზე, სწრაფად ცვალებად გარემოში ადაპტირებასა და წიგნიერებაზე ორიენტირებული „ახალი სკოლის“ მოდელის, ახალი სასწავლო პროგრამებისა და რესურსების დანერგვა;

სკოლებში თანამედროვე მოთხოვნებისა და შესაძლებლობების შესაბამისი საგანმანათლებლო გარემოს ჩამოყალიბება;

სწავლა-სწავლების პროცესისა და სკოლების მართვის გასაუმჯობესებლად სკოლების დირექტორების, როგორც საგანმანათლებლო ლიდერების, პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა;

მაღალი სააზროვნო უნარების განვითარებაზე ორიენტირებული სასკოლო სასწავლო გეგმის უზრუნველყოფა;

უსაფრთხო, ძალადობისგან თავისუფალი და მოსწავლის უფლებების დაცვაზე ორიენტირებული სასკოლო გარემოს უზრუნველყოფა;

ზოგადი განათლების ხარისხის განვითარებისა და საყოველთაო ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

საქართველოს ზოგადი განათლების სისტემის საერთაშორისო საგანმანათლებლო სივრცეში ჩართვა, ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების აუცილებელი ფინანსური რესურსებით უზრუნველყოფა;

მასწავლებლის პროფესიის პრესტიჟისა და მისი კვალიფიკაციის ამაღლებაზე, შრომის ღირსეულ ანაზღაურებაზე ზრუნვა;

მასწავლებლების უწყვეტი პროფესიული განვითარება და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარება, სწავლების თანამედროვე მეთოდებისა და ტექნოლოგიების გამოყენება;

განათლების ხარისხის ასამაღლებლად თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი, მაღალ სტანდარტებზე ორიენტირებული ეროვნული სასწავლო გეგმების, პროგრამების, შესაბამისი სახელმძღვანელოებისა და სხვა სასწავლო-საგანმანათლებლო რესურსების შექმნა და დანერგვა;

იმ მოსწავლეების სკოლებში ტრანსპორტირების ხელშეწყობა,

რომლებიც ცხოვრობენ ისეთ დასახლებულ პუნქტებში (სოფელი, დაბა), სადაც სკოლები არ ფუნქციონირებს და სოფლებს/დაბებს შორის დიდი მანძილია, აგრეთვე აქვთ შეზღუდული შესაძლებლობები;

სკოლებში უსაფრთხო, ინკლუზიური და მულტიკულტურული გარემოს უზრუნველყოფა, ბულინგისა და ძალადობის პრევენციაზე ორიენტირებული სერვისებისა და პროგრამების მხარდაჭერა;

მოსწავლეთა ფიზიკური და ფსიქოემოციური უსაფრთხოების დასაცავად მანდატურისა და ფსიქოლოგიური მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესება;

სასკოლო ინიციატივების წახალისება, მრავალფეროვანი ციფრული რესურსებისა და დამხმარე სასწავლო მასალების შექმნა და დანერგვა;

მოსწავლეთა სივრცითი, ლოგიკური და შემოქმედებითი უნარების განვითარების მიზნით აღიარებული საერთაშორისო ელექტრონული სისტემებისა და ლაბორატორიების დანერგვა.

4.1.1 **ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების დაფინანსება (პროგრამული კოდი 32 02 01)**

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების/სკოლების დაფინანსების უზრუნველყოფა ზოგადი განათლების დასაფინანსებლად ერთ მოსწავლეზე გათვლილი ფინანსური ნორმატივისა და მისი შესაბამისი სტანდარტული ვაუჩერით ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრული მოსწავლეთა რაოდენობის, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეთა რაოდენობის, მასწავლებელთა საათობრივი დატვირთვის, შესაბამისი სქემით განსაზღვრული სტატუსის მქონე მასწავლებლების დანამატის, ადმინისტრაციული, სკოლის მოვლა-შენახვისა და სკოლის განვითარებისთვის საჭირო და სხვა ხარჯების გათვალისწინებით, რაც სკოლებს შესაძლებლობას აძლევს, სრულად შეასრულონ თავიანთი ფუნქცია-მოვალეობები.

4.1.2 **მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 02 02)**

განათლების სისტემაში დასაქმებულ პირთა, მათ შორის, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებაში მომუშავე პირების (დირექტორებისა და მასწავლებლების), აგრეთვე პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების მასწავლებლების პროფესიული განვითარება და მათი

კვალიფიკაციის ამაღლება;

ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრული საგნების სწავლისა და სწავლების თანამედროვე მიდგომების დანერგვის, ხელმისაწვდომობისა და გავრცელების ხელშეწყობა;

სამიზნე ჯგუფების პროფესიული ცოდნისა და საქმიანობის განმსაზღვრელი პროფესიული სტანდარტების შემუშავება, საერთაშორისო სტანდარტებსა და მოთხოვნებთან გათანაბრება და დანერგვა, მასწავლებლის პროფესიის სტატუსის ამაღლება, სიახლეების გავრცელება;

მასწავლებლის პროფესიის რეგულირების ხელშეწყობა შესაბამისი საკანონმდებლო ნორმების შემუშავებითა და ცვლილებების განხორციელებით;

ეროვნული უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებული რეგიონების არაქართულენოვანი სკოლების მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების და სწავლა-სწავლების პროცესის ხელშეწყობა სახელმწიფო ენის გაძლიერებით.

4.1.3 **უსაფრთხო საგანმანათლებლო გარემოს უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 32 02 03)**

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში მოსწავლეთათვის უსაფრთხო გარემოს შექმნა და ჯანსაღი ცხოვრების წესის პოპულარიზაცია;

ქცევითი და ემოციური პრობლემების მქონე მოსწავლეების ფსიქოსოციალური მომსახურებით უზრუნველყოფა.

4.1.4 **წარმატებულ მოსწავლეთა წახალისება (პროგრამული კოდი 32 02 04)**

მოსწავლეთა ინტელექტუალური განვითარების, ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრული საგნების სწავლებისა და ახალგაზრდების შესაძლებლობების თანაბრად კონკურენტულ გარემოში რეალიზების ხელშეწყობისა და მათი საერთაშორისო დონეზე წარმოჩენის მიზნით ეროვნული და საერთაშორისო ოლიმპიადების ორგანიზება;

მოსწავლეების აკადემიური მოსწრების წახალისება.

4.1.5 **განსაკუთრებით ნიჭიერ მოსწავლეთა საგანმანათლებლო და საცხოვრებელი პირობებით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 32 02 05)**

განსაკუთრებული ფიზიკურ-მათემატიკური ნიჭით დაჯილდოებული მოსწავლეების მიერ საკუთარი

პოტენციალის მაქსიმალურად რეალიზების ხელშეწყობის მიზნით მათი ხარისხიანი საგანმანათლებლო და სააღმზრდელო მომსახურებით უზრუნველყოფა.

4.1.6 **მოსწავლეების სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 32 02 06)**

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების სახელმძღვანელოს/სერიის გრიფირების წესის თანახმად, სახელმძღვანელოს/სერიის მაკეტის რეცენზირების უზრუნველყოფა, შესაბამისი კომპეტენციის მქონე რეცენზენტთა მოძიება;

გრიფირების ადმინისტრირების ელექტრონული სისტემის სრულყოფა და მისი გამართული ფუნქციონირების უზრუნველყოფა;

საჯარო სკოლების ყველა კლასის მოსწავლეების, კერძო სკოლების იმ მოსწავლეების, რომლებიც სიღარიბის ზღვრის ქვემოთ მყოფი ოჯახებიდან არიან, და საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის შესაბამისი ბრძანებით განსაზღვრული სხვა კატეგორიების მოსწავლეების სასკოლო სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა.

4.1.7 **დავისვენოთ და ვისწავლოთ ერთად (პროგრამული კოდი 32 02 07)**

აქტიური დასვენებისა და განათლების პროცესის შერწყმით მოსწავლეთა სოციალური და საგნობრივი უნარებისა და კომპეტენციების განვითარების ხელშეწყობა;

ჯანსაღი ცხოვრების წესის, როგორც ფასეულობის, განმტკიცება და შესაბამისი უნარ-ჩვევების განვითარება;

შრომით საქმიანობასთან დაკავშირებული ცოდნის გაღრმავებისა და უნარ-ჩვევების განვითარების, შესაბამისი ფასეულობებისა და დამოკიდებულებების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

ადაპტაციის, დამოუკიდებელი მუშაობისა და სოციალური უნარ-ჩვევების განვითარების ხელშეწყობა;

მოსწავლეთა შემოქმედებით საქმიანობაში მონაწილეობის ხელშეწყობა და შესაბამისი უნარ-ჩვევების განვითარება.

4.1.8 **ოკუპირებული რეგიონების მასწავლებლებისა და ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალის ფინანსური დახმარება (პროგრამული კოდი 32 02 08)**

გალის რაიონის სკოლებისა და 2008 წლის აგვისტოს

მოვლენებამდე ახალგორის რაიონში ფუნქციონირებადი სკოლების მასწავლებლებისა და ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალის ფინანსური დახმარებით უზრუნველყოფა.

4.1.9 **ბრალდებული და მსჯავრდებული პირებისათვის ზოგადი განათლების მიღების ხელმისაწვდომობა (პროგრამული კოდი 32 02 09)**

პენიტენციურ დაწესებულებებში მყოფი ბრალდებული და მსჯავრდებული მოსწავლეების ზოგადი განათლების უფლების უზრუნველყოფა, რაც მნიშვნელოვანია მათი პიროვნული და აკადემიური განვითარებისთვის;

პენიტენციურ დაწესებულებებში ყოფნის პერიოდში ბრალდებულისა და მსჯავრდებულის მიერ იმ უნარების შეძენა, რომლებიც მათ გათავისუფლების შემდეგ დასაქმებაში დაეხმარება;

პენიტენციურ დაწესებულებებში მყოფი ბრალდებული და მსჯავრდებული მოსწავლეებისთვის ზოგადი განათლების მომსახურების მიწოდება და მათი საზოგადოებაში რეინტეგრაციის ხელშეწყობა.

4.1.10 **ეროვნული სასწავლო გეგმის განვითარება და დანერგვის ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 02 10)**

ეროვნული სასწავლო გეგმის განვითარება, რაც გულისხმობს ზოგადი განათლების როგორც საშუალო საფეხურზე საგნობრივი სასწავლო გეგმების რევიზიას, ისე დაწყებით და საბაზო საფეხურებზე სხვა მხარდამჭერი ღონისძიებების (საკონსულტაციო მხარდაჭერა სკოლებისთვის, სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის, სხვა უწყებებთან თანამშრომლობა ეროვნულ სასწავლო გეგმასთან დაკავშირებულ საკითხებზე, საექსპერტო შეფასების განხორციელება და სხვა) განხორციელებას;

ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვის მხარდაჭერა სამუშაო შეხვედრების მოწყობით, ამ გეგმის პრიორიტეტული თემების პილოტირებით, საგნობრივი გზამკვლევებისა და სხვა ინსტრუქციების მომზადებით.

4.1.11 **საჯარო სკოლის მოსწავლეების ტრანსპორტით უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 32 02 11)**

ისეთ დასახლებულ პუნქტებში (სოფელი, დაბა), სადაც სკოლები არ ფუნქციონირებს და სოფლებს/დაბებს შორის დიდი მანძილია, მოსწავლეების სკოლებში ტრანსპორტირების უზრუნველყოფა.

4.1.12 **პროგრამა „ჩემი პირველი კომპიუტერი“ (პროგრამული კოდი 32**

02 12)

საჯარო სკოლების პირველკლასელი მოსწავლეებისა და მათი დამრიგებლების პორტატიული კომპიუტერებით („ნოუტბუკებით“) უზრუნველყოფა და წარჩინებული მოსწავლეების კომპიუტერული ტექნიკით წახალისება.

4.1.13 **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 02 13)**

საქართველოში თავშესაფრის მაძიებლებისა და საერთაშორისო დაცვის მქონე არასრულწლოვნებისთვის ქართული ენის სწავლება; საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიგრაციის დეპარტამენტის დროებითი განთავსების ცენტრში მოთავსებულ არასრულწლოვანთათვის ზოგადი განათლების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

ზოგადი განათლების პოპულარიზაციისთვის სხვადასხვა ღონისძიების განხორციელება;

სასწავლო წლისთვის საკლასო ჟურნალითა და სხვა საინფორმაციო ბეჭდური რესურსებით ყველა ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულების უზრუნველყოფა;

არაფორმალური განათლების განვითარებით სკოლებში საინტერესო და სახალისო გარემოს შექმნის ხელშეწყობისთვის მუნიციპალიტეტებში არაფორმალური განათლების ცენტრების ორგანიზება, მთის სკოლის სტატუსის მქონე სკოლების მხარდაჭერა მათი საჭიროებების შესაბამისი პროექტების მომზადებისა და განხორციელების პროცესში;

მოსწავლეებისთვის სხვადასხვა ფორმატისა და შინაარსის კონკურსების შეთავაზება და კონკურსებში წარმატებული მოსწავლეების წახალისება;

ოკუპირებული აფხაზეთის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსწავლეების მიერ საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სრული ზოგადი განათლების მიღების შესაძლებლობის გაზრდა და ერთიან ეროვნულ გამოცდებზე მათი კონკურენტუნარიანობის ამაღლების ხელშეწყობა;

სკოლისგარეშე სახელოვნებო განათლების ხელშეწყობა მოსწავლეთა ჯგუფებისთვის მუზეუმებსა და თეატრებში ვიზიტების ორგანიზებით;

მცხეთა-მთიანეთის რეგიონის დუშეთის მუნიციპალიტეტის საჯარო სკოლების ბაზაზე დამატებითი მომსახურების სახით

პანსიონური მომსახურების მიწოდებისას მოსწავლეების მიერ საკუთარი პოტენციალის მაქსიმალურად რეალიზებაში ხელშეწყობის მიზნით მათი ხარისხიანი საგანმანათლებლო და სააღმზრდელო მომსახურებით უზრუნველყოფა.

4.1.14 **ზოგადი განათლების რეფორმის ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 02 14)**

სკოლებში თანამედროვე მოთხოვნებისა და შესაძლებლობების შესაბამისი საგანმანათლებლო გარემოს ჩამოყალიბება, რომელიც ყველა მოზარდს მისცემს საკუთარი პოტენციალის რეალიზების საშუალებას და XXI საუკუნის გამოწვევათა დასაძლევად საჭირო ცოდნასა და უნარებს შესძენს;

სწავლა-სწავლების პროცესში კონსტრუქტივისტული საგანმანათლებლო პრინციპებისა და მოსწავლის განვითარებაზე ორიენტირებული შეფასების სისტემის დანერგვის ხელშეწყობა;

სკოლის მხარდამჭერი ჯგუფის წევრებთან თანამშრომლობით მასწავლებლების მიერ სკოლის ორიგინალური სასწავლო გეგმის შემუშავება, რომლის ფარგლებშიც წახალისდება ციფრული ტექნოლოგიების სასწავლო პროცესში ინტეგრირება;

ცნებების პედაგოგიკის დანერგვა, რომელიც მყარი, სისტემური ცოდნის კონსტრუირებისა და აზროვნების განვითარების ეფექტიანი საშუალებაა;

სასწავლო პროცესში ელექტრონული რესურსებისა და სერვისების ხელმისაწვდომობის მიზნით საჯარო სკოლებში საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამართული ფუნქციონირების უზრუნველყოფა და ინტერნეტკავშირის გაუმჯობესება;

ქვეყნის მასშტაბით საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ცენტრალიზებული, ელექტრონული გამოცდებისა და კონკურსების ორგანიზება/ტექნიკური მხარდაჭერა.

4.2 **უმაღლესი განათლება (პროგრამული კოდი 32 04)**

საგამოცდო პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენება;

უმაღლესი განათლების დაფინანსების ახალი, ეფექტიანი მოდელების შემუშავება და დანერგვა, რომლებიც ორიენტირებულია იმ მიმართულებებისა და სპეციალობების გაძლიერებაზე, რომლებიც ქვეყნის განვითარების

საჭიროებებთან, საზოგადოებრივი ცხოვრებისა და ეკონომიკის გაძლიერებასთან არის დაკავშირებული;

უნივერსიტეტების საბაზო დაფინანსების მოდელის დანერგვა, რაც ხელს შეუწყობს უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების მჭიდრო კავშირს;

საქართველოს რეგიონალურ საგანმანათლებლო ცენტრად წარმოსაჩენად უცხოელი სტუდენტების საქართველოს უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში მოსაზიდად სხვადასხვა ღონისძიების განხორციელება;

უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა სწავლების ხელშეწყობით საერთაშორისო კავშირების განმტკიცება, განათლების სფეროში თანამშრომლობის ხელშეწყობა;

ქვეყნის საჯარო და საზოგადოებრივი სექტორების გაძლიერება მაღალკვალიფიციური კადრებით, სხვადასხვა საერთაშორისო პროგრამასა და კურსზე მომზადებითა და კვალიფიკაციის ამაღლებით;

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინტელექტუალური და მატერიალური პოტენციალის ინტეგრაციის ხელშეწყობა.

4.2.1 **გამოცდების ორგანიზება (პროგრამული კოდი 32 04 01)**

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების კურსდამთავრებულთათვის ერთიანი ეროვნული გამოცდების, საერთო სამაგისტრო გამოცდების და მასწავლებლის გამოცდების ჩატარება;

სტუდენტთა საგრანტო კონკურსის ჩატარება, რომელიც გულისხმობს გრანტის ნაწილობრივი ოდენობის მფლობელი სტუდენტის მიერ საგრანტო კონკურსის შედეგად მეტი ოდენობის გრანტის მოპოვების ხელშეწყობას;

საერთაშორისო კვლევების (შეფასებების) განხორციელების უზრუნველყოფა.

4.2.2 **სახელმწიფო სასწავლო, სამაგისტრო გრანტები და ახალგაზრდების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 04 02)**

პიროვნების ინტერესებისა და შესაძლებლობების შესაბამისი უმაღლესი განათლების მიღების, კვალიფიკაციის ამაღლებისა და გადამზადების მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება;

სასწავლო პროცესში სტუდენტთა აქტიური მონაწილეობის

ხელშეწყობა და წახალისება;

უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა სწავლების ხელშეწყობით საერთაშორისო კავშირების განმტკიცება, განათლების სფეროში თანამშრომლობის ხელშეწყობა;

მასწავლებლობის მსურველთა პროფესიული საქმიანობისათვის მომზადება;

ამერიკული საგანმანათლებლო პროგრამების დანერგვა და საქართველოს სახელმწიფო უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების გაძლიერება;

ახალგაზრდების ხელშეწყობა განათლების სისტემაში სწავლის გასაგრძელებლად.

4.2.3 **უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 04 03)**

საქართველოს სახელმწიფო ენის განვითარებისა და პოპულარიზაციის ხელშეწყობის პროგრამების (მათ შორის, ლექსიკოგრაფიული პროგრამების) შემუშავება, განხორციელება და განხორციელების კონტროლი; ქართულის, როგორც უცხოური ენის, სწავლების პროგრამის – „ირბახის“ განხორციელება;

ქართულის, როგორც უცხოური ენის, სწავლებისა და შესწავლის ხელშეწყობა, რაც გულისხმობს ვებგვერდის – www.geofl.ge ახალი სასწავლო-მეთოდური მასალით მუდმივად შევსებასა და განახლებას;

უცხოეთში ქართული ენის პოპულარიზაცია და ქართული ენის შესწავლით დაინტერესების ხელშეწყობა, ქართული ენის შემსწავლელ პირთა მოტივაციის გაზრდა;

უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა;

სტუდენტთა ხელშეწყობა, ქვეპროგრამაში „სტუდენტური ბარათი“ მონაწილე საწარმოების/ორგანიზაციების მიერ პირადი მოხმარების საქონელსა და გასაწევ მომსახურებაზე შეთავაზებული ფასდაკლების შესახებ ინფორმაციის სტუდენტებისთვის მიწოდება;

„ევროსტუდენტის“ ეროვნული პროექტის ფარგლებში საქართველოს უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში სტუდენტთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის და მათი ცხოვრების პირობების შესწავლა და

ანგარიშის მომზადება, სწავლასთან და სტუდენტთა საერთაშორისო მობილობასთან დაკავშირებული საკითხების კვლევა.

4.2.4 **საზღვარგარეთ განათლების მიღების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 04 04)**

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – განათლების საერთაშორისო ცენტრის კურსდამთავრებულთა საუნივერსიტეტო საქმიანობაში ინტეგრირება;

საქართველოს უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან თანამშრომლობით ქვეყნის აკადემიური სივრცისთვის საჭირო აკადემიური, სამეცნიერო და ადმინისტრაციული პერსონალის მომზადება და საქართველოში უმაღლესი განათლების ინტერნაციონალიზაცია;

უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად აღიარებულ, უცხო ქვეყნის სხვადასხვა უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში სამაგისტრო, სადოქტორო და კვალიფიკაციის ამაღლების პროგრამებზე განათლების მიღების ხელშეწყობა;

ქვეყნის საჯარო და საზოგადოებრივი სექტორების გაძლიერება მაღალკვალიფიციური კადრებით, სხვადასხვა საერთაშორისო პროგრამასა და კურსზე მომზადებითა და კვალიფიკაციის ამაღლებით;

საქართველოს ახალგაზრდების საერთაშორისო აკადემიურ და ახალგაზრდულ პროგრამებში მონაწილეობის ხელშეწყობა;

საზღვარგარეთ მიღებული ცოდნის საქართველოში რეალიზება და მაღალკვალიფიციური საკადრო რესურსების ზრდა;

რეგიონული უნივერსიტეტების საგანმანათლებლო ინტერნაციონალიზაციის ხელშეწყობა.

4.2.5 **უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 04 05)**

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების მართვის სისტემის ხელშეწყობა, ამ დაწესებულებების ინტელექტუალური და მატერიალური პოტენციალის ინტეგრაცია;

უმაღლესი განათლების დაფინანსების მექანიზმების დახვეწა

და უმაღლესი განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა;

უმაღლესი განათლების ხარისხისა და სამეცნიერო პოტენციალის გაზრდა;

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების მატერიალური ბაზის რეაბილიტაცია და მათი აღჭურვა, თანამედროვე ტექნოლოგიების გავრცელება;

სამეცნიერო-ტექნოლოგიური კვლევების განხორციელების ხელშეწყობა, კვლევითი საქმიანობის ხელშეწყობის ალტერნატიული ფორმების ამოქმედება;

საერთაშორისო სამეცნიერო და საგანმანათლებლო თანამშრომლობის წახალისება.

4.3 **ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 07)**

საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი განათლების უზრუნველყოფის მიზნით სასკოლო საგანმანათლებლო და სპორტული ინფრასტრუქტურის განვითარება და ახალი სკოლების მშენებლობა;

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს სისტემაში შემავალი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებების მშენებლობა და რეაბილიტაცია, საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის მომზადება, ამ დაწესებულებების ინვენტარითა და ტექნიკით აღჭურვა;

საჯარო სამართლის იურიდიული პირებისა და ტერიტორიული ორგანოების ინფრასტრუქტურის განვითარება;

სახელოვნებო-შემოქმედებითი საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია და ტექნიკური გადაიარაღება;

საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი სპორტული მოედნების, დარბაზებისა და სპორტის სასახლეების, აგრეთვე მასობრივი სპორტული ობიექტების (გარე სავარჯიშო ტრენაჟორები, მინიმოედნები, სარბენი ბილიკები და ველობილიკები) მშენებლობა;

სპორტული ინფრასტრუქტურის მართვის ქმედითი მოდელის შექმნა, რომელიც საჯარო და კერძო სექტორების ეფექტიან თანამშრომლობაზე იქნება დაფუძნებული;

ეს პროგრამა შეესაბამება გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) მე-4 მიზანს და პროგრამის განხორციელებით შესრულდება აღნიშნული მიზნის ფარგლებში დაგეგმილი ინდიკატორები;

2020 წლიდან განხორციელდება 75 ახალი სკოლის მშენებლობა, რომლებიც სრულად ადაპტირებული იქნება. ასევე განხორციელდება 770-მდე საჯარო სკოლის რეაბილიტაცია და ყველა სარეაბილიტაციო სამუშაოს დაგეგმვისას გათვალისწინებული იქნება სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებისთვის სათანადო გარემოს შექმნის მოთხოვნები;

საშუალოვადიან პერიოდში საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განვითარების სააგენტოს კომპეტენციის ფარგლებში ქალაქ თბილისის ყველა საჯარო სკოლა უზრუნველყოფილი იქნება ცენტრალური გათბობის სისტემით, ხოლო საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში საჯარო სკოლების გათბობის სისტემით უზრუნველყოფა ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების პრეროგატივაა.

4.3.1 **ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 07 01)**

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების მშენებლობა და რეაბილიტაცია;

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების სხვადასხვა ინვენტარითა და აღჭურვილობით უზრუნველყოფა;

ეს ქვეპროგრამა შეესაბამება გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) მე-4 მიზანს და ქვეპროგრამის განხორციელებით შესრულდება აღნიშნული მიზნის ფარგლებში დაგეგმილი ინდიკატორები.

4.3.2 **პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 07 02)**

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ხელმისაწვდომობის, მათ შორის, გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის, გაზრდის მიზნით არსებული დაწესებულებების ბაზაზე ფუნქციონირებადი კოლეჯების მშენებლობა და რეაბილიტაცია;

პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების

სხვადასხვა ინვენტარითა და აღჭურვილობით უზრუნველყოფა;

პროფესიული განათლების გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით ახალი პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების მშენებლობა და შესაბამისი ინვენტარითა და აღჭურვილობით უზრუნველყოფა.

4.3.3 **სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირებისა და ტერიტორიული ორგანოების ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 07 03)**

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირებისა და ტერიტორიული ორგანოების შენობების მშენებლობა და რეაბილიტაცია, მათი სხვადასხვა ინვენტარითა და აღჭურვილობით უზრუნველყოფა.

4.3.4 **უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 07 04)**

უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებების დაფინანსება ამ დაწესებულებების სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩატარებისა და მათი სხვადასხვა ინვენტარით აღჭურვის უზრუნველყოფის მიზნით.

4.3.5 **საჯარო სკოლების ოპერირებისა და მოვლა-პატრონობის სისტემის განვითარება (პროგრამული კოდი 32 07 05)**

საჯარო სკოლების ოპერირებისა და მოვლა-პატრონობის სისტემის განვითარების ხელშეწყობა;

საჯარო სკოლების მოვლა-პატრონობისთვის პასუხისმგებელი მხარეების შესაძლებლობების განვითარება;

საჯარო სკოლების ინვენტარიზაციის ჩატარება და ინვენტარიზაციასთან დაკავშირებული პროგრამული უზრუნველყოფის ღონისძიებების განხორციელება.

4.3.6 **კულტურაში ინვესტიციებისა და ინფრასტრუქტურული პროექტების მხარდაჭერა (პროგრამული კოდი 32 07 06)**

კულტურის სფეროში ინფრასტრუქტურის განვითარება (ახალი ობიექტების მშენებლობა, არსებული ობიექტების სარეაბილიტაციო ღონისძიებების განხორციელება) და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება.

4.3.7 **სპორტში ინვესტიციებისა და ინფრასტრუქტურული**

პროექტების მხარდაჭერა (პროგრამული კოდი 32 07 07)

სპორტის სფეროში ინფრასტრუქტურის განვითარება და რეაბილიტაცია;

სპორტული ფედერაციებისა და რეგიონული სპორტული ორგანიზაციებისთვის გადასაცემად სპორტული ინვენტარისა და ეკიპირების შეძენა.

4.4 **მეცნიერებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 05)**

სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების ინტელექტუალური და მატერიალური პოტენციალის ინტეგრაციის ხელშეწყობა;

უცხოეთის სამეცნიერო ცენტრებსა და უნივერსიტეტებთან სამეცნიერო თანამშრომლობისა და ერთობლივი პროექტების განხორციელების ხელშეწყობა;

საქართველოში უცხოელი მეცნიერების სამეცნიერო კვლევებისა და მსოფლიო მნიშვნელობის სამეცნიერო ცენტრებში ქართველი მეცნიერების კვლევების, აგრეთვე ქართველი მეცნიერებისა და უცხოელი მკვლევრების ერთობლივი კვლევითი პროგრამების განხორციელების ხელშეწყობა;

სამეცნიერო გრანტების დაფინანსებით ფუნდამენტური და გამოყენებითი სამეცნიერო-ტექნოლოგიური კვლევების განხორციელების ხელშეწყობა;

ახალგაზრდების ხელშეწყობა მეცნიერებაში მიზნობრივი პროგრამების დანერგვით, უცხოეთის სხვადასხვა სამეცნიერო ფონდთან თანამშრომლობის გაძლიერება და ერთობლივი პროექტების განხორციელება;

ევროკომისიის კვლევისა და ინოვაციის პროგრამის – „ჰორიზონტი 2020“-ის („Horizon 2020“) ფარგლებში თანამშრომლობა;

მაგისტრანტთა სასწავლო-კვლევითი პროექტების და დოქტორანტურის საგანმანათლებლო პროგრამის საგრანტო დაფინანსება;

სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების ხელშეწყობა;

სამეცნიერო-კვლევით დაწესებულებებში მეცნიერების ინფრასტრუქტურული შესაძლებლობებისა და თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის ხელშეწყობა;

სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშეწყობა;

უცხოეთში ქართველოლოგიური კათედრებისა და ქართველოლოგიური მეცნიერების გაძლიერება;

მეცნიერებაში ახალგაზრდების მონაწილეობის ხელშეწყობის უზრუნველყოფა მიზნობრივი პროგრამების დანერგვით;

საინოვაციო პოლიტიკის განხორციელების ხელშეწყობა.

4.4.1 **სამეცნიერო გრანტების გაცემისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 05 01)**

სამეცნიერო გრანტების გაცემისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა;

კონკურსის წესით, ღია, გამჭვირვალე და თავისუფალი კონკურენციის პრინციპების შესაბამისად, სახელმწიფო გრანტებით გამორჩეული ხარისხის სამეცნიერო კვლევების დაფინანსება;

ქვეყნის მატერიალური, კულტურული და სულიერი მემკვიდრეობის დაცვისა და პოპულარიზაციის, აგრეთვე საქართველოს შემსწავლელი მეცნიერებების განვითარების უზრუნველყოფის ხელშეწყობა;

სამეცნიერო თანამშრომლობის გაღრმავება, ქართული მეცნიერების პოპულარიზაცია, ახალგაზრდა მეცნიერთა (პოსტდოქტორანტთა, დოქტორანტთა, მაგისტრანტთა) კვლევებისა და კარიერული განვითარების ხელშეწყობა.

4.4.2 **სამეცნიერო დაწესებულებების პროგრამები (პროგრამული კოდი 32 05 02)**

ფუნდამენტური და გამოყენებითი სამეცნიერო კვლევების განხორციელება, სამეცნიერო ინფრასტრუქტურის განახლება, ახალგაზრდა მეცნიერთა ხელშეწყობა;

სამეცნიერო კვლევებში საერთაშორისო თანამშრომლობის გაღრმავება;

საერთაშორისო და ადგილობრივი სამეცნიერო ფორუმების, კონგრესების, კონფერენციებისა და სემინარების გამართვა;

სამეცნიერო და პოპულარული გამოცემების უზრუნველყოფა;

ფუნდამენტური სამეცნიერო კოდიკოლოგიურ-ტექსტოლოგიური, წყაროთმცოდნეობითი და

ხელოვნებათმცოდნეობითი კვლევების განხორციელება;

ბიბლიოგრაფიულ-საენციკლოპედიო და საგამოფენო-საგანმანათლებლო მიმართულებების განვითარება;

საარქივო, საფონდო, სამუზეუმო და საბიბლიოთეკო საქმისწარმოება;

ხელნაწერთა რესტავრაცია-კონსერვაცია;

ფონდების დიგიტალიზაცია;

ბაქტერიოფაგიაში, მიკრობიოლოგიასა და ვირუსოლოგიაში ფუნდამენტური გამოკვლევების ჩატარება;

ადამიანის, ცხოველებისა და მცენარეების სხვადასხვა ბაქტერიული ინფექციის, მათ შორის, ანტიბიოტიკების მიმართ რეზისტენტული ბაქტერიული შტამებით გამოწვეული ინფექციების, ეტიოლოგიური სტრუქტურის შესწავლა;

ბაქტერიული შტამების – გამომწვევების კვლევა, ამ შტამების საწინააღმდეგოდ სპეციფიკური ფაგების გამოყოფა, მათი დეტალური შესწავლა და ფაგური პრეპარატების შექმნა;

ასტრონომიის, ასტროფიზიკისა და კოსმოსურ მეცნიერებათა სფეროში სამეცნიერო-კვლევითი, საგანმანათლებლო, საკონსულტაციო და მეცნიერების პოპულარიზაციის ხელშემწყობი საქმიანობის განხორციელება.

4.4.3 **საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 05 03)**

აგროსასურსათო სექტორში გამოყენებითი და ფუნდამენტური კვლევების ხელშეწყობა;

აგრონომიის, აგროინჟინერიის, სასურსათო ტექნოლოგიების, სურსათის უვნებლობის, მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, ეკონომიკისა და სატყეო საქმის სფეროებში სამეცნიერო შეხვედრების გამართვა;

სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის შედეგად რეკომენდაციების შემუშავება, კვლევითი საქმიანობისა და სწავლების ერთობლივი ფუნქციონირების მხარდაჭერა, საერთაშორისო და სამეცნიერო-ტექნიკური თანამშრომლობის გაღრმავება.

4.4.4 **სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 05**

04)

სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების/ერთეულების ხელშეწყობისთვის სამეცნიერო კვლევების პრიორიტეტული მიმართულებების გამოკვეთა, სამეცნიერო პერსონალისთვის თანამედროვე სამეცნიერო მიღწევებზე დამყარებული უნარ-ჩვევების გამომუშავება;

სამეცნიერო პერსონალის საქმიანობისთვის, მათ შორის, სამეცნიერო საქმიანობისთვის, საჭირო ტექნიკური მხარდაჭერის უზრუნველყოფა და შესაბამისი პირობების შექმნა;

კვლევის პროცესში ინოვაციების გამოკვეთა.

4.4.5 **მეცნიერების პოპულარიზაცია (პროგრამული კოდი 32 05 05)**

საქართველოში მეცნიერების პოპულარიზაციის ხელშეწყობისთვის ყოველწლიური მეცნიერებისა და ინოვაციების ფესტივალის ჩატარება, რომლის მიზანია სამეცნიერო კვლევებისა და ინოვაციების პოპულარიზაცია, ქვეყნის სამეცნიერო და ინოვაციური პოტენციალის წარმოჩენა, ქართველ და უცხოელ მკვლევართა მიღწევების ფართო საზოგადოებისთვის გაცნობა, განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის სფეროების დაახლოება.

4.5 **პროფესიული განათლება (პროგრამული კოდი 32 03)**

ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მხარდასაჭერად საქართველოს მოქალაქეების ადგილობრივ და საერთაშორისო შრომის ბაზრებზე კონკურენტუნარიანობის უზრუნველყოფა პროფესიული და ზოგადი უნარების განვითარებით;

პროფესიული განათლების ინკლუზიურობის უზრუნველსაყოფად ახალი სერვისების განვითარება როგორც მოზარდებისა და ახალგაზრდების, ისე ზრდასრულების საგანმანათლებლო საჭიროებების შესაბამისად;

პროფესიული განათლებისა და მომზადების ერთიანი, ხარისხიანი და ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბება;

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების ერთიანი სტრატეგიის (2017–2021), პროფესიული განათლების რეფორმის სტრატეგიის (2013–2020 წლები) და შესაბამისი სამოქმედო გეგმების განხორციელების ხელშეწყობა;

პროფესიული განათლების მიღების მსურველთა მზარდი მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის

განვითარება;

პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზისა და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება;

პროფესიული განათლების სისტემაში დუალური, ანუ სამუშაოზე დაფუძნებული სწავლების მიდგომით დანერგილი პროგრამების რაოდენობის ზრდა საჯარო-კერძო პარტნიორობით;

ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთა და სხვა დაინტერესებულ პირთა სახელმწიფო ენის ცოდნის დონის ამაღლება და ადგილობრივ დონეზე სახელმწიფო ადმინისტრირების მიმართულებით საბიუჯეტო ორგანიზაციებში დასაქმებულ და სხვა დაინტერესებულ პირთა პროფესიული ცოდნისა და უნარების გაუმჯობესება.

4.5.1 **პროფესიული განათლების განვითარების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 03 01)**

პროფესიული განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა, პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ქსელის ფუნქციონირების, განვითარებისა და გაფართოების ხელშეწყობა;

შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისი მოდულური და დუალური პროგრამების დანერგვის ხელშეწყობა; პროფესიულ სტუდენტთა სწავლების სახელმწიფო დაფინანსების უზრუნველყოფა;

პროფესიულ განათლებაში სოციალური პარტნიორობის განვითარებისა და საჯარო-კერძო პარტნიორობის მხარდაჭერა;

პროფესიული განათლების ხარისხის განვითარების ხელშეწყობა ინოვაციური სასწავლო გარემოს, სამეწარმეო განათლების, სასწავლო ინფრასტრუქტურის განვითარებით;

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ახალი მოდელისა და ხარისხის უზრუნველყოფის გაუმჯობესებული მექანიზმების დანერგვა;

ინკლუზიური პროფესიული განათლების დანერგვის ხელშეწყობა და მოწყვლადი ჯგუფებისთვის მათი საჭიროებების შესაბამისი საგანმანათლებლო სერვისების მიწოდება;

მოსწავლეებისთვის პროფორიენტაციული სერვისის მიწოდება და პროფესიული განათლების შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება;

ზოგადი განათლების სასწავლო შედეგების პროფესიულ პროგრამებში ინტეგრირების ხელშეწყობა;

ზრდასრულთათვის პროფესიული მომზადებისა და გადამზადების პროგრამების განვითარება და არაფორმალური განათლების აღიარების მექანიზმების შექმნა.

4.5.2 **მსჯავრდებული პირებისათვის და ყოფილი პატიმრებისათვის პროფესიული განათლების მიღების ხელმისაწვდომობა (პროგრამული კოდი 32 03 02)**

პროფესიული მომზადების პროგრამების მეშვეობით სასჯელის მოხდის პერიოდში მსჯავრდებულთა მიერ სხვადასხვა პროფესიის დაუფლების ხელშეწყობა და ამ გზით მათი რესოციალიზაციის ხელშეწყობა.

4.5.3 **ეროვნული უმცირესობების პროფესიული გადამზადება (პროგრამული კოდი 32 03 03)**

საქართველოს რეგიონებში სახელმწიფო და ადგილობრივი მართვის სფეროში არსებული საკადრო დეფიციტის აღმოფხვრა;

საქართველოს მაღალმთიან და ეროვნული უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებულ რეგიონებში მცხოვრებ მოქალაქეთა ერთიან სახელმწიფოებრივ სივრცეში ინტეგრაციის ხელშეწყობა;

სახელმწიფო ენის ნებისმიერი დაინტერესებული პირისთვის სწავლება.

4.6 **განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა (პროგრამული კოდი 32 01)**

განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება, განხორციელება, მონიტორინგი და შეფასება;

განათლების სისტემის კომპლექსური რეფორმის ეტაპობრივი განხორციელება, რომელიც გულისხმობს სისტემურ ცვლილებებს განათლების ყველა მიმართულებისა და საფეხურისთვის;

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს კომპეტენციის შესაბამისი სფეროს/დარგის/მიმართულების განვითარების ხელშეწყობა,

საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა;

აღზრდისა და განათლების ინტეგრაცია ბავშვების სასკოლო მზაობისთვის;

ზოგადი განათლების სისტემაში უნარებისა და ღირებულებების განვითარებაზე, კრიტიკულ და შემოქმედებით აზროვნებაზე, სწრაფად ცვალებად გარემოში ადაპტირებასა და წიგნიერებაზე ორიენტირებული „ახალი სკოლის“ მოდელის, აგრეთვე ინკლუზიური და სამოქალაქო განათლების პრინციპებზე დაფუძნებული ახალი სასწავლო პროგრამებისა და რესურსების დანერგვა;

სკოლებში თანამედროვე მოთხოვნების და შესაძლებლობების შესაბამისი საგანმანათლებლო გარემოს ჩამოყალიბება;

მასწავლებლის პროფესიის პრესტიჟისა და მისი კვალიფიკაციის ამაღლებაზე, შრომის ღირსეულ ანაზღაურებაზე ზრუნვა;

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს სისტემაში შემავალი სტრუქტურული ერთეულებისა და საჯარო სამართლის იურიდიული პირების საქმიანობის კოორდინაცია და კონტროლი;

განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის მართვის სისტემების განვითარების ხელშეწყობა;

საგანმანათლებლო, სამეცნიერო, კულტურისა და სპორტული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება;

განათლების სისტემაში თანამედროვე ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარება;

განათლების მართვის საინფორმაციო სისტემებისა და მონაცემთა ბაზების ჩამოყალიბება განათლების სისტემაში ბიზნესპროცესების ეფექტიანი მართვისა და ინფორმაციული უზრუნველყოფისთვის;

საზოგადოებრივ, ეკონომიკურ, კულტურულ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში ახალგაზრდების აქტიური მონაწილეობის ხელშეწყობა;

ახალგაზრდების მიერ შესაბამისი, მაღალი ხარისხის განათლების

მიღების, მათი დასაქმებისა და პროფესიული ზრდის ხელშეწყობა;

განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის პოლიტიკის და მისი აღსრულების ეფექტიანი მექანიზმების შემუშავებისა და მონიტორინგის „კარგი მმართველობის“ პრინციპით უზრუნველყოფა;

საქართველოს განათლების სისტემაში საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა, ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და სწავლების პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა;

ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვა და ახალგაზრდებისადმი კეთილგანწყობილი გარემოს შექმნა;

კულტურული დიპლომატიის მეშვეობით ქართული კულტურის ინტერნაციონალიზაციისა და ქვეყნის პოპულარიზაციის საერთაშორისო დონეზე ხელშეწყობა.

4.7 **ინკლუზიური განათლება (პროგრამული კოდი 32 06)**

საჯარო სკოლებში სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეთა განათლების ხარისხის გაუმჯობესებაზე ზრუნვა, მათთვის შესაბამისი გარემოს უზრუნველყოფა და სათანადო სერვისების შეთავაზება განათლების ყველა საფეხურზე; მოსწავლეთა ინდივიდუალური საჭიროებების შესაბამისი, ეფექტიანი საგანმანათლებლო პროცესის უზრუნველყოფა;

საჯარო სკოლების მოსწავლეების, სტუდენტების, სოციალური ფაქტორებით გამოწვეული საჭიროების მქონე, დევნილი, რეპატრიირებული და ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელი, განსაკუთრებული საჭიროებების, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების, სტუდენტებისა და სხვა პირების ინტეგრაცია და სოციალიზაცია, სათემო აქტივობის დაგეგმვა და განხორციელება;

რესურსსკოლების მოსწავლეების სრული სახელმწიფო სადღეღამისო ან დღის მომსახურებით უზრუნველყოფა, ასაკისა და შესაძლებლობების გათვალისწინებით სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების აკადემიური, ფუნქციური და სოციალური უნარების განვითარება.

4.8 **საბიბლიოთეკო საქმიანობა (პროგრამული კოდი 01 02)**

საბიბლიოთეკო ფონდების ორგანიზება, სისტემატური შევსება, დაცვა და მათი საყოველთაო ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

მონაცემთა ბაზების შექმნა და უცხოეთის საბიბლიოთეკო ფონდების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

ბიბლიოთეკათმცოდნეობის, წიგნთმცოდნეობისა და ბიბლიოგრაფიის დარგებში სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის ორგანიზება;

საერთაშორისო საბიბლიოთეკო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა;

საბიბლიოთეკო დარგში ინოვაციური პროცესების მართვის ხელშეწყობა;

საბიბლიოთეკო კადრების კვალიფიკაციის ამაღლება;

საქართველოს ეროვნული ელექტრონული ბიბლიოთეკისა და ციფრული მემკვიდრეობის არქივის შექმნა;

საბიბლიოთეკო პროცესებში და მკითხველთა მომსახურებისთვის ინტერნეტის გამოყენება;

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის ოფიციალური ვებგვერდის სრულყოფა და მხარდაჭერა.

4.9 **სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, საარქივო ფონდების დიგიტალიზაცია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა და მოქალაქეთა მომსახურება (პროგრამული კოდი 30 04)**

პროფესიული და სპეციალური საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება, საშუალო რგოლის კვალიფიციური და პროფესიონალი საპოლიციო კადრების, აგრეთვე სამოქალაქო უსაფრთხოების საკითხებში კადრების მომზადება და გადამზადება.

4.10 **სახელოვნებო და სასპორტო დაწესებულებების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 08)**

სახელოვნებო და სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულებების ხელშეწყობა თითოეული მათგანის მისიის შესაბამისი, შედეგებზე ორიენტირებული პროგრამების მხარდაჭერით (კონცერტები, გამოფენები, სპექტაკლები, კონკურს-ფესტივალები, მასტერკლასები, სპორტული ღონისძიებები);

სახელოვნებო და სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულებების მდგრადი განვითარებისა და ხარისხიანი სწავლების უზრუნველყოფის მიზნით საფეხურებრივი განვითარების სტრატეგიული გეგმის შემუშავება;

საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი განათლების უზრუნველსაყოფად ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და სწავლების პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა;

ახალგაზრდების დასაქმებისთვის საჭირო უნარებისა და კომპეტენციების განვითარება და მათი პროფესიული შესაძლებლობების გაზრდა;

ხარისხზე ორიენტირებული, ახალგაზრდის შემოქმედებითი და სპორტული უნარების შესაბამისი, მოქნილი დაფინანსების მოდელების შემუშავებით მაღალკვალიფიციური, შრომის ბაზარზე კონკურენტუნარიანი ხელოვნებისა და სპორტის დარგების სპეციალისტების აღზრდა;

თანამედროვე სასწავლო ინფრასტრუქტურის განვითარება;

ხარისხიანი სწავლების პროცესის უზრუნველსაყოფად სახელოვნებო და სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულებების სწავლებისთვის აუცილებელი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით აღჭურვა;

პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების პოპულარიზაცია და მხარდაჭერა.

4.11 **ინოვაციის, ინკლუზიურობის და ხარისხის პროექტი – საქართველო I2Q (IBRD) (პროგრამული კოდი 32 13)**

სკოლამდელი განათლების სისტემური კვლევისა და ანალიზის ჩატარება, რომლის საფუძველზედაც გადაიხედება და დაიხვეწება სასკოლო მზაობის პროგრამები; ბაღების აღმზრდელთათვის პროფესიული განვითარების სისტემის შემუშავება; ისეთი აქტივობისა და მასალების შემუშავება, რომლებიც ხელს შეუწყობს სკოლამდელი განათლების ხარისხის გაუმჯობესებას;

„ახალი სკოლის“ მოდელის პროგრამის შეფასება და ანალიზი, სკოლის ადმინისტრატორთა პროფესიული განვითარების სქემისა და მეთოდოლოგიის შემუშავება;

უმაღლესი განათლების დონეზე უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების დაფინანსების ახალი მოდელის შემუშავების დაწყება;

განათლების სფეროში არსებული ინფორმაციული სისტემების კვლევა, ისეთი აქტივობისა და რეკომენდაციების შემუშავება, რომლებიც ხელს შეუწყობს მონაცემების ინტეგრირებას საგანმანათლებლო პოლიტიკის დაგეგმვის გასაუმჯობესებლად.

4.12 **სსიპ – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია (პროგრამული კოდი 48 00)**

მეცნიერების განვითარების პროგნოზირება და სახელმწიფო პრიორიტეტების შესახებ წინადადებების მომზადება;

ეკონომიკური და სოციალური პროექტების მეცნიერული შეფასება და რეკომენდაციების წარდგენა;

უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების სამეცნიერო საქმიანობის წლიური შედეგების საექსპერტო შეფასება და რეკომენდაციების წარდგენა;

მეცნიერული მონაპოვრის წარმოებაში დანერგვის ხელშეწყობა;

სამეცნიერო ნაშრომების, სამეცნიერო ჟურნალების, ენციკლოპედიებისა და ლექსიკონების გამოცემა;

საერთაშორისო სამეცნიერო კონგრესებისა და კონფერენციების გამართვა.

4.13 **პროფესიული განათლება I (KfW) (პროგრამული კოდი 32 14)**

პროექტის განხორციელება დაიწყება 2020 წლიდან და დასრულდება 2025 წლის შუა პერიოდში. მისი მიზანია პროფესიული განათლების ხარისხის გაუმჯობესება და პროფესიული განათლების მომსახურების მიმწოდებელთა რაოდენობის გაზრდა;

სესხით დაფინანსდება „ექსელენსცენტრის“ მშენებლობა, რომლის ფუნქცია იქნება საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პროგრამების განხორციელება ლოჯისტიკისა და მშენებლობის მიმართულებებით, აგრეთვე საქართველოს პროფესიული განათლების სისტემის ფარგლებში „hab“ სერვისის შეთავაზება;

ლოჯისტიკისა და მშენებლობის მიმართულებებით პროგრამების განმახორციელებელი პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების გასაძლიერებლად გამოიყოფა დამატებითი ინვესტიციები. მათი პარტნიორი იქნება „ექსელენსცენტრი“ ცალკეული პროგრამების განხორციელებისას.

4.14 **საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს თანამშრომლებისა და სხვა დაინტერესებული პირების გადამზადება (პროგრამული კოდი 26**

04)

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს აპარატის, სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირების, პენიტენციური და პრობაციის სისტემების და სხვა ორგანიზაციების თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლება ტრენინგების სრული ციკლის (ტრენინგების საჭიროებათა ანალიზი, ტრენინგების დაგეგმვა, ჩატარება და შეფასება) მართვით და საკონკურსო და საკვალიფიკაციო ტესტირებების ორგანიზებით;

საქართველოში მიმდინარე სამართლებრივი რეფორმის და ქართული სამართლის საერთაშორისო სამართლის სტანდარტებსა და ევროპულ სამართალთან ჰარმონიზაციის სახელმწიფო პოლიტიკის ხელშეწყობა სასწავლო პროგრამების განხორციელებით;

კერძო სექტორისა და საბიუჯეტო დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციების წარმომადგენლების კვალიფიკაციის ასამაღლებლად ტესტური დავალებების, ტრენინგმოდულების, სასწავლო კურსებისა და პროგრამების შექმნა და მუდმივად განახლება, მათ შორის, უცხოური სერტიფიცირებული პროგრამების შეძენით;

როგორც სპეციფიკით, ისე შინაარსით ტრენინგების საჯარო მოხელეების, სამოქალაქო საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისა და კერძო პირების საჭიროებებისთვის მორგება, რაც ხელს შეუწყობს მართლშეგნების ამაღლებასა და პიროვნული სამუშაო კომპეტენციების განვითარებას არა მარტო საჯარო სტრუქტურებში, არამედ ფართო საზოგადოებრივ წრეებშიც;

სპეციალური პენიტენციური სამსახურისა და პენიტენციური დაწესებულებების მოსამსახურეების სერტიფიკატის განახლების მიზნით მათთვის კვალიფიკაციის ამაღლებისა და პერიოდული გადამზადების კურსების ჩატარება.

4.15 **გამოყენებითი კვლევების საგრანტო პროგრამა (IBRD) (პროგრამული კოდი 32 15)**

კერძო, საჯარო და აკადემიური სექტორების თანამშრომლობით ინოვაციურ საქმიანობასა და ციფრული ეკონომიკის განვითარებაში ჩართვა;

ახალგაზრდა მეცნიერთა მიერ კოლაბორაციული გამოყენებითი კვლევების განხორციელება;

კომერციული და ტექნოლოგიური ტრანსფერის პოტენციალის მქონე ინოვაციური კვლევების გამოვლენა, განვითარება და

დანერგვა, რომელთა მიზანია საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების გადაჭრა ან/და რომლებითაც ხდება მსოფლიო მასშტაბის ინოვაციის შეთავაზება.

4.16 **მოსამართლეებისა და სასამართლოს თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება (პროგრამული კოდი 09 02)**

იუსტიციის მსმენელების (მოსამართლეობის კანდიდატების) პროფესიული სასწავლო კურსის რეგულარული განხორციელება;

მოქმედი მოსამართლეების, მოსამართლეთა თანაშემწეების, სასამართლოს მენეჯერებისა და სასამართლო სისტემის სხვა მოხელეების პროფესიული გადამზადება რეგულარული სასწავლო აქტივობების – ტრენინგების საშუალებით.

4.17 **საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება (პროგრამული კოდი 23 05)**

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემის წარმომადგენელთა კვალიფიკაციის ამაღლება ტრენინგების საჭიროებათა ანალიზის ხელშეწყობითა და გეგმით გათვალისწინებული სასწავლო პროექტების განხორციელებით, აგრეთვე პროფესიული განვითარებისკენ მიმართული პროგრამების ორგანიზებით;

ახალი კადრების შერჩევაში საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემისა და სხვა დაინტერესებული ორგანიზაციების ხელშეწყობა პროფესიული და საკვალიფიკაციო ტესტირებების ორგანიზებით;

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ ინიციირებული რეფორმების ხელშეწყობა მათ დანერგვასთან დაკავშირებული ტრენინგების ორგანიზებით;

კერძო სექტორის განვითარებისა და საბიუჯეტო დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციების წარმომადგენლების კვალიფიკაციის ამაღლებისკენ მიმართული სასწავლო-შემეცნებითი, სემინარული და საკონფერენციო ტიპის პროექტების განხორციელება;

პროფესიული ცოდნის დონის ასამაღლებლად საერთაშორისო და უცხოურ ორგანიზაციებთან და სასწავლო დაწესებულებებთან ერთად სასწავლო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება, მათ შორის, ნიდერლანდის სამეფოს ფინანსთა სამინისტროსთან გაფორმებული თანამშრომლობის მემორანდუმისა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან ერთად განხორციელებული სასწავლო პროგრამის ფარგლებში.

4.18 **მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში (პროგრამული კოდი 28 02)**

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთა მომზადება და გადამზადება, საერთაშორისო ურთიერთობების სფეროში დასაქმებულ სხვა საჯარო მოხელეთა პროფესიული განვითარებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობა;

საქართველოს საგარეო პოლიტიკისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ეფექტიანად დაგეგმვისა და წარმართვისთვის საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროსთვის, სხვა სამთავრობო უწყებებისა და სხვა დაინტერესებული მხარეებისთვის ანალიტიკური და კვლევითი პროდუქტების შექმნა და მიწოდება.

4.19 **ჰერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება (პროგრამული კოდი 01 03)**

ქვეყანაში ჰერალდიკური ნიშნებისა და სიმბოლოების მოწესრიგება და დამკვიდრება ევროპული სტანდარტების შესაბამისად;

სახელმწიფო ცერემონიების, ოფიციალური ღონისძიებებისა და სამხედრო აღლუმების ჩატარებისას საჭირო სახელმწიფო სიმბოლოების და სხვა ჰერალდიკური ნიშნების, აგრეთვე საქართველოს სახელმწიფო დაწესებულებათა ჰერალდიკური ნიშნების, საქართველოს სახელმწიფო სამხედრო და სპეციალურ უწყებათა სპეციალური ფორმის ტანსაცმლის (უნიფორმების) და ემბლემების შექმნასა და გამოყენების წესების დადგენაში მონაწილეობა, სათანადო რეკომენდაციებისა და დასკვნების გაცემა;

საქართველოს ტერიტორიული ჰერალდიკის სისტემური განვითარების უზრუნველყოფა;

ჰერალდიკის საკითხებზე სამოქალაქო განათლების გავრცელების ხელშეწყობა;

ქვეყანაში სახელმწიფო სიმბოლიკის და მისი მნიშვნელობის პოპულარიზაცია;

ჰერალდიკის საკითხებზე ისტორიული მასალების (წყაროების) მოძიება (საქართველოში და მისი ფარგლების გარეთ) და ანალიზი;

სახელმწიფო სიმბოლოებისა და განმასხვავებელი ნიშნების ნიმუშების ჰერალდიკური ექსპერტიზის, აგრეთვე მათი შექმნისა და გამოყენების შესახებ დასკვნების მომზადება.

4.20 **საზღვაო პროფესიული განათლების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 24 16)**

საერთაშორისო და საქართველოს საგანმანათლებლო და საზღვაო კანონმდებლობების შესაბამისად საზღვაო და მომიჯნავე დარგებში მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება;

წამყვან ევროპულ უნივერსიტეტებთან ერთად ორმაგი დიპლომირების ინგლისურენოვანი პროგრამების მომზადება, მათთან თანამშრომლობის ფარგლებში სასწავლო მასალებისა და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება, პედაგოგებისა და მასწავლებლების გადამზადება საერთაშორისო და ევროპული სტანდარტების შესაბამისად;

სასწავლო პროცესის თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი საგანმანათლებლო პროგრამებით უზრუნველყოფა;

სტუდენტებისთვის მართვისა და კვლევისთვის აუცილებელი ანალიზის უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბება.

5 მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება

ქვეყნის ეკონომიკური განვითარება ეფუძნება თავისუფალი ბაზრის პრინციპებს, სადაც კერძო სექტორი ეკონომიკის ძირითადი მამოძრავებელი ძალაა. საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა ორიენტირებული იქნება ეკონომიკის სტრუქტურულ გაჯანსაღებაზე, ბიზნესისა და საინვესტიციო გარემოს განვითარებაზე, მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობასა და ინფრასტრუქტურის სწრაფ განვითარებაზე. საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკის მიზანია ეკონომიკურ აქტივობაში ეკონომიკის ფაქტორების, აგრეთვე სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული რესურსების მაქსიმალური ჩართვა. საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა ეფუძნება მაკროეკონომიკური სტაბილურობის, როგორც ეკონომიკური განვითარების ფუნდამენტის, პრინციპების ერთგულებას. ფისკალური დისციპლინა, უმუშევრობის დაბალი დონე, ფასების სტაბილურობა, მონეტარული პოლიტიკის დამოუკიდებლობა, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ეტაპობრივად შემცირება და ფინანსური სექტორის სტაბილურობის შენარჩუნება ქვეყნის გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის საყრდენია.

ფისკალური ჩარჩო ეფუძნება შემდეგ პრინციპებს:

– გაგრძელდება ხარჯების ოპტიმიზაციის პროცესი. გამოთავისუფლებული სახსრები მოხმარდება სახელმწიფო ინვესტიციების ზრდას;

– სოციალური პოლიტიკის გაუმჯობესების პარალელურად შენარჩუნდება საბიუჯეტო დეფიციტის დაბალი მაჩვენებელი;

– მთავრობის ვალი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებით სტაბილურ დონეზე შენარჩუნდება. ამასთანავე, ვალის აღება მოხდება ქვეყნის გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის ხელშემწყობი

საინვესტიციო პროექტების დაფინანსებისათვის.
საქართველოს მთავრობის მიზანია, შენარჩუნდეს ქვეყნის სუვერენული საკრედიტო რეიტინგის გაუმჯობესების ტენდენცია, რაც შესაძლებელს გახდის საკრედიტო რეიტინგის საინვესტიციო დონის (BBB-/Baa3) მიღწევას. ფისკალური პოლიტიკის ეფექტიანობის აუცილებელი წინაპირობაა საჯარო ფინანსების მართვის ეფექტიანი და გამჭვირვალე სისტემის არსებობა. ბოლო წლებში გადადგმული ნაბიჯების წარმატებულობა დასტურდება უახლეს ღია ბიუჯეტის ინდექსის (Open Budget Index) კვლევაში ქვეყნის მე-5 ადგილით, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ფისკალური გამჭვირვალობის შეფასებითა და PEFA მეთოდოლოგიის შეფასების ანგარიშით. მიმდინარეობს მუშაობა შიდა ფინანსური კონტროლისა და მართვის დანერგვისათვის, რაც უზრუნველყოფს საბიუჯეტო ორგანიზაციებში სწორი და ეფექტიანი მართვის სისტემების ჩამოყალიბებას და ბიუჯეტის გამჭვირვალობას. დაინერგება საინვესტიციო პროექტების მართვის ერთიანი სისტემა, რაც უზრუნველყოფს საინვესტიციო პროექტების და მათკენ მიმართული სახსრების მაქსიმალურ ეფექტიანობას. გაგრძელდება აქტიური მუშაობა ფისკალური რისკების შეფასების, გამოვლენისა და მართვის კუთხით. გაძლიერდება არსებული პირობითი ვალდებულებების ანალიზი.
საქართველოს მთავრობა განაგრძობს აქტიურ რეფორმებს ბიზნესგარემოს შემდგომი გაუმჯობესებისა და მეწარმეობის ხელშეწყობისათვის:
– დაცული იქნება საკუთრების უფლების ხელშეუვალობის პრინციპი;
– შენარჩუნდება და დაიხვეწება მარტივი და სამართლიანი საგადასახადო ადმინისტრირების წესები. ამასთანავე, საგადასახადო და მაკონტროლებელი ორგანოების მუშაობა ორიენტირებული იქნება გადასახადების გადახდისთვის თავის არიდების პრევენციაზე;
– დაიწყება საგადასახადო ადმინისტრირებაში ავტომატური დეკლარირების სისტემის დანერგვა, რაც მნიშვნელოვნად შეამცირებს ბიზნესსუბიექტების საგადასახადო ორგანოებთან მუშაობისათვის საჭირო დროს და რესურსს;
– მოხდება საქართველოს საგადასახადო და საბაჟო კანონმდებლობების ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაცია;
– ახალი ბაზრების მოძიებისათვის გაფართოვდება თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებების არეალი (ისრაელი, ინდოეთი, ამერიკის შეერთებული შტატები, სპარსეთის ყურის არაბული ქვეყნები);
– საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესებისათვის აქტიურად განხორციელდება ერთი ფანჯრის პრინციპზე დაფუძნებული პოლიტიკა. გაძლიერდება როგორც ცენტრალური ხელისუფლების უწყებებთან, ისე ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან კოორდინაციის მექანიზმები;
– გადახდისუუნარობის საქმის წარმოებასთან დაკავშირებული

პროცედურების დასახვეწად განხორციელდება გადახდისუუნარობის სისტემის რეფორმა. გაჩნდება მეტი სტიმული საწარმოების რეაბილიტაციისათვის, მეტი გარანტია კრედიტორთა უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვის უზრუნველსაყოფად;
– ფართოდ დაინერგება რეგულირების გავლენის შეფასების (RIA) ინსტრუმენტი, რაც შექმნის იმის საშუალებას, რომ თითოეული გადაწყვეტილების ბიზნესზე გავლენა წინასწარ იქნეს გაანალიზებული შესაძლო ნეგატიური გავლენის თავიდან ასაცილებლად;
– მიღებული იქნება „მეწარმეთა შესახებ“ ახალი კანონი, რომელშიც აისახება საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებითა და მისი დანართებით გათვალისწინებული ევროკავშირის შესაბამისი რეგულაციების მოთხოვნები, რითაც საქართველოს კორპორაციული სამართალი ევროკავშირის კანონმდებლობას დაუახლოვდება;
– კონკურენტული ბიზნესგარემოს ხელშეწყობისათვის სახელმწიფო ეტაპობრივად გამოვა ეკონომიკის იმ დარგებიდან, რომლებსაც აქვს დამოუკიდებლად ფუნქციონირებისა და განვითარების პოტენციალი. მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარებისათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ფინანსების ხელმისაწვდომობის ინსტრუმენტების განვითარება, რომელთა მიზანია ბიზნესის არასაკმარისი უზრუნველყოფით გამოწვეული შეზღუდვების შემცირება, რომლებიც ხელს უშლის სიცოცხლისუნარიან ბიზნესს კრედიტის აღებაში. ამ მიზნით საქართველოს მთავრობა განავითარებს საკრედიტო-საგარანტიო სქემას, რაც მცირე და საშუალო ბიზნესს მნიშვნელოვნად გაუმარტივებს ფინანსების ხელმისაწვდომობას, ხელს შეუწყობს ეკონომიკის დამატებით დაკრედიტებას, მცირე და საშუალო საწარმოებში ლიკვიდურობის გაუმჯობესებას. საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – „აწარმოე საქართველოში“ გააგრძელებს აქტიურ მუშაობას ადგილობრივი წარმოებისა და სასტუმრო ინდუსტრიის განვითარების, ექსპორტის ხელშეწყობისა და ინვესტიციების მოზიდვის კუთხით. საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის, მულტიმოდალური და ინტერმოდალური გადაზიდვებისა და ლოჯისტიკური ცენტრების განვითარების ხელშეწყობის შედეგად სატრანსპორტო სისტემა სრულყოფილი გახდება.
გაგრძელდება მუშაობა საქართველოს სატრანსპორტო სისტემის ტრანსევროპულ სატრანსპორტო ქსელში (TEN-T) ინტეგრაციისათვის „აღმოსავლეთ პარტნიორობის“ ქვეყნების TEN-T-ის საინვესტიციო სამოქმედო გეგმის შესრულებით. მიმდინარეობს მუშაობა თბილისსა და ქუთაისში თანამედროვე ლოჯისტიკური ცენტრების განვითარებისათვის, რაც ხელს შეუწყობს ლოჯისტიკური სერვისების ერთ კლასტერში თავმოყრას და ქვეყნის სატრანზიტო და ლოჯისტიკური პოტენციალის სრულად რეალიზებას. ამასთანავე,

ქუთაისის ლოჯისტიკური ცენტრის მშენებლობა ხელს შეუწყობს ქუთაისის საერთაშორისო აეროპორტში სატვირთო ტერმინალის განვითარებას. ტრანსპორტის სფეროს განვითარებისა და საქართველოს, როგორც რეგიონალური ცენტრის, პოტენციალის სრულად ათვისებისათვის საქართველოს მთავრობა განახორციელებს აქტიურ პოლიტიკას, კერძოდ, სატრანზიტო დერეფნის კონკურენტუნარიანობის გასაზრდელად გაგრძელდება საერთაშორისო სატრანსპორტო სისტემაში ინტეგრაცია და რეგიონალური თანამშრომლობის გაღრმავება. საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებისა და ერთიანი საჰაერო სივრცის შესახებ შეთანხმების შესაბამისად, ტრანსპორტის სფეროში საქართველოს კანონმდებლობა ევროკავშირის შესაბამის დირექტივებსა და რეგულაციებს დაუახლოვდება, რაც ხელს შეუწყობს სატრანსპორტო ოპერაციების უსაფრთხოების გაზრდას და ევროკავშირთან სექტორულ ინტეგრაციას. საქართველოს მთავრობა განსაკუთრებულ ყურადღებას დაუთმობს ახალი „აბრეშუმის გზის“ ფარგლებში კონკურენტული და ეფექტიანი რეგიონალური პროექტების განხორციელებას ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობისა და ენერგეტიკის სფეროებში.

5.1 **სახელმწიფო ქონების მართვა (პროგრამული კოდი 24 06)**

სახელმწიფო ქონების მართვა/განკარგვა და სახელმწიფო საწარმოთა მართვა; საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოს მართვაში არსებული ლიკვიდური, გადახდისუუნარო და მოგებიანი საწარმოების კლასიფიკაცია მათი ქონებრივი და ფინანსური მდგომარეობის მიხედვით; არამოგებიანი საწარმოების რაოდენობის შემცირება ლიკვიდაციით, გაკოტრებით ან რეორგანიზაციით;

გამოუყენებელი აქტივების ეკონომიკურ ბრუნვაში ჩართვისა და მათი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

სახელმწიფო ქონების განკარგვის პროცესის შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება;

სახელმწიფო ქონების მოვლა-პატრონობისა და დაცვის უზრუნველყოფა;

სვანეთში, გუდაურსა და ბაკურიანში საბაგირო გზებისა და სასრიალო ტრასების მშენებლობა და ინფრასტრუქტურის განვითარება, რაც უზრუნველყოფს ტურისტული სეზონის გახანგრძლივებას, ქვეყნის კულტურული ცხოვრების ხელშეწყობას, რეგიონში მცირე და საშუალო მეწარმეებისთვის ეკონომიკური ფონის გაუმჯობესებას.

5.2 **მეწარმეობის განვითარება (პროგრამული კოდი 24 07)**

კერძო სექტორის, როგორც ეკონომიკური ზრდისა და განვითარების მთავარი მამოძრავებელი ძალის, ჩამოყალიბებისათვის შესაბამისი გარემოს შექმნა, მისი კონკურენტუნარიანობის გაზრდის ხელშეწყობა და იმ სფეროების ეფექტიანი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, სადაც კერძო სექტორის შესაძლებლობები სუსტი და შეზღუდულია; ახალი კორონავირუსის (COVID-19) გავრცელებიდან გამომდინარე ეკონომიკის წინაშე არსებული ახალი გამოწვევების საპასუხოდ ბიზნესის ხელშეწყობის დამატებითი ეფექტური მექანიზმების დანერგვა.

ქვეყნის მდგრადი განვითარებისა და ინკლუზიური ზრდის მისაღწევად მეწარმეობის (მათ შორის, მცირე და საშუალო ბიზნესის) განვითარება, კერძო სექტორისათვის ფინანსების ხელმისაწვდომობის გაზრდა, საქართველოს ეკონომიკის რეგიონალური და გლობალური კონკურენტუნარიანობის ზრდის ხელშეწყობა;

საქართველოში არსებული საწარმოებისთვის ფინანსების ხელმისაწვდომობის გამარტივებითა და ტექნიკური დახმარების გაწევით მათი გაფართოების/გადაიარაღების ხელშეწყობა; ახალი საწარმოების შექმნა, რაც მოიცავს ფინანსების ხელმისაწვდომობისა და ტექნიკური დახმარების კომპონენტებს;

საგარეო სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარება, ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) მოთხოვნებთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად მცირე და საშუალო ბიზნესის შესაძლებლობების გაზრდა;

ექსპორტზე ორიენტირებული წარმოებისა და მაღალი დამატებითი ღირებულების მქონე პროდუქციის შექმნისკენ მიმართული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ხელშეწყობა;

თანამედროვე და ინოვაციური ტექნოლოგიების დანერგვა და მომსახურების სფეროს განვითარება, რაც უზრუნველყოფს ეკონომიკური განვითარების პროცესში მოსახლეობის მონაწილეობას;

ექსპორტის ხელშეწყობისათვის ქართული კომპანიების უცხოურ ბაზრებზე წარდგენა და მათი საერთაშორისო გამოფენებში მონაწილეობის უზრუნველყოფა, რაც მნიშვნელოვანია უცხოელ იმპორტიორებთან ურთიერთობების დამყარებისათვის;

ექსპორტზე ორიენტირებულ კომპანიებთან რეგულარული

კომუნიკაცია და მათთვის დახმარების გაწევა ექსპორტის დასაგეგმად საჭირო მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მიწოდებით;

საქართველოს საწარმოო პოტენციალის წარმოჩენა მასშტაბური საერთაშორისო მარკეტინგული კამპანიების წარმოებით და პროდუქციის/მომსახურების პოპულარიზაციით;

მეწარმეობის განვითარების წახალისება, დამწყები და არსებული მცირე და საშუალო საწარმოების სათანადო ხელშეწყობა პროდუქტიულობისა და კონკურენტუნარიანობის გაზრდისათვის;

საქართველოს საინვესტიციო პოტენციალის წარმოჩენა ქვეყნის გარეთ; მიზნობრივი ბაზრების იდენტიფიცირება, პოტენციურ ინვესტორ კომპანიებთან მჭიდრო თანამშრომლობა და ინვესტიციების განხორციელებაში დახმარების გაწევა.

5.3 **შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება (პროგრამული კოდი 23 02)**

მომსახურების პოტენციალის გასაზრდელად და გადამხდელთა კმაყოფილების ხარისხის ასამაღლებლად მომსახურების ოფისების თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად მოწყობა, მოძრავი სერვისცენტრების პროექტის გაფართოება, ახალი ელექტრონული სერვისების ინიციირება, საჭიროების შემთხვევაში არსებული ელექტრონული სერვისების გაუმჯობესება, რაც მომსახურების პროცესს გადამხდელებისათვის უფრო კომფორტულს გახდის;

გადამხდელთა მაღალი საგადასახადო კულტურის ჩამოყალიბებისათვის საგადასახადო სფეროში სამოქალაქო ცნობიერების ამაღლება;

აუდიტორთა რაოდენობის გაზრდა და კვალიფიკაციის ამაღლება; აუდიტის პროცესის მართვის ელექტრონული სისტემის დანერგვა, რაც შესაძლებელს გახდის, შემოწმების პროცედურების ელექტრონული კონტროლი გამარტივდეს და უფრო ეფექტიანად წარიმართოს;

საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის სრულყოფა და ერთიანი მეთოდოლოგიის შემუშავება, რომელიც ხელს შეუწყობს გადამხდელთა მიერ გადასახადის ნებაყოფლობით გადახდის მაჩვენებლის გაზრდას და საგადასახადო ადმინისტრირების პროცესის გამარტივებას;

დროული დეკლარირების უზრუნველსაყოფად საჭირო პროცედურების ჩამოყალიბება, რაც ხელს შეუწყობს

დეკლარაციის/გაანგარიშების დროულად და სრულად წარდგენას;

არსებული პროგრამული მოდულების დახვეწა და ახალი პროგრამული მოდულების ინიციირება, რომლებიც ხელს შეუწყობს საბაჟო კონტროლის ეფექტიანობის გაზრდას და პროცედურების გამარტივებას;

საგადასახადო და საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის კვეთის შედეგად წარმოშობილი ვალდებულებების შესრულებისას რისკზე დაფუძნებული მიდგომით კანონთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა;

კინოლოგიური მომსახურების გაუმჯობესებისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

სახელმწიფო საზღვრის კვეთასთან დაკავშირებული აკრძალვებისა და შეზღუდვების ეფექტიანი მართვისათვის ფიტოსანიტარიული კონტროლისა და ვეტერინარული კონტროლის ევროსტანდარტების შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მოწყობა;

საბაჟო გამშვები პუნქტებისა და გაფორმების ეკონომიკური ზონების შეუფერხებელი ფუნქციონირებისათვის შესაბამისი კაპიტალური და მიმდინარე სამშენებლო-სარემონტო და სამონტაჟო სამუშაოების ჩატარება;

საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციის პროცესში მონაწილეობა, საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების დღის წესრიგით და მისი განხორციელების ეროვნული სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულება.

5.4 **სახელმწიფო ფინანსების მართვა (პროგრამული კოდი 23 01)**

მაკროეკონომიკური პროგნოზირების მეთოდოლოგიის დახვეწა; საშუალოვადიანი მაკროეკონომიკური პროგნოზების მომზადება და სცენარების შედგენა; მაჩვენებლების არეალის გაფართოება და მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ეფექტიანად დაგეგმვა; პოლიტიკის ანალიზისათვის საერთო წონასწორობის დინამიკური სტოქასტური მოდელის (DSGE) დანერგვა; საშუალოვადიანი ფისკალური პოლიტიკის შემუშავება და შესაბამისი რეკომენდაციების მომზადება;

სოციალურ-ეკონომიკური გადაწყვეტილებების შეფასებასა და სტრატეგიების შემუშავებაში მონაწილეობა მაკროეკონომიკური პროგნოზირების კუთხით; ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების

ტენდენციების შესახებ ანალიტიკური ინფორმაციის მომზადება;

ხარჯების საშუალოვადიანი გეგმებისა და წლიური ბიუჯეტების პროექტების მომზადება სახელმწიფოს ფუნქციებისა და ვალდებულებების შესასრულებლად სათანადო რესურსების მობილიზებისა და ეფექტიანად განაწილებისათვის;

სახელმწიფო ფინანსების მართვა და ფისკალური წესების შემდგომი რეგულირება სტაბილური ფისკალური პარამეტრების მიღწევისათვის, საერთაშორისო დონეზე აღიარებული საუკეთესო გამოცდილების შესაბამისად;

საბიუჯეტო პროცესის კალენდრით გათვალისწინებული ეტაპების შესრულება;

გადამუშავებული პროგრამული ბიუჯეტის მეთოდოლოგიის შესაბამისად მხარჯავი დაწესებულებების, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და თვითმმართველი ერთეულების მიერ პროგრამული ბიუჯეტის განახლებული ფორმატით მომზადების კოორდინაცია; საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმების მომდევნო ეტაპების დაგეგმვა საბიუჯეტო პროცესის, ბიუჯეტის დაგეგმვისა და აღსრულების განვითარებისათვის;

ფისკალური რისკების შეფასებისა და ანალიზის სისტემის დანერგვა, ბიუჯეტის წინაშე მდგარი ფისკალური რისკების იდენტიფიცირება, იდენტიფიცირებული ფისკალური რისკების შემცირებისა და მართვისათვის რეკომენდაციების შემუშავება, ფისკალური რისკების შესახებ ანალიტიკური დოკუმენტის მომზადება და მისი საჯაროობის უზრუნველყოფა;

საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის სრულყოფა, შესაბამისი საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების პროექტების შემუშავება; საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების ფარგლებში საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის ევროკავშირის დირექტივებთან ჰარმონიზაცია; პრიორიტეტულ სახელმწიფოებთან „შემოსავლებსა და კაპიტალზე ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილებისა და გადასახადების გადაუხდელობის აღკვეთის შესახებ“ შეთანხმების გაფორმება და არსებული შეთანხმებების განახლება;

სახელმწიფო შიდა ფინანსური კონტროლის რეფორმის სრულყოფა, შიდა აუდიტის სუბიექტების საქმიანობის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა, ფინანსური მართვისა და კონტროლის სისტემის სრულყოფილი

ფუნქციონირება;

დონორ ორგანიზაციებთან და საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებთან ეფექტიანი თანამშრომლობის გაგრძელება საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრული პრიორიტეტული პროგრამებისა და ინფრასტრუქტურული პროექტების დასაფინანსებლად საჭირო ფინანსური რესურსების მობილიზებისათვის;

დამატებითი საინვესტიციო რესურსების მოზიდვის პარალელურად მთავრობის ვალის მდგრადობის შენარჩუნება როგორც საშუალოვადიან, ისე გრძელვადიან პერიოდში;

მთავრობის ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარების ხელშეწყობისათვის სხვადასხვა ინსტრუმენტის გამოყენება;

ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში საქართველოს ინტეგრაციასთან დაკავშირებული საკითხების გადაწყვეტის კოორდინაცია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს კომპეტენციის ფარგლებში და ვალდებულებების შესრულების მონიტორინგი;

ქვეყნის საკრედიტო რეიტინგის გაუმჯობესებისათვის შესაბამისი სტრატეგიის შემუშავების კოორდინაცია და საერთაშორისო სარეიტინგო კომპანიებთან ურთიერთობების კოორდინაცია;

დარიცხვის მეთოდზე დაფუძნებული სააღრიცხვო სისტემის შემოღება და საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებთან (IPSAS) სრული შესაბამისობის მიღწევა;

ინტეგრირებული საინფორმაციო ელექტრონული სისტემის – სახელმწიფო ფინანსების მართვის სისტემის (PFMS) შემუშავება.

5.5 ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება (პროგრამული კოდი 24 01)

საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობისათვის ეკონომიკური ზრდის პოლიტიკის დაგეგმვის პროცესის წარმართვა და ანალიზი, პოლიტიკის კოორდინაცია, პოლიტიკის განხორციელების მონიტორინგი და შეფასება დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობით, ეკონომიკის განვითარებისათვის მნიშვნელოვანი მიმართულებების იდენტიფიცირება და ქვეყანაში მწვანე ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობა;

სტაბილური მაკროეკონომიკური გარემოს შენარჩუნება;

ეფექტიანი კოორდინაციით 2016–2020 წლების საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგიითა და მისი 2018–2020 წლების სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული ღონისძიებების განხორციელება;

კერძო სექტორის განვითარების ხელშეწყობისათვის საჯარო-კერძო დიალოგის პლატფორმის ფარგლებში კერძო სექტორთან აქტიური თანამშრომლობა, აგრეთვე კერძო სექტორის განვითარების ხელშეწყობისა და სახელმწიფო და კერძო სექტორებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავების მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

საკანონმდებლო ინიციატივებთან დაკავშირებით რეგულირების გავლენის შეფასების (RIA) განხორციელება;

საერთაშორისო რეიტინგებში საქართველოს პოზიციების გაუმჯობესების/შენარჩუნების/ხელშეწყობის მიზნით შესაბამისი სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავება;

შრომის ბაზრის ტენდენციების შესწავლა და ანალიზი, შრომის ბაზრის შესაბამისი კვლევების განხორციელება და შრომის ბაზრის საინფორმაციო სისტემის განვითარება;

ეკონომიკაში არსებული ტენდენციების ანალიზი, გამოწვევებისა და განვითარების შესაძლებლობების იდენტიფიცირება, ეკონომიკურ ზრდაზე ორიენტირებული რეფორმების შემუშავება და განხორციელება, რომლებიც გულისხმობს საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესებისა და კერძო სექტორის განვითარებისათვის თანამიმდევრული ნაბიჯების გადადგმას;

გრძელვადიანი ეკონომიკური განვითარებისთვის საქართველოს, როგორც საერთაშორისო საინვესტიციო, საკომუნიკაციო, სატრანსპორტო, ლოჯისტიკური, ენერგეტიკული, ტექნოლოგიური, ტურისტული და საფინანსო კვანძის, პოპულარიზაცია, რაც უზრუნველყოფს ქვეყნის სატრანსპორტო-სატრანზიტო პოტენციალის სრულად ათვისებას, ეროვნული წარმოების განვითარებას, ექსპორტის გაზრდას, უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას, თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების დანერგვას და საერთაშორისო ეკონომიკურ პროცესებში ქვეყნის სრულფასოვანი მონაწილეობის ხელშეწყობას;

გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების ხელშეწყობისა და სხვადასხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულების მიზნით

საყოფაცხოვრებო მოწყობილობების მიერ ენერგიის მოხმარების აღმნიშვნელი ეტიკეტირების კანონმდებლობისა და მისი აღსრულების მარეგულირებელი ნორმატიული აქტების შემუშავება და აღსრულების ხელშეწყობა;

საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების ფარგლებში საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის საკანონმდებლო აქტებთან და საერთაშორისო სამართლებრივ ინსტრუმენტებთან დაახლოებისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება (2018 წლის 31 დეკემბრიდან სავალდებულოა 2010 წლის 19 მაისის ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2010/30/EU დირექტივის მოთხოვნების შესრულება) და საქართველოს კანონმდებლობაში ასახვა, აგრეთვე პროექტზე „ენერგოეფექტურობისა და მდგრადი ენერგეტიკის მხარდაჭერა საქართველოში“ მუშაობა, რომელიც ევროკავშირის დირექტივების შესაბამისად ითვალისწინებს საყოფაცხოვრებო მოწყობილობების მიერ ენერგიის მოხმარების აღმნიშვნელი მარკირების სისტემის შემუშავებასა და დანერგვას; საქართველოს ბაზარზე განთავსებული ან/და საქართველოში ექსპლუატაციაში გაშვებული, ენერგიის მომხმარებელი პროდუქტის შესაბამისი კანონითა და 16 ტექნიკური რეგლამენტით განსაზღვრულ მოთხოვნებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა და ამის შესახებ მომხმარებლის ინფორმირება;

საქართველოს საერთაშორისო ეკონომიკურ სივრცეში ინტეგრაციისათვის სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებთან ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავება;

საქართველოს უარყოფითი სავაჭრო ბალანსის გაუმჯობესება;

საქართველოს ენერგეტიკის, ნავთობისა და გაზის რესურსების ათვისებისა და ნავთობის გადამუშავების სფეროებში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა;

ელექტროენერგიის განახლებადი და ალტერნატიული წყაროების მოძიების, უპირატესი ათვისების და ამ კუთხით ენერგეტიკის დარგის სტაბილური განვითარების უზრუნველსაყოფად სამოქმედო გეგმის შემუშავება;

ქარისა და მზის ელექტროსადგურების, აგრეთვე ბიომასის თბოელექტროსადგურის მშენებლობა;

საქართველოს ენერგეტიკული ბაზრების მარეგულირებელი კანონმდებლობის ევროკავშირის საკანონმდებლო ბაზასთან დაახლოება და ეტაპობრივი დანერგვა;

მშენებლობის, მრეწველობისა და ტრანსპორტის სფეროებში ენერგოეფექტურობის საკანონმდებლო ბაზის შექმნა და რესურსდამზოგავი ღონისძიებების განხორციელების ხელშეწყობა, რაც უზრუნველყოფს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალურ გამოყენებას ახლანდელი და მომავალი თაობების ინტერესების გათვალისწინებით;

სამშენებლო სექტორის განვითარება, რომელიც მნიშვნელოვან გავლენას მოახდენს ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაზე, უზრუნველყოფს მშენებლობის ხარისხისა და უსაფრთხოების გაუმჯობესებას, დასაქმების ზრდას და მოსახლეობის საცხოვრებელ ადგილებზე შენარჩუნებას;

ქვეყნებს შორის ერთიანი სატრანსპორტო სისტემების შექმნისა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ხელშეწყობა, კონკურენტუნარიანი გადაზიდვის ტარიფების დაწესება;

ელექტრონული კომუნიკაციების, საინფორმაციო და თანამედროვე ტექნოლოგიების განვითარების, ციფრული ეკონომიკისა და საინფორმაციო საზოგადოების ჩამოყალიბების პროცესების დაჩქარება, საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესების, მეწარმეობისა და კონკურენციის განვითარების ხელშეწყობა; ევროპასა და აზიას შორის ფართოზოლოვანი, გლობალური ინტერნეტის ინფრასტრუქტურის განვითარება;

ფოსტის სფეროს და საფოსტო ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშეწყობა, ფოსტის სფეროში საერთაშორისო ორგანიზაციების მსოფლიო საფოსტო სტანდარტების შესაბამისი, უნივერსალური საფოსტო მომსახურებების დანერგვა, დანიშნული საფოსტო ოპერატორისათვის ერთიანი საფოსტო წესების დადგენა.

5.6 **სახელმწიფო ობიექტების მოვლა-შენახვა (პროგრამული კოდი 40 02)**

სამთავრობო რეზიდენციებში საქართველოს პრეზიდენტის, საქართველოს პრემიერ-მინისტრის, სხვა უმაღლესი თანამდებობის პირთა, პრეზიდენტის ადმინისტრაციის უზრუნველყოფა მათი საქმიანობისათვის საჭირო, საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პირობებით, აგრეთვე სამთავრობო რეზიდენციების თანამედროვე ინვენტარითა და დანადგარებით აღჭურვა.

5.7 **ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 23 04)**

სახელმწიფო ფინანსების მართვის სისტემისა (PFMS) და სხვა საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების მდგრადობის,

უსაფრთხოებისა და საიმედო ფუნქციონირების უზრუნველყოფა: ბიუჯეტის მართვის ელექტრონული სისტემის მოდერნიზაცია და ფუნქციური განახლება; სახელმწიფო ხაზინის მომსახურების ელექტრონული სისტემის მოდერნიზაცია და ფუნქციური განახლება; საქართველოს ფინანსთა სამინისტროში სახელმწიფო ვალის და საინვესტიციო პროექტების მართვის სისტემის დანერგვა; ადამიანური რესურსების მართვის სისტემის მოდერნიზაცია, ფუნქციური განახლება, დანერგვა და მხარდაჭერა;

უძრავ-მოძრავი ქონების გაყიდვის ელექტრონული აუქციონის სისტემის მოდერნიზაცია და ფუნქციური განახლება;

საქმისწარმოების ავტომატიზებული სისტემის მოდერნიზაცია, ფუნქციური განახლება, დანერგვა და მხარდაჭერა;

ბუნებრივი რესურსების მართვის სისტემის მოდერნიზაცია, ფუნქციური განახლება, დანერგვა და მხარდაჭერა;

ვებგვერდებისა და სხვა საინფორმაციო სისტემების შემუშავება, დანერგვა და მხარდაჭერა;

საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება, ბიზნესუწყვეტობის უზრუნველყოფა და ტექნიკური მხარდაჭერა.

5.8 **სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა (პროგრამული კოდი 47 01)**

სტატისტიკური სამუშაოების პროგრამის შემუშავება;

სტატისტიკური კვლევების დაგეგმვა, მართვა, წარმოება, გავრცელება და ანგარიშგება;

მეთოდოლოგიური და სტატისტიკური სტანდარტების შემუშავება;

დასახული ამოცანებისა და მიზნების მისაღწევად საჭირო საკადრო, ფინანსური, მატერიალურ-ტექნიკური და საინფორმაციო-ტექნოლოგიური რესურსებით უზრუნველყოფა.

5.9 **სტატისტიკური სამუშაოების სახელმწიფო პროგრამა (პროგრამული კოდი 47 02)**

მთლიანი შიდა პროდუქტი, როგორც ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის ძირითადი მახასიათებელი;

ქვეყნის საგარეო ვაჭრობისა და ქვეყანაში განხორციელებული

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობის გაანგარიშება;

მომსახურებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ მონაცემების მოპოვება;

სამომხმარებლო ფასებისა და მწარმოებელთა ფასების ინდექსების გაანგარიშება;

ფასების საერთაშორისო შედარების განხორციელება;

ბიზნესსექტორში, აგრეთვე არაკომერციული ორგანიზაციების სექტორში მიმდინარე მოვლენებისა და პროცესების ანალიზი;

ენერგორესურსების მოხმარების შესახებ სტატისტიკური კვლევის ჩატარება და საქართველოს ენერგეტიკული ბალანსის შემუშავება;

არაფინანსური კორპორაციების ფინანსური მაჩვენებლების გაანგარიშება;

სამაცივრო, სასაკლაო მეურნეობებისა და ელევატორების საქმიანობის გამოკვლევა;

საფინანსო საქმიანობის განმახორციელებელი საწარმოებისა და ლომბარდების საქმიანობის შესახებ სტატისტიკური ინფორმაციის შეგროვება;

საავტომობილო ტრანსპორტის ნატურალური მაჩვენებლებისა და ამ დარგში ენერგორესურსების საბოლოო მოხმარების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება;

შინამეურნეობებში ენერგორესურსების მოხმარების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება;

შრომის სტატისტიკის მაჩვენებლების გაანგარიშება;

შრომის ბაზრისა და სამუშაო ძალის დეტალური გამოკვლევა;

მიმდინარე დემოგრაფიული კვლევა;

შინამეურნეობების მდგომარეობის შესახებ სტატისტიკური მონაცემების (შინამეურნეობების შემოსავლები და ხარჯები, მოსახლეობის სიღარიბისა და უთანაბრობის მაჩვენებლები და სხვა) მოპოვება, დამუშავება და გავრცელება;

სოფლის მეურნეობის შესახებ სტატისტიკური მონაცემების

მოპოვება, დამუშავება და გავრცელება;

საქართველოს რეზიდენტებისა და უცხოელი ვიზიტორების მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე განხორციელებული ვიზიტების შესახებ, აგრეთვე საქართველოს რეზიდენტების მიერ ქვეყნის გარეთ განხორციელებული ვიზიტების შესახებ მონაცემების მოპოვება, დამუშავება და გავრცელება;

შინამეურნეობებსა და ბიზნესში საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენება;

საწარმოთა ინოვაციური აქტივობის გამოკვლევა;

დაუკვირვებადი ეკონომიკის გამოკვლევა სხვადასხვა სექტორში.

5.10 **ორმხრივი ხელშეკრულებების ფარგლებში აღიარებული ვალდებულებების დაფარვასთან დაკავშირებული ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 24 18)**

საქართველოს მთავრობასა და თურქეთის რესპუბლიკის მთავრობას შორის გაფორმებული „ენერგეტიკის სფეროში თანამშრომლობის შესახებ“ შეთანხმებისა და „სს „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციულ ოპერატორსა“ და „TURKISH ELECTRICITY TRADING AND CONTRACTING CO.“-ს შორის გასაფორმებელი ოქმის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 27 აპრილის №923 განკარგულების შესაბამისად, სს „ელექტროენერგეტიკული სისტემის კომერციულ ოპერატორსა“ და თურქეთის ელექტროენერგიით ვაჭრობისა და ხელშემკვრელ კომპანიას (TETAS) შორის გაფორმებული ოქმის საფუძველზე, თურქეთის რესპუბლიკის მიმართ საქართველოს მთავრობის მიერ აღიარებული ელექტროენერგიის დავალიანების (1 000 000 000 კვტ.სთ ელექტროენერგიის) (2019 წლიდან მომდევნო 17 წლის განმავლობაში ყოველწლიურად 50 მლნ კვტ.სთ ელექტროენერგიის) დაბრუნება.

5.11 **სსიპ – კონკურენციის სააგენტო (პროგრამული კოდი 43 00)**

თავისუფალი მეწარმეობისა და კონკურენციის ხელშეწყობა;

ბაზრის ლიბერალიზაციის ხელშეწყობისათვის სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ ბაზარზე შესვლის ადმინისტრაციული, სამართლებრივი და დისკრიმინაციული ბარიერების დაწესების დაუშვებლობა;

ეკონომიკური აგენტების საქმიანობაში თანასწორუფლებიანობის პრინციპების დაცვა, რაც ითვალისწინებს: დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების დაუშვებლობას;

კონკურენციის შემზღუდავი ხელშეკრულებების, გადაწყვეტილებებისა და შეთანხმებული ქმედებების დაუშვებლობას; სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ კონკურენციის არამართლზომიერად შემზღუდავი ექსკლუზიური უფლებამოსილების მინიჭების დაუშვებლობას; კონკურენციის შემაფერხებელი სახელმწიფო დახმარებების დაუშვებლობას;

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – კონკურენციის სააგენტოს მიერ გადაწყვეტილებების მიღებისას საჯაროობის, ობიექტურობის, არადისკრიმინაციულობისა და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა;

ქვეყანაში კონკურენციის მარეგულირებელი კანონმდებლობის სრულყოფა.

5.12 **სსიპ – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური (პროგრამული კოდი 38 00)**

საქართველოში უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის (ფულის გათეთრების), ტერორიზმის დაფინანსების და მათთან დაკავშირებული სხვა დანაშაულებრივი ფაქტების გამოვლენა და პრევენცია;

საქართველოს კანონმდებლობის საერთაშორისო – ფინანსური ქმედების სპეციალური ჯგუფის (FATF) – სტანდარტებთან და ევროკავშირის შესაბამის დირექტივებთან ჰარმონიზაცია;

უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის (ფულის გათეთრების) და ტერორიზმის დაფინანსების პრევენციის სფეროში ადგილობრივი და საერთაშორისო თანამშრომლობის გაღრმავება.

5.13 **საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა (პროგრამული კოდი 49 00)**

მცირე და საშუალო საწარმოების მხარდაჭერა და ექსპორტ-იმპორტის ხელშეწყობა რეგიონალურ და საერთაშორისო ბაზრებში მათი ინტეგრაციისათვის;

სხვადასხვა ქვეყნის სავაჭრო-სამრეწველო პალატებთან და ბიზნესგაერთიანებებთან პარტნიორული ურთიერთობების დამყარება და მჭიდრო თანამშრომლობა;

ბიზნესფორუმების, კონფერენციების, გამოფენებისა და ორმხრივი შეხვედრების ორგანიზება ქართული და უცხოური ბიზნესწრეების წარმომადგენელთა მონაწილეობით, აგრეთვე ქართული კომპანიების საერთაშორისო გამოფენებში

მონაწილეობის ხელშეწყობა და „როუდშოუების“ ორგანიზება;

ქართულ და უცხოურ კომპანიებს შორის ბიზნესკავშირების დამყარების ხელშეწყობა, პარტნიორის მოძიება და საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატის საერთაშორისო ბიზნესგაერთიანებებში ინტეგრაცია რეგიონალური/საერთაშორისო ფინანსური, ადამიანური და ბუნებრივი რესურსების ხელმისაწვდომობისათვის;

ორმხრივი ეკონომიკური მთავრობათაშორისი კომისიების მუშაობაში მონაწილეობა;

საქართველოში მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობისა და შრომის ბაზრის გაუმჯობესების მიზნით საერთაშორისო პროექტებში მონაწილეობა;

მეწარმე სუბიექტების ინტერესების გათვალისწინებით, არსებული სერვისების გაუმჯობესება, ახალი სერვისების შემუშავება და საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატის ვებგვერდის მეშვეობით ელექტრონული სერვისების დანერგვა;

მეწარმე სუბიექტების ბიზნესკატალოგის შექმნა;

საქართველოს ბიზნესსუბიექტების ინტერესების დაცვისა და მეწარმე სუბიექტების ხელშეწყობის მიზნით სამთავრობო კომისიების, ინვესტორთა საბჭოს, დავების განხილვის საბჭოს და სამინისტროებთან არსებული საკონსულტაციო საბჭოების საქმიანობაში მონაწილეობა;

ერთი ფანჯრის პრინციპზე დაფუძნებული DCFTA-ს საინფორმაციო ცენტრების სრულფასოვანი ამოქმედება, რომელთა მიზანია DCFTA-თი გათვალისწინებულ მთავარ საკითხებთან დაკავშირებით საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება, ევროკავშირში საქართველოს ეკონომიკური ინტეგრაციისა და საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ორმხრივი სავაჭრო ურთიერთობების ხელშეწყობა, აგრეთვე კერძო სექტორთან მჭიდრო თანამშრომლობა და საკანონმდებლო ცვლილებებთან ადაპტაციის ხელშეწყობა;

საქართველოს რეგიონების ბიზნესკომპანიებთან შეხვედრების, ტრენინგების, სემინარების, ფორუმებისა და პრეზენტაციების გამართვა, აგრეთვე კონსულტაციების გაწევა მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობისა და პრობლემური საკითხების გაცნობის მიზნით;

კომერციული და საინვესტიციო ხასიათის საერთაშორისო დავების განსახილველად საქართველოს საერთაშორისო საარბიტრაჟო ცენტრის განვითარება;

დუალური პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების დანერგვისა და განვითარების ხელშეწყობა;

ქვეყნის ფარგლების გარეთ ქართული კულტურის პოპულარიზაციის ხელშეწყობა;

სხვადასხვა კულტურულ ღონისძიებაზე საქართველოს კულტურული ფასეულობების წარდგენა და მათში ხელოვანთა მონაწილეობის ხელშეწყობა;

იმ ღონისძიებათა განხორციელება, რომლებიც ხელს შეუწყობს ქართული ხელოვნებისა და კულტურის საერთაშორისო ცნობადობის ამაღლებას;

ქართული კულტურის მოღვაწეთა და ქართული კულტურის განვითარებისთვის უცხო ქვეყნის კულტურის თვალსაჩინო მოღვაწეთა დამსახურებების სხვადასხვა ფორმით აღნიშვნა და წახალისება;

კულტურასა და ბიზნესს შორის პარტნიორული ურთიერთობების გამყარება;

ხელოვნების დარგების წარმომადგენელთა მიერ კავშირების დამყარება ინსტიტუციურ და კერძო ინვესტორებთან, ბიზნესმენებთან, რომლებიც დაინტერესებული არიან კულტურის სფეროში საინვესტიციო პროექტებით;

სხვადასხვა ქვეყნის კულტურის პალატებთან და შოუბიზნესის წარმომადგენლებთან პარტნიორული ურთიერთობების დამყარება და მჭიდრო თანამშრომლობა.

5.14 **ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობა (პროგრამული კოდი 23 06)**

აუდიტისადმი დაქვემდებარებული სუბიექტების ფინანსური ანგარიშგების სანდოობის ამაღლებისათვის აუდიტის ზედამხედველობის ეფექტიანი სისტემის შექმნა, რომელიც უზრუნველყოფს აუდიტორული მომსახურების საერთაშორისო სტანდარტებთან, აუდიტორების პროფესიული განათლების საერთაშორისო სტანდარტებთან, ეთიკის ნორმებთან და ევროკავშირის სათანადო დირექტივასთან შესაბამისობას;

ფინანსური და მმართველობის ანგარიშგებების პორტალის შექმნა

„გარკვეული კატეგორიის საწარმოების წლიური ფინანსური ანგარიშგების, კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგებისა და დაკავშირებული ანგარიშგებების შესახებ“ 2013 წლის 26 ივნისის ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2013/34/EU დირექტივასთან დაახლოების (ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა, ფინანსური და მმართველობითი ინფორმაციის სანდოობის ამაღლება სწორი ეკონომიკური გადაწყვეტილებების მიღების) მიზნით.

5.15 **სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება (პროგრამული კოდი 24 03)**

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს მომსახურების სფეროსა და დიაპაზონის გაფართოება;

საქართველოს სტანდარტებისა და მეტროლოგიის ეროვნული სააგენტოს სტანდარტების დეპარტამენტში სტანდარტის – ISO 9001-ის შესაბამისად ხარისხის მენეჯმენტის სისტემის ზოგადი პრინციპების დანერგვა, ქვეყნის ეკონომიკური პრიორიტეტების შესაბამისად სტანდარტიზაციის სფეროში ტექნიკური კომიტეტების ჩამოყალიბება, საერთაშორისო და ევროპული სტანდარტების საქართველოს სტანდარტებად მიღება;

მეტროლოგიისა და სტანდარტიზაციის სფეროში საერთაშორისო აღიარების მისაღწევად ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) და მისი ნაწილის „ტექნიკური ბარიერები ვაჭრობაში“ (TBT) მოთხოვნების შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება.

5.16 **საქართველოს ბიზნესომბუდსმენის აპარატი (პროგრამული კოდი 03 00)**

საქართველოს ტერიტორიაზე პირის მიერ სამეწარმეო საქმიანობის განხორციელებასთან დაკავშირებული უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვის ხელშეწყობა.

5.17 **ნავთობისა და გაზის სექტორის რეგულირება და მართვა (პროგრამული კოდი 24 09)**

ნავთობისა და გაზის რესურსებით სარგებლობის გენერალური ლიცენზიის მოსაპოვებლად შავი ზღვის შელფზე (შავი ზღვის პროექტი) და ხმელეთის თავისუფალ ბლოკებზე ღია საერთაშორისო ტენდერის გამოცხადება;

ნავთობის გადამუშავების ლიცენზიის, ბუნებრივი გაზის დამუშავების ლიცენზიის, ნავთობის ტრანსპორტირების ლიცენზიის ან ბუნებრივი გაზის ტრანსპორტირების ლიცენზიის

(საქმიანობის ლიცენზია) გაცემა;

ნავთობისა და გაზის სფეროში სტანდარტების შემუშავება;

ნავთობისა და გაზის სფეროში მონაცემებისა და ინფორმაციის ცენტრალური საინფორმაციო ბანკის შექმნა და მართვა;

„წევრი სახელმწიფოებისთვის ნედლი ნავთობის ან/და ნავთობპროდუქტების მინიმალური სარეზერვო მარაგების უზრუნველყოფის ვალდებულების დაკისრების შესახებ“ საბჭოს 2009 წლის 14 სექტემბრის 2009/119/EC დირექტივის შესრულება.

5.18 **სსიპ – საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სააგენტო (პროგრამული კოდი 53 00)**

შესაძლო საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტის იდენტიფიცირება და უფლებამოსილი ორგანოსთვის შეთავაზება, აგრეთვე უფლებამოსილი ორგანოსა და კერძო ინიციატორისთვის შესაძლო საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტის იდენტიფიცირებასა და შესაბამისი პროცედურების განხორციელებაში დახმარების გაწევა;

უფლებამოსილი ორგანოს მიერ წარდგენილი პროექტის კონცეფციის ბარათების შეფასება, საჭიროების შემთხვევაში შენიშვნების მომზადება და რეკომენდაციების შემუშავება;

ერთიანი და ყოვლისმომცველი საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტების მონაცემთა ბაზის შექმნა და ანალიზი;

ინსტიტუციური პოტენციალის განვითარების მიზნით, საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სფეროში უფლებამოსილი ორგანოს ცოდნის დონის ამაღლების ხელშეწყობისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტის განხორციელებასთან დაკავშირებული ინსტრუქციებისა და სახელმძღვანელოების შემუშავება, მათ შორის, პროექტის იდენტიფიცირებისა და მომზადების, კერძო პარტნიორის შერჩევის, პროექტის განხორციელების, მონიტორინგისა და შემდგომი შეფასების ეფექტიანობის ხელშესაწყობად;

საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და საფინანსო ინსტიტუტებთან თანამშრომლობა, საჯარო და კერძო თანამშრომლობის მიმართულებით საქართველოს შესაბამისი სარეიტინგო მაჩვენებლების გაუმჯობესება;

საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სფეროს მარეგულირებელი სამართლებრივი ჩარჩოს გაუმჯობესებისათვის სათანადო ცვლილებების შემუშავება და შესაბამისი ორგანოებისთვის წარდგენა.

5.19 **აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება (პროგრამული კოდი 24 04)**

შესაბამისობის შემფასებელი პირების აკრედიტაციის სამუშაოების კანონით რეგულირებად და ნებაყოფლობით სფეროში, აღიარებული საერთაშორისო მოთხოვნების შესაბამისად წარმართვა – შესაბამისობის შეფასების ბაზარზე აკრედიტაციის ახალი მიმართულებების შეთავაზება;

აკრედიტაციის რეგიონალური ორგანიზაციის – ევროპის აკრედიტაციის თანამშრომლობის (European Cooperation for Accreditation) (EA) მიერ აკრედიტაციის საერთაშორისოდ აღიარებული სფეროების შენარჩუნება და აკრედიტაციის ახალი მიმართულებების აღიარება; აკრედიტაციის სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებში აღიარებისათვის დასკვნითი ღონისძიებების განხორციელება;

ევროპის აკრედიტაციის თანამშრომლობის (EA) მიერ აკრედიტაციის ახალი სფეროს (სსტ ისო 15189: 2012/2015 – „სამედიცინო ლაბორატორიები – მოთხოვნები ხარისხისა და კომპეტენტურობის მიმართ“) აღიარების შემდეგ საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – აკრედიტაციის ერთიანი ეროვნული ორგანოს – აკრედიტაციის ცენტრის მიერ ლაბორატორიების აკრედიტაციის საერთაშორისო თანამშრომლობისთვის (International Laboratory Accreditation Cooperation) (ILAC) ორმხრივი აღიარების შესახებ განაცხადის წარდგენა.

6 **ინსტიტუციური განვითარება და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერა**

საქართველოს მთავრობის პოლიტიკის განხორციელება დაეფუძნება საჯარო მმართველობის ეფექტიანობის გაზრდას და შედეგზე ორიენტირებულ მუშაობას, რომელიც ხელშესახები იქნება თითოეული მოქალაქისათვის. გაგრძელდება საჯარო სამსახურის რეფორმა მისი ეფექტიანობის, ფინანსური სტიმულირებისა და მოტივაციის გაზრდის მიზნით. საქართველოს მთავრობა საქართველოში ევროკავშირის წარმომადგენლობასთან მჭიდრო თანამშრომლობით, „აღმოსავლეთ პარტნიორობის“ ქვეყნებთან ერთად განაგრძობს საჯარო მმართველობის რეფორმის განხორციელებას, რომელიც საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის გზაზე ფუნდამენტურ როლს ასრულებს. საჯარო სამსახურის რეფორმის მომდევნო ეტაპზე უზრუნველყოფილი იქნება

საჯარო მოხელეთა უწყვეტი პროფესიული განვითარების შესაძლებლობა და მათი შრომის ანაზღაურების კვალიფიკაციის შესაბამისად ზრდა. საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ფუნქციების პირველადი ანალიზის შედეგების გათვალისწინებით მოხდება საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ოპტიმიზაცია და კატეგორიზაცია. დამატებით განხორციელდება თითოეული საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ფუნქციების ანალიზი, რის შემდეგაც ის ფუნქციები, რომლებითაც შესაძლებელია კერძო სექტორის უფრო ეფექტიანი მართვა, ეტაპობრივად გადავა კერძო სექტორში. გაძლიერდება ადგილობრივი თვითმმართველობა. ჩამოყალიბდება მცირე, მოქნილი და ეფექტიანი მუნიციპალური მმართველობა. ფისკალური დეცენტრალიზაციით გაიზრდება მუნიციპალიტეტების უფლებამოსილება და პასუხისმგებლობა. მუნიციპალიტეტების გაზრდილი უფლებამოსილებისა და პასუხისმგებლობის შესაბამისი ფინანსური რესურსებით უზრუნველსაყოფად ეტაპობრივად გაიზრდება ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტების შემოსავლების ხვედრითი წილი ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლებში. მუნიციპალური მმართველობის გაუმჯობესებისათვის ფინანსური რესურსების ზრდასთან ერთად განხორციელდება ქმედითი პროგრამები, რომელთა ფარგლებში მუნიციპალიტეტების მიერ საჯარო ფინანსების მართვის გაუმჯობესების შედეგების მიხედვით გაიზრდება მათი პროექტების დაფინანსება. ქვეყნის განვითარებისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანია ელექტრონული მმართველობის განვითარება. საქართველოს მთავრობის მიზანია, ერთი მხრივ, სახელმწიფო უწყებებში შიდა პროცესების გაციფრულება მათი მეტი ეფექტიანობისთვის, ხოლო მეორე მხრივ, მოქალაქეებისა და ბიზნესისთვის გამარტივებული, მომხმარებელზე ორიენტირებული და ხარისხიანი ელექტრონული სახელმწიფო სერვისების შეთავაზება. სახელმწიფო ინსტიტუტებში დაინერგება გამჭვირვალობის მაღალი სტანდარტები და შეიქმნება საზოგადოებრივი კონტროლის ქმედითი მექანიზმები. კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლაში დაინერგება ევროპული მიდგომები, კერძოდ, კორუფციის პრევენციის მექანიზმების შემოღება და კორუფციული დანაშაულების შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება. უზრუნველყოფილი იქნება კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯების ქმედითი კოორდინაცია და ამ კუთხით სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობა. საქართველოს მთავრობა აქტიურად გააგრძელებს ადამიანის უფლებათა დაცვის სამთავრობო სამოქმედო გეგმის (2018–2020 წლებისთვის) განხორციელებას, რომელიც დეტალურად განსაზღვრავს მთავრობის პრიორიტეტებს ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში. სახელმწიფო კვლავ უზრუნველყოფს საკუთრების უფლების განუხრელ დაცვას, აგრეთვე ქონების სანდო და უსაფრთხო რეგისტრაციის პროცედურებს, მათ შორის, ახალი ტექნოლოგიების

დანერგვით. კიდევ უფრო გამარტივდება მიწის რეგისტრაციის რეფორმის ფარგლებში საკუთრების უფლების რეგისტრაციის პროცედურა. მიწის რეგისტრაციის რეფორმა ხელს შეუწყობს მიწის ნაკვეთებზე უფლებათა პირველადი რეგისტრაციის პროცესის დასრულებას. განხორციელდება ქმედითი ღონისძიებები ადამიანთა თანასწორობის უფლების რეალიზებისათვის და ნებისმიერი ნიშნით დისკრიმინაციის თავიდან ასაცილებლად და აღსაკვეთად. განხორციელდება ღონისძიებები საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში გენდერული თანასწორობის დასაცავად. უზრუნველყოფილი იქნება სწრაფი და ქმედითი რეაგირება გენდერული უთანასწორობისა და გენდერული ნიშნით ჩადენილი ძალადობის თითოეულ ფაქტზე. სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენელთა მიერ ჩადენილი სავარაუდო წამების/არასათანადო მოპყრობის ფაქტების ეფექტიანი და დამოუკიდებელი გამოძიების უზრუნველსაყოფად საქართველოს მთავრობა ხელს შეუწყობს სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურში შექმნილი დამოუკიდებელი საგამოძიებო მექანიზმის ინსტიტუციურ ჩამოყალიბებას და მხარს დაუჭერს მისი განვითარების მიზნით დაგეგმილ რეფორმებს. გაგრძელდება მოქალაქის საჭიროებებზე ორიენტირებული სახელმწიფო სერვისების განვითარება და მათი დაუბრკოლებელი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.

6.1 საკანონმდებლო საქმიანობა (პროგრამული კოდი 01 01)

საქართველოს საკანონმდებლო ბაზის გაუმჯობესება;

ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების განსაზღვრა;

საქართველოს კონსტიტუციით დადგენილ ფარგლებში საქართველოს მთავრობის საქმიანობის კონტროლი და სხვა უფლებამოსილებების განხორციელება;

ევროკავშირის დირექტივებთან ჰარმონიზაცია;

კონსტიტუციური პრინციპების შესაბამისად, ქვეყნის სრული პოლიტიკური სისტემის სტაბილურობა, მის მართვა-გამგეობაში პოლიტიკური ძალების ფართოდ წარმოდგენა;

მოქალაქეთა მდგომარეობის გაუმჯობესების, ქვეყნის მდგრადი განვითარებისა და ცხოვრების ხარისხის ამაღლების ხელშეწყობა;

საპარლამენტო საქმიანობის ღიაობა, ინფორმაციის გამჭვირვალობა და ხელმისაწვდომობა;

მოქალაქეთა ჩართულობის გაზრდის ხელშეწყობა, ანგარიშვალდებულება;

თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის ხელშეწყობა;

საჯარო ინფორმაციის მიწოდების უზრუნველყოფა.

6.1.1 **საკანონმდებლო, წარმომადგენლობითი და საზედამხედველო საქმიანობა (პროგრამული კოდი 01 01 01)**

საქართველოს მოსახლეობის მიერ საქართველოს პარლამენტისათვის მინდობილი ინტერესების დაცვის უზრუნველყოფა;

კანონშემოქმედებითი საქმიანობის უზრუნველყოფა;

ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების განსაზღვრა;

საქართველოს ოკუპირებული რეგიონების ე. წ. დამოუკიდებლობის არაღიარების პოლიტიკით და საერთაშორისო თანამეგობრობის ჩართულობით ქვეყნის დეოკუპაციის მისაღწევად შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

საქართველოს კონსტიტუციით დადგენილ ფარგლებში საქართველოს მთავრობის საქმიანობის კონტროლი და სხვა უფლებამოსილებების განხორციელება;

საერთაშორისო ხელშეკრულებების რატიფიცირება და მათთან შეერთება;

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის მიღება და მისი შესრულების საპარლამენტო კონტროლი;

საქართველოს პარლამენტის წინაშე ანგარიშვალდებული ორგანოების ყოველწლიური ანგარიშების მოსმენა და შესაბამისი რეკომენდაციების მომზადება;

საერთაშორისო საპარლამენტთაშორისო ორგანიზაციებთან და სხვა სახელმწიფოთა პარლამენტების წევრებთან აქტიური თანამშრომლობა;

საქართველოს ევროკავშირსა და ნატოში გაწევრებისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება, ევროკავშირსა და ნატოსთან ინტეგრაციის პროცესების გაღრმავება და მათ დირექტივებთან ჰარმონიზაცია.

6.1.2 **საპარლამენტო ფრაქციების და მაჟორიტარი პარლამენტის წევრების ბიუროების საქმიანობა (პროგრამული კოდი 01 01 02)**

საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, საქართველოს პარლამენტის ფრაქციებისა და მაჟორიტარი პარლამენტის წევრების ბიუროების საქმიანობის ხელშეწყობისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება, აგრეთვე მათი ხელშეწყობა საქართველოს პარლამენტისა და მისი ორგანოების საქმიანობაში მონაწილეობის მისაღებად, კანონშემოქმედებითი და მაკონტროლებელი (საზედამხედველო) საქმიანობის განსახორციელებლად;

საქართველოს პარლამენტის დროებითი კომისიების საქმიანობის უზრუნველყოფა.

6.1.3 **საკანონმდებლო საქმიანობის ადმინისტრაციული მხარდაჭერა (პროგრამული კოდი 01 01 03)**

საქართველოს პარლამენტის ბიუროს, საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარისა და მისი მოადგილეების, საქართველოს პარლამენტის წევრების, კომიტეტების, ფრაქციების, უმრავლესობისა და უმცირესობის, საგამოძიებო და სხვა დროებითი კომისიების საქმიანობის ორგანიზაციული, სამართლებრივი, დოკუმენტური, საინფორმაციო, საფინანსო, მატერიალურ-ტექნიკური და სოციალურ-საყოფაცხოვრებო მომსახურების უზრუნველყოფა;

საქართველოს პარლამენტის პლენარული სხდომების მომზადება, კანონპროექტებით უზრუნველყოფა და საკითხების განხილვისას გამოთქმული წინადადებებისა და შენიშვნების აღრიცხვა;

საქართველოს პარლამენტის წევრების მიერ უფლებამოსილების განხორციელების ხელშეწყობა;

საქართველოს პარლამენტის საქმიანობის მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით გაშუქება და დოკუმენტების გამოქვეყნება;

საქართველოს პარლამენტისა და მისი აპარატის საქმიანობის თანამედროვე ინფორმაციული ინფრასტრუქტურის შექმნის, გამართული მუშაობისა და განვითარების უზრუნველყოფა;

საქართველოს პარლამენტის ვებგვერდის მართვა, განვითარება და ტექნიკური უზრუნველყოფა;

საქართველოს კანონმდებლობით საქართველოს პარლამენტის გამგებლობისთვის მიკუთვნებული სხვა საკითხების გადაწყვეტის ხელშეწყობა.

6.2 **არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 06 04)**

არჩევნების დაგეგმვა და სამართლებრივი, ორგანიზაციული, ფინანსური და მატერიალურ-ტექნიკური უზრუნველყოფა;

არჩევნების ჩატარებისათვის საჭირო ინვენტარის შესყიდვა;

კომპეტენციის ფარგლებში საარჩევნო დავების განხილვა;

საარჩევნო პერიოდში საიმიჯო კამპანიის წარმოება;

ამომრჩევლისათვის საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელება;

ინკლუზიური საარჩევნო გარემოს შექმნის უზრუნველყოფა;

გენდერულად დაბალანსებული და თანასწორი საარჩევნო გარემოს ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

საოლქო და საუბნო საარჩევნო კომისიების წევრთა კვალიფიკაციის ამაღლება.

6.3 **სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა, მათ შორის, სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განხორციელება (პროგრამული კოდი 26 01)**

ეფექტიანი სამართალშემოქმედებითი საქმიანობის განხორციელება; საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოება; საქართველოს, აგრეთვე საერთაშორისო და უცხო ქვეყნების სასამართლოებსა და არბიტრაჟებში სახელმწიფოს წარმომადგენლობა; სახელმწიფოს და სახელმწიფო უწყებების მიერ გასაფორმებელი საერთაშორისო და კერძო (მრავალმილიონიანი ან/და საარბიტრაჟო ინსტიტუტთან დაკავშირებული) ხელშეკრულებების სამართლებრივი ექსპერტიზა და ეფექტიანი უწყებათაშორისი კოორდინაცია;

სამართლის ცალკეული დარგების განვითარების აუცილებლობისა და პერსპექტივების შესწავლა; სხვადასხვა პრიორიტეტული სფეროს განვითარებისათვის საკანონმდებლო ინიციატივების, საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების პროექტების მომზადება; საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების შესაბამისი საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების პროექტების მომზადება; საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის სამართალთან დაახლოებისთვის მომზადებული სახელმძღვანელოს ბოლო

რედაქციის დამუშავება და საქართველოს მთავრობისთვის წარდგენა;

არბიტრაჟებსა და უცხო ქვეყნების სასამართლოებში კომერციულ და საინვესტიციო დავებზე, ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოსა და გაეროს სახელშეკრულებო ორგანოებში სახელმწიფოთაშორის ან/და ინდივიდუალურ დავებზე სახელმწიფოს წარმომადგენლობა; სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლოსთან თანამშრომლობა; საქართველოს სასამართლოში საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს წინააღმდეგ შეტანილ სარჩელებზე სამინისტროს ინტერესების დაცვა; სახელისუფლებო დაწესებულებების წინააღმდეგ დავებში მონაწილეობა საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს კომპეტენციის გათვალისწინებით;

სახელმწიფოს და სახელმწიფო უწყებების მიერ გასაფორმებელი საერთაშორისო და კერძო (მრავალმილიონიანი ან/და საარბიტრაჟო ინსტიტუტთან დაკავშირებული) ხელშეკრულებების პროექტების სამართლებრივი შეფასება/ექსპერტიზა მათი საქართველოს კანონმდებლობასთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით; ხელშეკრულების პროექტის სამართლებრივი შეფასება მასში არსებული სამართლებრივი რისკების კუთხით და შესაბამისი დასკვნის პროექტის მომზადება;

მართლმსაჯულების სექტორის, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების, პენიტენციური, პრობაციისა და დანაშაულის პრევენციის სისტემების, ანტიკორუფციული და „კარგი მმართველობის“ მიმართულებებით განვითარების აუცილებლობისა და პერსპექტივების შესწავლა; სხვა სახელმწიფოთა კანონმდებლობების შესწავლა და ანალიზი; შედარებითი სამართლებრივი კვლევების მომზადება; სტრატეგიული მნიშვნელობის საკანონმდებლო აქტების მომზადება და რეფორმების განხორციელება; საერთაშორისო ორგანიზაციებში წარმომადგენლობა;

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განმახორციელებელი უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს (ანტიკორუფციული საბჭოს) საქმიანობის ადმინისტრირება, ორგანიზაციული და ანალიტიკური მხარდაჭერა, სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის სექტორული სტრატეგიებისა და სამოქმედო გეგმების ყოველწლიური განახლება, წლიური პროგრესის შესახებ ანგარიშების მომზადება; საქართველოს ეროვნული ანტიკორუფციული სტრატეგიისა და მისი

განხორციელების სამოქმედო გეგმის შემუშავება, წლიური მონიტორინგისა და შეფასების ანგარიშების მომზადება; არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის კომენტარების მომზადება და შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება; მართლმსაჯულების სექტორის რეფორმის საბიუჯეტო დახმარების პროგრამის ფინანსური შეთანხმების პირობების შესრულების შესახებ ანგარიშის მომზადება და ევროკავშირის დელეგაციისათვის წარდგენა; ინფორმაციის თავისუფლების შესახებ კანონის პროექტის შემუშავება; არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის აღსრულების ხელშეწყობა; საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსსა და სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების კანონმდებლობაში განსახორციელებელი სხვა ცვლილებების პროექტების შემუშავება;

ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის პოლიტიკის გაძლიერებაზე ზრუნვა; გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფის, ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის აღმოფხვრის, საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის დანერგვის ხელშეწყობა; წამების ან სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან დამამცირებელი (პატივისა და ღირსების შემლახავი) მოპყრობის ან დასჯის წინააღმდეგ ეფექტიანი ბრძოლის პოლიტიკის შემუშავება, მისი განხორციელების ხელშეწყობა და მონიტორინგი; ადამიანის უფლებების დაცვაზე ორიენტირებული, დაბალანსებული ნარკოპოლიტიკის შემუშავება.

6.4 სახელმწიფო აუდიტის სამსახური (პროგრამული კოდი 05 00)

საქართველოს სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის თანამედროვე, დამოუკიდებელ, უმაღლეს აუდიტორულ ორგანოდ ჩამოყალიბება, რომელიც თავის საქმიანობას საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად წარმართავს და საზოგადოების მაღალი ნდობით სარგებლობს;

უმაღლესი აუდიტორული ორგანოების თანამედროვე, სანიმუშო პრაქტიკის გაცნობა და აუდიტორული ცოდნითა და უნარებით აუდიტორთა პროფესიული შესაძლებლობების გაზრდა;

გარე აუდიტის შესაძლებლობებისა და საკანონმდებლო მანდატის გაძლიერება;

სახელმწიფო სახსრებისა და სახელმწიფოს სხვა მატერიალური ფასეულობების ხარჯვისა და გამოყენების კანონიერების, მიზნობრიობის დაცვისა და ეფექტიანობის ხელშეწყობა;

აუდიტორული საქმიანობისას გაცემული რეკომენდაციების

შედეგად მიღებული სარგებლის ზრდა;

საინფორმაციო ტექნოლოგიების (IT) აუდიტის გაძლიერება;

სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოსამსახურეთა ანალიტიკური შესაძლებლობების გაუმჯობესება, მათ შორის, დიდ მონაცემთა ანალიზის შესაძლებლობების გაძლიერება;

საქართველოს პარლამენტთან თანამშრომლობის გაღრმავება;

შიდა კონტროლის სისტემისა და ინფორმაციული უსაფრთხოების გაუმჯობესება;

საერთაშორისო და დონორ პარტნიორ ორგანიზაციებთან პროფესიული თანამშრომლობის გაღრმავება;

წლიური აუდიტორული საქმიანობის გეგმის განსაზღვრისას მოქალაქეთა ჩართულობის გაზრდა;

სექტორის აუდიტორთა სერტიფიცირების სისტემის სრულყოფა, კვალიფიკაციის ასამაღლებელი (მათ შორის, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მოსამსახურეთა კვალიფიკაციის ასამაღლებელი) სასწავლო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება.

6.5 **პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება (პროგრამული კოდი 06 03)**

„მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის შესაბამისად პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის განვითარებისა და ჯანსაღი, კონკურენტუნარიანი პოლიტიკური სისტემის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

არასამთავრობო ორგანიზაციებისათვის საარჩევნო თემატიკაზე საგრანტო კონკურსების ჩატარება და გრანტებისათვის ბიუჯეტით განსაზღვრული თანხების განაწილების უზრუნველყოფა.

6.6 **საარჩევნო გარემოს განვითარება (პროგრამული კოდი 06 01)**

მიუკერძოებელი, გამჭვირვალე და მაღალ პროფესიულ დონეზე ადმინისტრირებული არჩევნების საქართველოს კანონმდებლობის დაცვით ჩატარება და ყველა პირობის შექმნა, რათა ამომრჩევლებმა და საარჩევნო პროცესებში ჩართულმა სხვა მხარეებმა თავისუფლად განახორციელონ საარჩევნო უფლება;

ინსტიტუციური გაძლიერება: საარჩევნო ადმინისტრაციის

დამოუკიდებლობის, პროფესიონალიზმისა და სანდოობის განმტკიცება, ეფექტიანი საბიუჯეტო პოლიტიკის და უწყვეტ ორგანიზაციულ და პროფესიულ განვითარებაზე ორიენტირებული სისტემის დამკვიდრება, დემოკრატიული პროცესების განვითარებაში წვლილის შეტანა;

სამოქალაქო და ამომრჩევლის განათლება: საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელებით საარჩევნო პროცესებში მოქალაქეთა ჩართულობის გაზრდა, ამომრჩეველთა აქტივობის ზრდის და ინფორმირებული არჩევანის გაკეთების ხელშეწყობა;

საარჩევნო გარემო: საარჩევნო პროცესებში ჩართული მხარეების აქტიური მონაწილეობით მაქსიმალურად ინკლუზიური საარჩევნო გარემოს შექმნა, საქართველოს კანონმდებლობის დახვეწის პროცესის ხელშეწყობა;

საარჩევნო პროცესების დაგეგმვა, ყველა ტიპის არჩევნების ორგანიზაციული, სამართლებრივი და ტექნიკური უზრუნველყოფა.

6.7 **მიწის ბაზრის განვითარება (WB) (პროგრამული კოდი 26 09)**

მიწის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემური რეგისტრაცია; საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს საინფორმაციო სისტემის განახლება და განვითარება;

5 მუნიციპალიტეტის (საგარეჯო, თეთრი წყარო, გარდაბანი, გორი და ქარელი) 74 დასახლების მიწის ნაკვეთებზე (საერთო ფართობი – 110 ათასი ჰექტარი) უფლებათა სისტემური რეგისტრაცია (მიწის ნაკვეთების საკადასტრო აგეგმვითი/აზომვითი სამუშაოების შესრულება, სხვადასხვა სახელმწიფო ორგანოსგან საარქივო და უფლების დამდგენი დოკუმენტაციის გამოთხოვა, დამუშავებული მონაცემების გამოქვეყნება და გადამოწმება, სარეგისტრაციო წარმოების შედეგად უფლებათა სისტემური რეგისტრაცია);

საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს საინფორმაციო სისტემის (უძრავი ქონების რეგისტრაციის, დოკუმენტბრუნვის ელექტრონული და სტატისტიკისა და მონიტორინგის სისტემები) განახლება საირიგაციო არეალების სისტემური რეგისტრაციის მიზნებისთვის, ბიზნესპროცესის ანალიზის (BPA) და „GAP“ ანალიზის დოკუმენტების მომზადება, საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს საინფორმაციო-ტექნოლოგიური შესაძლებლობების ზრდა და სერვერული მეხსიერების შეძენა;

საკადასტრო აგეგმვითი/აზომვითი სამუშაოების ხარისხის გაუმჯობესებისათვის იმ ამზომველთა სწავლება და

სერტიფიცირება, რომელთა ხელსაწყოები ჩართულია საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ ადმინისტრირებულ CORS-ის სისტემაში.

6.8 **საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი (პროგრამული კოდი 41 00)**

საქართველოს ტერიტორიაზე, თავისუფლების შეზღუდვის ადგილებში ადამიანის უფლებათა დაცვის მდგომარეობაზე გეგმური და მოულოდნელი (დაუგეგმავი) მონიტორინგის განხორციელება;

წამების ან სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის პრევენციის მიზნით რეკომენდაციების შემუშავება;

მონიტორინგის ანგარიშების მომზადება და წარდგენა;

საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიშების გამოცემა და საერთაშორისო ორგანიზაციებისთვის, საქართველოს პარლამენტისთვის, სახელმწიფო ორგანოებისთვის, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებისა და ფართო საზოგადოებისთვის წარდგენა;

ადამიანის უფლებათა სავარაუდო დარღვევების შესახებ განცხადებების/საჩივრების მიღება, განხილვა და შესაბამისი რეაგირება;

შემუშავებული რეკომენდაციების შესრულების მონიტორინგი, მათი განხორციელების შეფასება;

ადამიანის უფლებათა სფეროში საგანმანათლებლო კამპანიების განხორციელება, მათ შორის, სოციალური რეკლამის დამზადება და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით გავრცელება;

სამიზნე აუდიტორიისთვის საგანმანათლებლო ღონისძიებების განხორციელება;

ადამიანის უფლებათა თემატიკაზე კონკურსების ჩატარება, სხვადასხვა პუბლიკაციის გამოცემა და გავრცელება;

ადამიანის უფლებათა სწავლებისათვის ხელის შეწყობა;

ტოლერანტობის კულტურის განვითარებისა და თანასწორი გარემოს ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

უმრავლესობისა და უმცირესობის ჯგუფებს შორის

მრავალმხრივი დიალოგის ხელშეწყობა;

ეროვნული და რელიგიური უმცირესობების ინტეგრაციის ხელშეწყობა;

რელიგიური და ეთნიკური უმცირესობების მდგომარეობის მონიტორინგი, არსებული ტენდენციების გამოკვეთა და ანალიზი, ტოლერანტობის საკითხებზე რეკომენდაციებისა და წინადადებების მომზადება და შესაბამისი სახელმწიფო უწყებებისთვის წარდგენა;

სხვადასხვა სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განხორციელების მონიტორინგი;

ბავშვთა უფლებრივი მდგომარეობის ზედამხედველობა;

არასრულწლოვანთა პენიტენციური დაწესებულებების მონიტორინგის გაძლიერება;

სკოლამდელი განათლების დაწესებულებებისა და ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების მონიტორინგი;

24-საათიანი სახელმწიფო ზრუნვის ქვეშ მყოფი არასრულწლოვნების სამზრუნველო დაწესებულებიდან გასვლისთვის მომზადების ზედამხედველობა;

საქართველოში გენდერული თანასწორობის დაცვის სფეროში არსებული ეროვნული და საერთაშორისო აქტების შესრულების მონიტორინგი, საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატში შემოსული, გენდერული თანასწორობის დარღვევასთან დაკავშირებული განცხადებების/საჩივრების შესწავლა და შესაბამისი დასკვნების/რეკომენდაციების/წინადადებების პროექტების მომზადება;

საქართველოში და მისი ფარგლების გარეთ გენდერული თანასწორობის სფეროში მოქმედი სახელმწიფო და არასახელმწიფო ორგანოებისა და ორგანიზაციების საქმიანობისა და გამოცდილების განზოგადება და საქართველოში დანერგვის ორგანიზება;

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებრივი მდგომარეობის მონიტორინგი; შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიმართ ეფექტიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა და მათი ინტერესების დაცვა (ადვოკატირება);

გაეროს „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციით“ დადგენილი მოთხოვნების შესრულების მონიტორინგი;

ოკუპირებულ ტერიტორიებთან გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში ადამიანთა უფლებრივი მდგომარეობის შესწავლა და მონიტორინგი; „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული ფუნქციების შესრულება;

თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროში ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის მონიტორინგი;

სტრატეგიული სამართალწარმოების უფლებამოსილების განხორციელება.

6.9 **სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახური (პროგრამული კოდი 51 00)**

სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურის მიერ პერსონალურ მონაცემთა დამუშავების კანონიერების კონტროლი, ფარული საგამოძიებო მოქმედებებისა და ელექტრონული კომუნიკაციის მაიდენტიფიცირებელ მონაცემთა ცენტრალურ ბანკში განხორციელებული აქტივობების კონტროლი და შესაბამის დანაშაულთა მოუკერძოებელი და ეფექტიანი გამოძიება;

სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურის ქვემდებარე სისხლის სამართლის დანაშაულთა გამოძიება, მათ შორის, სამართალდამცავი ორგანოს წარმომადგენლის, მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ ჩადენილი დანაშაულების (წამება, დამამცირებელი ან არაადამიანური მოპყრობა, სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება ან სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება, ჩადენილი ძალადობით ან იარაღის გამოყენებით, ან დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცხყოფით, და სხვა) გამოძიება;

დაინტერესებული პირებისათვის პერსონალურ მონაცემთა დამუშავებასა და დაცვასთან დაკავშირებულ საკითხებზე კონსულტაციის გაწევა;

პერსონალურ მონაცემთა დაცვასთან დაკავშირებული განცხადებების განხილვა;

პერსონალურ მონაცემთა დამუშავების კანონიერების შემოწმება (ინსპექტირება);

საქართველოში პერსონალურ მონაცემთა დაცვის მდგომარეობისა

და მასთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი მოვლენების შესახებ ინფორმაციის საზოგადოებისთვის მიწოდება.

6.10 **იუსტიციის სახლის მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა (პროგრამული კოდი 26 07)**

სახელმწიფო სერვისების მიწოდების მაღალი სტანდარტის შენარჩუნება და გაუმჯობესება, ახალი პროდუქტების/სერვისების დანერგვა და დაინტერესებული პირებისათვის მათი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

სახელმწიფო სერვისების ხელმისაწვდომობა და ადმინისტრაციული პროცედურებისთვის საჭირო დროის შემცირება; დამატებით რამდენიმე სახელმწიფო და კერძო სერვისის (სსიპ – სოციალური მომსახურების სააგენტოს, ენერგეტიკისა და წყლის კომპანიების, სსიპ – საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოს და კერძო სექტორის სერვისები) ინტეგრაცია; იუსტიციის სახლის სერვისების პოპულარიზაცია, ცნობადობის ამაღლება და იუსტიციის სახლის კონცეფციის ექსპორტი დაინტერესებულ ქვეყნებში;

არსებული სერვისების ოპტიმიზაცია და რედიზაინი, სერვისის მიწოდების პროცესის აღმწერი დოკუმენტების შექმნა, ორგანიზაციის პროცესების ურთიერთქმედების რუკის შემუშავება, საოპერაციო პროცედურების განახლება;

იუსტიციის სახლებისა და საზოგადოებრივი ცენტრების მეშვეობით სახელმწიფო სერვისების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა თითოეული მოქალაქისთვის დიდ ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულებში, აგრეთვე მრავალმოსახლიან და მუნიციპალიტეტების ცენტრებიდან მოშორებულ სოფლებში, სადაც მოსახლეობას საშუალება ექნება, სოფლიდან გაუსვლელად ისარგებლოს საჯარო და კერძო სექტორების სერვისებით;

იუსტიციის სახლის გარდაბნის, ქარელის, წყალტუბოს, სამტრედიისა და ხაშურის ფილიალების, აგრეთვე კასპის საზოგადოებრივი ცენტრის გახსნა.

6.11 **სსიპ – იურიდიული დახმარების სამსახური (პროგრამული კოდი 36 00)**

საქართველოს თითქმის მთელ ტერიტორიაზე სოციალურად დაუცველი პირებისათვის, არასრულწლოვნებისა და კანონით გათვალისწინებული სხვა პირებისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში, მათ შორის, სამოქალაქო სამართლისა და ადმინისტრაციული სამართლის

გარკვეულ საქმეებზე, იურიდიული დახმარების გაწევა;

მომსახურების ხელმისაწვდომობის გაზრდისათვის ინფრასტრუქტურის, საინფორმაციო ტექნოლოგიების და საერთაშორისო ურთიერთობების განვითარება;

იურიდიული დახმარების სამსახურის მანდატის გაფართოების და საკანონმდებლო ცვლილებების გათვალისწინებით, სამსახურში დასაქმებული ადვოკატების სათანადო პროფესიული გადამზადების უზრუნველყოფა;

იურიდიული დახმარების სისტემის შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.

6.12 **ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 26 03)**

ეროვნული საარქივო ფონდის მატერიალური ან/და ელექტრონულ მატარებელზე გადატანილი დოკუმენტებით შევსება, საარქივო ფონდის დოკუმენტების ელექტრონული ბაზის შექმნა და მუდმივი განახლება, დოკუმენტების აღწერა და ცენტრალიზებული აღრიცხვა, ფონდის დოკუმენტების დაცვისა და შენახვის სათანადო პირობების უზრუნველყოფა;

საარქივო დოკუმენტების ელექტრონულ მატარებლებზე გადატანა, რაც უზრუნველყოფს დოკუმენტების დედნების დაუზიანებლად შენარჩუნებას და ეროვნული მეხსიერების დაცულობას, ეროვნული საარქივო ფონდის დოკუმენტების ელექტრონული ასლების ხელმისაწვდომობას; ადგილობრივ არქივებში დაცული დოკუმენტების გადატანა/განთავსება რეგიონული არქივების გარემონტებულ შენობებში, სადაც საარქივო დოკუმენტების დაცვისა და შენახვისათვის სათანადო პირობებია შექმნილი;

მოქალაქეზე ორიენტირებული მომსახურების დანერგვისა და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით მოქალაქეთა მომსახურების ელექტრონული სისტემის, მკვლევართა აღრიცხვისა და მართვის, გენეალოგიური მონაცემების აღრიცხვისა და ეროვნული საარქივო ფონდის დოკუმენტებში არსებული მონაცემების აღრიცხვის ელექტრონული სისტემის და ეროვნული საარქივო ფონდის დოკუმენტების (ტექსტური დოკუმენტები, ფოტოფონოვიდეოდოკუმენტები, რუკები) ელექტრონული კატალოგების შექმნა და განვითარება;

ერთიანი ელექტრონული საარქივო ფონდის შექმნისა და

ელექტრონული დოკუმენტაციის მაქსიმალური ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად ეროვნული არქივის დამაკომპლექტებელი ორგანიზაციებისა და ეროვნული საარქივო ფონდისათვის მიკუთვნებული დოკუმენტების მფლობელი სხვა პირებისგან მიღებული ელექტრონული დოკუმენტების აღწერის, აღრიცხვისა და დაარქივების ავტომატიზებული სისტემის შექმნა.

6.13 **სსიპ – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა (პროგრამული კოდი 26 08)**

უძრავ ნივთებზე უფლებათა, საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვის, საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის, მოძრავ ნივთებსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე უფლებათა, მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირებისა და სამისამართო რეესტრების, მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების (პარტიების) რეესტრისა და მუნიციპალიტეტების რეესტრის შექმნა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

ეროვნული სივრცითი მონაცემების ინფრასტრუქტურის (NSDI) შექმნა და განვითარება; სივრცითი მონაცემების ღია, დეცენტრალიზებული და კოორდინირებული მართვა, რომელიც ორიენტირებულია მათ მრავალფუნქციურ მოხმარებასა და გაზიარებაზე; მაღალი ხარისხის, ჰარმონიზებული სივრცითი მონაცემების წარმოება და ვებპორტალის – გეოპორტალის მეშვეობით სახელმწიფო უწყებებისთვის, ბიზნესსექტორისთვის, აკადემიური წრეებისა და მოქალაქეებისთვის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

ეროვნული სანავიგაციო სისტემის შექმნა, რომელიც დააკმაყოფილებს სანავიგაციო სისტემის მიმართ შიდა და გარე მომხმარებლების მოთხოვნილებებს და გლობალურ სანავიგაციო სისტემებთან თავსებადი იქნება; მომხმარებლებისათვის ადგილმდებარეობის იდენტიფიცირების გაადვილება, დანიშნულების ადგილამდე მისასვლელი ოპტიმალური მარშრუტის შერჩევაში დახმარების გაწევა მინიმალური დროის ან მინიმალური მანძილის კრიტერიუმების გათვალისწინებით;

მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრირებული იურიდიული პირების რეგისტრაციის მასალების დამუშავება, ბაზებში არსებული არაზუსტი მონაცემების შესწორება და ციფრულ მატარებლებზე გადატანა, რაც უზრუნველყოფს სარეგისტრაციო დოკუმენტაციის ხელმისაწვდომობის გაზრდას და შექმნის დისტანციური გადაწყვეტილებების მიღების შესაძლებლობას; მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირთა დიგიტალიზებული საარქივო დოკუმენტაციის საჯარო

სამართლის იურიდიული პირის – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს ოფიციალურ ვებგვერდზე განთავსება და ნებისმიერი დაინტერესებული პირისთვის მისი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

საინფორმაციო-ტექნოლოგიური ინფრასტრუქტურის სრულყოფა, რაც უზრუნველყოფს არსებული ელექტრონული სერვისების უწყვეტად და სწრაფად მიწოდებას და ინფრასტრუქტურის სამომავლო მზარდი დატვირთვებისთვის გაფართოებას;

საქართველოს ეროვნული გეოდეზიური (გეგმურ-სიმაღლური) საფუძვლის (ქსელის) შექმნა და განახლება, რომელიც ყველა მასშტაბის ტოპოგრაფიული აგეგმვის გეოდეზიური საფუძველია და ქმნის ქვეყნის ტერიტორიაზე კოორდინატებისა და სიმაღლეების განვრცობის ერთიან სისტემას;

აეროგადაღების სამოქმედო გეგმის მიხედვით საქართველოს ტერიტორიის იმ ურბანული არეალებისთვის, სადაც აქტიურად მიმდინარეობს ცვლილებები, ახალი აეროგადაღების მასალების მომზადება და მათი დამუშავების შედეგად ზუსტი ორთოფოტოგეგმების შექმნა;

საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს 1 100-მდე თანამშრომლის ცენტრალიზებულად განთავსებისა და შესაბამისი ხარჯების ოპტიმიზაციის მიზნით საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს შენობის მიმდებარე ტერიტორიაზე სათავო ოფისის მშენებლობის დასრულება და აღჭურვა;

საქართველოს 14 მაღალმთიან გეოგრაფიულ არეალში მიწის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემური რეგისტრაციის მიზნით მიწის ნაკვეთების საკადასტრო აგეგმვითი/აზომვითი სამუშაოების შესრულება, უფლებამოსილ პირთა იდენტიფიცირებისათვის სხვადასხვა სახელმწიფო ორგანოში დაცული საარქივო დოკუმენტაციის მოძიება, საველე სამუშაოებისა და მონაცემების გადამოწმების შედეგად მიღებული ინფორმაციების შეჯერებისა და ანალიზის საფუძველზე უფლების რეგისტრაციის შესახებ შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღება.

6.14 **ელექტრონული მმართველობის განვითარება (პროგრამული კოდი 26 05)**

სახელმწიფო და არასამთავრობო ორგანიზაციებისათვის, კერძო სექტორისა და მოქალაქეებისათვის ელექტრონული სერვისების მიწოდების და მონაცემთა გაცვლის ეფექტიანად და უსაფრთხოდ უზრუნველყოფა ერთი ფანჯრის პრინციპით;

ინფორმაციული უსაფრთხოების აუდიტის განხორციელება;

ინფორმაციული უსაფრთხოების შეღწევადობის (მდგრადობის) ტესტირება; კომპიუტერული ინციდენტების აღმოჩენისთვის გამიზნული ქსელური სენსორის დაყენება და მართვა; კიბერუსაფრთხოების საკითხების რეგულირება; კომპიუტერულ ინციდენტებზე დახმარების ჯგუფის მიერ კომპიუტერული ინციდენტების პრევენცია, გამოვლენა და შედეგების მართვა;

მონაცემთა გაცვლის ინფრასტრუქტურის გამოყენება, რომლის კომპონენტია 3 სახის აპარატურულ-პროგრამული მიმართულება/ინსტრუმენტი: „საქართველოს სამთავრობო კარიბჭე“ – ელექტრონული სერვისების მეშვეობით, უსაფრთხო გარემოში სხვადასხვა ინფორმაციის გაცვლა; „მოქალაქის პორტალი“ – სახელმწიფოს და ბიზნესსექტორის მიერ მისაწოდებელი სხვადასხვა ელექტრონული სერვისის ყველა დაინტერესებული პირისთვის უსაფრთხო ხელმისაწვდომობა ერთი ფანჯრის პრინციპით; „საერთაშორისო ვაჭრობის მხარდამჭერი სისტემა“ – ამ ეტაპზე ინტეგრირებულია საკონტეინერო გადაზიდვები, ხოლო სახმელეთო და საჰაერო გადაზიდვები ეტაპობრივად დაემატება (ეს სისტემა ინტეგრირებულია მსგავსი პროფილის საერთაშორისო სისტემებთან);

ვებგვერდის – data.gov.ge სრული მხარდაჭერა, რომელზედაც სამოქალაქო სექტორისა და ბიზნესსექტორისათვის მეტად მნიშვნელოვანი საჯარო, სტრუქტურიზებული ინფორმაცია ქვეყნდება;

ინფორმაციის ერთიანი სახელმწიფო რეესტრის – „რეესტრთა რეესტრის პორტალის“ ეფექტიანი ფუნქციონირების ხელშეწყობა; რეესტრის სუბიექტის მონაცემთა ბაზების, რეესტრების, მომსახურებისა და ინფორმაციული სისტემების წარმოების ერთიანი სტანდარტების დადგენისა და შესრულების კოორდინაცია; რეესტრის სუბიექტის მიერ მომსახურების შექმნის, გაუმჯობესებისა და ოპტიმიზაციის შესახებ რეკომენდაციების შემუშავება და წარდგენა, პროგრამული უზრუნველყოფის განვითარება, პირველადი მხარდაჭერის ქსელის შექმნა და სახელმწიფო დაწესებულებების ტრენინგმოდულებით მხარდაჭერა.

6.15 **სსიპ – საჯარო სამსახურის ბიურო (პროგრამული კოდი 35 00)**

საჯარო სამსახურში ადამიანური რესურსების მართვის და ადამიანური რესურსების წლიური გეგმის შემუშავების პროცესების კოორდინაცია, საჯარო სამსახურის ინსტიტუციური მოწყობის სრულყოფა, საჯარო მოხელისა და მის მიერ შესრულებული სამუშაოს შეფასების და მოხელეთა სწავლების ერთიანი სისტემის, აგრეთვე მოხელეთა კლასიფიკაციისა და

შრომის ანაზღაურების ერთიანი სისტემის დანერგვა;

თანამდებობის პირთა ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციების კანონით გათვალისწინებული სავალდებულო რაოდენობის მონიტორინგი;

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საჯარო სამსახურის ბიუროს თანამშრომელთა გადამზადება.

6.16 **საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 06 02)**

არჩევნებში ჩართული მხარეებისათვის საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება;

ადგილობრივ და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მჭიდრო თანამშრომლობა;

საარჩევნო ადმინისტრაციის მოხელეთა სერტიფიცირების ჩატარება;

„მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით გათვალისწინებული ფონდის ფუნქციების შესრულება.

6.17 **საქართველოს პარლამენტის ანალიტიკური და კვლევითი საქმიანობის გაძლიერება (პროგრამული კოდი 01 04)**

საქართველოს პარლამენტის სუბიექტებისა და პარლამენტის აპარატის მიმართვებზე/შეკითხვებზე პასუხებისა და მათთან დაკავშირებული საინფორმაციო-ანალიტიკური მასალების მომზადება;

პროაქტიული საქმიანობის განხორციელება;

პოლიტიკის კვლევის დოკუმენტების შექმნა;

ინტეგრირებული, ინტერდისციპლინური კვლევის წარმოებისა და განხილვის პროცესში მყოფ საკითხებზე პოლიტიკის კვლევის დოკუმენტების შექმნის უზრუნველყოფა;

მიმდინარე აქტუალურ თემებზე, რომლებიც შეეხება საჯარო პოლიტიკის საკითხებს, ანალიტიკური მიმოხილვების მომზადება.

6.18 **სახელმწიფო რწმუნებულების ადმინისტრაციები (პროგრამული კოდები 11 00–19 00)**

სახელმწიფო რწმუნებულების ადმინისტრაციების მიერ სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებთან კოორდინაციით

თვითმმართველი ერთეულების განვითარების სტრატეგიებისა და პრიორიტეტების დოკუმენტების შემუშავება;

ადგილობრივი ინფრასტრუქტურის განვითარების და ტურისტული პოტენციალის წარმოჩენის მიზნით წინადადებების მომზადება;

სამხედრო სავალდებულო სამსახურში გაწვევის პროცესისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების საქმიანობის მონიტორინგი.

6.19 **სსიპ – სახელმწიფო ენის დეპარტამენტი (პროგრამული კოდი 52 00)**

სახელმწიფო ენის კონსტიტუციური სტატუსის დაცვა;

ქართული სალიტერატურო ენის ნორმების დადგენა და დამკვიდრება;

სახელმწიფო ენის ცოდნის დონის ამაღლების ხელშეწყობა;

ქართველური ენების ენობრივი მრავალფეროვნების დაცვა, შენახვა, სიტემური კვლევა და განვითარება;

საქართველოში და საერთაშორისო ასპარეზზე ქართული ენის, როგორც უნიკალური კულტურული მემკვიდრეობის, დაცვა და წარმოჩენა.

7 **იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა**

საქართველოს მთავრობა გააქტიურებს იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა საცხოვრებელი ფართობებით უზრუნველყოფის ეფექტიან პოლიტიკას. გაგრძელდება დევნილი ოჯახებისთვის მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების მშენებლობა, აგრეთვე დევნილი ოჯახებისთვის პროექტის „სოფლად სახლი“ ფარგლებში საცხოვრებელი სახლების შეძენა. ასევე გაგრძელდება კერძო მესაკუთრეებისგან იმ საცხოვრებელი ფართობების გამოსყიდვა, რომლებიც დევნილებს აქვთ დაკავებული. დაიხურება ყველა ნგრევადი, სიცოცხლისათვის საშიში ობიექტი, რომლებზედაც არსებობს შესაბამისი საექსპერტო დასკვნა. 2019-2020 წლებში დევნილთა ბინებით უზრუნველყოფისთვის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან 200 მლნ ლარზე მეტი დაიხარჯება. სახელმწიფო გააძლიერებს დევნილებისთვის საარსებო წყაროების ხელმისაწვდომობის, დევნილთა მცირე სამეწარმეო საქმიანობისა და კოოპერაციის ხელშეწყობას. გაგრძელდება ეკომიგრანტი ოჯახებისთვის სახლების შეძენა ქვეყნის მასშტაბით, აგრეთვე ეკომიგრანტი ოჯახებისთვის გასულ წლებში გადაცემული საცხოვრებელი სახლებისა და მიწის ნაკვეთების მათ საკუთრებად

რეგისტრაციის პროცესი. კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების პოლიტიკის ფარგლებში განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა შერიგებისა და ჩართულობის პოლიტიკის განხორციელებას, რომელიც გულისხმობს მშვიდობის მიღწევას, ადამიანზე ორიენტირებული პოლიტიკის განხორციელებას, კონფლიქტით დაზარალებული მოსახლეობის მხარდაჭერას გამყოფი ხაზის ორივე მხარეს, მის დახმარებას და სოციალურ-ეკონომიკურ გაძლიერებას, აგრეთვე მავთულხლართებით ხელოვნურად დაშორიშორებულ საზოგადოებებს შორის ნდობის აღდგენას. პრიორიტეტული იქნება საქართველოს მთავრობის სამშვიდობო ინიციატივის – „ნაბიჯი უკეთესი მომავლისკენ“ ეფექტიანი განხორციელება. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა გაყოფილ საზოგადოებებს შორის პირდაპირი დიალოგისა და საერთო ინტერესებზე დაფუძნებული თანამშრომლობის გაფართოებასა და განვითარებას. გაგრძელდება აქტიური მუშაობა საერთაშორისო მხარდაჭერის შემდგომი მობილიზებისთვის.

7.1 **იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 27 06)**

საქართველოში დაბრუნებულ მიგრანტთა სარეინტეგრაციო დახმარებით უზრუნველყოფა;

ეკომიგრანტების საცხოვრებელი სახლებით უზრუნველყოფა;

იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა გრძელვადიანი განსახლება;

იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის – დევნილთათვის სოციალური და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება;

საერთაშორისო დაცვის მქონე პირთა, თავშესაფრის მაძიებლებისა და საქართველოში სტატუსის მქონე, მოქალაქეობის არმქონე პირთა ინტეგრაციის უზრუნველსაყოფად სხვადასხვა სერვისის შექმნა და განვითარება;

მესაკუთრეთა უფლებების აღდგენის ხელშეწყობისათვის სხვადასხვა ღონისძიების განხორციელება.

7.1.1 **სარეინტეგრაციო დახმარება საქართველოში დაბრუნებული მიგრანტებისათვის (პროგრამული კოდი 27 06 01)**

საქართველოში ევროკავშირის ქვეყნებიდან და სხვა გეოგრაფიული არეალებიდან დაბრუნებული მიგრანტების სოციალურ-ეკონომიკური რეინტეგრაციის ხელშეწყობა, მათ შორის, მათთვის სხვადასხვა სარეინტეგრაციო მომსახურების გაწევა: სამედიცინო მომსახურებისა და მედიკამენტების დაფინანსება, ფსიქოსოციალური რეაბილიტაცია;

შემოსავლის წყაროს გაჩენისა და თვითდასაქმების ხელშეწყობის მიზნით სოციალური პროექტების დაფინანსება;

პროფესიული მომზადების, გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობა;

დროებითი საცხოვრებლით უზრუნველყოფა.

7.1.2 **ეკომიგრანტთა მიგრაციის მართვა (პროგრამული კოდი 27 06 02)**

სტიქიური მოვლენებით გამოწვეული ეკომიგრაციული პროცესების ეფექტიანი მართვა, დაზარალებული ოჯახებისთვის შესაბამისი სამინისტროს მიერ 2012 წლამდე შესყიდული სახლების კერძო საკუთრებაში გადაცემა;

ეკომიგრანტებისათვის საცხოვრებელი სახლების შეძენა.

7.1.3 **განსახლების ადგილებში დევნილთა შენახვა და მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება (პროგრამული კოდი 27 06 03)**

იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა მიმართ 2019-2020 წლებში სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმის განხორციელება;

იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა განსახლების ღონისძიებების განხორციელება, მათთვის სოციალური და საცხოვრებელი პირობების შექმნა, რაც გულისხმობს:

სავალალო მდგომარეობაში მყოფი დევნილთა ყოფილი კომპაქტურად (ორგანიზებულად) განსახლების ობიექტების შესწავლასა და რეაბილიტაციას;

ქართველი მენაშენეებისაგან საცხოვრებელი ბინების (კორპუსების) შესყიდვას ქვეყნის მასშტაბით;

საცხოვრებელი სახლების შესყიდვას და დევნილი ოჯახებისათვის სულადობის მიხედვით საკუთრებაში გადაცემას;

ობიექტების (მოხდება კერძო საკუთრებაში მყოფი კოლექტიური ცენტრების იდენტიფიცირება, რომლებიც მისაღებია დევნილთა გრძელვადიანი განსახლებისათვის) კერძო მესაკუთრეებისაგან გამოსყიდვას და დევნილებისათვის საკუთრებაში გადაცემას;

იმ დევნილი ოჯახებისათვის ფულადი დახმარების გაწევას, რომლებმაც საცხოვრებელი იპოთეკური სესხის საშუალებით შეიძინეს და აქვთ იპოთეკური ვალდებულება;

დევნილთა ყოფილი კომპაქტურად განსახლების ობიექტების ადმინისტრაციული ხარჯების დაფინანსებას;

საცხოვრებელი ფართობების დაქირავების მიზნით დევნილი ოჯახებისათვის ყოველთვიურად სოციალური და ფულადი დახმარებების გაწევას;

იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა საკუთრებაში მყოფ ობიექტებში ჩასატარებელი სამუშაოების ღირებულების თანადაფინანსებას და მათ მიერ შექმნილი ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების განვითარების ხელშეწყობას.

7.1.4 **საერთაშორისო დაცვის მქონე პირთა ინტეგრაციის ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 27 06 04)**

საერთაშორისო დაცვის მქონე პირთა, თავშესაფრის მაძიებლებისა და საქართველოში სტატუსის მქონე, მოქალაქეობის არმქონე პირთა ინტეგრაციის უზრუნველსაყოფად ისეთი სერვისების შექმნა და განვითარება, რომლებიც მათ საზოგადოებაში ინტეგრაციის პროცესთან დაკავშირებული სირთულეების დაძლევაში დაეხმარება.

7.1.5 **საარსებო წყაროებით უზრუნველყოფის პროგრამა (პროგრამული კოდი 27 06 05)**

იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა და ეკომიგრანტთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და ინტეგრაციისათვის მიზნობრივი პროექტებისა და პროგრამების შემუშავება და განხორციელება.

7.2 **იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა (პროგრამული კოდი 25 06)**

იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის – დევნილთათვის საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებისა და მათი გრძელვადიანი განსახლების მიზნით მრავალბინიანი საცხოვრებელი კორპუსების მშენებლობა.

7.3 **შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი (პროგრამული კოდი 22 00)**

კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების პოლიტიკის, მათ შორის,

შერიგებისა და ჩართულობის პოლიტიკის, განხორციელება და კოორდინაცია, ოკუპირებული ტერიტორიების მიმართ სახელმწიფო სტრატეგიის – ჩართულობა თანამშრომლობის გზით, აგრეთვე სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის განხორციელება, სამშვიდობო ინიციატივის – „ნაბიჯი უკეთესი მომავლისკენ“ განხორციელების კოორდინაცია, ჩართულობის სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის განხორციელების მიზნით სამთავრობო კომისიის საქმიანობის ხელმძღვანელობა და საკოორდინაციო მექანიზმის ფუნქციონირების უზრუნველყოფა;

ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები პირების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების ხელშეწყობა, გამყოფი ხაზების გასწვრივ ვაჭრობის წახალისება, გაყოფილ საზოგადოებებს შორის ეკონომიკური კავშირების ხელშეწყობა საქართველოს მიერ კონტროლირებულ ტერიტორიაზე რეგისტრაციის და სამეწარმეო საქმიანობაში ჩართვის ახალი, სტატუსნეიტრალური მექანიზმების, სპეციალური დამოუკიდებელი ფონდის საშუალებით; გამყოფი ხაზების გასწვრივ მომსახურებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების, ახალი სერვისების დანერგვისა და ამოქმედების ხელშეწყობა; ოკუპირებულ ტერიტორიებზე გარემოს დაცვის ხელშეწყობა; ოკუპირებული ტერიტორიების მოსახლეობისათვის სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მასალისა და ტექნიკის, მცენარეთა მოვლის საშუალებების მიწოდების და სხვადასხვა პარაზიტთან/მწერთან ბრძოლაში დახმარების გაწევის ხელშეწყობა; საკოორდინაციო მექანიზმის ფუნქციონირების ხელშეწყობა და კოორდინაცია;

ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები პირებისთვის საქართველოს მიერ კონტროლირებულ ტერიტორიაზე განათლების ყველა საფეხურის ხელმისაწვდომობის გამარტივების, განათლების სისტემაში ჩართვის ახალი, სტატუსნეიტრალური მექანიზმის შექმნის ხელშეწყობა; საქართველოს უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებსა და საქართველოში მოქმედ საერთაშორისო საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ჩარიცხვის გამარტივების და ახალი შესაძლებლობების შექმნის, ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მიღებული განათლების აღიარების გამარტივების, პროფესიული განათლების სისტემაში ჩართვის ხელშეწყობა, აფხაზური ენის დაცვისა და განვითარების ხელშეწყობა; ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები პირების მიერ განათლების მშობლიურ ენაზე მიღებისა და საერთაშორისო საგანმანათლებლო პროგრამებში მონაწილეობის ხელშეწყობა;

ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები პირებისთვის

სახელმწიფო პროგრამებისა და სერვისების ხელმისაწვდომობის გამარტივება და გაუმჯობესება, ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამებში მონაწილეობის შესაძლებლობების გაზრდა, სხვადასხვა მედიკამენტისა და სამედიცინო ტექნიკის მიწოდება; ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები პირებისთვის საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებიდან, მათ შორის, ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმებიდან, და საქართველოსა და ევროკავშირს შორის უვიზო მიმოსვლიდან გამომდინარე ყველა სარგებლისა და შესაძლებლობის შეთავაზება/გაზიარება, აგრეთვე ევროინტეგრაციის საკითხებთან დაკავშირებით მათი ცნობიერების ამაღლება; ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები პირებისთვის საქართველოს მოქალაქის პასპორტის ხელმისაწვდომობის და სამოქალაქო აქტების გაცემის გამარტივების ხელშეწყობა;

საერთაშორისო ორგანიზაციების ოკუპირებულ ტერიტორიებზე ჩართულობისა და საქმიანობის ხელშეწყობა, საერთაშორისო და დონორ ორგანიზაციებთან ურთიერთობების კოორდინაცია, საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან შეხვედრების ორგანიზება, ჟენევის დისკუსიების მეორე სამუშაო ჯგუფის ხელმძღვანელობა, გალსა და ერგნეთში გამართულ ინციდენტების პრევენციისა და მათზე რეაგირების მექანიზმის (IPRM) შეხვედრებში მონაწილეობა;

საქართველოში და საზღვარგარეთ გამართულ ღონისძიებებში, საერთაშორისო ფორუმებსა და ფორმატებში მონაწილეობა, პარტნიორებთან მჭიდრო თანამშრომლობა;

შერიგებისა და ჩართულობის პოლიტიკის საერთაშორისო მხარდაჭერის უზრუნველყოფა, ფინანსური დახმარების მობილიზება;

გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში დაზარალებული მოსახლეობის საჭიროებებზე რეაგირების დროებითი სამთავრობო კომისიის თანათავმჯდომარეობა; გამყოფი ხაზების სიახლოვეს მდებარე რეგიონების განვითარების ხელშეწყობა; გამყოფი ხაზების მიმდებარე სოფლებში დაზარალებული მოსახლეობისთვის დახმარების გაწევა, ზამთრის პერიოდში მისი გათბობით უზრუნველყოფა; მოსახლეობისთვის ჯანმრთელობის დაცვის სერვისების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა; სტუდენტებისა და მოსწავლეებისთვის განათლების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა; მოსახლეობისთვის საჯარო სერვისების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

დაზარალებულ სოფლებში ინფრასტრუქტურული ღონისძიებების განხორციელება; მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობა;

სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო სტრატეგიისა და 2015–2020 წწ. სამოქმედო გეგმის განხორციელების კოორდინაცია; სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის ეფექტიანად განხორციელების მიზნით შექმნილი სახელმწიფო უწყებათაშორისი კომისიის საქმიანობის კოორდინაცია; კომისიის ფარგლებში არსებული თემატური ჯგუფების მუშაობის წარმართვა; სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო სტრატეგიისა და 2015–2020 წწ. სამოქმედო გეგმის შუალედური შეფასების მომზადება და წარდგენა;

სამოქალაქო ინტეგრაციის ხელშეწყობის პროცესში აქტიური კომუნიკაცია/თანამშრომლობა როგორც ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებთან, ისე ეთნიკურ უმრავლესობასთან;

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა სახელმწიფო ენის ცოდნის გაუმჯობესება და ამ მიზნით სახელმწიფო ენის სწავლების პროგრამების განხორციელების ხელშეწყობა;

ეთნიკური უმცირესობებისთვის მედიისა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება და არაქართულენოვანი ბეჭდვითი მედიის ხელშეწყობა;

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვისა და პოპულარიზაციის, კულტურული მრავალფეროვნების წახალისების და თვითმყოფადობის შენარჩუნების ხელშეწყობა; კონკრეტული კულტურულ-საგანმანათლებლო და ინტერკულტურული პროექტების, პროგრამებისა და ღონისძიებების ხელშეწყობა/განხორციელება;

ეთნიკური უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებულ რეგიონებში სხვადასხვა სახელმწიფო პროგრამისა და სერვისების შესახებ საინფორმაციო/ცნობიერების ამაღლების კამპანიის გამართვა;

რეპატრიანტის სტატუსის მქონე, ყოფილი სსრკ-ის მიერ XX საუკუნის 40-იან წლებში საქართველოს სსრ-იდან იძულებით გადასახლებულ პირთა ფაქტობრივი რეპატრიაციის შემდეგ მიმდინარე პროცესების რეგულირება;

კონფლიქტით დაშორიშორებულ საზოგადოებებს შორის დიალოგის, შერიგებისა და ნდობის აღდგენის მიზნით საერთო ინტერესებზე დაფუძნებული ორმხრივი პროექტებისა და ინიციატივების განხორციელების ხელშეწყობა;

კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების უზრუნველსაყოფად კონფლიქტის შედეგად წარმოქმნილ არასწორ/უარყოფით სტერეოტიპებთან და პროპაგანდასთან გამკლავების, მავთულხლართებითა და სხვა ბარიერების გამო ხელოვნური დაშორიშორების შედეგად ადამიანთა შორის ჩამოყალიბებული გაუცხოების აღმოფხვრა, მოსახლეობის საერთო ინტერესების გარშემო გაერთიანება გამყოფი ხაზის ორივე მხარეს;

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის გულრიფშის რაიონში ოჯახების დაბრუნების პროცესის ხელშეწყობა, ნებაყოფლობით დაბრუნებული მოსახლეობის ეკონომიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და მისი საოჯახო მეურნეობების განვითარებისათვის მატერიალური დახმარების გაცემა;

ეთნიკური უმცირესობების მიმართ ეფექტიანი სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება, ეთნიკური უმცირესობების უფლებების დაცვის ხელშეწყობა, საზოგადოებაში მათი სრულფასოვანი ინტეგრაცია, მედიისა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება; „ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ“ ჩარჩო კონვენციით საქართველოს მიერ აღებული ვალდებულების შესრულების ხელშეწყობა; სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო სტრატეგიითა და 2015–2020 წწ. სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული არაქართულენოვანი მედიასაშუალებების, კერძოდ, სომხურენოვანი გაზეთის – შპს „ვრასტანის“ და აზერბაიჯანულენოვანი გაზეთის – შპს „გურჯისტანის“ მხარდაჭერა;

XX საუკუნის 90-იანი წლებისა და 2008 წლის შეიარაღებული კონფლიქტების მიმდინარეობისას გაუჩინარებულ პირთა ადგილსამყოფლის დადგენის მიზნით წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტის ეგიდით ჩამოყალიბებული საკოორდინაციო მექანიზმის საქმიანობაში მონაწილეობა;

აფხაზეთის ავტონომიურ რესპუბლიკასა და დანარჩენ საქართველოში არსებული სამარხებიდან ექსჰუმირებული ნეშტების ამოცნობის პროცესის ხელშეწყობა და მათი გადმოსვენების ღონისძიებების ორგანიზება;

უგზო-უკვლოდ დაკარგულ პირთა მოძიების პროგრამის ფარგლებში დაკარგულ პირთა ადგილსამყოფლის შესახებ ინფორმაციის შეგროვება; დაკარგული პირების გარდაცვალების დადასტურების შემთხვევაში მათი პოტენციური სამარხების მდებარეობის განსაზღვრა, სამარხების გახსნის დაგეგმვა, ნეშტების ექსჰუმირება და იდენტიფიცირება;

კონფლიქტით დაზარალებული მოსახლეობის მხარდაჭერაზე ორიენტირებული არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის – მშვიდობის ფონდი უკეთესი მომავლისთვის ფუნქციონირების ხელშეწყობა.

8 კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

კულტურის მიმართულებით სახელმწიფო პროგრამები ძირითადად დაეფუძნება „კულტურის სტრატეგია 2025“-ს, რომელიც განსაზღვრავს კულტურის სფეროში სახელმწიფოს ხედვას, მიზნებსა და ამოცანებს. გაგრძელდება მუშაობა კულტურის სფეროს დაფინანსების დივერსიფიკაციისთვის. დაიხვეწება კულტურასა და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვასთან დაკავშირებული კანონმდებლობა. გაგრძელდება მუშაობა კულტურული მემკვიდრეობის მართვისა და დაფინანსების ეფექტიანი მექანიზმების შემუშავებისთვის. გაიზრდება კულტურის ხელმისაწვდომობა ფართო საზოგადოებისათვის. ხელი შეეწყობა ეთნიკურ უმცირესობათა კულტურული თვითმყოფადობის შენარჩუნებას და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა შემოქმედებითი უნარების განვითარებას. გაგრძელდება ევროპასთან ინტეგრაციის პროცესი კულტურის სფეროს ევროპულ ორგანიზაციებში გაწევრებით და პროგრამებსა და პლატფორმებში მონაწილეობით. კულტურული დიპლომატიის მეშვეობით ხელი შეეწყობა ქართული კულტურის ინტერნაციონალიზაციას და ქვეყნის პოპულარიზაციას საერთაშორისო დონეზე. ასევე ხელი შეეწყობა საერთაშორისო კულტურული ურთიერთობების გაღრმავებას, ხელოვანთა საერთაშორისო მობილობას, კულტურათაშორის დიალოგს, ერთობლივი პროექტების განხორციელებას ინსტიტუციურ, ორგანიზაციულ და ინდივიდუალურ დონეებზე. განხორციელდება მასშტაბური კულტურული პროექტები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ქვეყნის მიმზიდველობისა და საერთაშორისო ცნობადობის გაზრდას, ტურიზმისა და რეგიონების განვითარებას. შემუშავდება სახელოვნებო განათლების პოლიტიკა და სტრატეგიული განვითარების გეგმა. დაიწყება მუშაობა სახელოვნებო განათლების სფეროს ნორმატიული ბაზის სრულყოფისათვის, სახელოვნებო განათლების ფართო ხელმისაწვდომობის, ხარისხისა და კონკურენტუნარიანობის გაზრდისა და დაფინანსების ახალი მოდელის შექმნის მიზნით. გაგრძელდება სახელოვნებო-შემოქმედებითი საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია და ტექნიკური გადაიარაღება.

სახელმწიფო განახორციელებს ქმედით პოლიტიკას პროფესიულ და მასობრივ სპორტში ჩაბმულ პირთა რაოდენობის გასაზრდელად. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა სპორტის სხვადასხვა სახეობაში ბავშვებისა და მოზარდების ჩართვას. უზრუნველყოფილი იქნება სასპორტო განათლების ხელმისაწვდომობა და მწვრთნელთა პროფესიული გადამზადება. გაგრძელდება მაღალმთიან დასახლებებში მომუშავე მწვრთნელთა მხარდაჭერა. აშენდება საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი სპორტული მოედნები, დარბაზები, სპორტის სასახლეები და მასობრივი სპორტული ობიექტები. შეიქმნება სპორტული ინფრასტრუქტურის მართვის ეფექტიანი მოდელი, რომელიც საჯარო და კერძო სექტორების თანამშრომლობაზე იქნება დაფუძნებული. გაიზრდება სპორტული განათლების ხელმისაწვდომობა და შეიქმნება დარგის პროფესიონალი კადრებით მომარაგების მყარი საფუძველი. სპორტულ ორგანიზაციებთან და სხვადასხვა უწყებასთან კოორდინაციით შემუშავდება სპორტული ტურიზმის განვითარების სტრატეგია, რაც ქვეყნის პოპულარიზაციასთან ერთად დამატებითი ინვესტიციების მოზიდვას განაპირობებს. ამ მიზნით გაგრძელდება მუშაობა საერთაშორისო სპორტული ღონისძიებების მასპინძლობის მიმართულებით და შემუშავდება საერთაშორისო სპორტული ღონისძიებების გამართვის სტანდარტები. საქართველოს მთავრობის მიზანია, გაიზარდოს ეკონომიკურ, საზოგადოებრივ, კულტურულ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში ახალგაზრდების ჩართულობა, განვითარდეს ეკონომიკის სხვადასხვა დარგში ახალგაზრდების თვითრეალიზების შესაძლებლობები, რაც ხელს შეუწყობს მათ პროფესიულ განვითარებას და კონკურენტუნარიანობის ზრდას საკუთარი პოტენციალის სრულფასოვნად რეალიზებისა და დასაქმების შესაძლებლობების გაუმჯობესების მიზნით. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა ახალგაზრდული საქმიანობის ინტერნაციონალიზაციას, ქართველ და უცხოელ ახალგაზრდებს შორის პარტნიორული ურთიერთობების ჩამოყალიბებას და ერთობლივი საერთაშორისო პროექტების განხორციელებას. ახალგაზრდების ცნობიერების ამაღლებისა და მათთვის რესურსების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიზნით უზრუნველყოფილი იქნება საინფორმაციო მხარდაჭერა. ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებთან თანამშრომლობით გაუმჯობესდება ახალგაზრდული პოლიტიკის განსაზღვრისა და შესაბამისი ახალგაზრდული სერვისების შექმნის პროცესი. გაგრძელდება ახალგაზრდული სამოქმედო გეგმების შემუშავება და ადგილობრივ დონეზე ახალგაზრდების ჩართულობის მექანიზმებისა და მოდელების დანერგვა.

8.1 მასობრივი და მაღალი მიღწევების სპორტის განვითარება და პოპულარიზაცია (პროგრამული კოდი 32 11)

საქართველოში სპორტის განვითარებისათვის საქართველოს ნაკრები გუნდების მომზადება და საერთაშორისო სპორტულ

ღონისძიებებში (მსოფლიო და ევროპის ჩემპიონატები, პირველობები, საერთაშორისო ტურნირები და სხვა) მონაწილეობა; მათი მომზადების ეტაპზე სასწავლო-საწვრთნელი შეკრებების მოწყობა, საქართველოს ჩემპიონატებისა და პირველობების ჩატარება; სპორტის სახეობების პოპულარიზაცია და სპორტის ეროვნული სახეობების განვითარების ხელშეწყობა;

მასობრივი სპორტისა და ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვა; მოძრაობის „სპორტი ყველასათვის“ განვითარება; მასობრივი სპორტული ღონისძიებების გამართვა; ოლიმპიური, პარაოლიმპიური, სურდლიმპიური, სპეციალური ოლიმპიური და სხვა მოძრაობების განვითარების ხელშეწყობა;

სპორტულ ორგანიზაციებში „კარგი მმართველობის“ პრინციპების დასანერგად დაგეგმვის ეტაპზე მონაწილეობა და სპორტული ორგანიზაციების საქმიანობის მონიტორინგი;

სპორტული ფედერაციებისა და რეგიონული სპორტული ორგანიზაციებისთვის გადასაცემად სპორტული ინვენტარისა და ეკიპირების შეძენა;

საქართველოში სპორტის სხვადასხვა სახეობაში საერთაშორისო შეჯიბრებების მასპინძლობა და მასობრივი სპორტული ღონისძიებების მაღალ დონეზე ორგანიზება; საერთაშორისო მასშტაბით ქვეყნის ცნობადობის გაზრდა და იმიჯის ამაღლება, სპორტული ტურიზმის განვითარება;

საქართველოში ფეხბურთის განვითარებისათვის საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ჩემპიონატის მონაწილე კლუბების საბაზისო დაფინანსება და ფინანსური სტიმულირება; საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ჩემპიონატის მონაწილე კლუბების საპრიზო და საპრემიო ფონდის განკარგვა;

მასობრივი საფეხბურთო ღონისძიებებისა და საფეხბურთო განათლების ხელშემწყობი პროგრამების განხორციელება.

8.2 **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 32 09)**

ხელოვნების დარგების განვითარების, სახელოვნებო ტრადიციების შენარჩუნების, ხელოვნებაში უახლესი ტექნოლოგიების, შემოქმედებითი ინდუსტრიების განვითარების, ინოვაციური პროექტების მხარდაჭერა;

საქართველოში კულტურული ცხოვრების გააქტიურება, მასში ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მონაწილეობის მხარდაჭერა;

პროექტის „Check in Georgia“ ფარგლებში ქვეყნის მასშტაბით ტურისტულად მნიშვნელოვანი კულტურული ღონისძიებების ორგანიზება და მხარდაჭერა;

ევროპისა და სხვა პარტნიორ ქვეყნებთან, საერთაშორისო ორგანიზაციებსა და ფონდებთან თანამშრომლობით კულტურული პროგრამების განხორციელება და კულტურათაშორისი დიალოგის გაღრმავება როგორც საქართველოში, ისე საზღვარგარეთ;

კულტურის განვითარების ხელშეწყობისათვის გრანტების კონკურსის წესით, ღია, გამჭვირვალე და თავისუფალი კონკურენციის პრინციპების შესაბამისად გაცემა;

ქართული კულტურისა და ხელოვნების ცნობადობის გაზრდა და მათი საერთაშორისო სახელოვნებო სივრცეში ინტეგრაცია;

კულტურისა და შემოქმედებითი ინდუსტრიების „კულტურის სტრატეგია 2025“-ის შესაბამისად განვითარებისა და ინტერნაციონალიზაციის ხელშეწყობა;

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირების – სახელოვნებო ორგანიზაციების პროგრამების მხარდაჭერა;

მოქალაქეთათვის ქვეყნის კულტურული ცხოვრების შეუზღუდავი, თანაბარი ხელმისაწვდომობისა და მასში ჩართულობის უზრუნველყოფა;

საქართველოს დედაქალაქსა და რეგიონებში კულტურული პროგრამებისა და პროექტების მხარდაჭერით ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში წვლილის შეტანა; ადგილობრივი კულტურული მარშრუტების განვითარება, ახალი თემატური კულტურული მარშრუტების ინიციირება და მათი ევროპის საბჭოს კულტურული მარშრუტების პროგრამაში ინტეგრაციის ხელშეწყობა.

8.3 **მაუწყებლობის ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 42 00)**

საზოგადოების ინტერესების გათვალისწინებით გადაცემების, მათ შორის, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გადაცემების, ფილმებისა და სპორტული ღონისძიებების მომზადება და მათი გაშუქების უზრუნველყოფა.

8.4 **კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა (პროგრამული კოდი 32 10)**

„კულტურის სტრატეგია 2025“-ისა და მისი განხორციელების სამოქმედო გეგმის ფარგლებში შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

საჯარო სამართლის იურიდიული პირების – კულტურული მემკვიდრეობის ორგანიზაციების სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნა, სამუზეუმო ფასეულობათა დაცვისათვის პრევენციული ღონისძიებების განხორციელება, მუზეუმების/მუზეუმ-ნაკრძალების პოპულარიზაცია და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი მართვის სისტემის ჩამოყალიბება, საერთაშორისო კონვენციებით აღებული ვალდებულებების შესრულება, ეროვნულ უმცირესობათა კულტურის წარმოჩენა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ქვეყნის კულტურულ ცხოვრებაში ინტეგრაცია;

საქართველოს არქიტექტურული კომპლექსების, კულტურული მემკვიდრეობის ცალკეული ნიმუშების დაცვა, საერთაშორისო და ორმხრივი ურთიერთობების წარმართვა და განვითარება კულტურული მემკვიდრეობის სფეროში საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვის, გამოცდილების გაზიარებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით;

იუნესკოს წინაშე ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება;

მსოფლიო კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების მენეჯმენტის გეგმის მომზადება;

არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტების/ძეგლების ინვენტარიზაცია, მათი დაცვისა და სისტემატიზაციის მექანიზმების შექმნა; საქართველოს კანონმდებლობის იუნესკოს „არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ“ საერთაშორისო კონვენციასთან ჰარმონიზაციისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება; საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ერთიანი საინფორმაციო სისტემის/სივრცის შესაქმნელად კულტურული მემკვიდრეობის მონაცემთა ერთიანი ბაზის შევსება;

კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებზე უნებართვო სამუშაოების აღკვეთა; კულტურული ტურიზმის განვითარებისა და მისთვის მიმზიდველი გარემოს შექმნის ხელშეწყობა.

8.5 კულტურისა და სპორტის მოღვაწეთა სოციალური დაცვისა და ხელშეწყობის ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 32 12)

საქართველოში მცხოვრები ოლიმპიური ჩემპიონებისთვის,

საქართველოს ეროვნული, ოლიმპიური და ასაკობრივი ნაკრებების წევრებისთვის, მწვრთნელებისთვის, ადმინისტრაციული და საექიმო პერსონალისა და პერსპექტიული სპორტსმენებისთვის ყოველთვიური სტიპენდიის გაცემა;

ვეტერანი სპორტსმენებისა და სპორტის მუშაკებისთვის ყოველთვიური სოციალური დახმარებების გაცემა;

მაღალმთიან დასახლებებში სპორტის სფეროში დასაქმებული მწვრთნელებისთვის ყოველთვიური ფინანსური დახმარების გაცემა;

სახალხო არტისტების, სახალხო მხატვრების, რუსთაველის პრემიის ლაურეატებისა და ხელოვნების მუშაკთა სოციალური დაცვა.

8.6 **სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტი (პროგრამული კოდი 45 01)**

ახალგაზრდების ქრისტიანული ღირებულებებით აღზრდისათვის საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში (მათ შორის, მაღალმთიან რეგიონებში) საქართველოს საპატრიარქოს 70-ზე მეტი საგანმანათლებლო-კულტურული და საქველმოქმედო ორგანიზაციის (სასულიერო აკადემიები და სემინარიები, უნივერსიტეტი, სკოლა-გიმნაზიები, დედათა და ბავშვთა სახლები, ობოლ და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა პანსიონები, სმენადაქვეითებულ ბავშვთა რეაბილიტაციისა და ადაპტაციის ცენტრი, პროფესიული კოლეჯი და სახელობო სასწავლებლები) დაფინანსება.

8.7 **სსიპ – რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო (პროგრამული კოდი 50 00)**

საქართველოში რელიგიის სფეროში არსებული მდგომარეობის კვლევა და შესაბამისი ინფორმაციის საქართველოს მთავრობისათვის წარდგენა;

საქართველოში არსებული რელიგიური გაერთიანებების პრობლემებისა და რელიგიის სფეროში განათლების შესახებ რეკომენდაციებისა და წინადადებების შემუშავება;

რელიგიური გაერთიანებებისათვის საბჭოთა, ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მიყენებული ზიანის ნაწილობრივ ანაზღაურების უზრუნველყოფა.

8.8 **სსიპ – ახალგაზრდობის სააგენტო (პროგრამული კოდი 54 00)**

ახალგაზრდული პოლიტიკის განხორციელების ხელშეწყობა, სხვადასხვა ქვეყნის სახელმწიფო ახალგაზრდულ სტრუქტურებთან თანამშრომლობა, ბავშვთა და ახალგაზრდული

კავშირების სახელმწიფო მხარდაჭერა და წახალისება, არაფორმალური განათლების ხელშეწყობით ახალგაზრდების სხვადასხვა უნარისა და კომპეტენციის განვითარება, მათ მიერ თავისუფალი დროის შინაარსიანად და ეფექტიანად ხარჯვის ორგანიზება, ახალგაზრდების ინტელექტუალური, სულიერი და ფიზიკური პოტენციალის გამოვლენა, ფორმირება და სრულყოფა;

ახალგაზრდული საქმიანობის განვითარების მხარდაჭერა, ახალგაზრდული სფეროს მუშაკების გადამზადება და სერტიფიცირება, ახალგაზრდებში მოხალისეობის უნარ-ჩვევების განვითარება და კულტურის პოპულარიზაცია;

ბავშვებისა და ახალგაზრდების გონებრივ, ფიზიკურ, ზნეობრივ, ესთეტიკურ და სოციალურ-ემოციურ განვითარებაზე, აგრეთვე ეთნიკური/ეროვნული უმცირესობებისა და სხვადასხვა მოწყვლადი ჯგუფის წარმომადგენელ მოზარდებსა და ახალგაზრდებზე ზრუნვა;

მოზარდთა ინტერესების შესაბამისად პროფილური წრეების, ცენტრების, კლუბებისა და სტუდიების შექმნის ხელშეწყობა, ბავშვებისა და ახალგაზრდების შემეცნებით-შემოქმედებითი და დასვენება-გაჯანსაღების ფართომასშტაბიანი პროგრამების განხორციელება;

ქართველი და უცხოელი ახალგაზრდების აქტიური დასვენების უზრუნველყოფა;

ბანაკების ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება.

9 საერთაშორისო ურთიერთობები და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია

ქვეყნის უსაფრთხოებისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება საქართველოს საგარეო პრიორიტეტების ეფექტიან რეალიზებას, სტრატეგიულ პარტნიორებთან თანამშრომლობის გაღრმავებას, საერთაშორისო თანამეგობრობის ჩართულობას ქვეყნის დეოკუპაციისა და ტერიტორიული მთლიანობის განმტკიცებისთვის. საქართველოს მთავრობის უმთავრესი საგარეო-პოლიტიკური პრიორიტეტია ქვეყნის სუვერენიტეტის განმტკიცება და მისი ტერიტორიული მთლიანობის მშვიდობიანი გზით აღდგენა საერთაშორისო დონეზე აღიარებული საზღვრების ფარგლებში. საქართველოს მთავრობა გააგრძელებს ძალისხმევას რუსეთის ფედერაციის მიერ ოკუპირებული ტერიტორიების ფაქტობრივი ანექსიისაკენ მიმართული ნაბიჯების შეკავებისა და აღკვეთის, აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონების დეოკუპაციის, კონფლიქტის ესკალაციის პრევენციისა და მშვიდობისა და უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად. საქართველო გააგრძელებს კონსტრუქციულ და

აქტიურ მონაწილეობას ჟენევის საერთაშორისო მოლაპარაკებებში. ეს არის უმნიშვნელოვანესი ფორმატი ევროკავშირის, გაეროს და ეუთოს თანათავმჯდომარეობით და ამერიკის შეერთებული შტატების მონაწილეობით, რუსეთ-საქართველოს კონფლიქტიდან გამომდინარე უსაფრთხოებისა და ჰუმანიტარული პრობლემების გადასაჭრელად. პროაქტიულად გაგრძელდება მუშაობა ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის მანდატის სრულად განხორციელების მიზნით საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მისი წვდომის უზრუნველსაყოფად. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა საქართველოს ოკუპირებულ რეგიონებში მოსახლეობის ჰუმანიტარულ მდგომარეობას და ადამიანის უფლებების დაცვის უზრუნველყოფას, რისთვისაც გაგრძელდება საერთაშორისო ძალისხმევის კონსოლიდაცია და მოლაპარაკებების ფორმატების ეფექტიანი გამოყენება. პარტნიორი ქვეყნებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მხარდაჭერის შემდგომი მობილიზების მიზნით გაგრძელდება საერთაშორისო თანამეგობრობის მუდმივი ინფორმირება საქართველოს ოკუპირებულ რეგიონებში შექმნილი ვითარებისა და სამშვიდობო პოლიტიკის ფარგლებში საქართველოს მთავრობის ნაბიჯების შესახებ. გაგრძელდება აქტიური მუშაობა ოკუპირებულ ტერიტორიებზე ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო მექანიზმების წვდომის უზრუნველსაყოფად. კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების პოლიტიკის ფარგლებში განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა შერიგებისა და ჩართულობის პოლიტიკის განხორციელებას. პრიორიტეტული იქნება საქართველოს მთავრობის სამშვიდობო ინიციატივის – „ნაბიჯი უკეთესი მომავლისკენ“ ეფექტიანი განხორციელება. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა გაყოფილ საზოგადოებებს შორის პირდაპირი დიალოგისა და საერთო ინტერესებზე დაფუძნებული თანამშრომლობის გაფართოებასა და განვითარებას. გაგრძელდება აქტიური მუშაობა საერთაშორისო მხარდაჭერის შემდგომი მობილიზებისთვის. საქართველოს მთავრობის საგარეო პოლიტიკა მიმართული იქნება საქართველოს ევროპულ და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაციისკენ. საქართველოს ევროკავშირში სრულფასოვანი ინტეგრაციის მიზნით საქართველოს მთავრობა ევროკავშირთან თანამშრომლობის ყველა არსებულ მექანიზმს გამოიყენებს. საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის დღის წესრიგი ეფუძნება საგზაო რუკას, რომელიც განსაზღვრავს კონკრეტულ მიმართულებებსა და ძირითად პრიორიტეტებს და ამით ევროინტეგრაციის პროცესის მეტ სისტემურობას, თანამიმდევრულობას, პროგნოზირებადობასა და გამჭვირვალობას უზრუნველყოფს. საქართველოს მთავრობა მოწოდებულია, გააღრმაოს ევროკავშირსა და მის წევრ ქვეყნებთან პოლიტიკური დიალოგი საქართველოს ევროპული ინტეგრაციის მიზნების მისაღწევად. ამასთანავე, საქართველოს მთავრობა შეისწავლის

ინტეგრაციის ახალ შესაძლებლობებს, რომლებიც საქართველოს კიდევ უფრო დააახლოებს ევროპულ ინსტიტუტებთან. საქართველოს ნატოში ინტეგრაცია არის საქართველოს საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის უმნიშვნელოვანესი ამოცანა და ქვეყნის უსაფრთხოების განმტკიცებისა და სტაბილური განვითარების ხელშემწყობი ერთ-ერთი უმთავრესი ფაქტორი. იგი მხარდაჭერილია ქვეყნის მოსახლეობის უდიდესი უმრავლესობის მიერ და განმტკიცებულია საქართველოს კონსტიტუციით. ამასთანავე, საქართველო უზრუნველყოფს ნატოს მისიებსა და ოპერაციებში მონაწილეობას საერთო ევროატლანტიკურ უსაფრთხოებაში ქმედითი წვლილის შესატანად. საგარეო პოლიტიკის ფარგლებში დასახული მიზნების მისაღწევად გამოყენებული იქნება ორმხრივი და მრავალმხრივი დიპლომატიის მექანიზმები. გაგრძელდება და გაღრმავდება სტრატეგიული პარტნიორობა ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, როგორც საქართველოს მთავარ მოკავშირესთან, მათ შორის, ქვეყნის დეოკუპაციის, სუვერენიტეტისა და უსაფრთხოების განმტკიცების, ნატოში ინტეგრაციის, დემოკრატიული და ეკონომიკური რეფორმების განხორციელების მიმართულებებით. უმნიშვნელოვანესი იქნება დასავლეთ ევროპის ქვეყნებთან ორმხრივი პარტნიორობის სტრატეგიულ დონეზე აყვანა და ტრადიციულად მოკავშირე ევროპულ ქვეყნებთან პარტნიორული ურთიერთობების გაგრძელება და გაღრმავება. გაგრძელდება რეგიონალური სტაბილურობის ხელშეწყობა და რეგიონში დაბალანსებული პოლიტიკის განხორციელება/ხელშეწყობა. გაღრმავდება ახლო აღმოსავლეთისა და აფრიკის, აგრეთვე ლათინური ამერიკისა და კარიბის ზღვის აუზის რეგიონის ქვეყნებთან ორმხრივი პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული და სხვა სექტორული სახელშეკრულებო-სამართლებრივი ურთიერთობები. გაგრძელდება აზიისა და ოკეანეთის ქვეყნებთან აქტიური თანამშრომლობა ორმხრივ და მრავალმხრივ ფორმატებში. გაგრძელდება მუშაობა ცენტრალური და სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის ქვეყნებთან ურთიერთობების განმტკიცების, აგრეთვე თანამშრომლობის მდგრადი, პოზიტიური დინამიკის მიღწევის მიზნით. საგარეო პოლიტიკის მნიშვნელოვანი მიმართულებაა საერთაშორისო ორგანიზაციებში (გაერო, ეუთო, ევროპის საბჭო) აქტიური ჩართულობა და ქვეყნის ეროვნული ინტერესების შესაბამისი პოლიტიკის განხორციელება/პოზიციონირება. საქართველო მაქსიმალურად გამოიყენებს საერთაშორისო ორგანიზაციებს ოკუპირებულ რეგიონებში ადამიანის უფლებათა კუთხით არსებულ მდგომარეობასა და მიმდინარე დარღვევებზე წევრი სახელმწიფოების ყურადღების გასამახვილებლად. 2019-2020 წლებში საქართველო ევროპის საბჭოს თავმჯდომარე ქვეყანა იქნება. საქართველოს მთავრობა მაქსიმალურ ძალისხმევას მიმართავს ევროპის საბჭოს თავმჯდომარეობის წარმატებით დაგეგმვისა და განხორციელებისკენ. საზღვარგარეთ საქართველოს ცნობადობის ამაღლებისათვის,

აგრეთვე საქართველოს მოსახლეობის მიერ ქვეყნის საგარეო კურსის გაცნობიერებული, დიდი მხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად სტრატეგიული კომუნიკაციების ფარგლებში განხორციელდება თემატური საინფორმაციო კამპანიები და სხვა შესაბამისი ღონისძიებები. საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტია ერთიანი, ძლიერი და სამშობლოსთან მჭიდრო კავშირის მქონე დიასპორის განვითარების ხელშეწყობა. ამისათვის აუცილებელია ქართულ დიასპორასთან ისეთი მდგრადი კავშირის ჩამოყალიბება, რომელიც თანამემამულეებისათვის სახელმწიფოს შესაძლებლობების ფართო ხელმისაწვდომობას, საქართველოსათვის კი – სახელმწიფო ინტერესების ეფექტიან განხორციელებას უზრუნველყოფს. საქართველოს მთავრობა ხელს შეუწყობს თანამემამულეებისა და დიასპორული ორგანიზაციების საერთო ინტერესების განხორციელებას, თანამემამულეთა ეროვნული იდენტობისა და კულტურული თვითმყოფადობის შენარჩუნებას, დიასპორული ორგანიზაციების საქმიანობის ეფექტიანად წარმართვას, სახელმწიფო, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და თანამემამულეთა ადგილსამყოფელ ქვეყნებთან მჭიდრო თანამშრომლობას. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაში ქართული დიასპორის მონაწილეობას და უცხოეთში მცხოვრები საქართველოს მოქალაქეების სამშობლოში ღირსეულად დაბრუნების ხელშეწყობას.

9.1 **საგარეო პოლიტიკის განხორციელება (პროგრამული კოდი 28 01)**

საქართველოს სუვერენიტეტის განმტკიცება და მისი ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის ხელშეწყობა; საერთაშორისო თანამეგობრობის ჩართულობით კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების პოლიტიკის განხორციელება;

საქართველოს ევროკავშირში სრულფასოვანი ინტეგრაციის მიზნით ევროკავშირთან თანამშრომლობის ყველა არსებული მექანიზმის გამოყენება;

საქართველოს მიერ საბოლოო მიზნის – ნატოში გაწევრების მისაღწევად ინტეგრაციული მექანიზმების (ნატო-საქართველოს კომისია, წლიური ეროვნული პროგრამა და ნატო-საქართველოს არსებითი პაკეტი) ეფექტიანი გამოყენება;

ქვეყნის ინტერესების განხორციელების მიზნით ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, ევროპის, აზიისა და ოკეანეთის, ახლო აღმოსავლეთისა და აფრიკის, ლათინური ამერიკისა და კარიბის ზღვის აუზის ქვეყნებთან ორმხრივი თანამშრომლობის ინტენსიფიკაცია;

რეგიონალური სტაბილურობის ხელშეწყობა და რეგიონში

დაბალანსებული პოლიტიკის განხორციელება;

მრავალმხრივ ფორმატებში თანამშრომლობის ინტენსიფიკაცია, საერთაშორისო ორგანიზაციებში აქტიური ჩართულობა და ქვეყნის ეროვნული ინტერესების შესაბამისი პოლიტიკის განხორციელება/პოზიციონირება;

აქტიური ეკონომიკური დიპლომატიის განხორციელება;

საზღვარგარეთ საქართველოს პოზიტიური იმიჯის პოპულარიზაციის ხელშეწყობა, ქართული კულტურისა და ინტელექტუალური პოტენციალის წარმოჩენის ხელშეწყობა;

დიასპორის ერთიანობის, სიძლიერისა და სამშობლოსთან მჭიდრო კავშირის განვითარების უზრუნველყოფა;

საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეთა ეფექტიანი მომსახურება, კრიზისულ სიტუაციებში მათთვის შესაბამისი დახმარების გაწევა, მათი კანონიერი უფლებებისა და ინტერესების დაცვის გაუმჯობესება.

9.1.1 **საგარეო პოლიტიკის დაგეგმვა და მართვა (პროგრამული კოდი 28 01 01)**

რუსეთ-საქართველოს კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების აუცილებლობის საკითხის ორმხრივ და მრავალმხრივ ფორმატებში გააქტიურება;

ჟენევის საერთაშორისო მოლაპარაკებებში კონსტრუქციული მონაწილეობა დღის წესრიგით გათვალისწინებულ საკითხებზე, მათ შორის, ძალის არგამოყენების, ოკუპირებულ ტერიტორიებზე უსაფრთხოების საერთაშორისო მექანიზმების შექმნის, ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა დაბრუნების კუთხით წინსვლის მიზნით;

საერთაშორისო საზოგადოების ძალისხმევის მობილიზება საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიების დეოკუპაციის, ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა დაბრუნებისა და უსაფრთხოებისა და ადამიანის უფლებების დაცვის უზრუნველსაყოფად. რუსეთ-საქართველოს კონფლიქტთან, რუსეთის მიერ ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ შეთანხმების შესრულების აუცილებლობასთან, ანექსიისკენ მიმართულ ნაბიჯებთან, ოკუპირებულ ტერიტორიებზე არსებული უსაფრთხოების, ადამიანის უფლებებისა და მოსახლეობის ჰუმანიტარული მდგომარეობის შესახებ საერთაშორისო თანამეგობრობის

მუდმივი ინფორმირება; საკითხების შესაბამის ორმხრივ და მრავალმხრივ ფორმატებში განხილვა; ორმხრივ და მრავალმხრივ ფორმატებში პოლიტიკური და სამართლებრივი გადაწყვეტილებების, რეზოლუციების, დეკლარაციების, ანგარიშებისა და რეკომენდაციების მიღების ხელშეწყობა; მუშაობა „ოთხოზორია-ტატუნაშვილის სიაში“ შეყვანილი პირებისათვის პარტნიორი ქვეყნების მიერ შემზღუდავი ზომების დაწესებისთვის მხარდაჭერის მოსაპოვებლად;

ოკუპირებული რეგიონების არაღიარების პოლიტიკის მიმართულებით არსებული რისკების პრევენცია და ცალკეულ შემთხვევებზე რეაგირება;

გამყოფი ხაზებით დაშორიშორებული საზოგადოებების შერიგებისა და მათ შორის ნდობის აღდგენის პროცესებში პარტნიორი ქვეყნებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების ეფექტიანი მონაწილეობის უზრუნველყოფა;

გაეროს დარჩენილ წევრ ქვეყნებთან დიპლომატიური ურთიერთობების დასამყარებლად კონსულტაციების გამართვა, არსებული საელჩოებიდან დიპლომატიური გადაფარვის გაგრძელება და გაფართოება;

საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის საგზაო რუკის (Roadmap2EU) განხორციელება; საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებისა და ასოცირების დღის წესრიგის ეფექტიანი განხორციელება; ევროკავშირთან სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაციის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულება და ამ საკითხზე ევროკომისიასთან და ევროკავშირის წევრ ქვეყნებთან აქტიური თანამშრომლობა;

ევროკავშირის დახმარების პროგრამების ეფექტიანი დაგეგმვა და განხორციელება; ევროკავშირის პროგრამებში საქართველოს მონაწილეობის ეფექტიანობის გაზრდა და მისი ახალ პროგრამებში ჩართვა; ევროკავშირის სპეციალიზებულ სააგენტოებთან გაძლიერებული თანამშრომლობა; ევროკავშირის ინიციატივის – „აღმოსავლეთ პარტნიორობის“ ფარგლებში მრავალმხრივ ფორმატებში მაქსიმალური თანამშრომლობის განვითარება;

საქართველო-ევროკავშირის პოლიტიკური დიალოგის ეფექტიანი წარმართვა და გაღრმავება, მათ შორის, ფორმალური ინსტიტუტების სხდომების, უსაფრთხოების საკითხებზე სტრატეგიული დიალოგისა და სექტორული

ინტეგრაციის საკითხებზე საქართველოს მთავრობისა და ევროკომისიის უმაღლესი დონის შეხვედრების გამართვა; ევროინტეგრაციის საკითხებზე ევროკავშირის ინსტიტუტებსა და წევრ ქვეყნებთან აქტიური თანამშრომლობა;

საქართველოს ნატოში გაწევრებისთვის მოსამზადებლად ინტეგრაციული მექანიზმების – ნატო-საქართველოს კომისიის, წლიური ეროვნული პროგრამისა და ნატო-საქართველოს არსებითი პაკეტის ეფექტიანი გამოყენება; ნატო-საქართველოს კომისიის, როგორც ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსთან პოლიტიკური დიალოგისა და პრაქტიკული თანამშრომლობის მნიშვნელოვანი ფორმატის, სრულყოფილად გამოყენება; წლიური ეროვნული პროგრამის შემუშავება და განხორციელება; ნატო-საქართველოს არსებითი პაკეტით გათვალისწინებული პროექტების ეფექტიანი განხორციელების ხელშეწყობა;

შავი ზღვის უსაფრთხოების კუთხით ნატოსთან თანამშრომლობის გაღრმავება და ბრიუსელის სამიტზე და ვაშინგტონის საგარეო საქმეთა მინისტრების შეხვედრაზე (მინისტერიალზე) შავი ზღვის უსაფრთხოების საკითხზე მიღებული გადაწყვეტილებების (თანამშრომლობის კონკრეტული ინიციატივების შემუშავების თაობაზე) აღსრულება; შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოების განმტკიცებასთან დაკავშირებით ნატოსთან თანამშრომლობის გაღრმავება; ნატო-საქართველოს დღის წესრიგით გათვალისწინებული პრაქტიკული თანამშრომლობის გაღრმავების ხელშეწყობა; ნატოს წევრ ქვეყნებთან ორმხრივ და მრავალმხრივ ფორმატებში თანამშრომლობა მათ მიერ საქართველოს ნატოში გაწევრების მხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად; საქართველოს მიერ ნატოს სწავლებებში მონაწილეობის ხელშეწყობა, ნატოს მაღალი დონის თანამდებობის პირთა ვიზიტების ორგანიზება, ნატოსთან თანამშრომლობის პოზიტიური დინამიკის შენარჩუნება და გაზრდა;

საქართველოს ნატოში გაწევრების პროცესის ეროვნულ დონეზე კოორდინირებულად წარსამართავად საქართველოს ნატოში ინტეგრაციის სახელმწიფო კომისიის ფორმატის გამოყენება;

ამერიკის შეერთებულ შტატებთან უმაღლესი და მაღალი დონის პოლიტიკური დიალოგის გაფართოება; ამერიკის შეერთებულ შტატებთან ურთიერთობების გაღრმავება

ამერიკის შეერთებული შტატებისა და საქართველოს სტრატეგიული პარტნიორობის კომისიით გათვალისწინებული ოთხი სამუშაო ჯგუფის (თავდაცვისა და უსაფრთხოების; ეკონომიკის, ენერგეტიკისა და ვაჭრობის; დემოკრატიისა და მმართველობის; ხალხთაშორისი ურთიერთობებისა და კულტურული გაცვლების) და ყოველწლიური შემაჯამებელი შეხვედრის („ომნიბუსშეხვედრის“) ფარგლებში;

საქართველოს სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის განმტკიცების, ოკუპირებული რეგიონების არაღიარების, დეოკუპაციის, ქვეყნის ევროატლანტიკური მისწრაფებების და მიმდინარე დემოკრატიული და ეკონომიკური რეფორმების მხარდაჭერის პროცესში ამერიკის შეერთებული შტატების როლის გაზრდა; მრავალმხრივ ფორმატებში ორ ქვეყანას შორის არსებული, ტრადიციულად წარმატებული თანამშრომლობის განმტკიცება; ამერიკის შეერთებული შტატების კონგრესში საქართველოს ძლიერი ორპარტიული მხარდაჭერის შენარჩუნება და გაზრდა, მათ შორის, საქართველოს თაობაზე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების, საკანონმდებლო აქტების, რეზოლუციებისა და განცხადებების მიღებით;

თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროში ორმხრივი ურთიერთობების გაღრმავება, აგრეთვე ორმხრივი სამართლებრივი ჩარჩოს განვრცობა; ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო-ეკონომიკური და საინვესტიციო ურთიერთობების გასაღრმავებლად ამერიკის შეერთებული შტატების სავაჭრო წარმომადგენლის ოფისთან, აღმასრულებელ და საკანონმდებლო ხელისუფლებებთან მუშაობის გაგრძელება, მათ შორის, თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმების გაფორმების შესაძლებლობების განსახილველად; მცირე, საშუალო და მსხვილი ამერიკული კომპანიების დაინტერესება საქართველოს ბაზრითა და მზარდი შესაძლებლობებით;

ამერიკის შეერთებული შტატების პოლიტიკურ დღის წესრიგში საქართველოს საკითხის აქტუალურობის შენარჩუნებისა და ამერიკის შეერთებული შტატების საზოგადოებაში საქართველოს ცნობადობის ამაღლებისათვის ამერიკის შეერთებული შტატების წამყვან აკადემიურ წრეებსა და ბიზნესწრეებთან, არასამთავრობო და კვლევით ორგანიზაციებთან, მედიასთან, საქართველოს მხარდამჭერ ჯგუფებთან, ქართულ დიასპორასა და ახალგაზრდულ გაერთიანებებთან აქტიური თანამშრომლობა;

ევროპის ქვეყნებთან ორმხრივი და მრავალმხრივი თანამშრომლობის ახალ საფეხურზე აყვანა; ევროპის ქვეყნებთან პოლიტიკურ, სავაჭრო-ეკონომიკურ, ენერგეტიკის, ტრანსპორტის, განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის სფეროებში ურთიერთობების გაღრმავების ხელშეწყობა; უმაღლესი და მაღალი დონის ვიზიტების განხორციელება; არსებული სტრატეგიული თანამშრომლობის ფორმატების ეფექტიანი გამოყენება და იმ ქვეყნებთან დიალოგის ახალი პლატფორმების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა, რომლებთანაც საქართველო ფართოდ თანამშრომლობს; ორმხრივი პოლიტიკური კონსულტაციების რეგულარულად გამართვა; საქართველოს ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციასთან დაკავშირებით სკეპტიკურად განწყობილი ევროპული ქვეყნების მხარდაჭერის მოპოვება;

რეგიონალური სტაბილურობის ხელშეწყობის, აგრეთვე რეგიონის მიმზიდველობის გაზრდის მიზნით ქმედითი და დაბალანსებული რეგიონალური პოლიტიკის გაგრძელება, რომელიც მოიცავს პარტნიორული ურთიერთობების გაძლიერებას და ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს შექმნას; თურქეთთან და აზერბაიჯანთან სტრატეგიული და კეთილმეზობლური ურთიერთობების გაღრმავება და, პარალელურად, სომხეთთან მეგობრული ურთიერთობების შენარჩუნება, პირველ რიგში, სოციალურ-ეკონომიკურ და კულტურის სფეროებში; ორმხრივი და მრავალმხრივი ფორმატების განვითარებისკენ ნაბიჯების გადადგმა, მათ შორის, გარე სუბიექტების მონაწილეობით; უმაღლესი და მაღალი დონის ვიზიტების განხორციელება, რეგიონალურ და საერთაშორისო ეკონომიკურ პროექტებში რეგიონის ქვეყნების მონაწილეობის უზრუნველყოფა; საქართველო-აზერბაიჯანის და საქართველო-სომხეთის სახელმწიფო საზღვრების დელიმიტაციის საკითხებზე აქტიური მოლაპარაკებების გაგრძელება;

რუსეთის ფედერაციასთან რაციონალური და დეესკალაციის პოლიტიკის ფარგლებში სავაჭრო-ეკონომიკური, კულტურული და ხალხთაშორისი კონტაქტების ხელშეწყობა; რუსეთის ფედერაციიდან მომდინარე საფრთხეებზე დროული რეაგირება და შესაძლებლობის ფარგლებში მათი პრევენცია;

აზიისა და ოკეანეთის ქვეყნებთან აქტიური თანამშრომლობა ორმხრივ და მრავალმხრივ ფორმატებში, ტრადიციულ პარტნიორებთან ურთიერთობების გაღრმავება, სხვადასხვა

სფეროში თანამშრომლობის განმტკიცებისა და გაფართოების ხელშეწყობა; აზიისა და ოკეანეთის იმ ქვეყნებთან თანამშრომლობის განვითარება და წახალისება, რომლებთანაც საქართველოს ნაკლებად ინტენსიური ურთიერთობები აქვს; უმაღლესი და მაღალი დონის ვიზიტების სიხშირის ზრდა; სატრანსპორტო და სატრანზიტო პროექტებში თანამშრომლობა; არსებული რეგიონალური მნიშვნელობის პროექტების მაქსიმალური გამოყენების ხელშეწყობა; საქართველოს ცნობადობის ამაღლება, წარმატებული რეფორმების გაზიარება და პოპულარიზაცია და შედეგზე ორიენტირებული სამომავლო თანამშრომლობის კონკრეტული მიმართულებების დაგეგმვა;

როგორც ახლო აღმოსავლეთისა და აფრიკის ქვეყნებთან, ისე რეგიონალურ ორგანიზაციებთან, მათ შორის, აფრიკის კავშირთან, სპარსეთის ყურის არაბული ქვეყნების თანამშრომლობის საბჭოსთან და არაბული ქვეყნების ლიგასთან, ორმხრივი და მრავალმხრივი თანამშრომლობის განვითარება; პოლიტიკურ, სავაჭრო-ეკონომიკურ, ენერგეტიკის, ტრანსპორტის, განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და ჰუმანიტარულ სფეროებში ურთიერთობების გაღრმავება; უმაღლესი და მაღალი დონის ვიზიტების განხორციელება; საგარეო საქმეთა სამინისტროებს შორის ორმხრივი პოლიტიკური კონსულტაციების რეგულარულად გამართვა; ახლო აღმოსავლეთისა და აფრიკის ქვეყნებში საქართველოს ცნობადობის ამაღლება; ახლო აღმოსავლეთისა და აფრიკის ქვეყნების მიერ საქართველოს სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის მხარდაჭერა; მუშაობის გაგრძელება ოკუპირებული რეგიონების არაღიარების პოლიტიკის მიმართულებით; მუშაობის გაგრძელება საერთაშორისო ფორმატებში საქართველოსათვის მნიშვნელოვან საკითხებზე მხარდაჭერის მოსაპოვებლად, საერთაშორისო ორგანიზაციებში კანდიდატთა ურთიერთმხარდაჭერის გასაზრდელად, საერთაშორისო ფორმატებში საქართველოს მიერ ინიციირებულ საკითხებზე რეგიონის ქვეყნების მხარდაჭერის მოსაპოვებლად; რეგიონის ქვეყნებიდან საქართველოში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებისა და ვიზიტორთა ზრდისთვის ყურადღების დათმობა;

ორმხრივ, რეგიონალურ და მრავალმხრივ ფორმატებში ლათინური ამერიკისა და კარიბის ზღვის აუზის რეგიონის ქვეყნებთან ურთიერთსასარგებლო თანამშრომლობის წარმართვა; რეგიონის ქვეყნების მიერ საქართველოს პოლიტიკური მხარდაჭერის უზრუნველყოფა; არაღიარების

პოლიტიკის განხორციელება; ამერიკულ სახელმწიფოთა ორგანიზაციასთან (OAS) და სხვა რეგიონალურ ორგანიზაციებთან – კარიბის გაერთიანებასთან (CARICOM), წყნარი ოკეანეთის ალიანსთან (Pacific Alliance) და ცენტრალური ამერიკის ინტეგრაციის სისტემასთან (SICA) თანამშრომლობის გააქტიურება და არსებული ფორმატების ეფექტიანი გამოყენება; საქართველოში მიმდინარე პროცესების შესახებ ობიექტური ინფორმაციის მიწოდება, მათ შორის, უწყებათაშორისი თანამშრომლობისა და კულტურული და საგანმანათლებლო გაცვლების მეშვეობით; საქართველოს ბიზნესგარემოს წარმოჩენის ხელშეწყობა ბიზნესფორუმებისა და სავაჭრო მისიების ორგანიზებით, ტურისტული გაცვლების ხელშეწყობა, მათ შორის, რეგიონის ქვეყნებთან უვიზო მიმოსვლის შესახებ შეთანხმებების გაფორმებითა და საქართველოს მიმზიდველ დანიშნულების ადგილად წარმოჩენით;

საერთაშორისო ორგანიზაციების – გაეროს, ეუთოს, ევროპის საბჭოს დღის წესრიგებში საქართველოსთვის მნიშვნელოვანი საკითხების შენარჩუნება; ამ ორგანიზაციების ფარგლებში აქტიური თანამშრომლობა, მათ შორის, სხვადასხვა კომიტეტის სხდომებში/სესიებში/დებატებში მონაწილეობა; გაეროს უშიშროების საბჭოს ღია დებატების ფორმატში, გენერალურ ასამბლეასა და ადამიანის უფლებათა საბჭოში აქტიური მონაწილეობა და აღნიშნული ფორუმების მაქსიმალურად გამოყენება საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებთან დაკავშირებული პრობლემის წარმოსაჩენად; უმაღლესი და მაღალი დონის ვიზიტების განხორციელება/ორგანიზება;

საერთაშორისო ორგანიზაციების არჩევით სტრუქტურებში საქართველოს წარმომადგენლობის გაზრდა;

2020 წლის მაისის ჩათვლით ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტში საქართველოს თავმჯდომარეობის ფარგლებში კონკრეტული ღონისძიებების განხორციელება;

სხვადასხვა რეგიონალურ ორგანიზაციასთან მუდმივი კავშირის შენარჩუნება; ორმხრივი მაღალი და უმაღლესი დონის ვიზიტების განხორციელება; საქართველოში საერთაშორისო ორგანიზაციების ადამიანური რესურსების დეპარტამენტების წარმომადგენელთა ვიზიტების დაგეგმვა და ორგანიზება;

შეიარაღების კონტროლის, განიარაღების, იარაღის

გაუვრცელებლობის, ნდობისა და უსაფრთხოების განმტკიცებასთან დაკავშირებული რეჟიმებით საქართველოს მიერ ნაკისრი ვალდებულებების სრული და დროული შესრულების ხელშეწყობა/უზრუნველყოფა; პარტნიორ ქვეყნებთან და შესაბამის რეგიონალურ და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მჭიდრო თანამშრომლობა; საერთაშორისო ფორუმებში აქტიური მონაწილეობა;

თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში საქართველოს სრულფასოვანი მონაწილეობა და ამ მიზნით დიპლომატიური ურთიერთობების აქტიური გამოყენება; ენერგომომარაგების ალტერნატიული წყაროების განვითარების, აგრეთვე ენერგორესურსების იმპორტის დივერსიფიცირების უზრუნველყოფისა და საქართველოს, როგორც ენერგომატარებლების სატრანზიტო ქვეყნის, სტატუსის განმტკიცების ხელშეწყობა; ერთობლივ რეგიონალურ და რეგიონთაშორის სატრანსპორტო პროექტებზე მუშაობა;

მთავრობათაშორისი ეკონომიკური კომისიების საქმიანობის ხელშეწყობა; საექსპორტო ბაზრების დივერსიფიცირებისა და ექსპორტის ზრდის ხელშეწყობა, მეტი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციისა და ინოვაციური ტექნოლოგიის მოზიდვის ხელშეწყობა; ტურიზმის, მათ შორის, კონვენციური ტურიზმის, განვითარების ხელშეწყობა და სტიმულირება;

ქართული „სტარტაპების“ და ინოვაციური სექტორის ხელშეწყობა, საქართველოს რეგიონებსა და უცხო ქვეყნების რეგიონებს შორის თანამშრომლობის განვითარების ხელშეწყობა, შესაძლებლობის ფარგლებში უცხოეთში ქართული ბიზნესის ინტერესების დაცვა და ქართული პროდუქციის ფალსიფიკაციისგან დაცვის ხელშეწყობა;

პროფესიული განათლების სისტემის განვითარების ხელშეწყობა; საერთაშორისო საფინანსო და ეკონომიკურ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის ხელშეწყობა, გააქტიურება და ახალი შესაძლებლობების გამოვლენა; საერთაშორისო ორგანიზაციებში ყოველწლიურად შესასრულებელი ფინანსური ვალდებულებების მონიტორინგი და შესრულება;

საგარეო ურთიერთობებში კულტურული დიპლომატიის აქტიური გამოყენება; საქართველოს, როგორც სტაბილური, უსაფრთხო, ევროპული კულტურული იდენტობის მქონე, დემოკრატიული და წარმატებული ქვეყნის, წარმოჩენა;

საქართველოში განხორციელებული რეფორმების და მისი მიღწევების საზღვარგარეთ აქტიური პოპულარიზაცია, სხვადასხვა ქვეყნისთვის შესაბამისი გამოცდილების გაზიარება ორმხრივ და მრავალმხრივ ფორმატებში;

საზღვარგარეთ ქართული კულტურისა და ინტელექტუალური პოტენციალის წარმოჩენის ხელშეწყობა; გაეროს განათლების, კულტურისა და მეცნიერების ორგანიზაციასთან – იუნესკოსთან (UNESCO) და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან აქტიური თანამშრომლობა; საქართველოს მსოფლიო მემკვიდრეობის ძეგლების და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის პოპულარიზაცია და ახალი ძეგლების ნომინირების პროცესის ხელშეწყობა;

საზღვარგარეთ საქართველოს ცნობადობის ამაღლებისათვის, აგრეთვე საქართველოს მოსახლეობის მიერ ქვეყნის საგარეო კურსის გაცნობიერებული, დიდი მხარდაჭერის უზრუნველსაყოფად თემატური საინფორმაციო კამპანიების განხორციელება, მათ შორის, საქართველოს დემოკრატიული და ეკონომიკური განვითარების, ნატოსა და ევროკავშირში ინტეგრაციის პროცესში მიღწეული პროგრესის, აგრეთვე ამ კუთხით ქვეყნის წინაშე არსებული გამოწვევების თაობაზე;

მედიასაშუალებებთან, ჟურნალისტებთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სამეცნიერო, აკადემიურ და ანალიტიკურ ცენტრებთან აქტიური თანამშრომლობა; საინფორმაციო გარემოს აქტიური მონიტორინგი და ანალიზი, შესაძლო დეზინფორმაციის ფაქტების გამოვლენა და შესაბამისი საპასუხო ღონისძიებების დაგეგმვა როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მისი ფარგლების გარეთ;

საქართველოს ახალი საკონსულო დაწესებულებების გახსნით საკონსულო საქმიანობის განხორციელების არეალის გაფართოება; საპატიო კონსულების ქსელის გაფართოება; საკონსულოების სათანადო სტანდარტების შესაბამისად აღჭურვა;

კვალიფიციური საკონსულო მომსახურებისა და ოპერატიული საკონსულო დაცვის უზრუნველსაყოფად თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და ახალი მექანიზმების დანერგვა და არსებულთა განვითარება;

საქართველოს მოქალაქეებისა და იურიდიული პირების

უფლებების უკეთ რეალიზების სამართლებრივი ბაზის შესაქმნელად უცხო ქვეყნებთან საკონსულო ურთიერთობების გაღრმავება; საქართველოს მოქალაქეებისთვის თავისუფალი გადაადგილების არეალის გაფართოება; საკონსულო თანამდებობის პირთა კვალიფიკაციის ამაღლება.

9.1.2 **საერთაშორისო ორგანიზაციებში არსებული ფინანსური ვალდებულებების უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 28 01 02)**

საერთაშორისო ორგანიზაციებში ყოველწლიურად შესასრულებელი ფინანსური ვალდებულებების შესრულება მრავალმხრივი დიპლომატიის მიზნებისა და ამოცანების მიღწევის უზრუნველსაყოფად.

9.1.3 **საერთაშორისო ხელშეკრულებების და სხვა დოკუმენტების თარგმნა და დამოწმება (პროგრამული კოდი 28 01 03)**

საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და სხვა ოფიციალური დოკუმენტების თარგმნა/დამოწმება;

სათარგმნი მასალის, სხვადასხვა ოფიციალური შეხვედრის სინქრონული თარგმნით მომსახურების და გასაფორმებელი კონტრაქტების რაოდენობების გაზრდა;

თარჯიმანთა კვალიფიკაციისა და გამოცდილების დონის ამაღლება;

მაღალი ხარისხის, თანამედროვე სინქრონული და ციფრული აპარატურის შეძენა;

საქართველოს სამინისტროებისა და სხვა სახელმწიფო უწყებებისაგან, აგრეთვე საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს სტრუქტურული ქვედანაყოფებისაგან ინფორმაციის მიღება იმ ხელშეკრულებების შესახებ, რომლებიც შესაძლოა/უნდა იქნეს დადებული, აგრეთვე კონვენციებთან და სხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებებთან შეერთების თაობაზე, სავარაუდო დროისა და მოცულობის მითითებით, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებათა თარგმნის ბიუროს მუშაობის კოორდინაციისა და ძალების უკეთ განაწილების მიზნით;

თარგმნის პროცესში წარმოქმნილი კონკრეტული უზუსტობებისა და სიძნელეების გასარკვევად მთარგმნელებისთვის პერიოდულად პრაქტიკული სემინარების, ტრენინგებისა და კონსულტაციების ჩატარების მიზნით უცხოური ენის მცოდნე, სხვადასხვა სფეროში

მომუშავე სპეციალისტების მოწვევა, აგრეთვე დიპლომატიური თანამშრომლების მოწვევა, რომლებიც მუშაობენ უცხო ქვეყნების საერთაშორისო ორგანიზაციებსა და საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ცენტრალურ აპარატში;

უცხო ქვეყნებში საქართველოს დიპლომატიური წარმომადგენლობების მეშვეობით თანამედროვე განმარტებითი და ტექნიკური ლექსიკონების, საცნობარო და მეთოდური ლიტერატურის, აგრეთვე თანამედროვე ელექტრონული ლექსიკონების შეძენა.

9.1.4 **დიასპორული პოლიტიკა (პროგრამული კოდი 28 01 04)**

საზღვარგარეთ ქართულ დიასპორასთან ურთიერთობების ინტენსიფიკაცია და სისტემატიზაცია, არსებული პრობლემების ერთიანი ძალისხმევით მოგვარება შესაბამის სტრატეგიაზე დაყრდნობით;

საზღვარგარეთ ქართული დიასპორის ეროვნული იდენტობისა და კულტურული თვითმყოფადობის შენარჩუნების ხელშეწყობა, მსოფლიოს მასშტაბით საქართველოს პოპულარიზაციისა და პოზიტიური იმიჯის განმტკიცების პროცესში დიასპორის მონაწილეობა;

ქვეყნის განვითარების პროცესში უცხოეთში მცხოვრები საქართველოს მოქალაქეების მაქსიმალური მონაწილეობა.

9.1.5 **ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში საქართველოს ინტეგრაციის თაობაზე საზოგადოების ინფორმირება (პროგრამული კოდი 28 01 05)**

საქართველოს ევროკავშირსა და ნატოში გაწევრების უპირატესობის, სარგებლისა და შესაძლებლობის წარმოჩენა ქვეყნის მოსახლეობისთვის მარტივად გასაგები, ობიექტური ინფორმაციის რეგულარული მიწოდებით და მისი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფით;

საერთო დასავლური ღირებულებების შესახებ საქართველოს მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობა;

სახელმწიფოს მიერ მოსახლეობისთვის ევროპულ და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაციის პროცესში განხორციელებული, მიმდინარე და დაგეგმილი რეფორმების შესახებ ობიექტური და ამომწურავი ინფორმაციის მიწოდება;

მოსახლეობაზე ანტიდასავლური პროპაგანდის ზეგავლენის თავიდან აცილებისა და შემცირების მიზნით შესაბამისი

ღონისძიებების განხორციელება;

საზოგადოებაში ევროკავშირსა და ნატოში გაწევრებასთან დაკავშირებული მოლოდინის მართვა;

დასახული მიზნების განხორციელებისთვის სხვადასხვა სამთავრობო და არასამთავრობო უწყებასთან, დიპლომატიურ კორპუსთან და მედიასთან აქტიური თანამშრომლობა;

ინფორმაციის გამავრცელებელ ჯგუფებთან, მოსწავლეებთან/სტუდენტებთან, მასწავლებლებთან, საჯარო მოხელეებთან/ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებთან, სასულიერო პირებთან, მასმედიასთან, ეთნიკურ უმცირესობებთან, გამყოფ ხაზებთან ახლოს მდებარე სოფლების მოსახლეობასთან, სამხედრო მოსამსახურეებთან, ფერმერებთან/მეწარმეებთან და სხვა პირებთან აქტიური კომუნიკაციის გაგრძელება საჯარო დისკუსიების, სემინარების, სამუშაო შეხვედრების, საზაფხულო სკოლების, სასწავლო ვიზიტების და საინფორმაციო კამპანიების მეშვეობით.

10 სოფლის მეურნეობა

საქართველოს მთავრობა გააგრძელებს სოფლის მეურნეობის განვითარების აქტიურ პოლიტიკას, რომლის მიზანი იქნება მდგრადი განვითარების პრინციპებზე დაყრდნობით აგროსასურსათო სექტორში კონკურენტუნარიანობის გაზრდა, მაღალი ხარისხის პროდუქციის წარმოების სტაბილური ზრდა, სურსათის უსაფრთხოებისა და უვნებლობის უზრუნველყოფა და სოფლის განვითარება. ხელი შეეწყობა კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობის განვითარებას, რომელიც მოიცავს 3 ურთიერთგადამკვეთ ამოცანას: სურსათის უსაფრთხოების უზრუნველყოფას, კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაციას და კლიმატის ცვლილების შერბილების ხელშეწყობას.

სოფლის განვითარების ერთიანი პოლიტიკის ფარგლებში სოფლად ცხოვრების დონის ამაღლებისა და ეკონომიკური აქტივობის ზრდის მიზნით:

– განხორციელდება სოფლის მეურნეობის დარგში კოოპერაციის განვითარების მხარდაჭერა, მსხვილფეხა პირუტყვის რძისა და ხორცის საბაზრო სისტემის განვითარება, დანაკარგების შემცირება, სურსათის უვნებლობის, ხარისხის, კონკურენტუნარიანობის, პროდუქტიულობისა და სავაჭრო პოტენციალის გაზრდა;

– დამატებული ღირებულების შემქმნელი სრული ციკლის კომპონენტების ინტეგრაციისათვის სახელმწიფო ხელს შეუწყობს მოსავლის შემნახველი, დამხარისხებელი, შემფუთავი, გადამამუშავებელი და სადისტრიბუციო სექტორების განვითარებას. გაგრძელდება აგროდაზღვევის პროექტი. ხელი შეეწყობა სასოფლო-

სამეურნეო ტექნიკის ხელმისაწვდომობის გაზრდას;
– გაიზრდება მელიორირებული (წყალუზრუნველყოფილი და დრენირებული) მიწების ფართობები. განვითარდება და გაუმჯობესდება სარწყავი (საირიგაციო) და დამშრობი (სადრენაჟო) სისტემები. შეიქმნება ახალი საკანონმდებლო ბაზა, რითაც ხელი შეეწყობა საირიგაციო სისტემების მართვის თანამედროვე, დეცენტრალიზებული სისტემების დანერგვას. კერძოდ, ფერმერთა გაერთიანების შედეგად ჩამოყალიბდება წყალმომხმარებელთა ორგანიზაციები;
– განხორციელდება დეგრადირებული ნიადაგების კვლევა და მათი ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების ღონისძიებები;
– შეიქმნება ქარსაფარი ზოლების მართვისა და გაშენების საკანონმდებლო ბაზა და დაიწყება ქარსაფარი ზოლების გაშენება.
გაგრძელდება სურსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის სფეროებში სახელმწიფო კონტროლის ეფექტიანი, მოქნილი სისტემის ჩამოყალიბება და სრულყოფა. სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და ფიტოსანიტარიის სფეროები დაუახლოვდება DCFTA-თი გათვალისწინებულ ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობას. ეს უზრუნველყოფს საქართველოს ბაზარზე ევროპული სტანდარტების დამკვიდრებას და აგროსასურსათო პროდუქტების საექსპორტო პოტენციალის გაზრდას, რაც მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს ეკონომიკის განვითარებაში და საქართველოს, როგორც საიმედო სავაჭრო პარტნიორის, იმიჯის დამკვიდრებაში.

10.1 **ერთიანი აგროპროექტი (პროგრამული კოდი 31 05)**

სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამუშავებისა და შენახვა-რეალიზაციის რგოლების იაფი და ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით უზრუნველყოფა;

აგროსექტორში დაზღვევის განვითარების ხელშეწყობა;

სანერგე მეურნეობების მოწყობის და მრავალწლიანი კულტურების ბაღების გაშენების ხელშეწყობა;

როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული გაველურებული ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის ხელშეწყობა;

სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების განვითარების ხელშეწყობა;

ფერმათა/ფერმერთა ერთიანი რეესტრის სისტემის მოსაწესრიგებლად სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის განმახორციელებელი პირების ერთიანი ელექტრონული ბაზის შექმნა;

ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის ხელმისაწვდომობის გაზრდა მოსავლის ამღები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შესყიდვის საგრანტო თანადაფინანსების მეშვეობით;

პროექტების ტექნიკური მხარდაჭერა;

მეფუტკრეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ფუტკრის სკებით, თაფლის საწურებით, ფიჭის სათლელითა და სხვა მოწყობილობებით უზრუნველყოფა;

რძის მწარმოებელი და მევენახეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობა;

შერჩეული პროდუქტების (ვაშლი, ატამი/ნექტარინი, კივი, ხურმა, დაფნა, ბოსტნეული, კენკრა, თაფლი) ღირებულებათა ჯაჭვების განვითარების ხელშეწყობა; მოსავლიანობის გაზრდისა და პროდუქციის ხარისხის ამაღლების მიზნით პირველადი წარმოებისათვის მცირე გრანტების გაცემა; მოქმედი საწარმოების მიერ წარმოებული პროდუქციის ხარისხის გასაუმჯობესებლად მათი განახლება-მოდერნიზაციის მიზნით აგრობიზნესისათვის მსხვილი გრანტების გაცემა;

რძის მწარმოებელი მცირე შინამეურნეობებისა და ფერმერების, მერძევეობის სექტორისთვის მომსახურების მიმწოდებლების, რძის შემგროვებელი ცენტრების (პუნქტების) და რძის გადამამუშავებლების ხელშეწყობა; რძის ხარისხის გაუმჯობესება, ინოვაციური სადემონსტრაციო/სამოდელო ფერმების შექმნა და დანადგარებით აღჭურვა, აგრეთვე ფერმერთათვის ცოდნისა და უნარების განვითარება;

ერთიანი აგროპროექტის ფარგლებში ღონისძიებების განხორციელება სოფლის მეურნეობის ხელშეწყობის მიმართულებით, მათ შორის ახალი კორონავირუსის (COVID-19) გავრცელებიდან გამომდინარე არსებული გამოწვევების გათვალისწინებით, სოფლის მეურნეობის სფეროში ბიზნესის ხელშეწყობის ღონისძიებები.

10.1.1 **სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვა (პროგრამული კოდი 31 05 01)**

სოფლის მეურნეობის დარგში დაგეგმილი და მიმდინარე პროექტების მართვა და ეფექტიანი განხორციელება.

10.1.2 **შეღავათიანი აგროკრედიტები (პროგრამული კოდი 31 05 02)**

სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამუშავებისა და შენახვა-რეალიზაციის რგოლების

(საწარმოების) იაფი და ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით უზრუნველყოფა;

ბენეფიციარებზე სესხები (ან ლიზინგი) გაიცემა პროექტში მონაწილე საფინანსო ინსტიტუტებიდან, ხოლო არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი – სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების სააგენტო განახორციელებს ამ სესხების (ლიზინგის) საპროცენტო სარგებლის თანადაფინანსებას და ზოგიერთ შემთხვევაში მონაწილეობას მიიღებს როგორც სესხების უზრუნველყოფაში, ისე უზრუნველყოფის სახით წარდგენილი მიწის ნაკვეთების გამოსყიდვაში. სესხების (ლიზინგის) მიზანია სოფლის მეურნეობის პირველადი და გადამამუშავებელი წარმოების ძირითადი საშუალებების დაფინანსება საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად.

10.1.3 **აგროდაზღვევა (პროგრამული კოდი 31 05 03)**

აგროსექტორში სადაზღვევო ბაზრის განვითარება, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის ხელშეწყობა, კონკურენტუნარიანობის გაზრდა, ფერმერებისთვის შემოსავლების შენარჩუნება და რისკების შემცირება;

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაზღვევას ახორციელებენ სადაზღვევო კომპანიები, ხოლო არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი – სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარების სააგენტო განახორციელებს სადაზღვევო პრემიების თანადაფინანსებას საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად.

10.1.4 **დანერგე მომავალი (პროგრამული კოდი 31 05 04)**

სანერგე მეურნეობების განვითარების და ბაღების ინტენსიური გაშენების ხელშეწყობა საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად;

მრავალწლიანი კულტურების ბაღების გაშენების მსურველი ფიზიკური/იურიდიული პირებისთვის ტექნიკური და ფინანსური დახმარების გაწევა; სანერგე მეურნეობების შექმნის სტიმულირება ფინანსური დახმარების საშუალებით; პროექტში მონაწილე ბენეფიციართათვის ტრენინგების ჩატარების უზრუნველყოფა;

მრავალწლიანი კენკროვნების ბაღის გასაშენებლად ფიზიკური პირებისა და სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისათვის ტექნიკური და ფინანსური დახმარების გაწევა; საქართველოში არსებული აუთვისებელი

მიწის ფართობების ათვისება, გავრცელებული დაბალშემოსავლიანი ერთწლიანი კულტურების მაღალშემოსავლიანი მრავალწლიანი კენკროვანი კულტურებით ჩანაცვლება და ადგილობრივი მოსახლეობის ფინანსური კეთილდღეობის ზრდის ხელშეწყობა.

10.1.5 **ქართული ჩაი (პროგრამული კოდი 31 05 05)**

საქართველოში არსებული ჩაის პლანტაციების პოტენციალის მაქსიმალური გამოყენება, ჩაის წარმოების სექტორში ეფექტიანი კოოპერაციის ხელშეწყობა, მაღალი ხარისხის ჩაის (მათ შორის, ბიოჩაის) წარმოების ხელშეწყობა საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად;

როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის ხარჯის თანადაფინანსება კომპანიებისა და სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისათვის;

სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჩაის პლანტაციების ეფექტიანი გამოყენების ხელშეწყობა მათი ბიზნესოპერატორებისათვის იჯარით გადაცემით;

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისთვის ჩაის გადამამუშავებელი დანადგარების დაფინანსება.

10.1.6 **სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი საწარმოების თანადაფინანსება (პროგრამული კოდი 31 05 06)**

იმპორტის ჩამანაცვლებელი პროდუქციის წარმოების, აგრეთვე ადგილობრივი სანედლეულო ბაზის განვითარების მიზნით სოფლის მეურნეობის პროდუქციის ახალი გადამამუშავებელი და შემნახველი ინფრასტრუქტურის (საწარმოების) შექმნა და თანამედროვე საწარმოო ხაზით/ტექნოლოგიებით აღჭურვა საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად.

10.1.7 **ფერმათა/ფერმერთა რეგისტრაციის პროექტი (პროგრამული კოდი 31 05 07)**

ფერმათა/ფერმერთა ერთიანი რეესტრის სისტემის მოსაწესრიგებლად სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის განმახორციელებელი პირების ერთიანი ელექტრონული ბაზის შექმნა, რის შედეგადაც სახელმწიფოს ექნება სტატისტიკური ინფორმაცია სამიზნე ჯგუფების სწორად შესარჩევად და მათთვის სხვადასხვა მასტიმულირებელი პროექტის/პროგრამის საჭიროებისამებრ დასაგეგმად და განსახორციელებლად.

10.1.8 **მოსავლის ამღები ტექნიკის თანადაფინანსების პროექტი (პროგრამული კოდი 31 05 08)**

ქვეყანაში სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის ხელმისაწვდომობის გაზრდა მოსავლის ამღები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შესყიდვის საგრანტო თანადაფინანსების მეშვეობით, საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად.

10.1.9 **პროექტების ტექნიკური მხარდაჭერის პროგრამა (პროგრამული კოდი 31 05 09)**

მარკეტინგული სერვისების ხელმისაწვდომობისათვის ბრენდინგსა და შეფუთვის დიზაინში დახმარების გაწევა;

გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების საკვანძო პერსონალისა და მენეჯმენტისთვის ტრენინგების ჩატარების ხელშეწყობა;

სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სისტემებისა და სტანდარტების დანერგვის ხელშეწყობა;

დარგის უცხოელი ექსპერტების გრძელვადიანი ვიზიტების დაფინანსება;

რეგიონული და მუნიციპალური საკონსულტაციო სამსახურების თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლება და პროფესიული უნარ-ჩვევების განვითარება.

10.1.10 **მეფუტკრეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერა (პროგრამული კოდი 31 05 10)**

მეფუტკრეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ფუტკრის სკებით, თაფლის საწურებით, ფიჭის სათლელითა და სხვა მოწყობილობებით უზრუნველყოფა საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად.

10.1.11 **სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ინფრასტრუქტურული განვითარება (პროგრამული კოდი 31 05 11)**

რძის მწარმოებელი და მევენახეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობა საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი პირობების შესაბამისად.

10.1.12 **აგროსექტორის განვითარების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 31 05 12)**

შერჩეული პროდუქტების (ვაშლი, ატამი/ნექტარინი, ხურმა, დაფნა, ბოსტნეული, კენკრა, თაფლი, ყვავილები, კაკალი) ღირებულებათა ჯაჭვების განვითარების ხელშეწყობა;

შერჩეულ კულტურებთან დაკავშირებული საირიგაციო სისტემების შიდა სამეურნეო ქსელის სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩატარება;

ნიადაგის აღდგენა და ეროზიებისგან დაცვა ნაპირსამაგრებისა და ქარსაცავების მეშვეობით;

თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვილი სადემონსტრაციო ნაკვეთების მოწყობა;

ფერმერთა თეორიული და პრაქტიკული სწავლება;

კლიმატთან დაკავშირებული პოლიტიკისთვის საჭირო სხვადასხვა ინიციატივის ხელშეწყობა;

სოფლად მცირე ინფრასტრუქტურის (გზები, ხიდები) რეაბილიტაცია/მშენებლობა;

2 სახის გრანტების გაცემა: მცირე გრანტებისა – პირველადი წარმოებისათვის (თანხის მაქსიმალური ოდენობა – 15 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარში), რომლის მიზანია მოსავლიანობის გაზრდა და პროდუქციის ხარისხის ამაღლება გაუმჯობესებული ტექნოლოგიებისა და მიდგომების გამოყენებით; მსხვილი გრანტებისა – აგრობიზნესისათვის (თანხის მაქსიმალური ოდენობა – 100 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარში), რომლის მიზანია მოქმედი საწარმოების მიერ წარმოებული პროდუქციის ხარისხის გასაუმჯობესებლად და მოცულობის გასაზრდელად მათი განახლება-მოდერნიზაცია;

აგროსექტორისათვის ეროვნული საადაპტაციო გეგმის მომზადება;

რძის მწარმოებელი მცირე შინამეურნეობებისა და ფერმერების, მერძევეობის სექტორისთვის მომსახურების მიმწოდებლების, რძის შემგროვებელი პუნქტებისა და რძის გადამამუშავებლების ხელშეწყობა;

ქალებისა და ახალგაზრდების ჩართულობის ხელშეწყობა, საკანონმდებლო ბაზის გაუმჯობესება, ინფრასტრუქტურისა და საკვები ბაზების მოწესრიგება, საძოვრების მართვის ეფექტიანი სისტემის შექმნა/განვითარება;

რძის ხარისხის გაუმჯობესება, ინოვაციური სადემონსტრაციო/სამოდელო ფერმების შექმნა და დანადგარებით აღჭურვა, გრანტების გაცემა ევროკავშირის სტანდარტების შესაბამისი რძის წარმოების, რძის შემგროვებელი პუნქტებისა და რძის გადამამუშავებელი

საწარმოების შესაქმნელად;

შერჩეული ბენეფიციარების სწავლება რძის წარმოების, შეგროვებისა და გადამუშავების ტექნოლოგიებში, სურსათის უვნებლობის საკითხებში, HACCAP-ის სტანდარტებში, ფერმერთა მიერ რძის ხარისხის ევრორეგულაციების შესაბამისად გაუმჯობესების, თანამედროვე საკვები ბაზისა და დაავადებების მართვის საკითხებში;

პროექტის ბენეფიციარები იქნებიან როგორც ინდივიდუალური ფერმერები, ისე სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივები და საწარმოები.

10.1.12.1 **სოფლის მეურნეობის მოდერნიზაციის, ბაზარზე წვდომისა და მდგრადობის პროექტი (GEF, IFAD) (პროგრამული კოდი 31 05 12 01)**

შერჩეული პროდუქტების (ვაშლი, ატამი/ნექტარინი, ხურმა, დაფნა, ბოსტნეული, კენკრა, თაფლი, ყვავილები, კაკალი) ღირებულებათა ჯაჭვების განვითარების ხელშეწყობა;

შერჩეულ კულტურებთან დაკავშირებული საირიგაციო სისტემების შიდა სამეურნეო ქსელის სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩატარება;

ნიადაგის აღდგენა და ეროზიებისგან დაცვა ნაპირსამაგრებისა და ქარსაცავების მეშვეობით;

თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვილი სადემონსტრაციო ნაკვეთების მოწყობა;

ფერმერთა თეორიული და პრაქტიკული სწავლება;

კლიმატთან დაკავშირებული პოლიტიკისთვის საჭირო სხვადასხვა ინიციატივის ხელშეწყობა;

სოფლად მცირე ინფრასტრუქტურის (გზები, ხიდები) რეაბილიტაცია/მშენებლობა;

მცირე გრანტების გაცემა პირველადი წარმოებისათვის (თანხის მაქსიმალური ოდენობა – 15 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარში), რომლის მიზანია მოსავლიანობის გაზრდა და პროდუქციის ხარისხის ამაღლება გაუმჯობესებული ტექნოლოგიებისა და მიდგომების გამოყენებით;

მსხვილი გრანტების გაცემა აგრობიზნესისათვის (თანხის

მაქსიმალური ოდენობა – 100 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარში), რომლის მიზანია მოქმედი საწარმოების მიერ წარმოებული პროდუქციის ხარისხის გასაუმჯობესებლად და მოცულობის გასაზრდელად მათი განახლება-მოდერნიზაცია.

10.1.12.2 **სოფლის მეურნეობის მოდერნიზაციის, ბაზარზე წვდომისა და მდგრადობის პროექტის საგრანტო კომპონენტი (GEF, IFAD) (პროგრამული კოდი 31 05 12 02)**

შერჩეული პროდუქტების (ვაშლი, ატამი/ნექტარინი, კივი, ხურმა, დაფნა, ბოსტნეული, კენკრა, თაფლი) ღირებულებათა ჯაჭვების განვითარების ხელშეწყობა;

მცირე გრანტების გაცემა პირველადი წარმოებისათვის (თანხის მაქსიმალური ოდენობა – 15 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარში), რომლის მიზანია მოსავლიანობის გაზრდა და პროდუქციის ხარისხის ამაღლება;

მსხვილი გრანტების გაცემა აგრობიზნესისათვის (თანხის მაქსიმალური ოდენობა – 100 000 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ლარში), რომლის მიზანია მოქმედი საწარმოების მიერ წარმოებული პროდუქციის ხარისხის გასაუმჯობესებლად მათი განახლება-მოდერნიზაცია.

10.1.12.3 **მერძევეობის დარგის მოდერნიზაციის და ბაზარზე წვდომის პროგრამა (DiMMA) (IFAD) (პროგრამული კოდი 31 05 12 03)**

რძის მწარმოებელი მცირე შინამეურნეობებისა და ფერმერების, მერძევეობის სექტორისთვის მომსახურების მიმწოდებლების, რძის შემგროვებელი პუნქტებისა და რძის გადამამუშავებლების ხელშეწყობა;

ქალებისა და ახალგაზრდების ჩართულობის ხელშეწყობა, საკანონმდებლო ბაზის გაუმჯობესება, ინფრასტრუქტურისა და საკვები ბაზების მოწესრიგება, საძოვრების მართვის ეფექტიანი სისტემის შექმნა/განვითარება;

რძის ხარისხის გაუმჯობესება, ინოვაციური სადემონსტრაციო/სამოდელო ფერმების შექმნა და დანადგარებით აღჭურვა, აგრეთვე ფერმერთათვის ცოდნისა და უნარების განვითარება, გრანტების გაცემა ევროკავშირის სტანდარტების შესაბამისი რძის წარმოების, რძის შემგროვებელი პუნქტებისა და რძის გადამამუშავებელი საწარმოების შესაქმნელად;

შერჩეული ბენეფიციარების სწავლება რძის წარმოების, შეგროვებისა და გადამუშავების ტექნოლოგიებში,

სურსათის უვნებლობის საკითხებში, HACCAP-ის სტანდარტებში, ფერმერთა მიერ რძის ხარისხის ევრორეგულაციების შესაბამისად გაუმჯობესების, თანამედროვე საკვები ბაზისა და დაავადებების მართვის საკითხებში;

პროექტის ბენეფიციარები იქნებიან როგორც ინდივიდუალური ფერმერები, ისე სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივები და საწარმოები;

მერძევეობის სექტორში არსებული ინსტიტუციური და საკანონმდებლო საკითხების იდენტიფიცირება, მათი გადაწყვეტის ხელშეწყობა, საძოვრებთან დაკავშირებული და დარგისათვის საჭირო საკანონმდებლო ბაზის შექმნა;

პროგრამა პირველ ეტაპზე განხორციელდება 3 რეგიონში: იმერეთში, სამეგრელო-ზემო სვანეთსა და სამცხე-ჯავახეთში.

10.1.13 **ახალი COVID-19 - დან გამომდინარე სოფლის მეურნეობის მხარდაჭერის ღონისძიებები (პროგრამული კოდი - 31 05 18)**

ახალი კორონავირუსის (COVID-19) გავრცელებიდან გამომდინარე არსებული გამოწვევების გათვალისწინებით, სოფლის მეურნეობის სფეროში ბიზნესის ხელშეწყობის ღონისძიებების განხორციელება;

პირველადი მოხმარების სასურსათო პროდუქტებზე ფასების შენარჩუნების მხარდაჭერა;
პირველადი მოხმარების სასურსათო პროდუქტების მარაგების შექმნა;

აგროწარმოების ხელშეწყობა;

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთების მესაკუთრეთა ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება.

10.2 **სამელიორაციო სისტემების მოდერნიზაცია (პროგრამული კოდი 31 06)**

სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციის მიზნით:

წყალსაცავების, სარწყავი და დამშრობი სისტემების რეაბილიტაცია; სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის ტექნიკური ექსპლუატაცია და სამელიორაციო დანიშნულების ტექნიკით უზრუნველყოფა;

სადემონსტრაციო ნაკვეთების მოწყობა და ფერმერების სწავლება;

მიწის აღდგენის სამუშაოების განხორციელება;

სამელიორაციო სისტემების ინსტიტუციური გაძლიერების ხელშეწყობა.

10.2.1 **სამელიორაციო სისტემების რეაბილიტაცია და ტექნიკის შეძენა (პროგრამული კოდი 31 06 01)**

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში წყალსაცავების, სარწყავი და დამშრობი სისტემების რეაბილიტაცია;

შესაბამისი საინჟინრო კვლევების, დაპროექტების, ზედამხედველობისა და ექსპერტიზის განხორციელება;

სპეციალური ტექნიკის, სატრანსპორტო საშუალებების, მანქანა-მექანიზმების, მოწყობილობებისა და დამხმარე საშუალებების შეძენა სამელიორაციო ობიექტებზე საექსპლუატაციო და სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩასატარებლად.

10.2.2 **სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მიმდინარე ტექნიკური ექსპლუატაცია (პროგრამული კოდი 31 06 02)**

შპს „საქართველოს მელიორაციის“ სუბსიდირება, სარწყავი და დამშრობი სისტემების ინფრასტრუქტურის ტექნიკური ექსპლუატაციის ღონისძიებების, მექანიკური სატუმბი სადგურების ფუნქციონირებისათვის მოსახმარი ელექტროენერგიის, სამელიორაციო დანიშნულების ტექნიკის, სატრანსპორტო საშუალებებისა და სხვა მანქანა-მექანიზმების მოვლა-შენახვის ღონისძიებების დაფინანსება.

10.2.3 **ირიგაციისა და დრენაჟის სისტემების გაუმჯობესება (WB) (პროგრამული კოდი 31 06 03)**

ზედა რუს მაგისტრალური არხის, ტბისი-კუმისის მაგისტრალური არხისა და ქვემო სამგორის მარჯვენა მაგისტრალური არხის სრული რეაბილიტაცია (სათავე ნაგებობების, მაგისტრალური არხების, პირველი რიგის და მეორე რიგის გამანაწილებელი არხებისა და შიდა სამეურნეო ქსელების აღდგენა-რეაბილიტაცია);

შპს „საქართველოს მელიორაციის“ ინსტიტუციური გაძლიერება და თანამედროვე ტექნიკით აღჭურვა.

10.3 **სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსაიმედოობა (პროგრამული კოდი 31 02)**

სურსათის უვნებლობის სახელმწიფო კონტროლი;

ცხოველთა დაავადებების საწინააღმდეგო პროფილაქტიკური,

იძულებითი ღონისძიებებისა და ლაბორატორიული კვლევების განხორციელება;

ცხოველთა იდენტიფიკაცია-რეგისტრაცია;

სახელმწიფო ვეტერინარული კონტროლი მიმოქცევაში მყოფ ვეტერინარულ პრეპარატებსა და ცხოველებში არსებული ვეტპრეპარატების და სხვა დამაბინძურებლების ნარჩენების გამოსავლენად;

საკარანტინო და განსაკუთრებით საშიში მავნე ორგანიზმების გავრცელების საწინააღმდეგო ღონისძიებების განხორციელება;

პესტიციდების/აგროქიმიკატების ხარისხის კონტროლი და ვეტერინარული აფთიაქებისა და სამკურნალოების მონიტორინგი;

სურსათის ხარისხისა და უსაფრთხოების მაჩვენებლების, ცხოველთა განსაკუთრებით საშიში დაავადებების, მცენარეთა საკარანტინო და სხვა მავნე ორგანიზმების და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ლაბორატორიული კვლევა;

ქვეყნის ტერიტორიის მონიტორინგის (მავნებლის გამოჩენის და მისი რიცხოვნობის დაფიქსირება ფერომონიანი ხაფანგების საშუალებით) საფუძველზე, თანამედროვე, სპეციფიკური შესასხურებელი ტექნიკის გამოყენებით, აზიური ფაროსანას პოპულაციის რიცხოვნობის შემცირებისათვის შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება, კერების ლოკალიზაცია/ლიკვიდაცია.

10.4 **მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარება (პროგრამული კოდი 31 03)**

ქართული ღვინოპროდუქციის საერთაშორისო და ადგილობრივი დეგუსტაციების, კონკურსების, გამოფენებისა და პრესტურების მოწყობა;

სპეციალიზებული უცხოური ჟურნალებისათვის საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის შესახებ სტატიების მომზადება და მათი გამოქვეყნება;

სარეკლამო რგოლების დამზადება და ქართული ღვინის პოპულარიზაციისათვის საჭირო სხვა ღონისძიებების განხორციელება;

ქართული ღვინისა და კულინარიის შესახებ საგანმანათლებლო ღონისძიებების მოწყობა საქართველოს და საერთაშორისო ბაზრებზე;

ალკოჰოლიანი სასმელების სასერტიფიკაციო ნიმუშების ან/და სერტიფიცირებული პარტიებიდან აღებული ნიმუშების შედარების უზრუნველსაყოფად ლაბორატორიული კვლევის ჩატარება;

მევენახეობის კადასტრის დანერგვა;

ვენახების ფართობების აღრიცხვა;

საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩენილი წიპწებისა და მერქნის მოლეკულური გენეტიკის და ამპელოგრაფიის მეთოდებით შესწავლის ხელშეწყობა და წიპწების მოსაპოვებლად არქეოლოგიურ გათხრებში თანამონაწილეობა;

მევენახეობის სფეროში დასაქმებული ფიზიკური პირების მიერ მიღებული ყურძნის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობა;

ქართული ღვინის ადგილწარმოშობის დასახელებების სისტემის განვითარების ხელშეწყობა და ქართულ ღვინოსთან დაკავშირებული აღნიშვნების დაცვის ღონისძიებების განხორციელება.

10.5 **სოფლის მეურნეობის დარგში სამეცნიერო-კვლევითი ღონისძიებების განხორციელება (პროგრამული კოდი 31 04)**

თანამედროვე აგროტექნოლოგიების გამოყენების შესახებ აგრარულ სფეროში დასაქმებულთა ცნობიერების ამაღლება;

საქართველოში გავრცელებული სასოფლო-სამეურნეო ცხოველების, ფრინველების, თევზებისა და სამეურნეო სასარგებლო მწერების ადგილობრივი ჯიშებისა და პოპულაციების მიკროსასელექციო გუნდების შექმნა;

ერთწლიანი და მრავალწლიანი კულტურების გენოფონდის მოძიება, აღდგენა, კონსერვაცია, საკოლექციო და სადედე ნარგაობების შექმნა; ერთწლიანი კულტურების პირველადი მეთესლეობის განვითარება;

საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი თესლისა და სარგავი მასალის სერტიფიცირების სისტემის მხარდაჭერა;

ბიოაგროწარმოების დანერგვის ხელშეწყობა;

სურსათის უვნებლობის სფეროში რისკის შეფასება;

ხილისა და ბოსტნეულის შენახვისუნარიანობისა და ნედლად

შენახვის მეთოდების კვლევა და შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავება;

ნიადაგების ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების მიზნით საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის ნიადაგების მდგომარეობის შესწავლა და სათანადო ღონისძიებების განხორციელება.

10.6 **კვების პროდუქტების, ცხოველთა და მცენარეთა დაავადებების დიაგნოსტიკა (პროგრამული კოდი 31 14)**

სტანდარტების – ISO 17025-ისა და ISO 9001-ის მოთხოვნების შესაბამისად:

ცხოველთა განსაკუთრებით საშიში ინფექციური და არაინფექციური დაავადებების ლაბორატორიული დიაგნოსტიკა;

მცენარეთა საკარანტინო და სხვა საშიში, მავნე ორგანიზმების ლაბორატორიული დიაგნოსტიკა;

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ლაბორატორიული კვლევა ქვეყნის მასშტაბით;

სურსათის/ცხოველის საკვების და სასმელი წყლის ხარისხისა და უსაფრთხოების მაჩვენებლების ლაბორატორიული კვლევა და ამ პროდუქტებში არსებული მიკრობიოლოგიური, ქიმიური და რადიაციული დაბინძურების გამოვლენა.

10.7 **მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის სახელმწიფო პროგრამა (პროგრამული კოდი 31 15)**

მიწის რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის უზრუნველყოფის, მიწის ბაზრის განვითარების ხელშეწყობის, მიწის ბალანსის შედგენის, სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის რესურსების აღრიცხვის, მიზნობრივი გამოყენებისა და სახელმწიფო მონიტორინგის სამართლებრივი საფუძვლების შექმნა;

მიწის ბალანსის შედგენა, სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის რესურსების აღრიცხვა და მონაცემთა ერთიანი ბაზის ჩამოყალიბება.

11 **სასამართლო სისტემა**

გაძლიერდება ადამიანის უფლებათა დაცვის ინსტიტუციური მექანიზმები. საქართველოს მთავრობის მოქმედებები მიმართული იქნება სასამართლო სისტემისადმი ნდობის ამაღლებისკენ. საქართველოს მთავრობის პრიორიტეტია ქართული მართლმსაჯულებისადმი თითოეული მოქალაქის და კერძო სექტორის რწმენის განმტკიცება. ხელი შეეწყობა ინსტიტუციურ დონეზე სასამართლოს დამოუკიდებლობას. დაიხვეწება

მოსამართლეთა შერჩევისა და დანიშვნის წესები და დისციპლინური წარმოების პროცედურები. საქმეები შემთხვევითობის წესით, ელექტრონული ფორმით განაწილდება. საქართველოს საერთო სასამართლოების სისტემაში შეიქმნება კომერციული კოლეგიები და პალატები, რომლებიც სპეციალიზებული იქნება კომერციული და საგადასახადო საქმეების განხილვაზე. რეფორმის შედეგად მკვეთრად გაუმჯობესდება კომერციულ და საგადასახადო დავებზე მართლმსაჯულების ხარისხი და სისწრაფე, საკანონმდებლო და ინსტიტუციური მექანიზმებით ხელი შეეწყობა მედიაციის, როგორც დავების მოგვარების ალტერნატიული საშუალების, დამკვიდრებასა და განვითარებას, რამაც, თავის მხრივ, ხელი უნდა შეუწყოს საინვესტიციო კლიმატის გაუმჯობესებას, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობის ზრდას და ეკონომიკის წინსვლას.

11.1 **სასამართლო სისტემა (პროგრამული კოდები 07 00–10 00)**

სასამართლოთა შენობების სამშენებლო და სარემონტო-სარეკონსტრუქციო სამუშაოების ჩატარება;

ნაფიცი მსაჯულებისა და მსაჯულობის კანდიდატებისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი ყველა ხარჯის ანაზღაურების უზრუნველყოფა, რომლებიც დაკავშირებულია მათ მიერ საკუთარი მოვალეობის შესრულებასთან;

მოსამართლეთა ჯანმრთელობის დაზღვევით უზრუნველყოფა;

საქართველოს უზენაესი და საკონსტიტუციო სასამართლოების გამჭვირვალობისა და საჯაროობის პროცესის გაგრძელება.

11.2 **სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო (პროგრამული კოდი 46 00)**

საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით, კვალიფიციური ექსპერტების მეშვეობით განსაზღვრული ექსპერტიზისა და გამოკვლევების ჩატარება, შესაბამისი დასკვნის შედგენა და გაცემა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე;

საერთაშორისო დონეზე აღიარებული სამედიცინო კვლევის მეთოდების გამოყენება და ხარისხის უზრუნველყოფის პროგრამის განხორციელება;

ექსპერტიზის ახალი მეთოდოლოგიების დანერგვა და აკრედიტაციის სფეროს გაფართოება;

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს მიერ მიწოდებული სერვისების მაღალი სანდოობის შენარჩუნება;

რეგიონალური სამსახურების ინფრასტრუქტურის განვითარება;

კადრების კვალიფიკაციის ამაღლება, გადამზადება და საერთაშორისო პროფესიულ და ლაბორატორიათაშორის ტესტირებებში რეგულარული მონაწილეობა.

12 **გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების მართვა**

გარემოს დაცვა, მისი მდგრადობის შენარჩუნება და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენება, განსაკუთრებით – კლიმატის ცვლილების მიმდინარე პროცესში, მნიშვნელოვანი ამოცანა და საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა. საქართველოს მთავრობა გააგრძელებს აქტიურ გარემოს დაცვის განვითარების პოლიტიკას, რომლის მიზანი იქნება მდგრადი და ჯანსაღი გარემოს უზრუნველყოფა, ეკოლოგიური გარემოს გაუმჯობესება. გაუმჯობესდება გარემოზე ზემოქმედების შეფასების პროცესი. დაინერგება გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის ელექტრონული სისტემა. ელექტრონული მმართველობის დანერგვა არსებულ პროცედურებს უფრო გამჭვირვალეს გახდის და გააადვილებს ინვესტორთან ურთიერთობებს. ამასთანავე, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მოსახლეობის მონაწილეობა უფრო ეფექტიანი გახდება. გარემოს დაზიანების პრევენციისა და აღმოფხვრის (კომპენსაციის) მიზნით ჩამოყალიბდება გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის ეფექტიანი სისტემა. ბიომრავალფეროვნების დაცვა-შენარჩუნებისა და ბიოლოგიური რესურსებით მდგრადი სარგებლობის მიზნით დაინერგება ახალი მარეგულირებელი ნორმები. სახელმწიფო უზრუნველყოფს დაცული ტერიტორიების გაფართოებას და ეკოტურიზმის ხელშეწყობას. ტყის მდგრადი მართვის პრაქტიკის დანერგვისა და ხელშეწყობისათვის დამკვიდრდება ტყეების მოვლის, დაცვისა და აღდგენის ეფექტიანი მექანიზმები, რაც ხელს შეუწყობს ტყეების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების შენარჩუნებასა და გაუმჯობესებას. გაუმჯობესდება ტყის კონტროლის მექანიზმები. კლიმატის ცვლილებით განპირობებული ბუნებრივი კატასტროფების საფრთხეების რისკების შესამცირებლად გაფართოვდება ჰიდრომეტეოროლოგიური დაკვირვების ქსელი, გაძლიერდება მოდელირების შესაძლებლობები და დაინერგება ადრეული შეტყობინების ეროვნული სისტემა. გაუმჯობესდება ატმოსფერული ჰაერის, წყლისა და ნიადაგის ხარისხის მონიტორინგისა და შეფასების სისტემა, აგრეთვე ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევისა და წყლის გამოყენების აღრიცხვის სისტემები. გაგრძელდება წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვის სისტემაზე გადასვლა, რომელიც წყლის რესურსების მდგრადი მართვისა და სააუზო მართვის ევროპულ პრინციპებს ეფუძნება. გაუმჯობესდება ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის სისტემა. ევროკავშირის სტანდარტების შესაბამისად დაინერგება სხვადასხვა მექანიზმი ნარჩენების

წარმოქმნის პრევენციისა და მათი ხელახალი გამოყენების წახალისებისათვის. გაუმჯობესდება ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების ხარისხი. შეიქმნება რადიოაქტიური ნარჩენების მართვის ახალი სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს რადიაციის შესაძლო მავნე ზეგავლენისგან მოსახლეობისა და გარემოს დაცვას. საქართველოს მთავრობის ხედვაა, რომ ყველა ბუნებრივი რესურსი მაქსიმალურად ეფექტიანად იქნეს გამოყენებული, იმავდროულად, განხორციელდეს რესურსების მდგრადი მართვა გარემოს დაცვის პრინციპებზე დაყრდნობით.

მნიშვნელოვანია მიმდინარე და დაგეგმილი ინიციატივების განხორციელება:

– სამართლებრივი ჩარჩოს განახლება – ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის (EBRD) მიერ მხარდაჭერილი რეფორმის II ფაზის ფარგლებში;

– სექტორის მარეგულირებელი ნორმატიული ბაზის განახლება;

– ინტეგრირებული სალიცენზიო სისტემის დანერგვა;

– გეოლოგიურ მონაცემთა მართვის თანამედროვე სისტემის დანერგვა;

– სალიცენზიო რეჟიმის გადახედვა და გაუმჯობესება;

– საზედამხედველო ფუნქციის გაძლიერება;

– რისკების შეფასებაზე დაფუძნებული მონიტორინგის სისტემის დანერგვა;

– გარემოსდაცვითი მონიტორინგის მექანიზმების გაუმჯობესება;

– საბადოთა რეკულტივაციის სისტემის გაუმჯობესება;

– ქვეყანაში არსებული სასარგებლო წიაღისეულის გეოლოგიური და ეკონომიკური პოტენციალის შეფასება თანამედროვე სტანდარტებისა და მეთოდოლოგიის გათვალისწინებით.

12.1 **გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა (პროგრამული კოდი 31 07)**

გარემოს დაბინძურებისა და ბუნებრივი რესურსებით უკანონო სარგებლობის პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა, მათ შორის, ხეტყის კონტროლის გაუმჯობესება, ხეტყის უკანონო მოპოვების, ტრანსპორტირებისა და გადამუშავების ფაქტების პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა;

გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის სისტემის სრულყოფა, რომელიც უზრუნველყოფს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნათა ჯეროვან შესრულებას;

კანონდარღვევათა შემაკავებელი ეფექტიანი პირობების შექმნა და რეგულირების ობიექტების მიერ გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის ნებაყოფლობით შესრულების სათანადო დონის მიღწევა.

12.2 **გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა (პროგრამული კოდი 31 01)**

ქვეყნის აგრარულ და გარემოს დაცვის სექტორში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და რეფორმების განხორციელება;

აგრარული სექტორის და გარემოს დაცვის განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებათა განსაზღვრა და შესაბამისი პროგრამების შემუშავება;

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ განსახორციელებელი ღონისძიებების მართვა და ადმინისტრირება;

საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა მესამე ეროვნული პროგრამის (2017–2021 წწ.) განხორციელების შეფასება და გარემოს დაცვის მოქმედებათა ეროვნული პროგრამის (2022–2026 წწ.) შემუშავება;

ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის პოპულარიზაცია;

მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) 15.1 და 15.5 ამოცანების შესაბამისად, ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ფარგლებში განხორციელებული მცენარეთა და ცხოველთა (მათ შორის, საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების) აღრიცხვის და მათი მდგომარეობის შეფასების საფუძველზე მონაცემთა ერთიანი ბაზის შექმნა;

მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) 15.1 ამოცანის შესაბამისად, იმ ცხოველთა სახეობების მდგომარეობის შეფასება, რომლებიც საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი არ არის, მათი სანადირო სახეობებად განსაზღვრა და ზოგიერთ შემთხვევაში დაცვის უფრო ქმედითი ზომების დანერგვა;

მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) შესაბამისად, ნაციონალიზაციის პროცესში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით პრიორიტეტული ამოცანების განსაზღვრა და შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება.

12.2.1 **გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა (პროგრამული კოდი 31 01 01)**

აგრარული სექტორის და გარემოს დაცვის განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებათა განსაზღვრა და შესაბამისი პროგრამების შემუშავება;

საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა ეროვნული პროგრამის (2017–2021 წწ.) განხორციელების შეფასება და

გარემოს დაცვის მოქმედებათა ეროვნული პროგრამის (2022–2026 წწ.) შემუშავება;

საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების 2015–2020 წლების სტრატეგიის და საქართველოს სოფლის განვითარების 2017–2020 წლების სტრატეგიის შესაბამისი სამოქმედო გეგმების შემუშავება;

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ განსახორციელებელი ღონისძიებების მართვა და ადმინისტრირება;

ასოცირების შესახებ შეთანხმების/ასოცირების დღის წესრიგის ფარგლებში ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება;

მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) შესაბამისად, ნაციონალიზაციის პროცესში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით პრიორიტეტული ამოცანების განსაზღვრა და შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

საერთაშორისო ორგანიზაციების საწევრო გადასახადის გადახდა.

12.2.2 **გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 31 01 02)**

გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედების მომხდენი ობიექტების შესახებ სტატისტიკური მონაცემების დამუშავება;

გარემოზე ზემოქმედების შეფასების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში დაინტერესებული მხარეებისა და შესაბამისი უწყებების მონაწილეობის უზრუნველყოფა;

გარემოზე ზემოქმედების შეფასების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში შესაბამისი საქმიანობის პოტენციური ეკოლოგიური საშიშროების შეფასება;

გარემოსდაცვითი მოთხოვნებისა და ნორმების გათვალისწინებით, ექსპერტიზისადმი დაქვემდებარებულ საქმიანობებზე შესაბამისი საექსპერტო დასკვნების მომზადება.

12.2.3 **ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის პოპულარიზაცია (პროგრამული კოდი 31 01 03)**

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის

სამინისტროს ხელშეწყობით შემდეგ ღონისძიებებში მონაწილეობა: საერთაშორისო გამოფენა „GREEN WEEK“, გერმანია, ქალაქი ბერლინი (2020–2023); საერთაშორისო გამოფენა „ANUGA“, გერმანია, ქალაქი ბერლინი (2021–2023); საერთაშორისო გამოფენა „FRUIT LOGISTICA“, გერმანია, ქალაქი ბერლინი (2020–2023); საერთაშორისო გამოფენა „BIOFACH“, გერმანია, ქალაქი ნიურნბერგი (2020–2023); საერთაშორისო გამოფენა „Caspian Agro“, აზერბაიჯანი, ქალაქი ბაქო (2020–2023); საერთაშორისო გამოფენა „Riga Food“, ლატვია, ქალაქი რიგა (2020–2023); მეფუტკრეობის საერთაშორისო კონგრესი „Apimondia 2019“, კანადა, ქალაქი მონრეალი (2023); საერთაშორისო გამოფენა „EXPOVINA“, შვეიცარია, ქალაქი ციურიხი (2020–2023); ევროპის კულინარიის შესარჩევი კონკურსი, ესტონეთი, ქალაქი ტალინი (2020); კულინარიის კონკურსი „ბოკუზ დორი“, საფრანგეთი, ქალაქი ლიონი (2021);

საქართველოში და საზღვარგარეთ საქართველოს საელჩოების მიერ ორგანიზებული, საქართველოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი მიღებები, ყველისა და კულინარიის ფესტივალი, ჩაისა და თაფლის ფესტივალი, სოფლის მეურნეობის, კვების მრეწველობის, გადამამუშავებელი და შემფუთველი ტექნოლოგიების გამოფენა;

ქართული პროდუქციის პოპულარიზაციის, დამატებითი გასაღების ბაზრების მოპოვების, ბიზნესკონტაქტების დამყარებისა და საკვები პროდუქტების საექსპორტო პოტენციალის გაზრდის ხელშეწყობა.

12.2.4 **ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვის ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 31 01 04)**

თეთრყვავილას შერჩეული პოპულაციების შესახებ საბაზისო ინფორმაციის მოძიება რესურსის მოპოვების ზეგავლენის დადგენის მიზნით, მისი მდგრადი მოპოვების კვოტების დასადგენად;

შერჩეულ ცხოველთა სახეობების მონიტორინგი;

ფრინველთა შერჩეული სახეობების აღრიცხვა და მონაცემთა ანალიზი;

ეკონომიკური მნიშვნელობის მქონე მცენარეთა სახეობების რესურსის წინასწარი შეფასება;

საქართველოში გავრცელებული უცხო, ინვაზიური სახეობებისა და ქვესახეობების პოპულაციების მდგომარეობის

შესწავლა, შეფასება და პრევენციული ღონისძიებების შემუშავება;

ზურმუხტის ქსელის შერჩეული ტერიტორიების მართვის გეგმების შემუშავება;

მტაცებლებისგან (მგელი, ტურა, დათვი) მოსახლეობის დაცვის ღონისძიებების განხორციელების უზრუნველყოფა.

12.3 **სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა (პროგრამული კოდი 31 09)**

ტყის მართვის ქმედითი სისტემის ჩამოყალიბებისათვის საქართველოს ეროვნული სატყეო კონცეფციით გათვალისწინებული ქმედებების ეტაპობრივი განხორციელება;

მდგრადი ტყითსარგებლობის განხორციელება;

ხეტყის დამზადებისათვის შესაბამისი ფართობების გამოვლენა და სატყეო-სამეურნეო ღონისძიებების განხორციელება (მათ შორის, სატყეო-სამეურნეო გზების მოწყობა, მერქნულ რესურსზე (მათ შორის, სათბობ შეშაზე) მოსახლეობისა და საბიუჯეტო ორგანიზაციების მოთხოვნილების დაკმაყოფილების უზრუნველყოფა);

ტყის მოვლის (მათ შორის, ხანძარსაწინააღმდეგო პრევენციული) და აღდგენის ღონისძიებების განხორციელება;

ტყის აღრიცხვის ღონისძიებების განხორციელება, ტყის მართვის გეგმების შემუშავება, ტყეების მდგომარეობის შესახებ მონაცემების მიღების, ანალიზისა და სატყეო-სამეურნეო ღონისძიებების დაგეგმვის ეფექტიანი სისტემის დანერგვა;

მერქნული რესურსების მართვის ელექტრონული სისტემის მართვისა და განვითარების უზრუნველყოფა.

12.4 **დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა (პროგრამული კოდი 31 08)**

დაცული ტერიტორიების ქსელის განვითარება – დაცული ტერიტორიების განვითარება და გაფართოება, ბუნებრივი ეკოსისტემების, ლანდშაფტებისა და ცოცხალი ორგანიზმების დაცვა, მოვლა და აღდგენა;

დაცული ტერიტორიების სისტემის მართვა, დაცვა და მონიტორინგი – დაცული ტერიტორიების მოვლა-პატრონობა, მეთვალყურეობა, არსებული ინფრასტრუქტურული ელემენტებისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვა, მოვლა და

შენარჩუნება;

დაცული ტერიტორიების ტყეების სანიტარიული მდგომარეობის გაუმჯობესება – დაზიანებული ფართობების აღდგენა და შესაბამისი მეთოდებით მავნებლებთან ბრძოლა;

დაცული ტერიტორიების დაცვა, ხანძრის პრევენცია – საჭირო აღჭურვილობის გამოყენება და ხანძრის გავრცელების საშიშროების აღკვეთა, საზოგადოებისათვის დაცულ ტერიტორიებზე გადაადგილებისა და ქცევის წესების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება;

ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვა – ტყეების ინვენტარიზაცია და მათი მართვის გეგმების შემუშავება;

დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაცია, საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება;

ეკოტურიზმის განვითარება – ეკოტურისტული სერვისების დანერგვა და განვითარება, ვიზიტორების მოზიდვა და დაინტერესება.

12.5 **გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის და „განათლება მდგრადი განვითარებისთვის“ ხელშეწყობის პროგრამა (პროგრამული კოდი 31 11)**

მოსახლეობის გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლების ხელშეწყობა და ცნობიერების ამაღლება, მის მიერ მდგრადი განვითარებისა და ბუნებასთან ჰარმონიული ცხოვრების წესის შესახებ ინფორმაციისა და ცოდნის მიღების უზრუნველყოფა;

გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის ხელშეწყობა და მისთვის ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

შესაბამისი მონაცემების სისტემატიზაციის, მათი ხელმისაწვდომობის გაზრდისა და გამარტივების მიზნით საინფორმაციო ტექნოლოგიებისა და მონაცემთა ერთიანი სისტემის უზრუნველყოფა.

12.6 **გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგი, პროგნოზირება და პრევენცია (პროგრამული კოდი 31 13)**

საქართველოს ტერიტორიაზე ჰიდრომეტეოროლოგიური დაკვირვების წარმოება, დაკვირვების სტაციონარული ქსელის გაფართოება; მონაცემთა ბაზების სრულყოფა; მონაცემთა

სტატისტიკური დამუშავება; გამზომი საშუალებების საკალიბრაციო უზრუნველყოფა;

ამინდის და ჰიდროლოგიური პროგნოზების ხარისხის გაუმჯობესება, მოსალოდნელი სტიქიური ჰიდრომეტეოროლოგიური მოვლენების შესახებ დროული და ეფექტიანი გაფრთხილებების მომზადება და გავრცელება;

გეოლოგიური მონიტორინგი და სტიქიური გეოლოგიური პროცესების შეფასება;

ქალაქ თბილისის ტერიტორიაზე გეოლოგიური საფრთხეების ზონირების რუკის შედგენა და მონიტორინგი;

მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების მონიტორინგი;

სახელმწიფო გეოლოგიური რუკების შედგენა;

გარემოს დაბინძურების დონის შეფასებისათვის ატმოსფერული ჰაერის, წყლისა და ნიადაგის მონიტორინგის სისტემის გაუმჯობესება;

მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) 11.6 ამოცანის შესაბამისად, ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მონიტორინგის თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი, ახალი ავტომატური სადგურების შეძენა და დამონტაჟება;

მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) 14.4 ამოცანის შესაბამისად, საქართველოს შავი ზღვის ტერიტორიული წყლების, განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონისა და შიდა წყალსატევების სარეწაო ობიექტების პოპულაციათა მარაგების შეფასება, სარეწაო პროგნოზირება და კვოტების განსაზღვრა;

საქართველოს შავი ზღვის სანაპიროზე და შიდა წყალსატევებში თევზჭერის სტატისტიკური ანალიზის, ბიოლოგიური კვლევისა და მონიტორინგის განხორციელება და მათი გარემოსდაცვითი სტატუსის განსაზღვრა;

მდგრადი განვითარების მიზნების (SDG) 14.4 ამოცანის შესაბამისად, თევზებისა და სხვა ჰიდრობიონტების კონსერვაციული სტატუსის შეფასება; აკვაკულტურის, მარიკულტურისა და მდგრადი მეთევზეობის დანერგვის ხელშეწყობა.

12.7 **ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა (პროგრამული კოდი 31 10)**

საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს საქმიანობის მართვის უზრუნველყოფა, მისი ძირითადი სფეროების უწყვეტი და შეუფერხებელი განვითარება;

ველური ბუნების სახეობათა კვლევისა და მონიტორინგის, ჰაბიტატების აღდგენისა და აღწარმოების ღონისძიებების განხორციელება;

საქართველოს ფაუნის ადგილობრივი იშვიათი სახეობების (პირველ ეტაპზე – მსხვილი და საშუალო სახეობების), მათ შორის, გადაშენების პირას მყოფი სახეობების, მდგომარეობის შეფასება;

სამონადირეო და სათევზაო მეურნეობებისთვის ხელსაყრელი ტერიტორიების შერჩევა, პერსპექტიული ადგილების დაგეგმვა და ეროვნული მნიშვნელობის მქონე, სახელმწიფოსთვის პრიორიტეტული მოსაშენებელი სახეობების განსაზღვრა;

ქათმისებრთა ოჯახის ენდემური (ადგილობრივი) იშვიათი სახეობების რაოდენობის ყოველწლიური ზრდის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა;

იქთიოფაუნის ერთ-ერთი იშვიათი წარმომადგენლის – ნაკადულის კალმახის თანამედროვე სტანდარტებით მოწყობილ საკალმახეში გამრავლება ბუნებრივ პირობებში გაშვების მიზნით;

საქართველოს ფლორისა და ფაუნის 56 იშვიათი სახეობის შენარჩუნებისა და გამრავლების ღონისძიებების განხორციელება.

12.8 **ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების დაცვა (პროგრამული კოდი 31 12)**

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შესაბამისად საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოს მიერ სახელმწიფო რეგულირებისა და კონტროლის განხორციელება;

რადიოაქტიური მასალების, მაიონებელი გამოსხივების გენერატორების, რადიოაქტიური ნარჩენების, მათი მფლობელი ორგანიზაციების და პროფესიული დოზების უწყებრივი რეესტრის განახლება და წარმოება;

რადიოაქტიური ნარჩენების მართვა;

საქართველოში გარემოს რადიაციული მდგომარეობის

მონიტორინგი და კონტროლი;

ბირთვული და რადიაციული ავარიებისა და ინციდენტების, ბირთვული და რადიოაქტიური ნივთიერებების არალეგალური მიმოქცევის, აგრეთვე სასაზღვრო გამტარ პუნქტებზე, საბაჟო და სატრანსპორტო ტერმინალებზე რადიაციული განგაშის შემთხვევებზე რეაგირება;

ქვეყანაში არსებული რადიაციული მდგომარეობის შესახებ საქართველოს მთავრობისათვის წარსადგენი ყოველწლიური ანგარიშის მომზადება;

ბირთვული და რადიაციული საქმიანობების ავტორიზაცია;

ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის სახელმწიფო კონტროლი ინსპექტირების განხორციელებით.